

برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی

استان زنجان

بخش دوم و سوم

شهرستان: طارم
بخش: چورزق

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَرَسْمًا لِلَّهِ

جمهوری اسلامی ایران

سازمان برنامه و بودجه کشور

سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان

جمهوری اسلامی ایران
سازمان برنامه و بودجه کشور
سازمان مدیریت و برنامه ریزی
استان زنجان

برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی استان زنجان سال ۱۳۹۷

گزارش ۹۰ روستا

ویرایش مقدماتی - غیر قابل استناد

معاونت برنامه و بودجه

معاونت عمران روستایی

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

بخش اول : کلیات برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی *

۱	بخش دوم: بررسی اسناد و توصیف و تحلیل وضع موجود
۲-۱	موقعیت جغرافیایی بخش چورزق شهرستان طارم و روستاهای هدف
۲-۲	توصیف، تحلیل و تبیین اسناد بالادستی
۲-۲-۱	اصل ۴۴ قانون اساسی
۲-۲-۲	سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۲-۲-۳	سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی
۲-۲-۴	برنامه ششم توسعه اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۰)
۲-۲-۵	قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری
۲-۲-۶	جهت‌گیری‌های ملی آمایش سرزمین
۲-۲-۷	مطالعات برنامه آمایش منطقه البرز جنوبی
۲-۲-۸	مطالعات برنامه آمایش استان زنجان
۲-۲-۹	بازنگری در مطالعات طرح جامع ناحیه زنجان
۲-۲-۱۰	سند ملی توسعه استان زنجان
۲-۲-۱۱	نظریه پایه توسعه استان زنجان
۲-۲-۱۲	برنامه راهبردی توسعه استان زنجان
۲-۲-۱۳	سند توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان زنجان
۲-۳	توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت منابع طبیعی و زیستی بخش چورزق
۱-۳-۲	زمین شناسی
۲-۳-۲	ویژگیهای ریخت‌شناسی (مورفولوژیک)
۲-۳-۳	گسل
۲-۳-۴	توپوگرافی
۲-۳-۵	شیب و جهت شیب
۲-۳-۶	تیپ اراضی
۲-۳-۷	رانش و لغزش زمین
۲-۳-۸	مطالعات آب و هوایی
۲-۳-۹	پوشش گیاهی
۲-۳-۱۰	عرصه‌های بارزش زیست‌محیطی (با تاکید بر منابع و گونه‌های گیاهی و جانوری)
۲-۴	توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت منابع انسانی، اجتماعی، اقتصادی و زیرساختی بخش
۲-۴-۱	شناخت وضعیت منابع انسانی و اجتماعی بخش چورزق شهرستان طارم
۲-۴-۲	توصیف، تحلیل و تبیین منابع اقتصادی بخش چورزق شهرستان طارم

* در مجلد جداگانه انتشار یافته است.

۷۰	۳-۴-۲- توصیف، تحلیل و تبیین منابع زیرساختی بخش چورزق شهرستان طارم.....
۷۲	۵-۲- توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت نظام تولیدی (کشاورزی، صنایع، خدمات و گردشگری).....
۷۲	۱-۵-۲- اقتصاد کشاورزی.....
۸۹	۶-۲- توصیف، تحلیل و تبیین فضایی و سلسله مراتب سکونتگاهی.....
۸۹	۱-۶-۲- تراکم فضایی جمعیت.....
۸۹	۲-۶-۲- سلسله مراتب سکونتگاهی.....
۹۴	۳-۶-۲- مقر و موقع سکونتگاه‌ها.....
۹۶	۷-۲- شناسایی جریان‌ات و پیوندهای بین سکونتگاه‌ها.....
۹۶	۱-۷-۲- جریان‌ات و پیوندهای اقتصادی.....
۹۷	۲-۷-۲- جریان‌ات اداری-اجتماعی.....
	۸-۲- توصیف، تحلیل و تبیین قوانین و مقررات محدودیت ساز و محدودیت نهادی در توسعه اقتصادی و اشتغال
۹۸	زایی روستاهای بخش چورزق.....
	۹-۲- قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی-فرهنگی، زیرساختی و فضایی، منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید
۱۰۳	و عرضه در بخش کشاورزی، صنعت و خدمات در بخش چورزق.....
۱۰۴	۱-۹-۲- قابلیت‌های ویژه در بخش کشاورزی و صنایع تبدیلی مرتبط با حوزه کشاورزی.....
۱۰۵	۲-۹-۲- قابلیت‌های ویژه در بخش گردشگری.....
۱۰۶	۳-۹-۲- سایر قابلیت‌های بخش چورزق برای توسعه اقتصادی و اشتغالزایی.....
۱۰۸	بخش سوم: برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستاهای
۱۰۹	۱-۳- شناسایی و امکان‌سنجی ایجاد زنجیره‌های ارزش، تولید و خوشه‌های کسب و کار در روستای هدف.....
۱۰۹	۱-۱-۳- فعالیت‌های پشتیبان زنجیره ارزش فعالیت‌های کشاورزی.....
۱۱۳	۲-۱-۳- فعالیت‌های اصلی زنجیره ارزش فعالیت‌های کشاورزی.....
	۲-۳- شناسایی، توصیف و اولویت‌بندی قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع تولید و
۱۱۷	نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال روستا.....
۱۱۷	۱-۲-۳- وضع طبیعی روستاهای هدف.....
۱۱۸	۲-۲-۳- وضع اجتماعی روستاهای هدف.....
۱۱۹	۳-۲-۳- وضع اقتصادی روستاهای هدف.....
۱۲۴	۳-۳- ظرفیت شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار.....
۱۲۴	۱-۳-۳- خانوارهای تحت حمایت کمیته امداد.....
۱۲۵	۲-۳-۳- اداره بهزیستی.....
	۴-۳- شناسایی و اولویت‌بندی مهمترین ظرفیت‌های روستا با تاکید بر برندسازی فعالیت‌ها و خدمات برای تعیین
۱۲۶	محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران‌ها جهت تحرک اقتصادی روستا.....
	۵-۳- جمع آوری ایده‌های مرتبط با طرح‌های کارآفرینی قابل اجراء توسط افراد بومی و غیربومی، مرتبط با
۱۳۳	ظرفیت‌ها، مزیت‌ها و محورهای تولید.....
۱۳۸	۶-۳- تعیین نتایج کیفی و کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا.....
۱۳۹	۷-۳- تعیین اقدامات مناسب برای ارتقاء ظرفیت فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی موجود روستا.....
۱۴۰	۱-۷-۳- ارتقاء عوامل زیرساختی روستاها.....

- ۳-۷-۲- عوامل سیاسی-مدیریتی ۱۴۱
- ۳-۷-۴- ارتقاء عوامل اجتماعی-آموزشی ۱۴۲
- ۴-۷-۳- عوامل اقتصادی و مالی ۱۴۲
- ۳-۸- تعیین برنامه‌های توسعه اقتصادی و اشتغالزایی برای ارتقاء سطح فعالیت‌های اقتصادی و اشتغالزایی روستا ۱۴۳
- ۳-۹- تعیین و اولویت‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری توسعه اقتصادی و اشتغالزایی با مقیاس کارکردی در سطح روستا ۱۴۴
- ۳-۹-۱- سازگاری و تطابق ویژگی‌ها و توان‌های روستاهای هدف با برنامه‌ها و طرح‌های پیشنهادی طرح ۱۴۴
- ۳-۹-۲- اولویت بندی برنامه‌ها و طرح‌های پیشنهادی برای روستاهای هدف ۱۴۶
- ۳-۹-۳- تعیین برنامه‌ها و طرح‌های پیشنهادی برای روستاهای هدف ۱۴۶

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱: تعداد و جمعیت سکونتگاه‌های بخش چورزق شهرستان طارم	۲
جدول ۲: لیست روستاهای هدف بخش چورزق برای سال‌های ۱۳۹۶ و ۹۷	۳
جدول ۳: تعداد و نسبت جمعیت روستاهای هدف نسبت به کل جمعیت روستایی بخش	۳
جدول ۴: سطح بندی کانون‌های روستایی شهرستان طارم	۲۴
جدول ۵: مساحت و درصد طبقات ارتفاعی بخش چورزق شهرستان طارم	۴۵
جدول ۶: طبقات درصد شیب بخش چورزق شهرستان طارم	۴۵
جدول ۷: تیپ اراضی بخش چورزق و مساحت آنها	۴۹
نقشه ۱۶: زمین لغزش	۵۲
جدول ۸: اطلاعات مجموع بارش ماهانه (سال ۷۸-۹۶)	۵۳
جدول ۹: مشخصات دمای بخش چورزق طارم در سالهای ۹۶-۷۸	۵۴
جدول ۱۰: اطلاعات سمت و سرعت باد بیشینه ماهانه /سرعت باد براساس m/s در طول سال(۱۳۹۶-۱۳۸۰)	۵۵
جدول ۱۱: دسته بندی اقلیمی	۵۵
جدول ۱۲: کاربری اراضی موجود بخش چورزق و مساحت و درصد آنها	۵۷
جدول ۱۹: ویژگی‌های قومی - زبانی روستاهای هدف	۶۲
جدول ۲۰: تعداد و جمعیت سکونتگاه‌های بخش چورزق شهرستان طارم	۶۳
جدول ۲۱: تعداد روستاها و جمعیت روستایی دهستان چورزق در سال ۱۳۹۵	۶۳
جدول ۲۲: تعداد روستاها و جمعیت روستایی دهستان دستجرده در سال ۱۳۹۵	۶۴
جدول ۲۳: نسبت جنسی شهرستان طارم به انضمام استان زنجان و کشور	۶۵
جدول ۲۴: وضعیت گروه‌های سنی جمعیت در شهرستان طارم ۱۳۹۵	۶۵
جدول ۲۵: جمعیت بخش چورزق از سال ۹۵-۱۳۴۵	۶۷
جدول ۲۶: نرخ رشد جمعیت روستاهای هدف بخش چورزق شهرستان طارم بین سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵	۶۷
جدول ۲۷: جمعیت فعال و غیرفعال	۶۸
جدول ۲۸: شاغلان برحسب جنس، گروه‌های عمده شغلی و سطح سواد	۶۹
جدول ۲۹: جمعیت بیکار بر حسب جنس، سن و سطح سواد (طارم)	۶۹
جدول ۳۰: جمعیت بیکار دارای تحصیلات عالی بر حسب گروه‌های عمده رشته تحصیلی و دوره تحصیلی (طارم) ..	۷۰
جدول ۳۱: تعداد و مساحت اراضی زراعی بهره برداری‌ها به تفکیک آبی و دیم استان زنجان و شهرستان طارم	۷۲
جدول ۳۲: تعداد و مساحت بهره‌برداری‌های دارای اراضی زراعی آبی بر حسب شهرستان	۷۲
جدول ۳۳: تعداد بهره برداری و مساحت زمین بهره برداری‌های زمین بر حسب نوع کشت (بهره برداری- هکتار) ..	۷۲
جدول ۳۴: سطح زیر کشت و تولید برخی از محصولات سالانه شهرستان طارم	۷۴
جدول ۳۵: اطلاعات مسیر زنجان - آبیر	۷۷
جدول ۳۶: اطلاعات مسیر زنجان-گیلوان-منجیل	۷۸
جدول ۳۷: اطلاعات مسیر زنجان-آبیر-ماسوله	۷۹
جدول ۳۸: اطلاعات مسیر زنجان-تهم	۸۰

جدول ۳۹: نوع و سطوح گردشگری شهرستان طارم.....	۸۱
جدول ۴۰: آثار تاریخی ثبت شده در بخش چورزق.....	۸۱
جدول ۴۱: مشخصات روستاهای هدف گردشگری شهرستان طارم.....	۸۳
جدول ۴۲: اطلاعات پروانه بهره برداری معادن فعال به تفکیک شهرستان	۸۵
جدول ۴۳: تعداد پروانه اکتشاف به تفکیک شهرستان	۸۵
جدول ۴۴: معادن شهرستان طارم سال ۱۳۹۵	۸۶
جدول ۴۵: اطلاعات معدنی بخش چورزق شهرستان طارم	۸۷
جدول ۴۶: طبقه بندی جمعیت روستایی بخش چورزق	۹۰
جدول ۴۷: روستاهای با جمعیت بیشتر از ۵۰۰ نفر در بخش چورزق.....	۹۰
جدول ۴۸: بازارهای عرضه محصولات کشاورزی در شهرستان طارم	۹۶
جدول ۴۹: سهم بخش های هدف براساس ماده ۴ آیین نامه اجرایی	۱۰۰
جدول ۵۰: سهم تسهیلات اعطایی به طرح های سرمایه گذاری مناطق هدف براساس ماده ۱۳ دستورالعمل آیین نامه اجرایی	۱۰۱
جدول ۵۱: قابلیت ها و تنگناهای بخش چورزق.....	۱۰۳
جدول ۵۲: محصولات عمده روستاهای هدف بخش چورزق شهرستان طارم.....	۱۰۹
جدول ۵۳: تامین آب از طریق ایستگاه های پمپاژ	۱۱۰
جدول ۵۴: برداشت از منابع آب زیرزمینی (چاه، چشمه و قنات) در روستاهای هدف بخش چورزق	۱۱۱
جدول ۵۵: فعالیت های پشتیبان موجود برای زنجیره محصولات کشاورزی (طبق مدل پورتر)	۱۱۲
جدول ۵۶: وضع طبیعی روستاهای هدف طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی در بخش چورزق	۱۱۷
جدول ۵۷: وضعیت روستاهای هدف به لحاظ نرخ رشد جمعیت.....	۱۱۸
جدول ۵۸: بهره برداری های کشاورزی بر حسب نوع فعالیت	۱۱۹
جدول ۵۹: بهره برداری های کشاورزی بر حسب نوع فعالیت زراعی	۱۲۰
جدول ۶۰: تعداد درخت بارور ونهال (۱۰۰۰ اصله)	۱۲۱
جدول ۶۱: مساحت اراضی زراعی و باغ و قلمستان (هکتار)	۱۲۲
جدول ۶۲: تعداد گاو و گوساله، بز و بزغاله و گوسفند و بره (راس)	۱۲۳
جدول ۶۳: جمعیت بالای ۱۰ سال، فعال و وضع زناشویی به لحاظ بی همسر بودن	۱۲۴
جدول ۶۴: تسهیلات روستایی پرداختی کمیته امداد امام خمینی (ره) از سال ۱۳۹۲ الی ۷ ماهه سال ۱۳۹۷ بر اساس گروه فعالیت (مبالغ به میلیون ریال)	۱۲۵
جدول ۶۵: برنامه های آموزشی و خدمات خاص ارائه شده برای زنان سرپرست خانوار تحت پوشش اداره بهزیستی	۱۲۶
جدول ۶۶: طبقه بندی ویژگی های اصلی روستاهای هدف بخش چورزق	۱۲۷
جدول ۶۷: روستاهای هدف گردشگری مصوب	۱۲۷
جدول ۶۸: مهمترین ظرفیت های روستاهای هدف برای توسعه اقتصادی و اشتغالزایی	۱۲۸
جدول ۶۹: اقدامات مناسب برای ارتقای ظرفیت اقتصادی روستا در مقوله های مختلف	۱۴۰
جدول ۷۰: برنامه های توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستای هدف بخش چورزق	۱۴۳
جدول ۷۱: سازگاری و انطباق روستاهای هدف با برنامه های کلی طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی	۱۴۴
جدول ۷۲: سازگاری و انطباق روستاهای هدف با برنامه های کلی طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی	۱۴۵

- جدول ۷۳ : اولویت‌بندی برنامه‌های پیشنهادی برای روستاهای هدف ۱۴۶
- جدول ۷۴: تعیین طرح‌ها و پروژه‌های پیشنهادی برای هر یک از روستاها هدف ۱۴۷
- جدول ۷۵: تعیین طرح‌ها و پروژه‌های پیشنهادی برای هر یک از روستاها هدف ۱۵۰

نمودار

عنوان	صفحه
نمودار ۱: دمای هوای ایستگاه آبر در سالهای ۷۸-۹۶	۵۴
نمودار ۲: هرم سنی شهرستان طارم	۶۶
نمودار ۳: فرایند اعطای تسهیلات طبق دستورالعمل	۱۰۲
نمودار ۴: فعالیت‌های اصلی زنجیره ارزش محصول زیتون در وضع موجود (طبق مدل پورتر)	۱۱۴

فهرست تصاویر

عنوان	صفحه
تصاویر ۱ تا ۴: مقر روستاهای ناحیه و نحوه پراکندگی زمینهای کشاورزی در کنار روستاهای متمرکز	۹۴
تصویر ۵ : نقشه روستای شیت ۱	۱۳۳
تصویر ۶ : نقشه روستای شیت ۲	۱۳۴
تصویر ۷: نقشه منابع روستای جزلا	۱۳۵
تصویر ۸: نقشه منابع روستای گوهر	۱۳۶
تصویر ۹: نقشه منابع روستاهای سانسيز و قلات	۱۳۷
تصویر ۱۰: نقشه منابع روستاهای دستجرده، دهنه، ونيسر، رزه بند	۱۳۸

فهرست نقشه

عنوان	صفحه
نقشه ۱: موقعیت بخش چورزق شهرستان طارم	۴
نقشه ۲: موقعیت روستاهای هدف در بخش چورزق شهرستان طارم	۵
نقشه ۳: مناطق برنامه‌ریزی استان زنجان در طرح مطالعه برنامه آمایش استان زنجان	۱۸
نقشه ۴: تخصص‌های اصلی منطقه برنامه‌ریزی طارم / طرح آمایش استان زنجان	۲۲
نقشه ۵: تخصص‌های اصلی مناطق برنامه‌ریزی استان زنجان / طرح آمایش استان زنجان	۲۳
نقشه ۶: نظام سلسله‌مراتبی مراکز سکونتگاهی منظومه‌های آبر و چورزق در شهرستان طارم	۲۴
نقشه ۷: شبکه راه‌های موجود و پیشنهادی ناحیه زنجان / طرح ناحیه زنجان	۳۰
نقشه ۸: سطح بندی خدمات پیشنهادی در ناحیه زنجان	۳۱
نقشه ۹: نقشه مقطع زمین شناسی از کوه‌های طارم	۴۰
نقشه ۱۰: زمین شناسی بخش چورزق شهرستان طارم	۴۳
نقشه ۱۱: گسل های بخش چورزق شهرستان طارم	۴۴
نقشه ۱۲: توپوگرافی بخش چورزق شهرستان طارم	۴۶
نقشه ۱۳: درصد شیب بخش چورزق شهرستان طارم	۴۷
نقشه ۱۴: جهت شیب بخش چورزق شهرستان طارم	۴۸
نقشه ۱۵: تیپ اراضی بخش چورزق شهرستان طارم	۵۰
نقشه ۱۷: پوشش اراضی بخش چورزق شهرستان طارم	۵۸
نقشه ۱۸: مناطق حفاظت شده زیست محیطی بخش چورزق شهرستان طارم	۶۰
نقشه ۱۹: زیرساخت‌ها حمل و نقل جاده‌ای و خطوط نیروی در بخش چورزق	۷۱
نقشه ۲۰: زمین‌های کشاورزی بخش چورزق شهرستان طارم	۷۳
نقشه ۲۱: گردشگری بخش چورزق	۸۴
نقشه ۲۲: پراکنش معدن در بخش چورزق	۸۸
نقشه ۲۳: نحوه پراکنش روستاهای بخش چورزق بر اساس میزان جمعیت	۹۱
نقشه ۲۴: تراکم جمعیت بخش چورزق با استفاده از مدل IDW با در نظر گرفتن جمعیت شهر چورزق	۹۲
نقشه ۲۵: تراکم جمعیت بخش چورزق با استفاده از مدل IDW با چشم پوشی از جمعیت شهر چورزق	۹۳
نقشه ۲۶: پهنه بندی روستاهای هدف بخش چورزق به لحاظ توان‌ها و ویژگی‌های اصلی	۱۲۹
نقشه ۲۶: پهنه‌بندی روستاهای هدف بخش چورزق به لحاظ ویژگی‌های فعالیت‌های زراعی	۱۳۰
نقشه ۲۷: پهنه بندی روستاهای هدف بخش چورزق به لحاظ ویژگی‌های فعالیت‌های باغی	۱۳۱
نقشه ۲۸: پهنه بندی روستاهای هدف بخش چورزق به لحاظ ویژگی‌های فعالیت‌های باغی	۱۳۲

بخش دوم

بررسی اسناد و توصیف و تحلیل وضع موجود

بخش دوم: شناخت کلیات وضع موجود در مقیاس بخش چورزق شهرستان طارم

۱-۲- موقعیت جغرافیایی بخش چورزق شهرستان طارم و روستاهای هدف

بخش چورزق با وسعت ۷۳۲ کیلومتر مربع بین طول جغرافیایی ۵۵ ۲۸ ۴۴ تا ۳۴ ۰۰ ۴۹ شرقی از نصف النهار گرینویچ و بین عرض جغرافیایی ۱۵ ۴۵ ۳۶ تا ۵۹ ۰۶ ۳۷ شمالی از خط استوا در غرب شهرستان طارم و شمال شرقی استان زنجان واقع شده است. بخش چورزق از طرف شرق و جنوب با بخش مرکزی شهرستان طارم، از طرف شمال با شهرستان خلخال و از طرف غرب با شهرستان زنجان همسایه است.

این بخش به صورت متوسط ۱۶۵۰ متر از سطح آب‌های آزاد ارتفاع دارد. بلندترین نقطه آن با ارتفاع ۲۹۰۰ متر در سمت شمال غربی بخش و در دهستان چورزق و پست‌ترین نقطه آن با ارتفاع ۴۰۰ متر در قسمت جنوب شرقی بخش در دهستان دستجرده قرار گرفته است.

طبق آخرین تقسیمات سیاسی، بخش چورزق دارای دو دهستان چورزق و دستجرده است. برطبق سرشماری ۱۳۹۵ این بخش دارای یک نقطه شهری و ۴۹ آبادی و ۴۰ آبادی دارای سکنه است. دهستان چورزق دارای ۳۰ آبادی، ۲۷ آبادی دارای سکنه و ۹۶۲۴ نفر جمعیت روستایی است. همچنین دهستان دستجرده دارای ۱۹ آبادی، ۱۳ آبادی دارای سکنه و ۷۴۴۶ نفر جمعیت روستایی است. شهر چورزق به عنوان مرکز بخش دارای ۱۷۳۳ نفر جمعیت است که کل جمعیت شهری بخش را شامل می‌شود. در مجموع بخش چورزق بر طبق سرشماری جمعیتی سال ۱۳۹۵ دارای ۱۸۸۰۳ نفر جمعیت است.

جدول ۱: تعداد و جمعیت سکونتگاه‌های بخش چورزق شهرستان طارم

جمعیت	آبادی	آبادی دارای سکنه	
۱۸۸۰۳	۴۹	۴۰	بخش چورزق
۹۶۲۴	۳۰	۲۷	دهستان چورزق
۷۴۴۶	۱۹	۱۳	دهستان دستجرده
۱۷۳۳	-	۱	شهر چورزق

منبع: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵

براساس لیست اولویت‌بندی دهستان‌ها و روستاهای هدف استان زنجان (۱۳۹۶-۹۷) مربوط به «تدوین برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی» بند الف ماده ۲۷ قانون برنامه ششم؛ برای بخش چورزق ۱۱ روستای هدف تعریف شده است که از این میزان، تعداد ۶ روستا در دهستان دستجرده و ۵ روستا در دهستان چورزق واقع شده است. روستاهای هدف طرح توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی برای سال‌های ۱۳۹۶ و ۹۷ در دهستان دستجرده شامل شش روستای دستجرده، دهنه، رزه‌بند، سانسیز، قلات و ونی‌سر است. همچنین پنج روستای هدف تعریف شده برای دهستان چورزق شامل روستاهای شیت، گوهر، ایچ، جزلا و ولیدر است.

جدول ۲: لیست روستاهای هدف بخش چورزق برای سال‌های ۱۳۹۶ و ۹۷

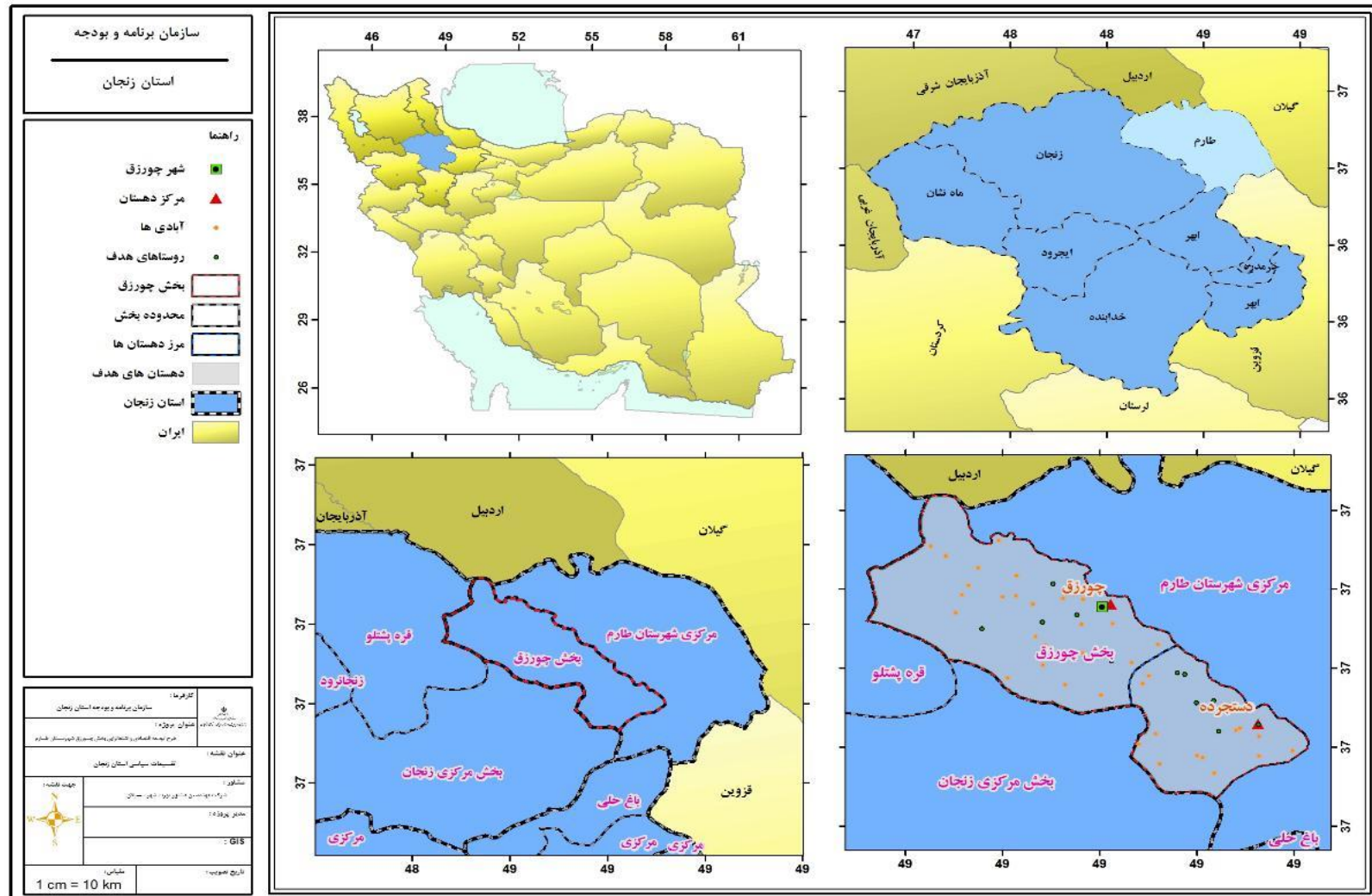
بخش	دهستان	۱۳۹۶	۱۳۹۷
چورزق ۱۱ روستا	دستجرده ۶ روستا	دستجرده	دهنه
		-	رزه بند
		-	سانسيز
		-	قلات
		-	ونی سر
	چورزق ۵ روستا	شیت	جزلا
		گوهر	ولیدر
		ایچ	-

روستاهای هدف بخش چورزق در مجموع با جمعیت ۹۰۳۳ نفر، حدود ۵۲٫۹ درصد از جمعیت ۱۷۰۷۰ نفری جمعیت روستایی بخش را شامل می‌شوند. این روستاها عموماً بزرگترین روستاهای بخش چورزق را شامل می‌شوند و متکی به اقتصاد کشاورزی و گردشگری هستند.

جدول ۳: تعداد و نسبت جمعیت روستاهای هدف نسبت به کل جمعیت روستایی بخش

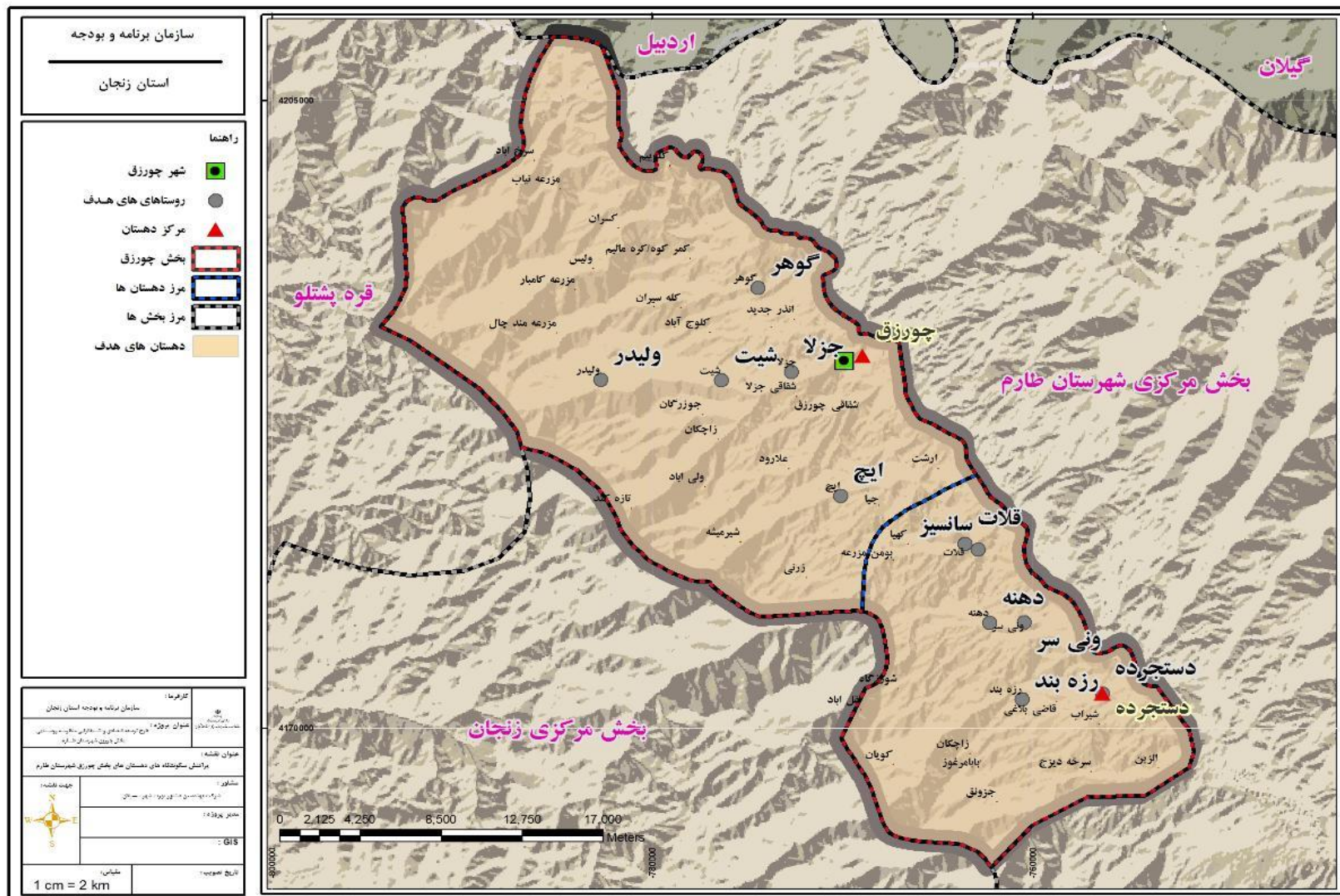
نام روستا	جمعیت	درصد از جمعیت روستایی بخش
دستجرده	۱،۱۶۹	۶٫۸
ونی سر	۱،۱۴۹	۶٫۷
سانسيز	۱،۰۷۴	۶٫۳
شیت	۸۹۶	۵٫۲
ولیدر	۷۹۴	۴٫۷
دهنه	۷۶۱	۴٫۵
جزلا	۷۲۷	۴٫۳
ایچ	۶۲۷	۳٫۷
رزه بند	۶۲۵	۳٫۷
قلات	۶۰۷	۳٫۶
گوهر	۶۰۴	۳٫۵
جمع	۹،۰۳۳	۵۲٫۹

نقشه ۱: موقعیت بخش چورزق شهرستان طارم

مأخذ: مشاور ۱۳۹۷

نقشه ۲: موقعیت روستاهای هدف در بخش چورزق شهرستان طارم

مأخذ مشاور ۱۳۹۷

۲-۲- تبیین اسناد بالادستی

یکی از ضروریات در تهیه و تدوین طرح‌ها، بررسی مطالعات و مصوبات فرادست است. در این بخش از مطالعات طرح‌ها و اسناد فرادست که مربوط به بخش چورزق شهرستان طارم بوده و الزاماتی را برای طرح‌های رده پایین‌تر به همراه دارند، آورده می‌شود. در بررسی طرح‌های فرادست موارد زیر مد نظر قرار گرفته است:

- ✓ اصل ۴۴ قانون اساسی
- ✓ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- ✓ سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی
- ✓ برنامه ششم توسعه اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی کشور
- ✓ قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری
- ✓ جهت‌گیری‌های ملی آمایش سرزمین
- ✓ مطالعات برنامه آمایش استان زنجان
- ✓ بازنگری در مطالعات طرح جامع ناحیه زنجان
- ✓ سند ملی توسعه استان زنجان
- ✓ نظریه پایه توسعه استان زنجان
- ✓ برنامه راهبردی توسعه استان زنجان
- ✓ سند توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان زنجان

۱-۲-۲- اصل ۴۴ قانون اساسی

نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی با برنامه‌ریزی منظم و صحیح استوار است.

بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانک‌داری، بیمه، تأمین نیرو، سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، کشتیرانی، راه و راه‌آهن و مانند اینها است که به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است. بخش خصوصی شامل آن قسمت از کشاورزی، دامداری، صنعت، تجارت و خدمات می‌شود که مکمل فعالیتهای اقتصادی دولتی و تعاونی است. مالکیت در این سه بخش تا جایی که با اصول دیگر این فصل مطابق باشد و از محدوده قوانین اسلام خارج نشود و موجب رشد و توسعه اقتصادی کشور گردد و مایه زیان جامعه نشود مورد حمایت قانونی جمهوری اسلامی است. تفصیل ضوابط و قلمرو و شرایط هر سه بخش را قانون معین می‌کند.

۲-۲-۲- سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

باتوجه به ذیل اصل ۴۴ قانون اساسی و مفاد اصل ۴۳ و به‌منظور شتاب بخشیدن به رشد اقتصاد ملی، گسترش مالکیت در سطح عموم مردم به‌منظور تأمین عدالت اجتماعی، ارتقاء کارآیی بنگاه‌های اقتصادی، و بهره‌وری منابع مادی و انسانی و فناوری، افزایش رقابت‌پذیری در اقتصاد ملی، افزایش سهم بخش‌های خصوصی و تعاونی در اقتصاد

ملی، کاستن از بار مالی و مدیریتی دولت در تصدی فعالیت‌های اقتصادی، افزایش سطح عمومی اشتغال، تشویق اقشار مردم به پس‌انداز و سرمایه‌گذاری و بهبود درآمد خانوارها مقرر می‌گردد:

الف - سیاست‌های کلی توسعه بخش‌های غیردولتی و جلوگیری از بزرگ‌شدن بخش دولتی

۱- دولت حق فعالیت اقتصادی جدید خارج از موارد صدر اصل ۴۴ را ندارد و موظف است هرگونه فعالیت (شامل تداوم فعالیت‌های قبلی و بهره‌برداری از آن) را که مشمول عناوین صدر اصل ۴۴ نباشد، حداکثر تا پایان برنامه پنج‌ساله چهارم (سالانه حداقل ۲۰٪ کاهش فعالیت) به بخش‌های تعاونی و خصوصی و عمومی غیردولتی واگذار کند. با توجه به مسئولیت نظام در حسن اداره کشور، تداوم و شروع فعالیت ضروری خارج از عناوین صدر اصل ۴۴ توسط دولت، بنا به پیشنهاد هیأت وزیران و تصویب مجلس شورای اسلامی برای مدت معین مجاز است.

اداره و تولید محصولات نظامی، انتظامی و اطلاعاتی نیروهای مسلح و امنیتی که جنبه محرمانه دارد، مشمول این حکم نیست.

۲- سرمایه‌گذاری، مالکیت و مدیریت در زمینه‌های مذکور در صدر اصل ۴۴ قانون اساسی به شرح ذیل توسط بنگاه‌ها و نهادهای عمومی غیردولتی و بخش‌های تعاونی و خصوصی مجاز است.

۱-۲ صنایع بزرگ، صنایع مادر (ازجمله صنایع بزرگ پایین‌دستی نفت و گاز) و معادن بزرگ (به‌استثنای نفت و گاز)

۲-۲ فعالیت بازرگانی خارجی در چارچوب سیاست‌های تجاری و ارزی کشور.

۳-۲ بانکداری توسط بنگاه‌ها و نهادهای عمومی غیردولتی و شرکت‌های تعاونی سهامی عام و شرکت‌های سهامی عام مشروط به تعیین سقف سهام هریک از سهامداران با تصویب قانون.

۴-۲ بیمه.

۵-۲ تأمین نیرو شامل تولید و واردات برق برای مصارف داخلی و صادرات.

۶-۲ کلیه امور پست و مخابرات به‌استثنای شبکه‌های مادر مخابراتی، امور واگذاری فرکانس و شبکه‌های اصلی تجزیه و مبادلات و مدیریت توزیع خدمات پایه پستی.

۷-۲ راه و راه‌آهن.

۸-۲ هواپیمایی (حمل و نقل هوایی) و کشتیرانی (حمل و نقل دریایی).

سهم بهینه بخش‌های دولتی و غیردولتی در فعالیت‌های صدر اصل ۴۴، باتوجه به حفظ حاکمیت دولت و استقلال کشور و عدالت اجتماعی و رشد و توسعه اقتصادی، طبق قانون تعیین می‌شود.

ب - سیاست‌های کلی بخش تعاونی

۱- افزایش سهم بخش تعاونی در اقتصاد کشور به ۲۵٪ تا آخر برنامه پنج‌ساله پنجم.

۲- اقدام مؤثر دولت در ایجاد تعاونی‌ها برای بیکاران در جهت اشتغال مولد.

۳- حمایت دولت از تشکیل و توسعه تعاونی‌ها از طریق روش‌هایی ازجمله تخفیف مالیاتی، ارائه تسهیلات اعتباری حمایتی به‌وسیله کلیه مؤسسات مالی کشور و پرهیز از هرگونه دریافت اضافی دولت از تعاونی‌ها نسبت به بخش خصوصی.

- ۴- رفع محدودیت از حضور تعاونی‌ها در تمامی عرصه‌های اقتصادی از جمله بانکداری و بیمه.
 - ۵- تشکیل بانک توسعه تعاون با سرمایه دولت با هدف ارتقاء سهم بخش تعاونی در اقتصاد کشور.
 - ۶- حمایت دولت از دستیابی تعاونی‌ها به بازار نهایی و اطلاع‌رسانی جامع و عادلانه به این بخش.
 - ۷- اعمال نقش حاکمیتی دولت در قالب امور سیاستگذاری و نظارت بر اجرای قوانین موضوعه و پرهیز از مداخله در امور اجرایی و مدیریتی تعاونی‌ها.
 - ۸- توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و سایر حمایت‌های لازم به منظور افزایش کارآمدی و توانمندسازی تعاونی‌ها.
 - ۹- انعطاف و تنوع در شیوه‌های افزایش سرمایه و توزیع سهام در بخش تعاونی و اتخاذ تدابیر لازم به نحوی که علاوه بر تعاونی‌های متعارف امکان تأسیس تعاونی‌های جدید در قالب شرکت سهامی عام با محدودیت مالکیت هر یک از سهامداران به سقف معینی که حدود آن را قانون تعیین می‌کند، فراهم شود.
 - ۱۰- حمایت دولت از تعاونی‌ها متناسب با تعداد اعضا.
 - ۱۱- تأسیس تعاونی‌های فراگیر ملی برای تحت پوشش قرار دادن سه دهک اول جامعه به‌منظور فقرزدایی.
- بندهای ج (سیاست‌های کلی توسعه بخش‌های غیردولتی از طریق واگذاری فعالیت‌ها و بنگاه‌های دولتی)، د (سیاست‌های کلی واگذاری) و هـ (سیاست‌های کلی اعمال حاکمیت و پرهیز از انحصار) برای جلوگیری از طولانی شدن مطالب آورده نشده است.

۳-۲-۲- سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی

با اتکال به قدرت لایزال الهی و در پرتو ایمان و عزم ملی و کوشش برنامه‌ریزی شده و مدبرانه‌ی جمعی و در مسیر تحقق آرمانها و اصول قانون اساسی، در چشم‌انداز بیست ساله:

ایران کشوری است توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی، الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و مؤثر در روابط بین‌الملل.

جامعه ایرانی در افق این چشم‌انداز چنین ویژگی‌هایی خواهد داشت:

- توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزشهای اسلامی، ملی و انقلابی، با تأکید بر مردم‌سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادیهای مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسانها و بهره‌مند از امنیت اجتماعی و قضایی
- برخوردار از دانش پیشرفته، توانا و تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی
- امن، مستقل، مقتدر با سامان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه جانبه و پیوستگی مردم و حکومت
- برخوردار از سلامت، رفاه و امنیت غذایی، تأمین اجتماعی، فرصتهای برابر، توزیع مناسب نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره‌مند از محیط زیست مطلوب
- فعال، مسئولیت‌پذیر، ایثارگر، مؤمن، رضایت‌مند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط، روحیه‌ی تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن

- دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه‌ی آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه)، با تأکید بر جنبش نرم‌افزاری و تولید علم، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل
 - الهام‌بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام، با تحکیم الگوی مردم سالاری دینی، توسعه‌ی کارآمد، جامعه اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، تأثیرگذار بر همگرایی اسلامی و منطقه‌ای براساس تعالیم اسلامی و اندیشه‌های امام خمینی (ره)
 - دارای تعامل سازنده و مؤثر با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت
- ملاحظه:

در تهیه، تدوین و تصویب برنامه‌های توسعه و بودجه‌های سالیانه، این نکته مورد توجه قرار گیرد که: شاخصهای کمی کلان آنها، از قبیل: نرخ سرمایه‌گذاری، درآمد سرانه، تولید ناخالص ملی، نرخ اشتغال و تورم، کاهش فاصله درآمد میان دهکهای بالا و پایین جامعه، رشد فرهنگ و آموزش و پژوهش و توانایی‌های دفاعی و امنیتی، باید متناسب با سیاستهای توسعه و اهداف و الزامات چشم‌انداز، تنظیم و تعیین گردد و این سیاستها و هدفها به صورت کامل مراعات شود.

۴-۲-۲- برنامه ششم توسعه اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

در ماده ۲۷ برنامه ششم توسعه، موضوع توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی در دستور کار قرار گرفته است. در این برنامه موضوعات خاص در مورد آب و محیط زیست، معدن و صنایع معدنی، کشاورزی، گردشگری، عبوری (ترانزیت) و حمل و نقل ریلی، فناوری نوین، توسعه و کاربست علم و فناوری و انرژی، بهبود محیط کسب و کار، اشتغال و توانمندسازی محرومان و فقرا (با اولویت زنان سرپرست خانوار) مورد توجه قرار گرفته است که می‌تواند در زمینه اقتصادی و اشتغال‌زایی تأثیرگذار باشد. از این رو برخی از مهمترین ماده‌های قانونی و اقدامات مهم مرتبط با زمینه فوق، به شرح زیر است:

اقدامات اقتصادی و بخشی در رابطه با ماده ۲۷ برنامه ششم

- ۱- دولت مکلف است در راستای برنامه‌ریزی منطقه‌ای و تقویت اقتصاد روستایی و توسعه اقتصاد صادرات‌محور در طول اجرای قانون برنامه هر سال، در پنج‌هزار روستا با توجه به استعدادها و ظرفیت‌های بومی و محیطی و قابلیت محلی- اقتصادی آن منطقه، با مشارکت نیروهای محلی و با بهره‌گیری از تسهیلات بانکی، حمایت‌های دولتی و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی آن روستاها را به‌وسیله سازمان استان تهیه کند و به تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان مربوطه برساند. سازمان موظف است تعداد روستاهای سهمیه استانی را تا سه ماه اول سال اول اجرای قانون برنامه اعلام نماید.
- ۲- تنظیم و ارائه هدفمند و شفاف اعتبارات مربوط به عمران و توسعه روستایی و عشایری در بودجه سنواتی، تحت پیوستی با عنوان «عمران و توسعه روستایی» و اختصاص بودجه عمرانی مربوط به این فصل انجام پذیرد.
- ۳- کاهش مدت زمان پاسخ به استعلام‌ها و صدور پروانه ساخت بنگاههای اقتصادی روستایی و عشایری از هرکدام از دستگاه‌های ذی‌ربط، حداکثر پانزده روز است.

- ۴- توسعه حداقل پنجاه و چهار خوشه کسب و کار روستایی، بهره‌برداری و ساخت نود و هشت ناحیه صنعتی روستایی و ایجاد یک میلیون و نهصد و چهارده هزار فرصت شغلی در روستاها و مناطق عشایری از طریق احداث و توسعه بنگاه‌های اقتصادی رقابت‌پذیر و صادرات‌گرا از طریق بخش‌های خصوصی و تعاونی.
- ۵- تهیه طرح‌های هادی و طرح‌های توسعه و بازنگری آنها برای همه روستاها و آبادی‌های بالای بیست خانوار و مناطق عشایری در طول اجرای قانون برنامه با اولویت مناطق کمتر برخوردار.
- ۶- آموزش صدهزار نفر از روستاییان و عشایر به‌عنوان عناصر پیشرو و تسهیل‌گر در زمینه برنامه‌ریزی محلی، توسعه فعالیت‌های اقتصادی و برنامه‌های فرهنگی، بهبود خدمات‌رسانی، جلب مشارکت‌های مردمی و نظارت بر اثربخشی طرح‌های دستگاه‌های اجرایی.

اقدامات اقتصادی مربوط به بخش کشاورزی

- ۱- توسعه کشاورزی حفاظتی، توسعه کشت نشایی، به‌نژادی و به‌زراعی، تولید و تأمین و به‌کارگیری ارقام مقاوم، خوداتکایی در تولید بذر و نهال، افزایش ضریب ماشین‌بندی کردن سالانه حداقل دوازده صدم (۰,۱۲) اسب بخار در هکتار.
- ۲- افزایش تولید محصولات راهبردی و تبدیل پانصد هزار هکتار از اراضی شیب‌دار به باغات
- ۳- فراهم نمودن امکانات مصرف بهینه سموم، دفع آفات نباتی و کودهای شیمیایی و استفاده بیشتر از کود آلی (کمپوست) و مبارزه زیستی و تدوین ضوابط ورود، ساخت و ترکیب ساخت (فرمولاسیون) کود و سم.
- ۴- سرمایه‌گذاری مورد نیاز جهت انجام امور تحقیقاتی و نظام نوین ترویج و انتقال فناوری، تقویت شرکت‌های دانش‌بنیان، استقرار مدیریت دانش و تجهیز مراکز جهاد کشاورزی.
- ۵- توسعه کشت محصولات سالم و محصولات زیستی (ارگانیک)، اعمال استانداردهای ملی کنترل کیفی تولیدات و فرآورده‌های کشاورزی گسترش مبارزه تلفیقی با آفات و بیماری‌های گیاهی، مصرف بهینه نهاده‌ها از جمله انواع سم و کود و حمایت از درمانگاه‌های گیاه‌پزشکی در راستای ارتقای سلامت انسان و جامعه.
- ۶- حمایت از توسعه ظرفیت صادراتی صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی مانند کارخانجات خوراک دام، طیور و آبزیان و صنایع بسته‌بندی محصولات کشاورزی با توجه به مزیت‌های طبیعی، نسبی و رقابتی این صنایع.
- ۷- تکمیل زنجیره تولید محصولات کشاورزی از طریق اعطای کمک‌های فنی- اعتباری به تشکلهای فراگیر کشاورزی و روستایی.
- ۸- ایجاد زمینه گسترش و تکمیل زنجیره‌های ارزش، صنایع تبدیلی، تکمیلی و نگهداری محصولات اساسی کشاورزی در قطب‌های تولیدی، سردخانه و انبارهای فنی چند منظوره.
- ۹- تخصیص حداقل بیست درصد (۲۰٪) منابع صندوق‌های حمایت از بخش کشاورزی جهت تسهیلات برای صادرات این بخش.
- ۱۰- ایجاد خوشه‌های صادراتی، نشان‌های تجاری و اختصاص مشوق‌های صادراتی به صادرات محصولات کشاورزی.

۱۱- تولید و پخش برنامه‌های آموزشی، ترویجی، مدیریت مصرف آب، بهبود کمی و کیفی محصولات کشاورزی و فرآوری تولیدات، حفاظت از محیط‌زیست و منابع طبیعی کشور، بهره‌وری و انتقال یافته‌های علمی به بهره‌برداران، به سفارش و تأمین مالی وزارت جهاد کشاورزی توسط سازمان صدا و سیما.

اقدامات اقتصادی مربوط به بخش آب

۱- افزایش عملکرد در واحد سطح و افزایش بهره‌وری در تولید محصولات کشاورزی با اولویت محصولات دارای مزیت نسبی و ارزش صادراتی بالا و ارقام با نیاز آبی کمتر و سازگار با شوری، مقاوم به خشکی و رعایت الگوی کشت مناسب با منطقه.

۲- توسعه روش‌های آبیاری نوین، اجرای عملیات آب و خاک (سازه‌ای و غیرسازه‌ای)، توسعه آب‌بندها و سامانه (سیستم)‌های سطوح آبیگر حداقل به میزان ششصد هزار هکتار در سال.

تبصره- برای توسعه روش‌های آبیاری نوین حداقل هشتاد و پنج درصد (۸۵٪) هزینه‌ها به‌عنوان کمک بلاعوض توسط دولت در قالب بودجه سالانه تأمین و پرداخت می‌شود.

۳- حمایت از توسعه گلخانه‌ها و انتقال کشت از فضای باز به فضای کنترل‌شده و بازچرخانی پسابها، مدیریت آب‌های نامتعارف و مدیریت آب مجازی.

۴- طراحی و اجرای الگوی کشت با تأکید بر محصولات راهبردی و ارتقای بهره‌وری آب در چهارچوب سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و تأمین منابع و الزامات مورد نیاز در قالب بودجه سالانه و اعمال حمایت و مشوق‌های مناسب فقط در چهارچوب الگوی کشت.

۵- ایجاد زیرساخت مورد نیاز برای پرورش دویست هزار تن ماهی در قفس تا پایان اجرای قانون برنامه و توسعه فعالیت‌های شیلاتی و ایجاد تأسیسات زیربنایی در سواحل کشور.

۶- برق‌دار کردن چاه‌های کشاورزی دارای پروانه بهره‌برداری

۷- استفاده از آب استحصالی سدها، با اولویت تأمین آب شرب مورد نیاز در حوضه آبریز محل استقرار سد.

۸- تأمین حقابه کشاورزان از رودخانه‌ها، چشمه‌ها و قنات‌ها از آب سدهای احداثی بر روی این رودخانه‌ها، قنات‌ها و چشمه‌ها.

اقدامات اقتصادی مربوط به بخش محیط زیست و منابع طبیعی

احیای رویشگاه‌های مرتعی و توسعه و فرآوری گیاهان دارویی به میزان حداقل نه میلیون و ششصد هزار هکتار و افزایش حداقل یکصد هزار هکتار به سطح زیر کشت گیاهان دارویی به نحوی که در پایان اجرای قانون برنامه به دویست و پنجاه هزار (۲۵۰,۰۰۰) هکتار برسد.

۵-۲-۲- قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری

در اجرای اصل یکصد و بیست و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، "قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری با استفاده از منابع صندوق توسعه ملی" در هفت ماده و پنج تبصره در جلسه علنی مورخ سی و یکم مرداد ماه یک هزار و سیصد و نود و شش مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۹۶/۶/۸ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

در ماده یک این قانون آمده است؛ به منظور تحقق اهداف سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی به صندوق توسعه ملی اجازه داده می‌شود تا با هدف ارتقای تولید و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری با تصویب هیأت امنای صندوق، معادل ریالی یک میلیارد و پانصد میلیون (۱۵۰۰۰۰۰۰۰) دلار از منابع صندوق را به صورت قرض الحسنه نزد بانک‌های کشاورزی، پست بانک و توسعه تعاون و صندوق کارآفرینی امید و صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی سپرده گذاری کند تا این منابع صرف اعطای تسهیلات به اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی برای ایجاد اشتغال در روستاها و شهرهای زیر ده هزار نفر جمعیت با اولویت روستاها و شهرهای زیر ده هزار نفر جمعیت واقع در مناطق مرزی و مناطق عشایری شود.

در ماده ۴ ذکر شده که تسهیلات موضوع این قانون به طرح‌های غیردولتی در حوزه کشاورزی، منابع طبیعی، معادن کوچک، فناوری اطلاعات، گردشگری، صنایع دستی، کلبه فعالیت‌های مربوط به فرش دستباف و خدمات در مناطق روستایی و عشایری و همچنین برای تأمین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی مستقر در نواحی صنعتی روستایی و شهرهای زیر ده هزار نفر جمعیت اختصاص می‌یابد.

در ماده ۶، به منظور حسن اجرای این قانون و ارزیابی میزان پیشرفت کار، سازمان برنامه و بودجه کشور موظف شده تا با به کارگیری سامانه مناسب، بر نحوه اعطای تسهیلات و اشتغال ایجاد شده نظارت کند.

هیئت وزیران در جلسه ۱۳۹۶/۸/۱۷ با استناد به ماده ۷ قانون فوق، با پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه و با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم کشور "آیین اجرایی قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری با استفاده از منابع صندوق توسعه ملی" را به تصویب رساند.

پس از آن به منظور تسهیل امور و وحدت رویه، "دستورالعمل اجرایی واحد" (از آیین نامه اجرایی قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار مناطق روستایی و عشایری با استفاده از منابع صندوق توسعه ملی) به انضمام فرمها، چک لیستها و شیوه نامه‌های مربوطه، جهت اجرا در مناطق روستایی، عشایری و شهرهای زیر ۱۰ هزار نفر جمعیت، در ۱۳۹۶/۸/۲۳ به تصویب کمیسیون تخصصی شورای عالی اشتغال (کارگروه ملی تخصصی مدیریت و راهبری توسعه اشتغال پایدار ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی) رسید و به دستگاه‌های بخشی، موسسات عامل، فرمانداران و اعضای کارگروه اشتغال در سطح استان ابلاغ گردیده است.

۶-۲-۲- جهت‌گیری‌های ملی آمایش سرزمین

شورای عالی آمایش سرزمین در جلسه مورخ ۱۳۹۶/۵/۲ به استناد ماده ۳۲ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه جهت‌گیری‌های ملی آمایش سرزمین را به تصویب رساند. برخی مواد و بندهایی که بیشترین ارتباط محتوایی را با طرح حاضر دارند به شرح زیر استخراج شده است:

ماده ۱- جهت‌گیری‌های ملی آمایش سرزمین در راستای توسعه و بالندگی اقتصادی و پیشرفت و اقتدار همه‌جانبه و پایدار کشور، تحقق اهداف سند چشم‌انداز ایران ۱۴۰۴ و نیل به سازمان فضایی مطلوب و مناسب کشور، در چارچوب اصول هشت‌گانه آمایش سرزمین (کارایی و بازدهی اقتصادی، وحدت و یکپارچگی سرزمین، گسترش عدالت اجتماعی و تعادل‌های منطقه‌ای، حفاظت محیط زیست و احیای منابع طبیعی، حفظ هویت اسلامی-ایرانی و حراست

از میراث فرهنگی، تسهیل و تنظیم روابط درونی و بیرونی اقتصاد کشور و رفع محرومیت‌ها به خصوص در مناطق روستایی کشور و ملاحظات امنیتی، دفاعی و پدافند غیرعامل، مشتمل بر موارد زیر است:

۱. رعایت تناسب بین نیازهای استقرار فعالیت در یک قلمرو با امکانات و قابلیت‌های آن و رعایت مقیاس مناسب اقتصادی برای فعالیت در یک مکان با توجه به ظرفیت و کشش بازارهای داخلی و خارجی

۹. سازماندهی شبکه سکونتگاهی کشور با هدف ارتقاء بهره‌وری از سرزمین با ملاحظات زیست محیطی و کاهش مشکلات و چالش‌های موجود

۱۱. تقویت و سازماندهی سکونتگاه‌ها و عرصه‌های روستایی با هدف حفظ ارتباط پویا و سازنده بین نواحی شهری و روستایی و تقویت زنجیره‌های ارزش با تاکید بر استقرار صنایع کوچک و اشتغال‌زا

۱۲. انتظام بخشی به فرایندها و رویه‌های تبدیل و الحاق سکونتگاه‌های روستایی به شهر با هدف ماندگاری جمعیت مولد در روستاها و حفظ و بهره‌وری از اراضی قابل کشت.

۱۴. ممنوعیت تغییر کاربری زمین خارج از برنامه‌ها و طرح‌های مصوب و مغایر با ملاحظات زیست محیطی از طریق اتخاذ تدابیر، ضوابط و مقررات و سازوکارهای نظارتی موثر و کارآمد و بازنگری ضوابط و معیارهای تغییر کاربری اراضی متناسب با ویژگی‌های بوم‌شناختی هر قلمرو

۲۴. توسعه زیرساخت‌های ارتباطی و خدماتی گردشگری با هدف تسهیل دسترسی و استفاده از اماکن، ابنیه و محوطه‌های با ارزش تاریخی ثبت جهانی و ثبت ملی شده و قطب‌ها و مناطق نمونه گردشگری (از جنبه میراث فرهنگی و طبیعی)

۲۸. اعمال مدیریت یکپارچه بر منابع آب

۲۹. ممنوعیت برداشت بی رویه و ناپایدار از منابع آب‌های زیرزمینی و سطحی کشور

۴۰. سازماندهی بخش کشاورزی در پهنه سرزمین به منظور ایجاد تحول متناسب با مقتضیات اقلیمی، ارتقاء بهره‌وری و تامین امنیت غذایی

۴۱. تدوین الگوهای بهینه کشت در دشت‌ها (واحدهای هیدرولوژیکی) با تاکید بر ارزش اقتصادی آب

۴۲. ارتقای بهره‌وری آب و بکارگیری روش‌های مناسب آبیاری متناسب با شرایط اقلیمی و منطقه‌ای در راستای صرفه جویی و استفاده بهینه از منابع آب با توجه به محدودیت‌های ناشی از تغییرات آب و هوایی

۴۴. محدودیت کشت محصولات با نیاز آبی بالا در فضاها و بازو جایگزینی در موارد ممکن از طریق کشت گلخانه‌ای

۴۵. مدیریت جامع و یکپارچه حوضه‌های آبخیز برای بهره‌برداری بهینه از منابع پایه (آب، خاک و پوشش گیاهی)

۴۶. ایجاد و توسعه مجتمع‌های کشت و صنعت متناسب با قابلیت‌های قلمروهای مختلف کشور

۴۷. ساماندهی روابط بین بخش کشاورزی و صنعت متناسب با نیازهای پسین و پیشین بخش کشاورزی و مقتضیات سرزمینی

۴۹. توسعه، حفاظت و احیاء جنگل‌ها و مراتع کشور

۵۲. الزام به رعایت ملاحظات زیست محیطی (توان اکولوژیک و ظرفیت تحمل محیط زیست) در استقرار فعالیت‌های توسعه‌ای در پهنه سرزمین

۵۳. حفاظت از تنوع زیستی و حفظ ذخائر ژنتیکی و زمینه‌سازی برای بهره‌مندی جوامع محلی از آن در زمینه‌هایی مانند گردشگری طبیعی

۵۵. شناسایی و ایجاد خوشه‌های صنعتی با توجه به مزیت‌های نسبی و رقابتی و تکمیل زنجیره ارزش فعالیت‌های مبتنی بر منابع در قلمروهای جغرافیایی

۵۷. ساماندهی مجتمع‌های صنعتی اعم از شهرک‌ها و نواحی صنعتی در پهنه سرزمین متناسب با مقتضیات و ظرفیت‌های هر یک از قلمروهای جغرافیایی

۶۰. استقرار صنایع فراوری اولیه منابع معدنی در جوار ذخائر معدنی، استقرار صنایع واسطه‌ای و سرمایه‌ای در مکان مناسب و استقرار صنایع مصرفی متناسب با موقعیت مکانی بازارهای نهاده و محصول

۶۷. توسعه آموزش‌های فنی-حرفه‌ای و مهارت‌آموزی متناسب با عملکرد تخصصی هر قلمرو به ویژه در نواحی مرزی و حاشیه شهرها با هدف زمینه‌سازی برای توسعه مشاغل متناسب با مقتضیات محلی و کاهش مهاجرت‌ها

۷۶. توسعه رفاه و تامین اجتماعی در نواحی مختلف کشور و زمینه‌سازی تحقق عدالت فراگیر در پهنه سرزمین، کاهش فقر، نابرابری و آسیب‌های اجتماعی با تاکید بر توانمندسازی و حداکثر استفاده از مشارکت مردم

۷۷. صیانت و استفاده بهینه از ظرفیت‌ها و جاذبه‌های طبیعی، تاریخی، مذهبی، فرهنگی، علمی ورزشی و سلامت در هر منطقه برای رونق و ارتقای جایگاه صنعت گردشگری در اقتصاد ملی و دستیابی به سهم مناسب در اقتصاد بین‌المللی.

۷-۲-۲- مطالعات برنامه آمایش منطقه البرز جنوبی

براساس ماده یک از آیین‌نامه ماده ۷۷ قانون برنامه چهارم موضوع مصوبه شماره ۲۷۸۸۹۰/ت/۴۰۵۵۲ ک مورخ ۹۰/۱۲/۷ هیئت وزیران کشور به ۹ منطقه برنامه‌ریزی تقسیم شده است. طبق این تقسیم‌بندی استان زنجان به همراه استان‌های تهران، مرکزی، سمنان، قم و قزوین در منطقه البرز جنوبی واقع شده است.

تعدادی از اصلی‌ترین جهت‌گیری‌های آمایش سرزمین برای منطقه البرز جنوبی با توجه به اسناد کلان توسعه کشور و ضوابط ملی آمایش سرزمین و در نظر گرفتن ارتباط با استان زنجان به شرح زیر در نظر گرفته شده است:

- لزوم کاهش تمرکز و تراکم جمعیت و فعالیت از محدوده‌های پرتراکم منطقه چون استان تهران و البرز.....
- زمینه‌سازی برای هدایت سرمایه‌گذاری از استان‌های پرتراکم و متمرکز منطقه به استان‌های هم‌جوار و ایجاد فرصت‌های شغلی جدید صنعتی و خدماتی در استان‌های سمنان، قزوین، قم و زنجان.
- توسعه و تجهیز محورهای ارتباطی در کریدورهای شمال، جنوب (در محورهای شرق، شرق میانی، مرکز و غرب)، شرقی-غربی در محورهای دامنه شمالی البرز، دامنه جنوبی البرز، جنوب شرقی-غرب، جنوب شرقی-جنوب غربی به عنوان کریدورهای بین‌المللی حمل و نقل به عنوان محورهای اولویت‌دار توسعه.
- تحول ساختار بخش کشاورزی منطقه جهت دستیابی به کشاورزی مدرن و رقابتی
- استفاده حداکثر از توان‌های طبیعی و امکانات آب و خاک استان‌های زنجان و قزوین جهت دستیابی به امنیت غذایی و توسعه صادرات محصولات کشاورزی

• تاکید بر توان‌های گردشگری طبیعی (بوم‌گردی و زمین گردشگری) در استان‌های منطقه جهت توسعه این فعالیت.

• زمینه سازی برای استفاده حداکثر از ظرفیت توان محیط‌های روستایی در حفظ و نگهداشت جمعیت جهت برقراری تعادل در الگوی استقرار جمعیت از طریق متنوع‌سازی فعالیت‌ها در محیط‌های روستایی به طوری که نسبت شهرنشینی و روستانشینی در افق طرح به ترتیب در حد ۷۵ درصد و ۲۵ درصد حاصل شود.

۸-۲-۲- مطالعات برنامه آمایش استان زنجان

مطالعات برنامه آمایش استان زنجان به کارفرمایی سازمان برنامه و بودجه و از طریق دانشگاه زنجان انجام شده است. این مطالعه از دو بخش تشکیل شده است: در بخش نخست مطالعات به تحلیل وضعیت و ساختار و در بخش دوم به برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در سطح استان پرداخته شده است.

طبق طرح آمایش سرزمین استان زنجان اهداف بنیادین توسعه استان زنجان در ۷ مقوله تعریف شده است. ایجاد تعادل در توزیع جمعیت و فعالیت متناسب با تنگناها و توان‌های توسعه پایدار منابع طبیعی و ظرفیت تحمل زیست‌بوم‌ها - تامین زیرساخت‌های تولید و سکونت در استان - سرزمین آرایبی بدون سرزمین آلائی - تامین و تجهیز و حفظ منابع تولید در استان - ارتقاء شاخص‌های توسعه انسانی، سرمایه اجتماعی، هویت فرهنگی و احیاء میراث معنوی متناسب با مقتضیات و قابلیت‌های توسعه استان - ارتقاء درآمد و تولید سرانه استان در مقایسه با کشور و درنهایت تقویت نقش استان در تعاملات منطقه‌ای، ملی و فراملی هفت هدف بنیادین تعریف شده برای استان در آمایش سرزمین استان است.

طبق طرح آمایش استان:

• زنجان هفت دشت استان شامل دشت‌های ابهر خرمدره، سجاس حلب، سلطانیه زنجان، طارم، قیدار، ماهنشان انگوران، گل تپه زرین آباد، مهمترین قطب‌های توسعه اقتصاد کشاورزی و فعالیت‌های وابسته به آن هستند به ویژه در این محدوده‌ها امکان توسعه باغداری، کشاورزی مکانیزه، آبی‌پروری، دامداری صنعتی و پرورش طیور فراهم است.

• محدوده‌های و عرصه‌ها و اکوسیستم‌های طبیعی استان که عموماً منطبق بر منطقه حفاظت شده انگوران، منطقه حفاظت‌شده سرخ‌آباد، پناهگاه‌های حیات‌وحش و مناطق شکار ممنوع انگوران، خراسانلو، خرمنه‌سر و فیله خاصه است. این محدوده‌ها دارای قابلیت کشت و پرورش گیاهان دارویی و صنعتی است.

• مهمترین محدوده‌های دارای اولویت برای توسعه کشاورزی و فعالیت‌های وابسته به شرح زیر است:

الف) محور II شکل گرماب-بزینه رود-دوتپه سفلی-سجاس-زرین آباد-بوغدا کندی

ب) محور توسعه کشاورزی خطی دشت ابهر-خرمدره و دشت سلطانیه-زنجان

ج) محور توسعه کشاورزی خطی دشت رودخانه‌ای طارم

• شهرستان طارم به دلیل توان‌های کشاورزی خود مستعد توسعه واحدهای صنعتی فرآوری و بسته‌بندی مواد غذایی متکی به محصول زیتون است.

- شهر زنجان به دلیل ویژگی‌های فرهنگی و تاریخی دارای توان و قابلیت توسعه صنایع دستی سنتی شامل چاقو، مليله، چارق، فرش و گلیم است.
- محدوده‌های زیر از جمله مناسب‌ترین محدوده‌های گسترش فعالیت‌های صنعتی در استان زنجان است:
 - (الف) شهرک‌های صنعتی استان؛
 - (ب) محور زنجان-ابه‌ر به عنوان محور درجه ۱ توسعه صنعتی
 - (ج) ادامه محور درجه ۱ توسعه صنعتی استان از شهر زنجان به سمت غرب منتهی به منتهی سرچم واقع در غرب استان، محور زنجان-زرین باد منتهی به استان کردستان، محور سلطانیه-قیدار-زرین‌رود، محور زنجان-دندی و محور طارم به عنوان محورهای درجه ۲ توسعه صنعتی
 - (د) محور قیدار-ابه‌ر به عنوان محور درجه ۳ توسعه صنعتی
 - (ه) محور سجاس-زرین‌آباد، محور رودخانه قزل‌اوزن در شهرستان ماهنشان و محور قیدار-خورخوره در شهرستان خدابنده به عنوان محورهای درجه ۴ توسعه صنعتی
- محدوده‌های دارای ذخیره‌گاه جنگلی و پوشش گیاهی نادر، بومی و بارزش ژنتیکی برتر به ویژه در ارتفاعات شمالی و جنوبی روز قزل‌اوزن در شهرستان طارم، ارتفاعات شمال غربی شهرستان زنجان، ارتفاعات شمال شرقی ماهنشان و ارتفاعات شمال شرقی ابهر و خرمدره جهت توسعه اکوتوریسم و گردشگری پایدار مناسب است.
- محدوده‌ها و عرصه‌های طبیعی استان شامل منطقه حفاظت شده انگوران، منطقه حفاظت شده سرخ‌آباد، پناهگاه‌های حیات وحش و مناطق شکار ممنوع انگوران، خراسان‌لو، خرمنه‌سر و فیله خاصه با مساحتی در حدود ۵۰۳۳۲۲ هکتار برابر با ۲۲,۷۱ درصد مساحت استان به عنوان اکوسیستم‌های طبیعی استان از یک سو دارای توان بالا برای توسعه کارکردهای اکوتوریستی و ژئوتوریستی در مقیاس منطقه‌ای و ملی است و از سوی دیگر مناسب برای ایجاد مراکز پژوهشی و تحقیقاتی زیست محیطی و ژنتیک می‌باشد.
- محورهای گردشگری زنجان-سلطانیه-قیدار-کته خور-همدان، زنجان-ابه‌ر (محور شرق)، زنجان-مرز میانه (محور غرب)، طارم-تهم-ماسوله و زنجان-دندی-تخت سلیمان، محور گردشگری طبیعی-تاریخی منطقه طارم و محور گردشگری عبوری زنجان-ایجرود محورهای مناسب توسعه گردشگری در استان هستند.
- قطب‌های مستعد توسعه فعالیت‌های گردشگری استان نیز شامل قطب آب‌بر (قطب شمالی)، قطب انگوران، دندی (قطب جنوبی)، قطب حلب (قطب جنوبی ۲) و قطب بازار شهر زنجان (قطب مرکزی) است.
 - در طرح آمایش سرزمین استان زنجان، چشم‌انداز استان به شرح زیر اعلام شده است:
- زنجان در افق ۱۴۱۴ استانی است با هویت اصیل ایرانی، اسلامی؛ برخوردار از شرایط زندگی مناسب برای زندگی؛ بهره‌مند از زیرساخت‌های موردنیاز در عرصه فعالیت‌های اقتصادی کشاورزی، صنعتی و معدنی، خدمات بازرگانی گردشگری؛ ساختاری همگرا با توسعه پایدار و توازن نسبی در توزیع جمعیت و فعالیت در پهنه جغرافیایی؛ پویا و سازنده در تعاملات منطقه‌ای، ملی و فراملی.
- استانی توسعه یافته در منطقه شمال غرب و دارای جایگاه برتر در کشاورزی، صنعت، معدن و گردشگری؛
- ارائه‌کننده خدمات نوین بازرگانی و پشتیبان صادرات در مرکز و شمال غرب کشور؛

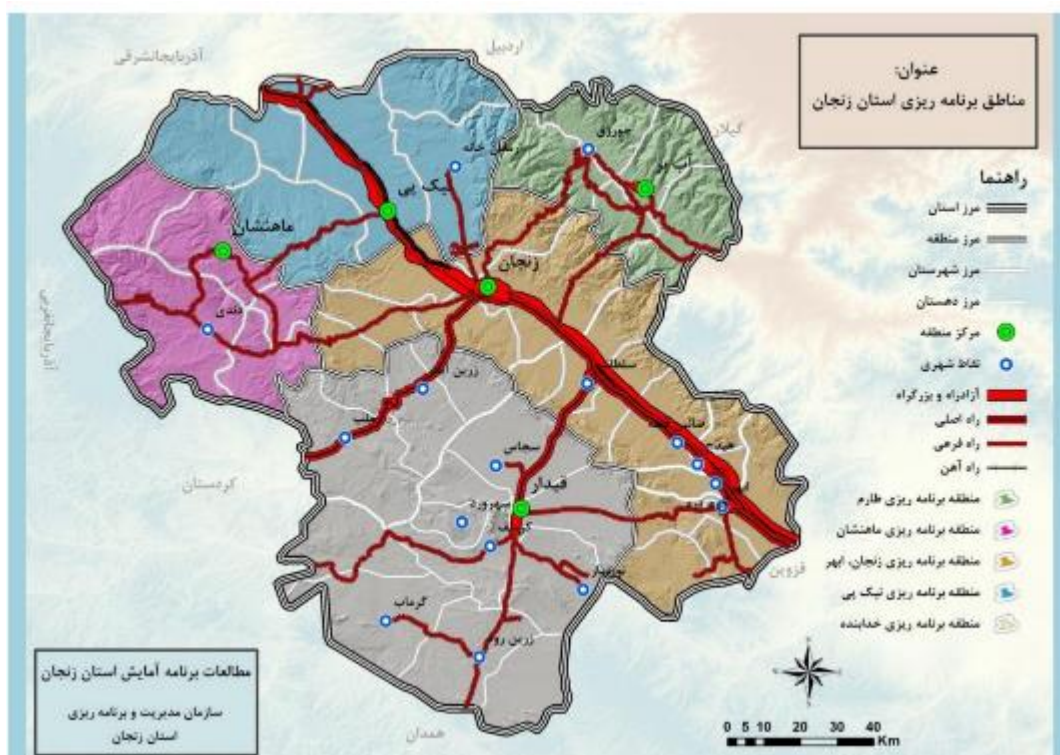
- ایفاگر عملکرد و نقش‌های فعال و تعاملات سازنده و پایدار در عرصه‌های ملی و فراملی؛
- استانی پایدار، ایمن و مقاوم در برابر آسیب‌های اجتماعی و مخاطرات و سوانح طبیعی؛
- برخوردار از امکانات و منابع عادلانه برای زندگی و فعالیت، با حداقل نابرابری در مناطق و سکونتگاه‌های شهری و روستایی؛
- دارای اقتصادی مدرن، دانش بنیان و مناسب زیست و فعالیت و مهاجرپذیری (به گونه‌ای که سهم جمعیت استان از کل کشور اندکی افزایش یافته است)؛
- برخوردار از کشاورزی و صنعتی پایدار و مدرن بر پایه‌ی فناوری‌های نوین و با بهره‌برداری مناسب و متعادل از منابع آب و خاک؛
- مرکزی برای ارائه خدمات تخصصی و فوق تخصصی درمانی به استان‌های هم‌جوار؛
- تقویت پیوندهای بین بخشی جهت فراهم‌سازی شرایط بهینه فعالیت و زیست با تاکید بر مناطق دورافتاده و کمتر توسعه یافته؛
- برخوردار از خوشه‌های صنعتی به ویژه در صنایع شیمیایی، معدنی، برق و الکترونیک و IT؛
- از جمله قطب‌های توسعه‌یافته کشور در زمینه اقتصادی گردشگری تاریخی، باستانی، فرهنگی، اکوتوریسم و ژئوتوریسم.

معرفی مناطق برنامه ریزی استان زنجان

به منظور تعیین مناطق برنامه‌ریزی استان و با هدف ساماندهی الگوهای سکونت شهری و روستایی و فعالیت‌ها در سطح استان و در عین حال بهره‌برداری منطقی از تمام امکانات و توان طبیعی و انسانی، استان زنجان به پنج منطقه به شرح ذیل قابل تقسیم است:

منطقه برنامه‌ریزی زنجان، ابهر / منطقه برنامه‌ریزی طارم / منطقه برنامه‌ریزی خداآهنه، ایجرود / منطقه برنامه‌ریزی ماهنشان / منطقه برنامه‌ریزی نیک‌پی

نقشه ۳: مناطق برنامه‌ریزی استان زنجان در طرح مطالعه برنامه آمایش استان زنجان

از مهمترین توان‌های منطقه طارم موارد زیر حائز اهمیت است:

ویژگی‌های طبیعی و اقلیمی منطقه طارم در استان زنجان خاص و منحصر به فرد است. میزان بارش در این منطقه و به ویژه در ارتفاعات شمالی آن نسبت به سایر مناطق استان بسیار بالا و به میزان ۹۵۰ میلی‌متر در سال می‌رسد. اقلیم این منطقه برخلاف سایر مناطق استان که سرد و فراسد هستند، گرم و مرطوب است، همین امر توان بالایی برای کشاورزی در این پهنه از استان ایجاد کرده است، چرا که در سایر مناطق استان به دلیل طولانی بودن دوره سرما، طول دوره رشد گیاهان بسیار اندک است، در صورتی که اقلیم گرم و مرطوب این منطقه و طولانی بودن دوره رشد، امکان برداشت چندباره محصولات کشاورزی و رواج سیستم چند کشتی را در این منطقه فراهم کرده است. دشت حاصلخیز طارم در این منطقه قرار گرفته است و با اینکه از نظر مساحت کوچکترین دشت استان است اما یکی از مستعدترین مناطق کشاورزی استان زنجان و حتی در شمال غرب کشور است، به گونه‌ای که به این منطقه لقب هندوستان ایران داده شده است.

منطقه طارم از نظر فعالیت‌های کشاورزی یک استثنا به شمار می‌آید و از نظر شاخص‌های تولید کشاورزی جایگاه ویژه‌ای دارد. با وجود غلبه الگوی کشت دیم در استان زنجان، تنها ۳,۷ درصد اراضی زیرکشت این شهرستان دیم است و ۹۶,۳ درصد آنها آبی است و بیش از ۹۹ درصد تولیدات زراعی این شهرستان به تولیدات کشت آبی اختصاص دارد.

بیشترین میزان فعالیت‌های باغی استان به شهرستان طارم اختصاص دارد و حدود ۳۰ درصد تولیدات باغی استان در این شهرستان صورت می‌گیرد.

بیشترین تنوع در تولید محصولات در استان در شهرستان طارم مشاهده می‌شود و ۱۶,۵ درصد اراضی کشاورزی به کشت محصولات دائمی اختصاص دارد. عملکرد برخی محصولات چون گندم و جو در این منطقه بسیار بالاست. شهرستان طارم تنها محدوده استان است که در آن الگوی کشت متراکم و متمرکز بیشتر از الگوی کشت گسترده دیده می‌شود.

شرایط آب و هوای شهرستان طارم، این منطقه را مستعد تولید محصولات گرمسیری چون زیتون، انجیر و انار کرده است، ۷۱ درصد باغات این محدوده به تولید محصول استراتژیک زیتون اختصاص دارد و این شهرستان قطب تولید زیتون در استان است، چراکه ۹۹,۹ درصد زیتون استان در این شهرستان تولید می‌شود.

تمامی واحدهای پرورش کرم ابریشم و بیشترین مراکز پرورش زنبور عسل استان در شهرستان طارم واقع شده است. ویژگی‌های اقلیمی و بالابودن میانگین دما در این منطقه اکوسیستم‌های متعدد و منحصر به فردی ایجاد کرده است و این منطقه زیستگاه گونه‌های گیاهی و جانوری فراوانی است. به دلیل تنوع بالای گونه‌های جانوری و وجود اکوسیستم‌های جنگلی در این شهرستان، بخشی از پهنه این استان به عنوان منطقه شکار ممنوع با نام منطقه شکار ممنوع خرمنه‌سر تعریف شده است. این منطقه که از یک سو به جنگل‌های هیرکانی و از سوی دیگر به مناطق استپی و نیمه استپی ایران تورانی محدود می‌گردد، اهمیت زیادی از نظر حفظ تنوع زیستی دارد. منطقه طارم برای توسعه انواع گردشگری طبیعی، اکوتوریسم، ژئوتوریسم و گردشگری تاریخی و فرهنگی توان بسیار بالایی دارد.

رود مهم قزل اوزن در این منطقه جریان دارد و تاثیر بسیار مهمی بر رونق فعالیت‌های کشاورزی این محدوده داشته است.

بیشترین پوشش جنگلی و عمده‌ترین جنگل‌های استان در منطقه طارم قرار گرفته است، هر چند این پوشش جنگلی مخروبه و توان اکولوژیکی آن ذخیره‌گاهی و حفاظتی است و قابلیت برداشت اقتصادی ندارد. منطقه طارم از جمله بخش‌های استان است که طی ۴۵ سال اخیر توان مناسبی برای نگهداشت جمعیت روستایی خود داشته است، نرخ رشد جمعیت روستایی این شهرستان برخلاف روند عمومی استان، همواره مثبت بوده است. در این طرح بعد از بررسی نقاط ضعف منطقه در **نهایت مهمترین اولویت‌های توسعه منطقه طارم** به شرح زیر بیان شده است:

محور توسعه کشاورزی طارم با توجه به ویژگی‌های اقلیمی و شرایط معتدل و مساعد برای تولید محصولات مختلف یکی از مهمترین قلمروهای تولید کشاورزی در استان است که نیازمند تقویت و تجهیز است. با توجه به مزیت نسبی این منطقه در تولید محصولات کشاورزی به ویژه برخی محصولات استراتژیک چون زیتون، انار، سیر و صیفی‌جات، این منطقه برای استقرار صنایع وابسته به بخش کشاورزی بسیار مناسب است. با توجه به توان بالای این منطقه در فعالیت‌های بخش کشاورزی، این شهرستان فرصت‌های مناسبی برای استقرار خدمات پشتیبان بخش کشاورزی دارد.

شهرستان طارم به دلیل ویژگی‌های طبیعی و اقلیمی و شباهت آب و هوایی با مناطق شمالی کشور توان ارزشمندی برای توسعه گردشگری طبیعی و اکوتوریسم دارد. این منطقه به شکل دره‌ای عریض زیباترین و منحصربه‌فردترین

مناظر و چشم‌اندازهای طبیعی استان را در خود جای داده است. از سوی دیگر وجود آثار باستانی و تاریخی چون آتشکده‌ها این منطقه را به یکی از مناطق مستعد توسعه گردشگری تاریخی در استان تبدیل کرده است. شهرهای این منطقه با امکان بهره‌برداری از صنایع و مزیت‌های منطقه‌ای فرصت‌های فراوانی برای رشد و گسترش دارند و با ارتقای سطح این شهرها ضمن تقویت خدمات رسانی به سکونتگاه‌های روستایی این شهرستان، گسست موجود در نظام شهری استان تعدیل می‌شود و امکان تقویت پیوندهای استان زنجان با استان‌های شمالی همجوار از طریق این شهرها فراهم می‌شود.

تخصص‌های اصلی منطقه برنامه‌ریزی طارم

با توجه به توان‌ها و ظرفیت‌های منطقه برنامه‌ریزی طارم و با در نظر گرفتن سناریوی مطلوب توسعه فضایی، مهمترین تخصص‌های این منطقه به شرح زیر است:

محور اصلی توسعه کشاورزی

فعالیت‌های کشاورزی در دشت رودخانه‌ای طارم پیرامون رودخانه قزل اوزن و دره‌های رودخانه‌ای منتهی به آن از غرب تا شرق شهرستان طارم مهمترین قابلیت این پهنه از استان است که به دلیل شرایط خاص اقلیمی، تنوع محصولات کشاورزی و باغی و همچنین تولید محصولات خاص و استراتژیک کشاورزی در سطح استان و حتی شمال غرب منحصر به فرد است. از نگاه آمایش سرزمین به دلایل زیر این منطقه به عنوان یکی از محورهای توسعه کشاورزی استان پیشنهاد می‌شود:

شرایط مساعد طبیعی و اقلیمی و بالابودن تعداد ماه‌های گرم و معتدل نسبت به ماه‌های سرد سال در مقایسه با سایر مناطق استان و در نتیجه تنوع زیاد محصولات کشاورزی از جمله محصولات تجاری و استراتژیک و همچنین نظام زراعی چند کشتی در بهره‌برداری از زمین بیانگر ظرفیت بالا برای توسعه کشاورزی مکانیزه و نوین در منطقه طارم می‌باشد، این امر ضرورت تحول در شیوه‌های کنونی برای دستیابی به توسعه پایدار بخش کشاورزی منطقه را نشان می‌دهد.

به دلیل تنوع و تولید فراوان محصولات خاص کشاورزی و در کار کشاورزی مدرن در این منطقه، ضرورت دارد تا صنایع غذایی، تبدیلی و بسته‌بندی وابسته به این فعالیت‌ها تقویت شود و توسعه یابد.

نزدیکی به بازار مصرف بزرگ منطقه گیلان و در نتیجه امکان توسعه پیوندهای اقتصادی استان با منطقه گیلان ظرفیت دیگر منطقه طارم برای توسعه کشاورزی و فعالیت‌های وابسته به آن است.

قرارگیری در پایاب رودخانه قزل اوزن و امکان بهره‌مندی از منابع آبی آن بیانگر ظرفیت پایدار برای انجام فعالیت‌های کشاورزی مشروط به بهره‌برداری بهینه و پایدار از منابع آبی است.

محور درجه ۲ توسعه صنعتی

محور طارم شامل گیلوان تا چورزق با الویت استقرار صنایع تبدیلی کشاورزی متکی بر مزیت نسبی برتر منطقه طارم در تولید محصولات استراتژیک کشاورزی و همچنین با اولویت صنایع دارای برد ملی و حتی فراملی پیشنهاد می‌شود. با توجه به اینکه منطقه طارم حوزه ویژه اکولوژیکی استان است محیط طبیعی آن جهت استقرار صنایع بالادستی بسیار آسیب‌پذیر است، بنابراین هرگونه توسعه صنعتی در این محور باید بر مبنای رعایت اصول توسعه پایدار باشد و

توسعه صنعتی ضمن رعایت ملاحظات زیست‌محیطی در راستای تحریک و تقویت بخش کشاورزی منطقه صورت پذیرد. از این رو توصیه می‌شود طرح تعادل توسعه صنعتی و کشاورزی و منابع طبیعی به عنوان پیش‌نیاز توسعه صنعتی این محور انجام پذیرد.

محور درجه ۲ خدماتی زنجان، تهم، چورزق، گیلان

با توجه به اینکه منطقه طارم به عنوان محور درجه ۱ گردشگری استان تعریف شده است و این محور، در ادامه محور گردشگری زنجان، سلطانیه به سمت شمال و تا استان گیلان امتداد می‌یابد و به منطقه گردشگری شمال کشور می‌رسد، بنابراین در صورت تحقق نقش تعریف شده برای آن در سال‌های آینده استقرار خدمات پشتیبان گردشگری به ویژه در حوزه خدمات بین‌راهی و مراکز اقامت و پذیرایی به ویژه در کانون پرجاذبه گردشگری روستایی در اولویت خواهد بود.

محور درجه ۲ خدماتی پیرامون رودخانه قزل‌اوزن

این محور که به صورت شرقی، غربی در منطقه طارم و در طرفین رودخانه قزل‌اوزن گسترده شده است از شرق به گیلوان و سپس به شهرهای منجیل و رودبار در استان گیلان ختم می‌شود و از سمت غرب به درام و چورزق و در نهایت به راه در دست احداث تهم، چورزق، ماسوله و محور گردشگری درجه ۱ شمالی، جنوبی استان ختم می‌شود. با وجود اینکه این محور در محدوده یک شهرستان قرار دارد اما به دلیل شرایط مذکور و وجود زمینه‌های ایجاد ارتباط و پیوندهای فرااستانی و همچنین به دلیل مزیت نسبی شهرستان طارم در تولید محصولات استراتژیک باغی و کشاورزی این محور به عنوان محور درجه ۲ در سطح استان تعریف می‌شود که در افق طرح آمایش باید پذیرای نقش‌های خدماتی متناسب با موقعیت این محدوده باشد. با توجه به جایگاه این محور و نقش‌های تعریف شده برای آن در سازمان فضایی فعالیت بخش کشاورزی، صنعت و گردشگری خدمات ذیل جهت استقرار در این محور دارای اولویت خواهند بود:

ایجاد و توسعه مراکز خدمات پشتیبان کشاورزی بزرگ‌مقیاس با عملکرد استانی و ملی در زمینه فعالیت‌های انبارداری محصولات کشاورزی و باغی، ایجاد مراکز خدمات بازاریابی و خرید و فروش و حمل و نقل محصولات کشاورزی با اولویت استقرار در نقاط شهری و روستاهای مرکزی این منطقه.

ایجاد مراکز آموزشی و پژوهشی کشاورزی با هدف توسعه ساختار کشاورزی منطقه، ارائه خدمات فنی و تخصصی بخش کشاورزی با تاکید بر سیستم‌های نوین آبیاری، اصلاح نباتات، دفع آفات و...

ایجاد و توسعه مراکز خدمات پشتیبانی گردشگری به ویژه در زمینه اقامت و پذیرایی و تورگردانی تخصصی با اولویت شهر چورزق و سایر خدمات گردشگری همانند خدمات بین‌راهی و همچنین ایجاد نمایشگاه‌های عرضه محصولات کشاورزی و باغی و صنایع دستی و بومی به ویژه در ایام گردشگر پذیر.

محور گردشگری ممتاز (محور گردشگری درجه ۱ شمالی، جنوبی)

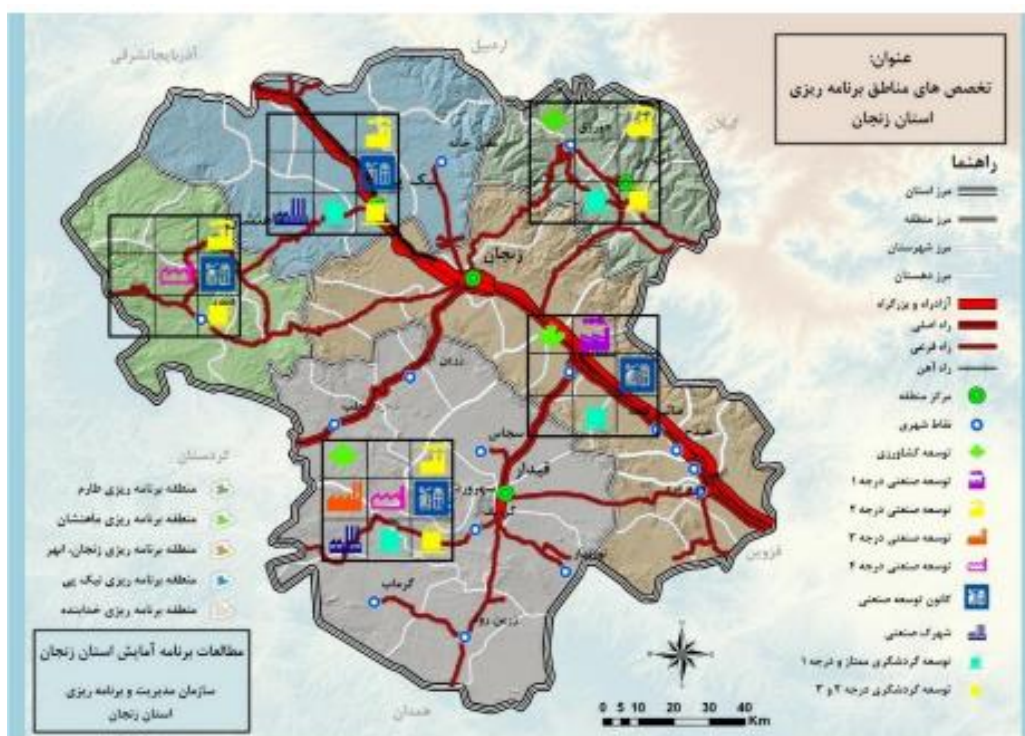
همانگونه که پیشتر اشاره شد بخش عمده‌ای از محور گردشگری درجه یک شمال، جنوبی استان زنجان در منطقه طارم واقع شده است. قسمتی از این محور که امتداد آن به سمت شمال است، پس از عبور از شهر چورزق به منطقه گردشگری استان گیلان و شهر ماسوله ختم می‌شود. با احداث راه ارتباطی زنجان، شمال این محور به سمت شمال

افزون بر قرارگیری این منطقه در محور گردشگری ممتاز استان، بخش‌های داخلی این منطقه نیز دارای توانمندی بالایی برای توسعه گردشگری است. از دیگر محدوده‌های گردشگری تعریف شده برای این محور می‌توان به محور شرقی، غربی در پیرامون رودخانه قزل‌اوزن اشاره کرد که از غرب به محور گردشگری ممتاز شمالی، جنوبی متصل می‌شود.

نقشه ۴: تخصص‌های اصلی منطقه برنامه‌ریزی طارم / طرح آمایش استان زنجان

نقشه ۵: تخصیص‌های اصلی مناطق برنامه‌ریزی استان زنجان / طرح آمایش استان زنجان

تعیین شکل‌بندی کلی الگوی استقرار و نظام سلسله‌مراتبی مراکز سکونتگاهی (نظام اسکان جمعیت) الگوی استقرار جمعیت و نظام سکونتگاهی استان روی دیگر سکه در تفضیلی کردن طرح پایه آمایش استان است، زیرا در حالی که تعیین تخصیص‌های نواحی و قلمروهای اصلی فعالیت، بخشی از ارکان شکل‌بند سازمان فضایی استان به حساب می‌آیند، تخصیص‌های نواحی سکونتگاهی در نظام سلسله‌مراتبی اسکان جمعیت و ظرفیت‌های جمعیت‌پذیری سکونتگاه‌های استان روی دیگر این سکه را نشان خواهد داد.

طبق این طرح شهرستان طارم دارای دو منظومه آب‌بر و چورزق است.

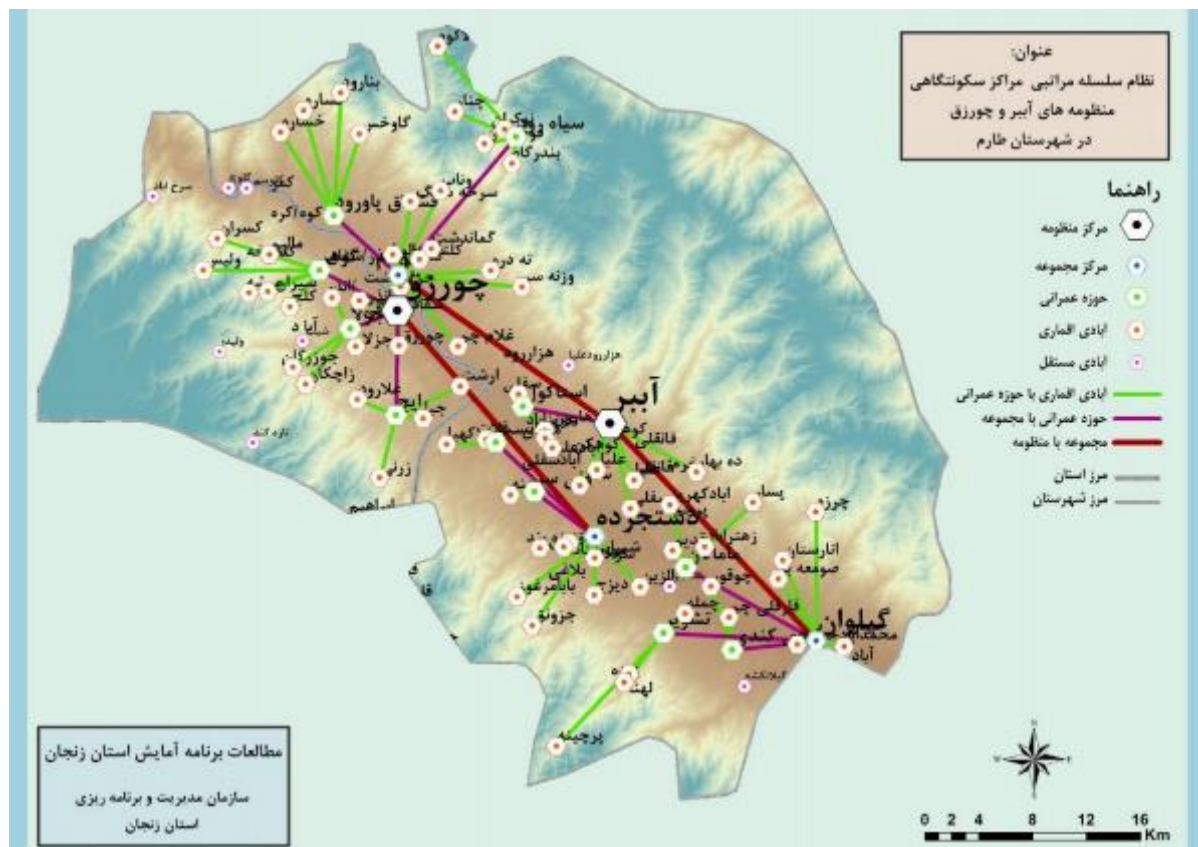
منظومه آب‌بر به مرکزیت کانون شهری آب‌بر منطبق بر بخش مرکزی از شهرستان طارم و دربرگیرنده دهستان‌های گیلوان، درام و آب‌بر از این شهرستان است. منظومه آب‌بر ۳ مجموعه، ۹ حوزه روستایی و ۵ آبادی مستقل را دربرمی‌گیرد. مراکز مجموعه‌های عبارتند از: آبادی‌های گیلوان و درام و کانون شهری آب‌بر و حوزه‌های روستایی نیز شامل حوزه‌های گیلوان، هندی‌کندی، ماملان، تشویر، آب‌بر، استاکول، درام، سیاه‌رود و قشلاق پاه‌رود است. آبادی‌های گیلانک‌ک‌شه، تسکین، ده‌بهار، هزاررود و کلوج به عنوان آبادی مستقل در این منظومه شناسایی شده‌اند.

منظومه چورزق دربرگیرنده دهستان‌های چورزق و دست‌جرده از بخش چورزق شهرستان طارم است. مراکز مجموعه‌ها در این منظومه عبارتند از: کانون شهری چورزق و آبادی دست‌جرده و حوزه‌های روستایی شامل حوزه‌های چورزق، ایچ، جزلا، گوهر، دست‌جرده، ونی‌سر و سانسیر است. ۶ آبادی اندر، شیت، ولیدر، تازه‌کند، کلوئیم و سرخ‌آباد به عنوان آبادی مستقل در این منظومه شناسایی شده‌اند.

جدول ۴: سطح بندی کانون‌های روستایی شهرستان طارم

منظومه	مجموعه	حوزه عمرانی (روستایی)	روستای مستقل
آبیر	گیلوان	گیلوان، هندی کندی، ماملان، تشویر	گیلانکشه، تسکین
	آبیر	آبیر، استاکول	ده‌بهار، هزارودعلیا
	درام	درام، سیاه‌ورود، قشلاق پاه‌ورود	کلوچ
چورزق	چورزق	چورزق، ایچ، جزلا، گوهر	انذر، ولیدر، شیت، تازه‌کند، سرخ‌آباد، کلوثیم
	دستجرده	دستجرده، ونی‌سر، سانسیز	-

نقشه ۶: نظام سلسله‌مراتبی مراکز سکونتگاهی منظومه‌های آبیر و چورزق در شهرستان طارم

۹-۲-۲- بازنگری در مطالعات طرح جامع ناحیه زنجان

براساس طرح برنامه آمایش استان زنجان، کل استان به دو ناحیه زنجان و ابهر تقسیم شده است. ناحیه زنجان شامل شهرستان‌های زنجان، طارم، ماهنشان و ایجرود است. آمار و اطلاعات پایه جمعیتی-اقتصادی مورد استفاده در این مطالعات براساس سرشماری سال ۱۳۷۵ بوده است.

براساس این مطالعات؛ به لحاظ آب‌های سطحی ناحیه زنجان در حوزه آبریز قزل اوزن واقع شده است. این رودخانه بزرگترین و اصلی‌ترین جریان سطحی ناحیه به شمار می‌رود که تمامی آب‌های سطحی ناحیه را از طریق رودخانه‌های فرعی‌تر و نیز مسیل‌ها جذب نموده و از ناحیه خارج و به دریاچه پشت سد منجیل می‌ریزد. این رودخانه از چهل چشمه کردستان و همدان سرچشمه گرفته و از جنوب شهرستان ایجرود وارد ناحیه می‌شود. در قسمت

شمال غربی شهرستان زنجان از ناحیه خارج و مجدداً از غرب شهرستان طارم وارد ناحیه می‌شود و نهایتاً در شمال شرقی ناحیه به دریاچه سد منجیل می‌ریزد.

زنجان‌رود که از ابتدای دشت زنجان - سلطانیه آغاز می‌شود، در شمالا روستای قیطول به قزل اوزن می‌ریزد، ارتفاعات طارم و سلطانیه و رودخانه‌های رامین، تهم، سارمساقلونیر مسیل‌های فصلی تغذیه کننده آب آن می‌باشند.

به لحاظ سیل خیزی، روستاهای هزار رود از دهستان آببر، روستای سیاه‌رود از دهستان درام و روستاهای تازه‌کند و زاچکان از دهستان چورزق شهرستان طارم و روستای قشلاق از دهستان قره‌پشتلوی بالا از شهرستان زنجان در معرض سانحه سیل قرار دارند که از این میان روستای قشلاق از شهرستان زنجان جابجا شده است.

در این طرح با توجه به برخورداری استان از پتانسیل فراتر از ۴ میلیارد مترمکعب آب‌های سطحی، برخورداری از قابلیت‌های مطلوب جهت ارتقای عملکرد در هکتار و تولید محصولات زراعی گندم و باغی زیتون و انگر و... نیز وجود امکانات مطلوب جهت پرورش دام، طیور آبزیان و امکان صدور محصولات دامی به استان‌های دیگر و نزدیکی استان به عمده‌ترین کانون‌های جمعیتی سبب گردیده که تا کنون این استان یکی از مهمترین قطب‌های دامپروری و کشاورزی کشور به شمار آید، به طوری که در سال ۱۳۷۵ بیشترین درصد شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان را شاغلان بخش کشاورزی تشکیل می‌داده‌اند (حدود ۳۸,۳ درصد). این شاخص برای نقاط روستایی حدود ۶۶,۹ درصد به دست آمده است. بر همین بخش کشاورزی به عنوان مهمترین نقش اقتصادی استان تعیین شده است.

در بخش صنعت علیرغم وجود برخورداری از امکانات لازم جهت توسعه صنعتی در استان نظیر

- وجود کانسارهای غنی و وجود محصولات قابل توجه کشاورزی (مواد اولیه مورد نیاز صنعت)

- وجود پتانسیل کافی از قبیل آب، انرژی، نیروی انسانی و سایر تاسیسات زیربنایی

- نزدیکی به قطب‌های صنعتی در راستای تکمیل زنجیره‌های تولید

- ممنوعیت استقرار صنایع در شعاع ۱۲۰ کیلومتری استان تهران

- تقاضای زیاد برای کالاهای صنعتی

متأسفانه در حد قابلیت‌های موجود استان، توسعه صنعت به شکوفایی و رونق لازم دست نیافته است.

ضرورت گسترش سیستم حمل و نقل و شبکه ارتباطات، بسط و گسترش خدمات آموزشی و بهداشتی، اهمیت یافتن صنعت گردشگری و قابلیت‌های موجود طبیعی و تاریخی استان، توسعه آموزش عالی و تمایل به ادامه تحصیل و... مجموعه‌ای از دست عوامل در آینده نقش خدمات را در اقتصاد استان برتر می‌سازد.

در این مطالعات پروژه‌های اولویت‌دار برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در ناحیه زنجان مورد توجه قرار گرفته است. براساس نیازهای جامعه روستایی در زمان تهیه طرح و همچنین نوع نگاه برنامه ریزی مبتنی بر تامین خدمات آموزشی-بهداشتی-رفاهی-زیرساختی برای ساکنین پروژه‌های تامین و لوله‌کشی آب آشامیدنی روستاها، مطالعه و احداث کانال دفع فاضلاب روستایی، تهیه و اجرای طرح‌های هادی روستایی، احداث واحدهای اداری مورد نیاز، احداث دبستان، احداث مدرسه راهنمایی، احداث دبیرستان، پروژه احداث کتابخانه‌های عمومی روستایی، احداث خانه بهداشت و احداث فضاهای ورزشی به عنوان ۱۰ اولویت اصلی برای اجرا در سطح ناحیه مدنظر قرار گرفته است.

- در این مطالعه موانع عمده توسعه اقتصادی در سطح ناحیه به شرح زیر مورد شناسایی قرار گرفته است:
- سازمان فضایی نامتعادل در ناحیه و گسترش خطی فعالیت‌های اقتصادی در حول جاده ارتباطی تهران-زنجان-تبریز
 - ضعف شبکه‌های ارتباطی بین منطقه‌ای
 - عدم وجود امکانات زیربنایی و تأسیسات خدماتی و... جهت توسعه صنعت گردشگری
 - اقلیم نیمه خشک و فراسرد و تعداد روزهای یخبندان زیاد در اکثر بخش‌های ناحیه
 - بالابودن سطح اراضی کشاورزی نسبت به بستر رودخانه‌ها که منجر به بالارفتن هزینه‌های انتقال آب و آبیاری می‌گردد.
 - عدم سرمایه‌گذاری لازم در امر شناسایی و فرآوری مواد معدنی
 - ضعف قابل ملاحظه خدمات پشتیبان تولید
 - بهره‌وری پایین در بخش‌های تولیدی و خدماتی
 - عدم وجود طرح‌های مطالعاتی پایه از جمله طرح آمایش سرزمین
 - کوچک بودن قطعات اراضی کشاورزی که امکان استفاده از کشت مکانیزه را با مشکل مواجه می‌سازد.
 - غالب بودن روش سنتی دامداری بر روش صنعتی
- در این طرح تدوین راهبردهای توسعه اقتصادی ناحیه با بذل توجه خاص به رعایت الویت و الگوی کشت با توجه به ویژگی‌های اقلیمی، طبیعی و جغرافیایی بخش‌های مختلف ناحیه زنجان به عنوان مثال تاکید بر کشت زیتون، برنج، پنبه، صیفی‌جات و محصولات جالیزی در طارم و اولویت کشت غلات، انگور، باغات میوه، علوفه و حبوبات در سایر شهرستان‌های ناحیه مورد توجه بوده است. بر همین راهبردهای زیر مد نظر گزارش قرار گرفته است:
- گسترش فعالیت‌های شیلاتی با توجه به وجود رودخانه‌های پرآب در در ناحیه
 - توسعه فعالیت‌های متمرکز پرورش دام و طیور به منظور نزدیکی ناحیه به بازار بزرگ مصرف تهران
 - احیاء و نگهداری مراتع
 - احداث سد‌های لازم به منظور بهره‌برداری از آب‌های سطحی جهت گسترش سطح زیرکشت اراضی آبی
 - تکمیل و ایجاد مناطق صنعتی با رعایت توزیع فضایی مناسب با توجه به منابع آب مورد نیاز
 - ایجاد و گسترش صنایع تخصصی با عملکرد ملی و فراملی
 - توسعه صنایع تخصصی با عملکرد منطقه‌ای با توجه به قابلیت‌های موجود در هریک از شهرستان‌های موجود در ناحیه
- تجهیز کانسارهای موجود در ناحیه
- توسعه و تجهیز کانون‌های فرهنگی، تاریخی و طبیعی موجود در ناحیه به منظور رونق و توسعه صنعت گردشگری
 - ارتقاء کیفی سطح راه‌های بین منطقه‌ای از جمله ارتقاء محور «زنجان، گیلوان، منجیل» زنجان، تهم، چورزق و ادامه آن تا ماسوله و...
 - تکمیل آزادراه زنجان-تبریز

- و....

بعد از تعریف راهبردهای توسعه، اقدامات عمرانی مورد نیاز ناحیه به منظور بالا بردن سطح رشد و توسعه اقتصادی به شرح زیر آورده شده است:

- تکمیل آزادراه زنجان-تهران
- ارتقای محور زنجان، تهم، چورزق به راه اصلی و اتصال آن به ماسوله
- ارتقای محور زنجان، گیلوان، منجیل به راه اصلی
- ایجاد محور زنجان، دندی، تخت سلیمان، تکاب به راه اصلی
- ایجاد پایانه‌های حمل و نقل
- احداث سردخانه و انبارهای عمومی
- ایجاد نواحی صنعتی مطابق با آنچه در طرح پیشنهاد گردیده است
- اجرای سدهای خاکی گاو زنگ، سلمانلو، خانقاه، تلخاب، حسن ابدال، باغ چروک، قواق و احمدکندی
- اجرای سد مخزنی گلابر
- تکمیل مطالعات سدهای خاکی همایون، زرنان، دهشیر، محسن آباد، شهرک، سفیدکمر، جوقین و دهنه
- اجرای انواع پروژه‌های مربوط به آبخیزداری در ارتفاعات مشرف به رودخانه‌ها و در سرشاخه‌های قزل اوزن
- احداث تاسیسات زیربنایی و مراکز خدماتی و رفاهی در نقاط روستایی ناحیه مطابق با آنچه که در طرح جامع ناحیه زنجان براساس مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری ایران پیش بینی گردیده است.
- و...

در این طرح در تبیین علل مهاجر پذیری و رشد جمعیتی استان و شهر زنجان به عوامل متعدد و از جمله موقعیت خاص استقرار شهر زنجان در کنار جاده ترانزیت موجود تهران-تبریز-اروپا و در محلی تلاقی جاده‌های ارتباطی به سمت کردستان، گیلان و.... اشاره شده است.

اولویت اجرایی پیشنهادات طرح ناحیه با توجه به اهداف چهارگانه آن تدوین شده است. اهداف چهارگانه طرح ناحیه زنجان: دستیابی به توسعه متوازن ناحیه به توجه به قابلیت‌های موجود آن؛ ساماندهی نظام فعالیت و اشتغال؛ ساماندهی نظام خدمات رسانی و دستیابی به محیطی پایدار با تاکید بر منابع طبیعی، آب و خاک هر کدام بر اساس راهبردهای مشخص شده برای رفع کمبودها و نواقص ناحیه پیشنهاد شده است. براساس راهبرد تقویت و گسترش شبکه‌های ارتباطی بین منطقه‌ای اقدامات اجرایی و اولویت دار طرح با توجه به راهبرد مذکور عبارت است از:

- ارتقاء محور زنجان، تهم، چورزق به راه اصلی و اتصال آن به ماسوله
- ارتقاء محور زنجان-گیلوان-منجیل به راه اصلی
- ایجاد و ارتقاء محور زنجان، دندی، تخت سلیمان، تکاب به راه اصلی
- ارتقاء محور زنجان-قره‌پشتلو و ارتباط آن به خلخال

- برخورداری از راه فرعی برای ارتباط مراکز مجموعه روستایی به مراکز منظومه ضمن آنکه تکمیل آزاد راه زنجان- تبریز و برقراری ارتباط ریلی از طریق گسترش شبکه راه‌آهن به غرب ناحیه به طرف ماهنشان، دندی و استان‌های غربی و نیز ایجاد پایانه‌های حمل و نقل به صورت جدی مورد تاکید می‌باشد.

در راهبرد توجه به بخش کشاورزی به عنوان یکی از محورهای توسعه اقدامات اجرایی متعددی پیش‌بینی شده است که به ذکر چند اقدام اکتفا می‌شود:

- توسعه اراضی کشاورزی آبی به میزان ۱۱۴۳۸,۶۱ هکتار
- توسعه فعالیت کندوداری و پرورش زنبور عسل
- توسعه کشت‌های گلخانه‌ای
- اجرای طرح‌های به‌زراعی و به‌نژادی به منظور افزایش راندمان
- اجرای طرح‌های اصلاح و احیاء باغات میوه
- اجرای طرح‌های مربوط به اصلاح و توسعه باغات زیتون
- اجرای طرح‌های مربوط به آبی‌ری پروری با توجه به وجود منابع آبی غنی در ناحیه
- تغییر شیوه از دامداری سنتی به صنعتی

در راهبرد توسعه صنعت به اقداماتی چون تکمیل ظرفیت شهرک‌های صنعتی موجود؛ ایجاد نواحی صنعتی در کنار مراکز منظومه روستایی؛ ایجاد و توسعه صنایع دستی با توجه به سابقه و پیشینه‌ای که در منطقه دارا می‌باشد نظیر فرش بافی، چاقوسازی، مليله کاری و...؛ گسترش صنایع تبدیلی و فرآوری محصولات؛ تهیه طرح‌های شناسایی منابع کانی ناحیه و سرمایه‌گذاری جهت اکتشاف ذخایر کانی شناخته شده مورد تاکید قرار گرفته است.

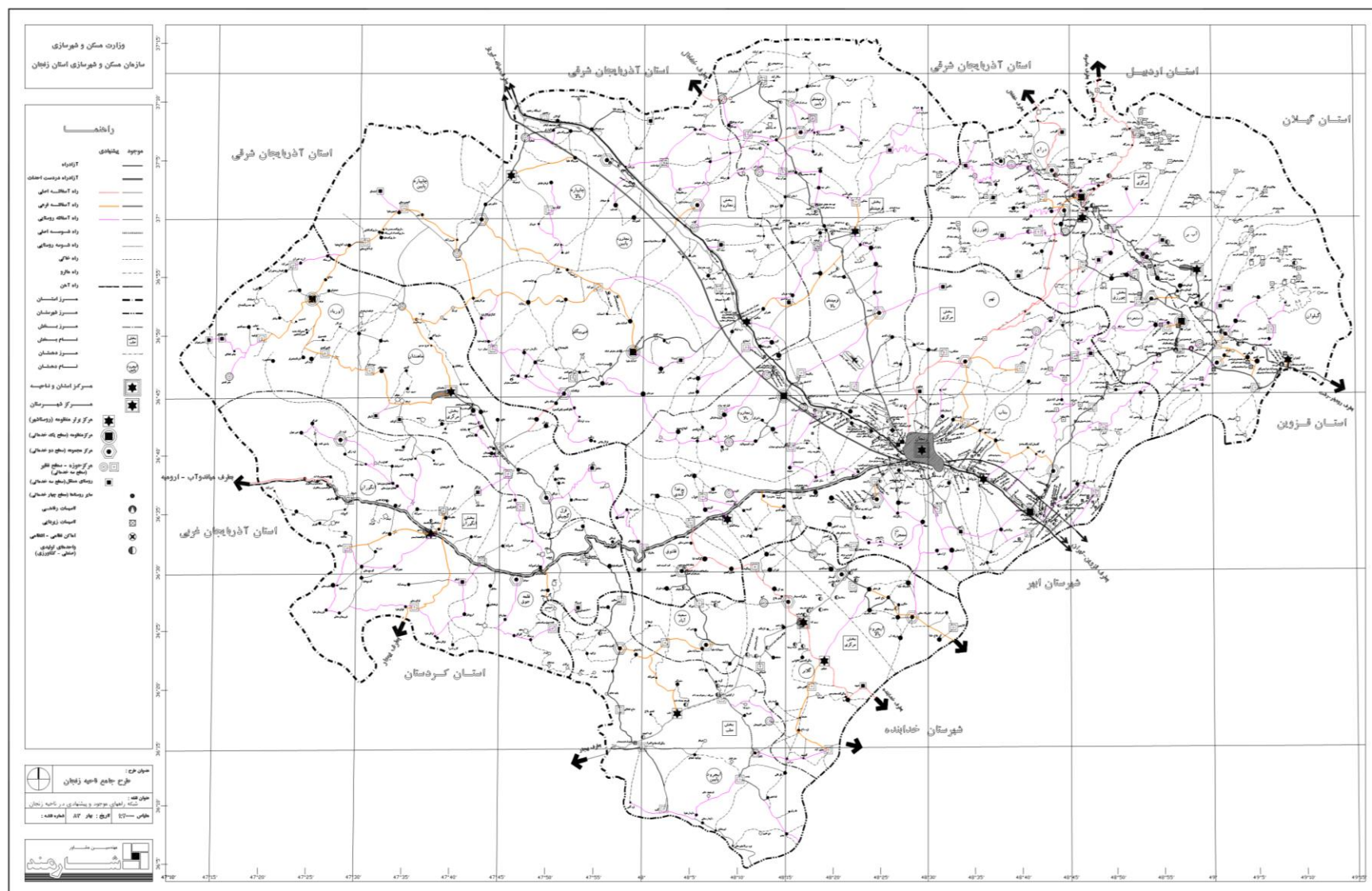
همچنین در راهبرد توجه به خدمات اقدام اجرایی برای ساماندهی و تجهیز کانون‌ها و محورهای جاذب گردشگری و گذران اوقات فراغت جهت رونق صنعت گردشگری در کنار تجهیز مراکز اصلی جمعیت و گسترش مراکز آموزش عالی در شهرستان‌ها مورد توجه قرار گرفته است. ایجاد مجموعه‌های فرهنگی-هنری و ورزشی در شهرهای ناحیه؛ ایجاد و گسترش مجتمع‌های پذیرایی بین راهی در محورهای موجود در ناحیه مخصوصاً در محورهای «زنجان- گیلوان-رودبار»، «زنجان-خلخال» و...؛ توسعه و گسترش فضاهای اقامتی در مکان‌های مستعد و جاذب گردشگر و ضرورت تعجیل در تهیه طرح جامع گردشگری برای شهرستان‌های موجود در ناحیه از دیگر اقدامات مهم توصیه شده برای تحقق راهبرد توجه به بخش خدمات مورد تاکید بوده است.

در راهبرد ضرورت توجه به منابع آبی و مدیریت بهره‌برداری آن اقداماتی چون تکمیل و اجرای سدهای خاکی که براساس مطالعات انجام شده ضرورت اجرای آنها تایید گردیده است، نظیر سد خاکی روستای جوهره خان در شهرستان زنجان، سدهای خاکی روستاهای جوقین، دهنه، شهرک و...؛ اجرای طرح‌های آبیاری تحت فشار؛ مطالعه و اجرای شبکه‌های آبیاری؛ مطالعه و اجرای طرح‌های کوچک تامین آب و پمپاژ ساحلی؛ اجرای طرح‌های لایروبی و مرمت قنوات و... مورد توجه قرار گرفته است.

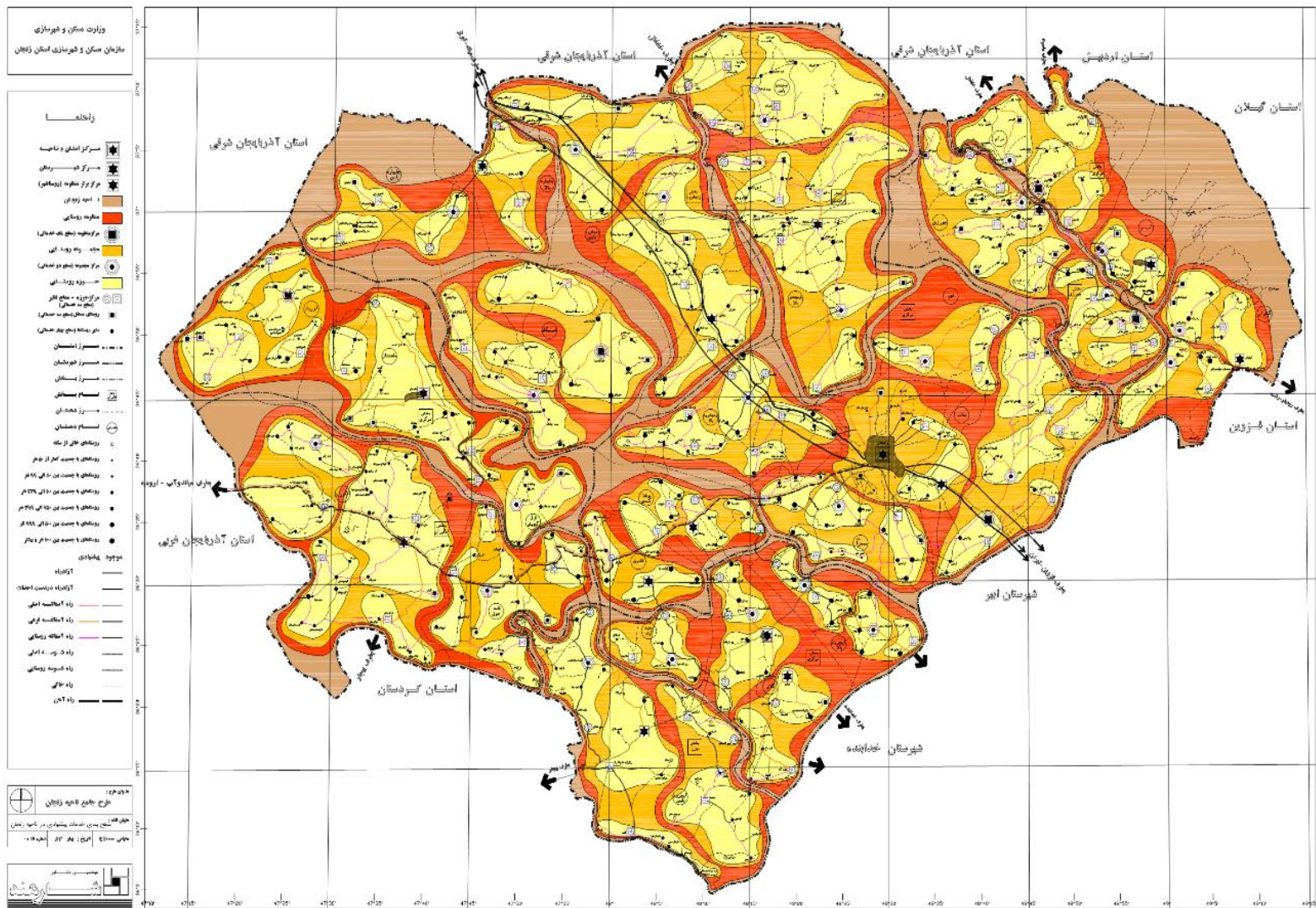
براساس این مطالعات در مجموع اقتصاد روستایی شهرستان طارم، اقتصادی متکی بر فعالیت‌های کشاورزی و صنایع خانگی بوده که برخی خدمات عمومی و اجتماعی نیز در آن انجام می‌شود. در حال که، علی‌رغم اهمیت نسبی قابل

ملاحظه فعالیت‌های کشاورزی در نظام اقتصادی شهری شهرستان، گسترش فعالیت‌های خدماتی در این مرکز شهری - به مثابه مرکز خدماتی روستاهای واقع در حوزه دسترسی آن - و نیز پتانسیل رشد کالبدی آن موجب شده است تا فعالیت‌های ساختمانی و خدماتی در آن حایز اهمیت زیادی بوده و فرصت‌های شغلی بالنسبه زیادی را برای نیروی انسانی شهرستان ایجاد کند. در هر حال، اقتصاد شهرستان متکی بر بازار داخلی خود بوده و نظام بهره‌برداری پیشه‌وری و سرمایه‌های کوچک در آن دارای نقش غالب می‌باشد.

نقشه ۷: شبکه راه‌های موجود و پیشنهادی ناحیه زنجان / طرح ناحیه زنجان

نقشه ۸: سطح بندی خدمات پیشنهادی در ناحیه زنجان

۱۰-۲-۲- سند ملی توسعه استان زنجان

سند ملی توسعه استان زنجان، مصوب هیات وزیران (۲۵۷۹۸/ت/۳۳۱۱۱ هـ مورخ ۱۳۸۴/۵/۹)، یکی از اسناد ملی تعریف شده در ماده ۱۵۵ قانون برنامه چهارم توسعه می‌باشد که رویکرد توسعه استان را در طول حداقل دو برنامه توسعه مشخص می‌نماید.

این سند حاوی اصلی‌ترین قابلیت‌ها و عمده‌ترین تنگناهای توسعه استان بوده و با ارائه اصلی‌ترین مسائل و اهداف بلند مدت توسعه، راهبردهای بلند مدت توسعه استان را مشخص می‌کند.

سند ملی توسعه استان زنجان که در ادامه ارائه شده است پس از طی مراحل قانونی به تصویب هیات محترم وزیران رسیده و جهت اجرا ابلاغ گردیده است.

الف- اصلی‌ترین قابلیت‌های توسعه

- ۱- بهره‌مندی از موقعیت مکانی و جغرافیایی ممتاز به عنوان گلوگاه متصل کننده غرب و شمال غرب کشور با شمال با توجه به استقرار در کریدور شمال - جنوب و واقع شدن در محدوده شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران
- ۲- وجود زیرساخت‌های صنعتی تجهیز شده در مقیاس ملی و منطقه‌ای و توان جذب سرریزهای صنعتی تهران
- ۳- برخورداری از تنوع اقلیمی و پتانسیل مطلوب (آب و خاک) در کشت و تولید محصولات زراعی- باغی
- ۴- برخورداری از ظرفیت‌های بالای آب‌های سطحی
- ۵- وجود ذخایر و منابع قابل توجه سرب و روی و کانی‌های غیر فلزی
- ۶- نزدیکی به عمده‌ترین کانون‌های جمعیتی و قطب‌های صنعتی و وجود بازار مصرف برای محصولات کشاورزی و صنعتی استان

۷- برخورداری از زمینه‌های مناسب فرهنگی و جاذبه‌های گردشگری تاریخی، طبیعی و اکوتوریسم

۸- بهره‌مندی از شبکه ارتباطی تجهیز شده در محور ترانزیت

۹- زمینه گسترش خدمات بازرگانی با تاکید بر ترانزیت، تخلیه و بار توزیع کالا

۱۰- وجود مراکز دانشگاهی متعدد و احراز قطب علمی در رشته فیزیک

۱۱- وجود زمینه‌های قانونی برای توسعه ورزش، نگرش مثبت جامعه به فعالیت‌های ورزشی، گرایش بخش خصوصی و تشکل‌های داوطلب غیردولتی (NGO) به سرمایه‌گذاری و خدمات‌رسانی در توسعه ورزش

ب- عمده‌ترین تنگناها و محدودیت‌های توسعه

۱- محدودیت منابع مالی بخش خصوصی استان جهت سرمایه‌گذاری و بهره‌گیری از ظرفیت‌های استفاده نشده تولیدی

۲- کوچک مقیاس بودن تولید در بخش کشاورزی و ضعف مکانیزاسیون و کافی نبودن مراکز نگهداری محصولات زراعی و باغی

۳- شیب زیاد اراضی در بیش از نیمی از قلمرو استان

۴- کافی نبودن تاسیسات مهار و بهره‌برداری از منابع آب‌های سطحی

۵- ضعف خدمات برتر و خدمات پشتیبان تولید

۶- ضعف شبکه‌های ارتباطی درون استانی و بین منطقه‌ای

۷- ضعف زیربنایها و تاسیسات خدماتی کانون‌های برخوردار از جاذبه‌های توریستی

۸- وابستگی شدید منابع مالی بخش ورزش به درآمدهای عمومی

ج- اصلی‌ترین مسائل

۱- عدم انتشار توسعه یافتگی در سطح استان و گسترش خطی آن در امتداد ترانزیت

۲- توسعه یافتگی اندک بخش صنعت و معدن با وجود قابلیت‌های طبیعی و اجتماعی و ظرفیت‌های زیربنایی موجود

۳- پیوند ضعیف درون بخشی و بین بخشی در فعالیت‌های صنعتی و کشاورزی

۴- تطابق نامناسب بین منابع آب‌های سطحی و خاک و بیلان منفی آب‌های زیرزمینی در شرق استان

۵- خروج سرمایه‌های انسانی و مالی از استان

۶- پایین بودن بهره‌وری تولید در بخش کشاورزی

۷- کافی نبودن سرمایه‌گذارهای لازم برای بهره‌گیری مطلوب از جاذبه‌های گردشگری استان

۸- ضعف تعامل موثر اقتصادی مرکز استان با برخی از نواحی استان و استان‌های همجوار

۹- پایین بودن شاخص‌های توسعه انسانی، فرهنگی و هنری و اقتصادی

۱۰- فقدان نظام شناسایی استعدادهای ورزشی از جمله اصلی‌ترین موضوعات در توسعه استان است.

د- اهداف بلندمدت

با توجه به قابلیت‌ها و تنگناها توسعه استان بر پایه توسعه هماهنگ بخش‌های کشاورزی، صنعت و معدن، خدمات بازرگانی و گردشگری استوار خواهد بود. بدین ترتیب اهداف بلند مدت توسعه استان عبارتند از:

۱- توسعه صنعتی و معدنی استان متناسب با ظرفیت‌ها و قابلیت‌های استان و ارتقاء نقش و جایگاه آن در اقتصاد ملی با حفظ تعادل در محیط زیست

۲- بهره‌برداری مطلوب از آب‌های سطحی با رعایت حقوق ذینفعان حوزه آبریز و تقویت منابع آب‌های زیرزمینی با اولویت آبخوان‌های با بیلان منفی

۳- حفظ و احیاء و بهره‌برداری بهینه از منابع طبیعی استان

۴- گسترش اراضی آبی کشاورزی، ارتقاء فن‌آوری و نوین‌سازی فعالیت‌های این بخش و توسعه دامداری‌های صنعتی و مجتمع‌های آبی‌ پروری

۵- ارتقاء شاخص‌های توسعه انسانی متناسب با مقتضیات و قابلیت‌های استان

۶- ساماندهی نظام مراکز زیست و فعالیت، نظام خدمات‌رسانی و تقویت پیوندهای درون استانی

۷- اعتلای معرفت دینی، ارزش‌های فرهنگی و ویژگی‌های هویتی استان و گسترش تعاملات اقتصادی و فرهنگی با استان‌های همجوار

۸- تقویت و تجهیز تاسیسات و امکانات زیربنایی در راستای فعالیت‌های محوری و اولویت‌دار در توسعه استان و تاکید بر فناوری اطلاعات و ارتباطات

۹- افزایش نقش بخش خصوصی و نظام بانکی در گسترش فعالیت‌های اقتصادی با توجه به قابلیت‌های استان

۱۰- توسعه فعالیت‌های بازرگانی با تاکید بر خدمات بازرگانی نوین با توجه به موقعیت جغرافیایی (مزیت مکانی) استان

۱۱- توسعه ظرفیت‌های گردشگری استان با سطوح عملکرد استانی، ملی و فراملی

۱۲- نهادینه‌سازی بهره‌وری و افزایش آن در بخش‌های اقتصادی و عوامل تولید

۱۳- ارتقاء نقش ورزش در تامین سلامت جسمی و روحی و تقویت توانمندی‌های افراد و گروه‌های اجتماعی

۱۴- دستیابی به هدف‌های توسعه هزاره (M.D.G) در استان

۱۵- توانمندسازی بخش تعاونی برای ایفای فعالیت‌های گسترده و اداره بنگاه‌های اقتصادی بزرگ

۱۶- توسعه نقش و جایگاه زنان در سطوح تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری استان

هـ - راهبردهای بلند توسعه

۱- ایجاد خوشه‌های صنعتی با تاکید بر صنایع متالورژی، نساجی، ذوب فلزات و صنایع مرتبط با انرژی و قطعه‌سازی و ماشین‌الات و توسعه صنایع شیمیایی و پتروشیمی، صنایع تبدیلی، تکمیلی، غذایی، فلزی، خودروسازی، برق و الکترونیک

۲- ایجاد زمینه مناسب برای افزایش سرمایه‌گذاری بخش خصوصی اعم از داخلی و خارجی در توسعه استان

۳- ایجاد و توسعه واحدهای صنعتی فرآوری مواد معدنی

۴- مهار و بهره‌برداری از منابع غنی آب‌های سطحی با رعایت حقوق تام ذینفعان حوزه آبریز و هماهنگی با نیازهای پایین دست و در چارچوب ظرفیت حوضه آبریز و حفاظت و بهره‌برداری متعادل و مجاز از منابع آب‌های زیرزمینی

۵- یکپارچه‌سازی اراضی و تبدیل اراضی دیم به آبی مکانیزه در چارچوب نظام تخصیص منابع آب در حوضه آبریز و در نظر گرفتن نیازهای پایین دست، توسعه باغداری با تاکید بر زیتون، انگور و سیب، توسعه فعالیت‌های آبریز پروری و تبدیل دامداری‌های سنتی به صنعتی

۶- ایجاد و توسعه امکانات و خدمات نوین بازرگانی به منظور بهره‌گیری از مزیت‌های تولیدی و فضایی استان

۷- ایجاد و توسعه زیرساخت‌های گردشگری و تجهیز کانون‌های تفریحی و سیاحتی در عرصه‌های گردشگری استان

۸- تقویت مراکز آموزش عالی استان در جهت تمرکززدایی دوره‌های کارشناسی دانشگاه‌های تهران و توسعه تحصیلات تکمیلی و مراکز تحقیقاتی و فناوری اطلاعات و ارتباطات

۹- ارتقاء شاخص‌های بهداشتی و درمانی، آموزشی، فرهنگی و گذران اوقات فراغت

۱۰- تمهید زمینه‌های لازم جهت دستیابی به نظام متعادل سلسله مراتب شهری و روستایی و ارتقا سطح خدمات برتر در شهر زنجان و تجهیز کانون‌های شهری به خدمات پشتیبان تولید

۱۱- گسترش شبکه‌های خطوط انتقال انرژی متناسب با توزیع جمعیت و فعالیت

۱۲- توسعه، تقویت و بهسازی شبکه‌های ارتباطی استان با استان‌های همجوار به منظور گسترش پیوندهای اقتصادی درون استانی و بین منطقه‌ای و بهره‌گیری از وضعیت ممتاز استان در تسریع ارتباطات غرب و شمال غرب با مناطق شمالی کشور

۱۳- اجرای طرح‌های زیست محیطی در نقاط و مناطق بحرانی و صیانت از منابع طبیعی استان

- ۱۴- استفاده از انرژی باد برای تولید برق
 - ۱۵- ایجاد ساز و کارهای لازم و حمایت از افزایش بهره‌وری در بخش‌های اقتصادی و عوامل تولید
 - ۱۶- گسترش ورزش‌های پرورشی، همگانی، تفریحی، قهرمانی و حرفه‌ای در استان
 - ۱۷- ریشه‌کنی فقر شدید و گرسنگی و بهره‌مندی همگانی از مواهب اقتصادی و اجتماعی
 - ۱۸- دستیابی همگانی به آموزش ابتدایی و ترویج و بهبود برابری جنسیتی و توانمندسازی زنان
 - ۱۹- کاهش مرگ و میر مادران و کودکان
 - ۲۰- مبارزه با بیماری‌های عمده (ایدز / HIV، سل، مالاریا و...)
 - ۲۱- حمایت موثر از تشکیل و توسعه تعاونی‌ها و ایجاد و گسترش شهرک‌ها و مجتمع‌های تعاونی
 - ۲۲- بسترسازی برای افزایش مشارکت اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی زنان در روند توسعه استان
 - ۲۳- نهادینه کردن رویکرد مدیریت عرضه و تقاضا و افزایش سطح آگاهی عمومی در مدیریت بهینه مصرف آب
 - ۲۴- ایجاد زمینه‌های لازم برای جلب مشارکت مردمی و بخش خصوصی در بهره‌برداری و مدیریت آب
 - ۲۵- گسترش پوشش بیمه‌های اجتماعی و کاهش تلفات انسانی در اثر حوادث
- ۱۱-۲-۲- نظریه پایه توسعه استان زنجان /** مصوب جلسه ۱۳۸۵/۵/۳ شورای آمایش سرزمین نامه ۱۰۰/۸۷۱۲۸ مورخ ۱۳۸۵/۵/۲۴
- در راستای تحقق اهداف چشم‌انداز بلندمدت توسعه کشور، نظریه پایه توسعه ملی و جهت‌گیری‌های آمایش سرزمین و با توجه به ویژگی‌های استان، ماموریت‌ها و وظایف اصلی استان به ترتیب بر پایه توسعه صنعت، معدن و کشاورزی، استفاده حداکثر از قابلیت‌های بازرگانی و گردشگری استوار خواهد بود. تکیه بر اولویت‌های فوق مانع بهره‌گیری از سایر توانمندی‌ها و ظرفیت‌های استان نخواهد بود. بنابراین اصلی‌ترین راهبردهای توسعه استان به شرح زیر می‌باشد:
- ۱- توسعه بخش صنعت و ایجاد خوشه‌های صنعتی با تاکید بر صنایع متالوژی و ذوب فلزات، قطعه‌سازی و ماشین‌آلات، صنایع شیمیایی و پتروشیمی، صنایع نساجی و گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی
 - ۲- گسترش و بهره‌برداری از مواد معدنی و توسعه واحدهای صنعتی فرآوری آن با توجه به قابلیت‌های استان در زمینه مواد معدنی شیمیایی با تاکید بر معادن سرب، روی و مس
 - ۳- توسعه کشاورزی با بهره‌برداری از پتانسیل منابع آب، اقلیم و ارتقاء سطح فناوری و نوین سازی ساختار بخش در استان با اولویت زیربخش باغداری (با تاکید بر محصولات نظیر زیتون و میوه‌های سردسیری) و زراعت (با تاکید بر نباتات علوفه ای) و توسعه دامپروری صنعتی، زراعت چوب
 - ۴- حفاظت و بهره‌برداری متعادل و اقتصادی از منابع آب‌های زیرزمینی، مهار و بهره‌برداری مناسب از جریان‌های سطحی (دایمی و فصلی) در چارچوب راهبردهای ملی توزیع منابع آب
 - ۵- ایجاد و توسعه امکانات و خدمات نوین بازرگانی با توجه به چشم انداز توسعه صنعتی آن به منظور بهره‌گیری از مزیت‌های تولیدی و فضایی
 - ۶- توسعه و ارتقا بخش خدمات برتر در زمینه مهندسان مشاور و پیمانکاران، حسابرسان، مشاوران حقوقی، موسسات بازاریابی، مالی (بیمه و بانکداری) و بازارهای سرمایه به منظور پشتیبانی از فرایند توسعه استان

- ۷- حفظ و احیای آثار تاریخی، ایجاد و توسعه زیرساخت‌های گردشگری، تجهیز کانون‌های تفریحی-سیاحتی در عرصه‌های گردشگری استان متناسب با سطح عملکرد ملی و فراملی و توسعه کیفی هنرهای سنتی و صنایع دستی
- ۸- توسعه زیرساخت‌ها و شبکه‌های حمل و نقل برای تسهیل ارتباطات فراملی، با توجه به قرارگیری در مسیر کریدور اصلی حمل و نقل و گسترش پیوندهای اقتصادی درون استانی و بین استانی
- ۹- گسترش و تجهیز شبکه‌های توزیع انرژی متناسب با موقعیت فضایی استان در شمالغرب و پراکندگی جمعیت و فعالیت در سطح استان
- ۱۰- ایجاد و توسعه زیرساخت‌های ارتباطی و اطلاعاتی و کاربردی فناوری اطلاعات و ارتباطات
- ۱۱- توسعه فعالیت‌های آموزشی و تحقیقاتی مراکز آموزش عالی استان با هدف تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز در سطح ملی در گره علوم پایه و تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز با توجه به چشم‌انداز فعالیت‌های تخصصی و نقش استان در تمرکززدایی از تهران در سایر رشته‌ها
- ۱۲- توسعه فعالیت‌های دانش پایه از طریق ساماندهی مجموعه‌ای از مراکز علمی، پژوهشی و فن‌آوری در قالب پارک علمی و فن‌آوری و مراکز رشد تخصصی و گسترش فعالیت‌های پژوهشی در گرایش‌های اصلی استان
- ۱۳- تقویت و تجهیز مراکز بهداشتی و درمانی استان با هدف ارتقاء عرضه خدمات درمانی
- ۱۴- توسعه آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای با توجه به الزامات توسعه و گرایش‌های تخصصی فعالیت‌ها در سطح ملی
- ۱۵- تقویت و تجهیز مراکز مستعد جمعیت و فعالیت با تاکید بر نواحی شمالی و جنوبی استان به منظور تعادل بخشی به سازمان فضایی استان و تعدیل حرکت‌های جمعیتی به سوی تهران با رعایت اصول پدافند غیر عامل
- ۱۶- رعایت ملاحظات محیط زیستی در فرایند توسعه استان به منظور ارتقاء سطح پایداری توسعه با تاکید بر حفاظت از منابع طبیعی و تنوع زیستی از طریق اعمال مدیریت جامع زیست بومی مبتنی بر رویکرد مشارکتی
- ۱۷- ارتقاء شاخص‌های توسعه انسانی، سرمایه‌گذاری اجتماعی، هویت فرهنگی و احیای میراث معنوی
- با توجه به نقش و مأموریت‌های تعیین شده و تحقق راهبردهای فوق، استان زنجان در سال ۱۴۰۴ استانی خواهد بود؛ با عملکرد فعال در عرصه تعاملات ملی، برخوردار از زیرساخت‌های مناسب برای رشد فعالیت‌های صنعتی و معدنی، برخوردار از کشاورزی و صنایع مبتنی بر فناوری‌های نوین با بهره‌برداری مناسب و متعادل از منابع آب، ارائه‌کننده خدمات نوین بازرگانی و خدمات برتر در عرصه استان و آموزش فنی‌وحرفه‌ای در سطح ملی، دارای نقش مناسب در گردشگری کشور، با توزیع متعادل و سازماندهی شده جمعیت و فعالیت در کل استان به گونه‌ای که سهم جمعیت استان از کل کشور اندکی افزایش می‌یابد.

۱۲-۲-۲- برنامه راهبردی توسعه استان زنجان

برنامه راهبردی توسعه استان زنجان برای اولین بار جهت تدوین برنامه پنجم توسعه استان از سال ۱۳۸۸ در دستور کار شورای برنامه رزی و توسعه استان قرار گرفت؛ براساس فرایند طراحی شده، اسناد راهبردی در دو سطح کلان و بخش‌های توسعه تدوین گردید. همچنین از سال ۱۳۹۲ با هدف ارائه اطلاعات مفید و موثر در راستای برنامه‌ریزی و سیاستگذاری مبتنی بر شواهد و مصداق‌های موجود برنامه‌ها، اسناد پایش و ارزشیابی به منظور ایجاد سندی راهنما

برای پایش کلیه پروژه‌ها و فعالیت‌های در حال اجرا و ارزشیابی دستاوردهای برنامه‌های راهبردی توسعه، تدوین گردید.

برنامه‌های راهبردی توسعه استان زنجان در ۱۰ سرفصل آب، آموزش، آموزش عالی، بازرگانی، انرژی، حمل و نقل، کشاورزی، صنعت، تربیت بدنی و محیط زیست تدوین شده است که در اینجا به ارائه موضوعاتی از سرفصل‌های مربوط به کشاورزی، آب، حمل و نقل، صنعت و محیط زیست اشاره می‌شود.

در سند پایش و ارزشیابی برنامه راهبردی توسعه بخش کشاورزی استان زنجان ۹۴-۱۳۹۰ وضعیت استان به شرح زیر تشریح شده است:

سهم استان از مساحت کل کشور ۱,۳۴ درصد می‌باشد در حالی که سهم استان از کل اراضی زیرکشت کشور نزدیک به ۴ درصد است. در استان زنجان انواع محصولات و فرآورده‌های کشاورزی توسط حدود ۹۰ هزار بهره‌بردار تولید می‌گردد. در سال ۱۳۸۶ حدود ۱۷۰۰ هزار تن انواع محصولات زراعی و باغی در استان زنجان تولید شده است که ۱,۹ درصد از کل تولیدات باغی کشور را تشکیل می‌دهد. در همین سال، میزان تولید انواع محصولات دامی و شیلاتی در استان برابر با ۱۸۶,۵ هزار تن گردیده است که ۱,۶ درصد از تولید این محصولات در کل کشور را شامل می‌گردد. عمده‌ترین محصولات زراعی استان را گندم، جو، نباتات علوفه‌ای، حبوبات، سیب‌زمینی، گوجه‌فرنگی و پیاز تشکیل می‌دهد. عمده محصولات باغی شامل انگور، زیتون، سیب و میوه‌های دانه‌دار و هسته دار است. استان زنجان از نظر میزان تولید زیتون رتبه اول و از نظر انگور در رتبه ششم کشوری می‌باشد.

۱۳-۲-۲- سند توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان زنجان

سند توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان زنجان از طرف جهاددانشگاهی واحد استان زنجان تهیه و در سال ۱۳۹۰ به تصویب رسیده است. سال ۱۳۸۶ به عنوان سال پایه آمار و اطلاعات مورد استفاده در سند آورده شده است. در این سند موضوعاتی چون جمعیت، ارزیابی و تحلیل عرضه نیروی کار و نرخ مشارکت طی سال‌های ۸۸-۱۳۷۵، بررسی پیش بینی تحولات تقاضای نیروی کار استان به تفکیک شهرستان‌ها و مناطق شهری و روستایی، بازار کار غیر رسمی استان زنجان، محیط کسب و کار و... مورد بررسی قرار گرفته است. در خروجی مطالعات علاوه بر تدوین سند دستگاهی توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری در استان برای دوران برنامه پنجم توسعه (۱۳۹۰-۹۴)، نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید شهرستان استخراج شده است و دفترچه راهنمای فرصت‌ها و مشوق‌های سرمایه‌گذاری برای کارآفرینان خصوصی برای هر یک از شهرستان‌های استان زنجان تدوین شده است.

طبق این مطالعات فعالیت‌های دارای مزیت رقابتی آشکار شده استان زنجان در سال ۱۳۸۶ به شرح زیر است:

ساخت منسوجات، ساخت ماشین‌آلات، ساخت چوب و محصولات چوبی، زراعت و باغداری، دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم، زنبورعسل و شکار، جنگلداری، سایر معادن، ساخت محصولات غذایی و انواع آشامیدنی‌ها و رستوران.

براساس این طرح دارای بودن منابع غنی آب (منابع آب زیرزمینی ۵۰,۹۲ میلیون مترمکعب؛ منابع آب سطحی قابل استفاده ۴۱۵۳,۴ میلیون مترمکعب) از مهمترین نقاط قوت شهرستان طارم است. وجود رودها و رودخانه‌هایی چون

چمل گیل، سیاه‌رود، آب‌بر، آب‌لار، آق‌زوج، قلات‌رود و لوآن چای و همچنین چشمه آب معدنی الله بلاغی از نقاط قوت مرتبط با حوزه آب در این شهرستان ذکر شده است.

در حوزه کشاورزی بر خورنداری از خاک و زمین حاصلخیز امکان کشت محصولات در طول سال، وجود آب کافی برای تولید محصولات کشاورزی، امکان کشت انواع محصولات زراعی و دامی و به طور مشخص امکان کشت زیتون (طارم مقام اول کشت زیتون کشور را داراست)، کشت و پرورش گیاهان دارویی متنوع، فاصله یک ماهه زمانی از مناطق آب و هوایی مجاور و امکان عرضه نوبرانه محصولات به بازار مصرف، رشد ۱۱۳ گونه جانوری شامل ۲۱ گونه پستاندار وحشی، ۵۱ گونه پرنده وحشی، ۳۹ گونه خزنده، ۹ گونه ماهی و ۳ گونه دوزیست، وجود جنگل و مراتع مرغوب علاوه بر زمین‌های کشاورزی پربازده، وجود مناطق حفاظت شده سرخ آباد کلوئیم و... به عنوان مهمترین نقاط قوت این شهرستان ذکر شده است.

وجود جاذبه‌های گردشگری نظیر آتشکده‌های تشویر، الزین، گیلانکشه، پیرچم، پیرهمدان، تنگه‌ور هزاررود، غارخرمنه‌سر، یخچال طبیعی ولیدر و سرخ‌آباد و چندین امام‌زاده و مسیرهای گردشگری طارم به خلخال و درام - نوکیان - ماسوله به همراه نزدیکی به استان‌های گیلان و اردبیل از دیگر نقاط قوت شهرستان طارم ذکر شده است. شکل نگرفتن صنایع تبدیلی مرتبط با محصولات کشاورزی شهرستان، ضعف در بسته بندی مناسب محصولات کشاورزی، دسترسی محدود به خدمات پشتیبان تولید کشاورزی، عدم دسترسی به راه‌های ارتباطی جهت ارسال محصول به بازار و واردات نهاده از خارج از شهرستان، محصور بودن شهرستان بین کوه‌های جنوب و شمال و نداشتن راه مناسب به شهرستان زنجان و استان اردبیل از نقاط ضعف شهرستان طارم ذکر شده است. در دفترچه راهنمای فرصت‌ها و مشوق‌های سرمایه‌گذاری برای کارآفرینان خصوصی شهرستان طارم طبقه بندی پروژه‌ها و فعالیت‌های اولویت‌دار در زمینه‌ها مختلف ذکر شده است.

در زمینه کشاورزی توسعه کشت برنج در اراضی حاشیه قزل اوزن، احداث نهالستان (مثمر و غیرمثمر)، احداث و توسعه باغات زیتون، احداث و توسعه باغات انار، احداث و توسعه باغات فندق، توسعه کشت محصولات گلخانه‌ای، احداث واحد گوساله پروری در چهار منطقه شهرستان، احداث واحد بره پروری در سه منطقه شهرستان، احداث واحد پرورش گاو شیری در ۷ منطقه شهرستان جزو پروژه‌ها و فعالیت‌های اولویت‌دار ذکر شده است.

در زمینه معدن تولید آلومینا از آلومیت و فرآوری کائولن جزو پروژه‌ها و فعالیت‌های دارای اولویت است. در زمینه صنعت، پروژه‌ها و فعالیت‌های دارای اولویت در شاخه‌های متفاوتی تعریف شده است که در ادامه آورده شده است.

مواد غذایی، آشامیدنی و دخانیات: عمل آوری میوه و سبزیجات، به روش انجماد سریع / صنایع تبدیلی کشاورزی آبر / صنایع تبدیلی کشاورزی گیلوان / صنایع تبدیلی کشاورزی درام / فرآورده‌های سیب زمینی (پودر، گرانول، خلال و پوره) / فرآورده‌های محصولات جالیزی / فرآورده‌های پیاز (پودر، گرانول، خلال و پوره) / فرآورده‌های سیر (پودر، گرانول، خلال و پوره) / فرآوری گوجه فرنگی / فرآوری محصولات جالیزی / فرآوری زیتون نساجی و پوشاک و چرم: ریسندگی، بافندگی و تکمیل چادر مشکی / بافندگی و تولید پوشاک صادراتی / تولید انواع الیاف ژئوتکستایل / انواع الیاف دوجزئی / ریسندگی نخ‌های ظریف پنبه‌ای / ریسندگی و بافندگی پارچه جین

شیمیایی: سدیم تری پلی فسفات (مورد استفاده در پودرهای شوینده) / گلیسرین و اسیدهای چرب / تولید کود سولفات پتاسیم / مواد اولیه دارویی / داروهای گیاهی از گونه‌های بومی / اسانس گیاهان و مواد معطر طبیعی / سیلیکات سدیم / تولید کربن فعال از ضایعات کشاورزی / بازیافت مواد اولیه (از قبیل PET و... / ژلاتین / لیزین محصولات کانی‌های غیرفلزی: الیفا سنگ و شیشه / لوله‌های سرامیکی / کاشی و سنگ‌های مصنوعی از ضایعات شیشه / مقره‌های شیشه‌ای / کامپوزیت الیاف شیشه / تولید ظروف شیشه‌ای آزمایشگاهی / تولید زاج بلور فلزات سبک: ریخته‌گری قطعات چدنی و فولادی (ریخته‌گری قطعات صنعتی با استفاده از ماشین آلات مدرن ریخته‌گری) / تولید قطعات به روش فورج دقیق / متالوژی پودر

برق: ترانس‌های فشار قوی و ترانس‌های خاص

الکترونیک: تجهیزات الکترونیک

خودروسازی: تولید قوای محرکه و سایر قطعات خودرو / انجین موتورسیکلت / ریخته‌گری قطعات خودرو / شاتون به روش فورج دقیق

سایر: نخ جراحی از روده گوسفند / تجهیزات پزشکی

در زمینه هتل و روستوران و گردشگری نیز منطقه نمونه گردشگری سد تهم (فاز اول)، منطقه نمونه گردشگری حفاظت شده سرخ آباد طارم (گوهر) (فاز اول) و منطقه نمونه گردشگری قلعه شیت و امام زاده محمد ماهوری (ع) (فاز اول) از پروژه‌ها و فعالیت‌های دارای اولویت شهرستان طارم ذکر شده است.

۳-۲- توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت منابع طبیعی و زیستی بخش چورزق

۳-۲-۱- زمین شناسی

سن سنگ‌های منطقه طارم از پرکامبرین پسین تا دوران حاضر را شامل می‌شود. کهن‌ترین سازندها در قسمت شمالی شهرستان طارم دیده می‌شود. همچنین در قسمت جنوبی کوه‌های بقروداغ، رخنمون‌های گسترده‌ای از سنگ‌های دوران اول وجود دارد که زیر پوششی از سنگ‌های دوران دوم قرار دارد. سنگ‌های دوران اول (پالئوزوئیک) این قسمت و شرق آن به طور عمده شامل سنگ‌های آهکی همراه با سنگ‌های آذرین و ماسه‌سنگ است و از نظر سنی از کربونیفر زیرین تا پرمین بالا متغیر می‌باشد. از جنوب آق‌داغ تا نزدیکی ماسوله که قسمت عمده دامنه‌های جنوبی رشته‌کوه اصلی را شامل می‌شود، شدیداً گسله بوده و به نوارهایی از آهک‌های برش‌شده و سنگ‌های خرد و گسسته همراه با سنگ‌های آتشفشانی باریک تقسیم می‌شود. رخساره آهکی در جنوب غرب این کوه‌ها گسترش بیشتری دارد و به سمت شرق تبدیل به سنگ‌های آواری می‌شود که متعلق به دونین پسین تا پرمین پسین می‌باشد. قسمت‌های جنوبی این کوه‌ها آهک‌های کرتاسه به خوبی تظاهر دارند.

سنگ‌های دوران سوم شامل سازندهای فجن، زیارت و کرج -متعلق به پالئوژن- در غرب شهرستان طارم نمایان است. سازند زیارت بیشتر آهکی است که حدود ۱۲۰۰ متر ضخامت دارد. سازند کرج ضخیم‌تر بوده و گدازه‌های آنزیتی را شامل می‌شود. در این منطقه در تپه‌های درام واحد ضخیمی از توف‌های سبز تشکیل شده از گدازه‌های داسیتی وجود دارد و به طرف غرب در دو طرف رودخانه قزل اوزن - در نزدیکی روستای کلوج - این توف‌ها از سنگ‌های تراکی آنزیتی تشکیل شده است. در قسمت‌های غربی این منطقه سنگ‌های آتشفشانی متعلق به ائوسن

وجود دارد که تشکیلات جوان‌تر دوران سوم (نئوژن) بر روی آنها قرار گرفته که رسوب‌های آن به گودی‌های بین کوه‌ها و فرورفتگی‌های تکتونیکی محدود می‌شود و شکل‌گیری آنها به اواخر پالئوژن می‌رسد. رسوبگذاری این تشکیلات به طور عمده در امتداد رودخانه قزل اوزن بوده که در بیشتر قسمت‌ها به وسیله گسل بر روی تشکیلات قدیمی‌تر قرار گرفته است و با آثار کانی‌های تبخیری مانند گچ و سنگ نمک همراه است.

تشکیلات دوران چهارم با تراس‌های رودخانه‌ای مسطح در طول رودخانه قزل اوزن مشاهده می‌شود که در بیشتر قسمت‌ها چهار تراس رودخانه‌ای مسطح در طول رودخانه قابل ذکر است. این تراس‌ها شامل سنگریزه‌های رس و ماسه می‌باشد. تراس‌های رودخانه‌ای، مخروطه افکنه‌ها، و نیز رسوب‌های آبرفتی دوران حاضر، جوان‌ترین سنگ‌های ناحیه را تشکیل می‌دهند.^۲

براساس نقشه زمین‌شناسی شهرستان طارم، بیشترین حجم از زمین‌های واقع در بخش چورزق شامل سازندهای زیر می‌باشد (نقشه ۵):

Ekk1-2 = ماسه سنگ توفی، توف، مادستون

Qm = کوارتز منزودیوریت - کوارتز منزونیت

Ekk2 = توف، ماسه سنگ توفی، سیلتستوف

Q2t = پادگانه‌های آبرفتی جدید

Pgkts = توف‌های آندزیتی و مقداری گدازه

Ng2m = تناوب مارن گچدار و گچ به رنگ سبز روشن

Pgkts = توف‌های آندزیتی و مقداری گدازه

Ng2m = تناوب مارن گچدار و گچ به رنگ سبز روشن

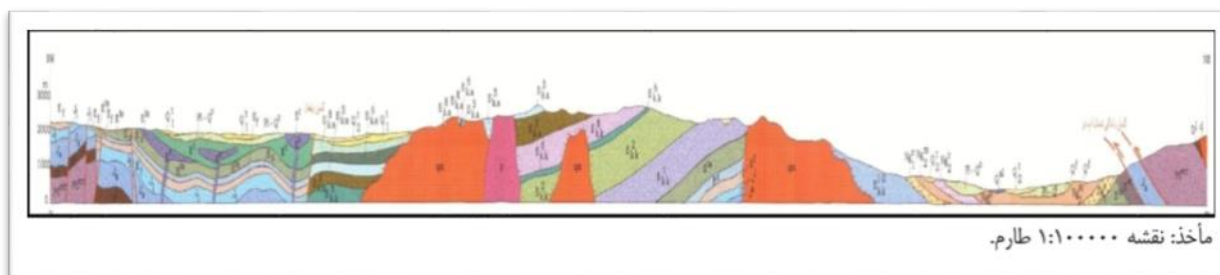
Pgki = آندزیت با بستر ضخیم همراه با گدازه و توف

Ql = پادگانه‌های با شیب محدود

Q1t = پادگانه‌های آبرفتی قدیمی

Qa1 = آبرفتهای بستر رودخانه

نقشه ۹: نقشه مقطع زمین‌شناسی از کوه‌های طارم

^۲ راهبردهای توسعه پایدار در سازماندهی فضایی سکونتگاه‌های شهرستان طارم، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان ۱۳۸۱

۲-۳-۲- ویژگیهای ریخت‌شناسی (مورفولوژیک)

شهرستان طارم جزیی از رشته کوه‌های البرز غربی است. رشته شمالی (رشته کوه‌های البرز) که در قسمت شمال رودخانه قزل اوزن قرار گرفته است در محدوده بخش مرکزی شهرستان طارم قرار می‌گیرد؛ رشته دیگر موازی با رشته اول و در قسمت جنوبی رودخانه واقع شده و خط الراس آن حد طبیعی طارم، زنجان و ابهر را تشکیل می‌دهد. این رشته در بخش چورزق واقع شده است. شهرستان طارم از نظر شکل، تقریباً شکلی شبیه مستطیل دارد که هم جهت با رشته کوه‌های البرز غربی دارای جهت شمال غربی-جنوب شرقی است. رود قزل اوزن از شمال غرب وارد این شهرستان می‌شود و با شیب ملایم ۵ در هزار از وسط آن گذشته و آن را به دو نیمه شمالی و جنوبی تقسیم نموده و نهایتاً از شرق خارج می‌شود، جایی که سد سپید رود آغاز می‌شود.

ارتفاع دره قزل اوزن در شرقی‌ترین نقطه آن -در نزدیکی سپید رود- حدود ۳۰۰ متر از سطح دریای آزاد و در غربی‌ترین نقطه آن -روستای سرخ آباد- حدود ۶۰۰ متر است. در بیشتر جاها از بستر رودخانه به طرف شمال و جنوب، بلافاصله ناهمواری‌ها شروع شده و پس از ۸ تا ۱۰ کیلومتر به ارتفاعات می‌رسد.

به طور کلی دو واحد توپوگرافیک در این ناحیه به چشم می‌خورد که با توجه به ویژگیهای طبیعی آنها (ارتفاع، میزان شیب عمومی، جنس و بافت خاک، آب و هوا، پوشش گیاهی، نوع کاربری اراضی و...) می‌توان هرکدام را یک خرده ناحیه در نظر گرفت. این خرده نواحی عبارتند از:

الف- واحد پست و نیمه پست در دره قزل اوزن که در امتداد رودخانه قزل اوزن از شمال غرب تا جنوب شرق در مرکز ناحیه کشیده شده، این واحد توپوگرافیکی شامل اراضی رسوبی جلگه‌ای پست مجاور قزل اوزن، مخروطه افکنه‌ها و دشتهای پایکوهی همراه با تپه ماهورهای کم ارتفاع می‌باشد که به طور متوسط دارای شیب عمومی بین دو تا ۱۰ درصد است.

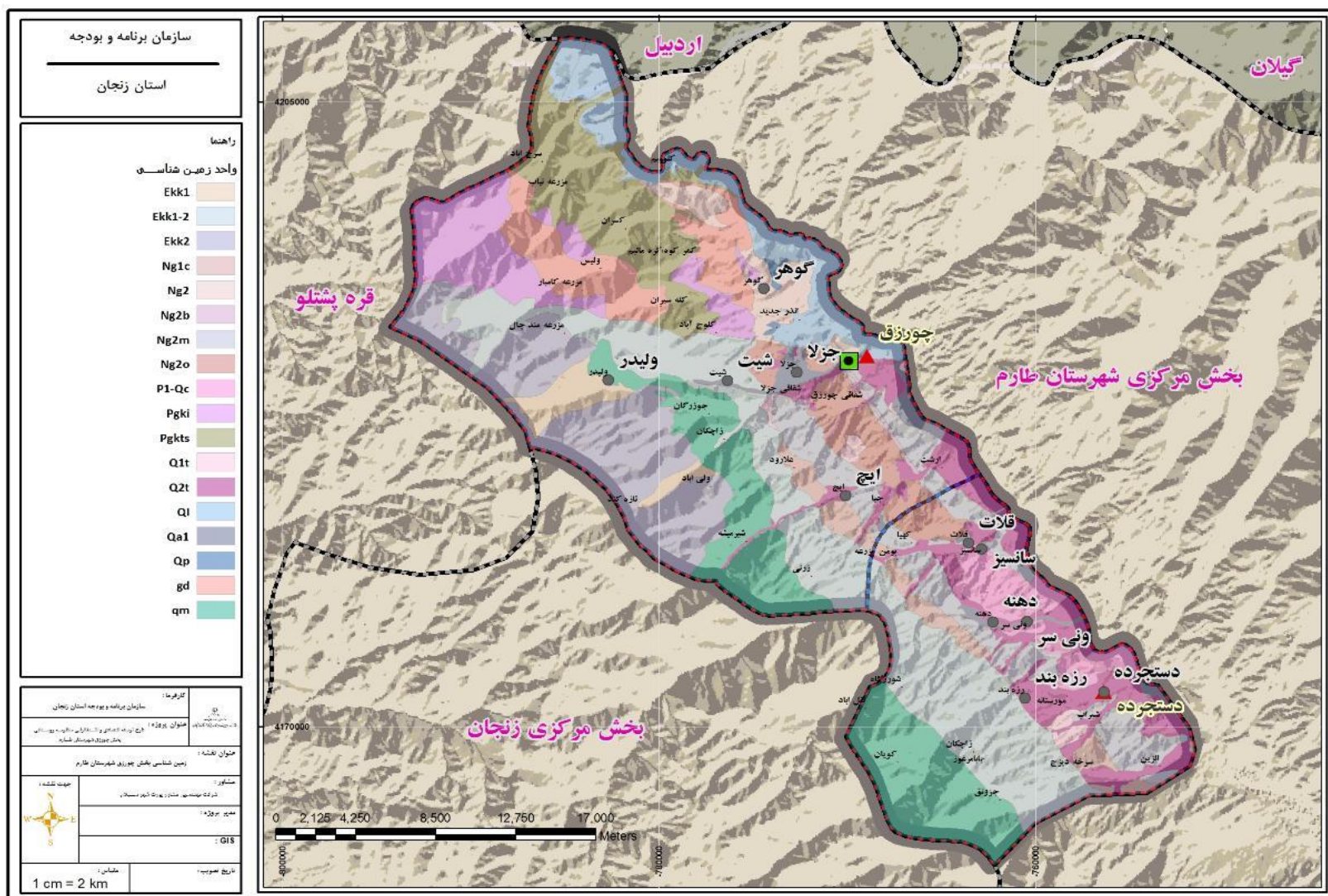
ب- واحد بلند و کوهستانی غرب شهرستان طارم؛ این واحد کوهستانی سرزمینی کوهستانی است با قله‌های بلند و دره‌های عمیق، خاک محدود همراه با انواع فرسایش و شیب عمومی بیش از ۳۰ درصد.

۲-۳-۳- گسل

استان زنجان بر روی کمربند زلزله آلپ - هیمالیا قرار گرفته و تقریباً به غیر از محدوده‌هایی از بخش گرماب و بزینه رود که خطر زلزله پذیری نسبتاً کمتری دارند. بقیه نقاط استان از زلزله پذیری بالایی برخوردارند. در بررسی پدیده زلزله در استان زنجان با توجه به قرار گرفتن استان بر روی کمربند شمالی زلزله و نیز به علت وجود گسل‌های متعدد از جمله گسل سلطانی در گستره آن و همچنین با توجه به زلزله‌های گذشته و آمار تلفات و خسارات آن (زلزله ۶۹ طارم)، در آئین نامه ۲۸۰۰ یکی از استان‌های با خطر نسبی زیاد تعریف شده است. از اینرو توان بالقوه استان جهت رخداد زلزله‌های با قدرت بالا به دلایل وجود بیش از ۴۰ گسل بزرگ در داخل و اطراف استان تأثیر پذیری از این حادثه طبیعی را افزایش می‌دهد. در نقشه لرزه‌خیزی کشور هر هفت شهرستان استان زنجان (کل استان) در منطقه زلزله خیز با خطر نسبی بالا قرار دارد. گسل فعال زنجان با روند شمال غرب - جنوب شرق از گسل‌های مهم استان است که از

کنار شهر زنجان و سلطانیه می‌گذرد. از دیگر گسل‌های مهم منطقه گسل شمال البرز با روند شمال غرب - جنوب شرق با شیب زیاد به سمت جنوب غرب و گسل رودبار با روند شرق - غرب با شیب زیاد به سمت شمال می‌باشد. شهرستان طارم در محل تلاقی دو گسل اصلی زلزله قرار دارد که با این اوصاف در صورت بروز این حادثه طبیعی، صد درصد این شهرستان در معرض آسیب زلزله خواهد بود. دو گسل فعال شهرستان طارم عبارتند از: گسل فعال، تراستی و رورانده و گسل لرزه‌ای. که در بخش مرکزی شهرستان طارم واقع شده اما اثرات آن در صورت وقوع زلزله در تمام شهرستان احساس خواهد شد. بیشتر بخش چورزق شهرستان طارم را گسل‌های اصلی و گسل پوشیده تشکیل می‌دهد.

نقشه ۱۰: زمین شناسی بخش چورزق شهرستان طارم

مأخذ مشاور ۱۳۹۷

۴-۳-۲- توپوگرافی

با استفاده از منحنی‌های میزان و نقشه توپوگرافی بخش چورزق شهرستان طارم؛ کمترین ارتفاع بخش بین ۳۳۰ تا ۵۰۰ در قسمت‌های شرق تا جنوب شرق، و بیشترین ارتفاع در قسمت‌های غرب تا شمال غرب ارتفاع بیشتر از ۲۰۰۰، و عمده اراضی بخش در ارتفاع ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ متر از سطح دریا واقع شده است. براساس نقشه توپوگرافی؛ با حرکت از شمال به جنوب بخش بر میزان زمین‌های هموار با قابلیت زراعت افزوده می‌شود در حالیکه قسمت‌های کوهستانی‌تر شمالی بیشتر برای باغداری، دامداری و گردشگری مناسب‌تر است.

جدول ۵: مساحت و درصد طبقات ارتفاعی بخش چورزق شهرستان طارم

طبقه	طبقه بندی ارتفاعی	مساحت(هکتار)	درصد مساحت
۱	۵۰۰-۳۳۰	۸۶,۸۵۴	۱۲,۲۴
۲	۱۰۰۰-۵۰۰	۲۵۷,۷۷۸	۳۶,۳۲
۳	۱۵۰۰-۱۰۰۰	۱۳۶,۴۵۸	۱۹,۲۲
۴	۵۰۰۰-۱۵۰۰۰	۱۱۶,۴۱۷	۱۶,۴۰
۵	۲۹۴۴-۲۰۰۰	۱۱۲,۳۲۶	۱۵,۸۲

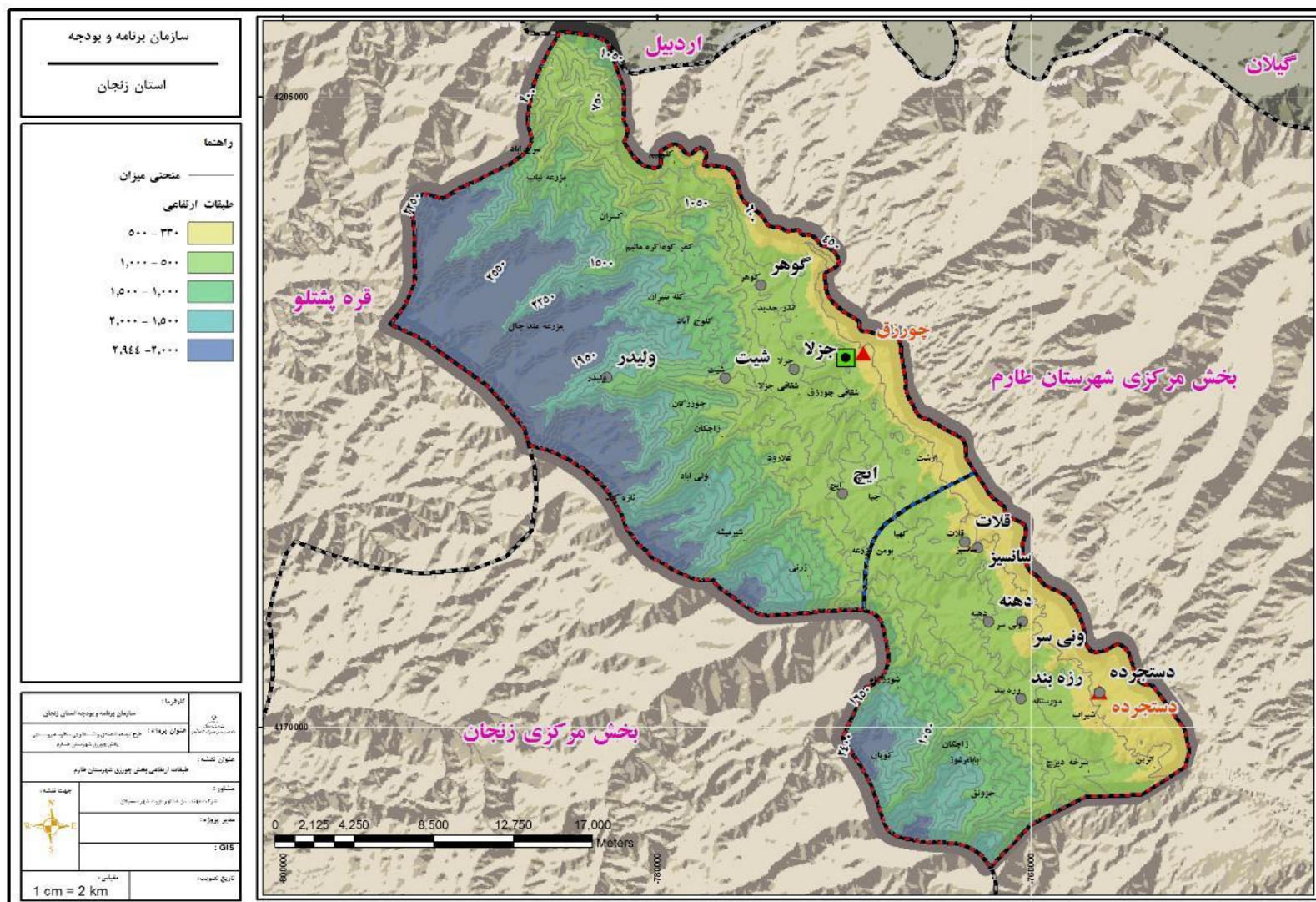
۵-۳-۲- شیب و جهت شیب

با استفاده از نقاط ارتفاعی، نقشه طبقه بندی شیب و پس از آن جهت شیب تهیه شده که بر این اساس در نقشه طبقات درصد شیب، ۳۸ درصد اراضی بخش چورزق در شیب ۲۵ تا ۵۰ درصد (حدود ۲۷۱ هکتار) و ۳۳ درصد مساحت در شیب ۱۰ تا ۲۵ و ۲۲ درصد مساحت در اراضی ۲ تا ۱۰ درصد و کمترین درصد مساحت حدود ۹۹.۲ درصد در شیب ۰ تا ۲ درصد قرار دارند.

جدول ۶: طبقات درصد شیب بخش چورزق شهرستان طارم

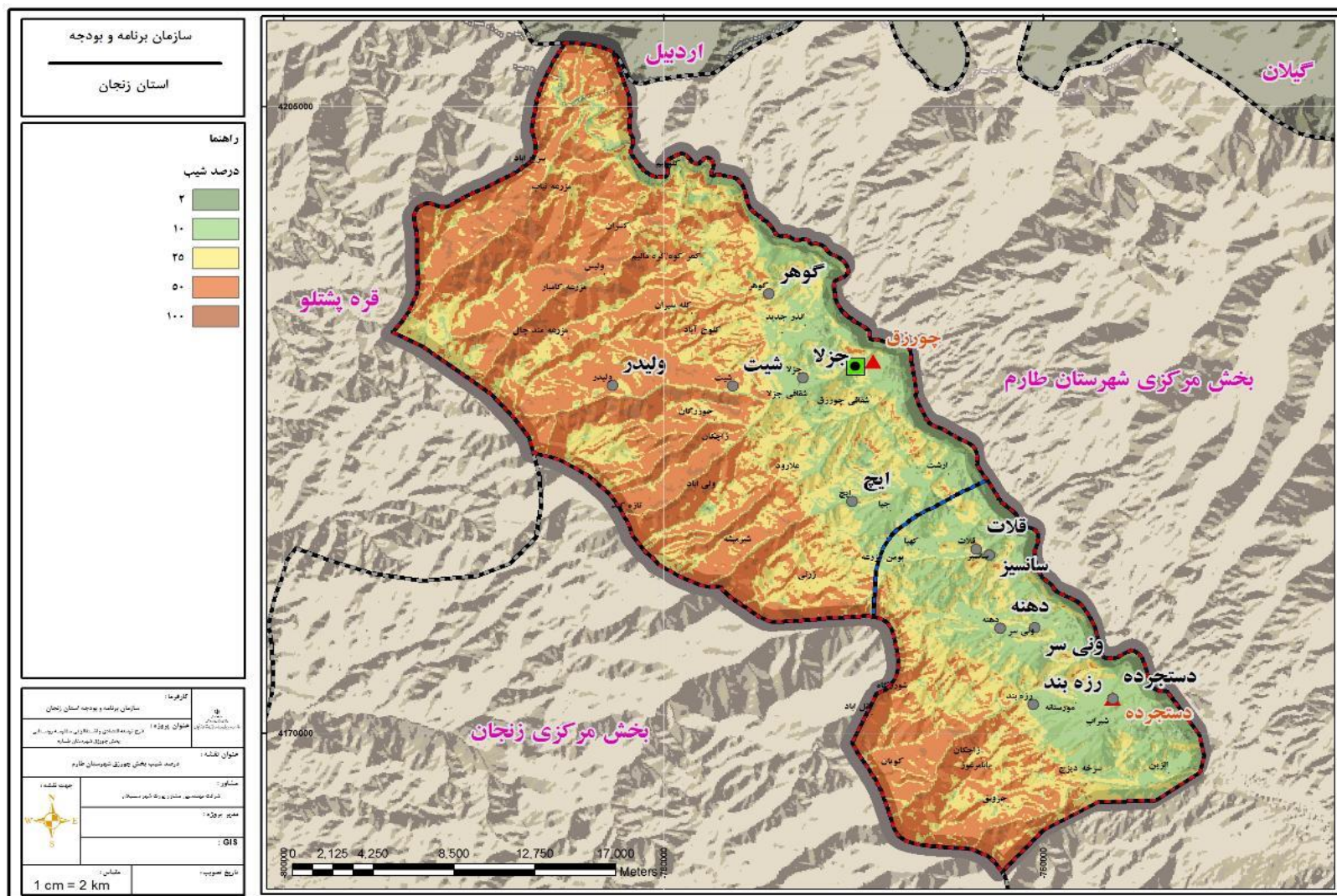
طبقه	محدوده شیب(درصد)	مساحت(هکتار)	درصد مساحت
۱	۲-۰	۲۱,۲۵	۲,۹۹
۲	۱۰-۲	۱۵۸,۷۷	۲۲,۳۷
۳	۲۵-۱۰	۲۳۵,۰۱	۳۳,۱۱
۴	۵۰-۲۵	۲۷۱,۲۱	۳۸,۲۱
۵	۱۰۰-۵۰	۲۳,۶۰	۳,۳۲

نقشه ۱۲: توپوگرافی بخش چورزق شهرستان طارم

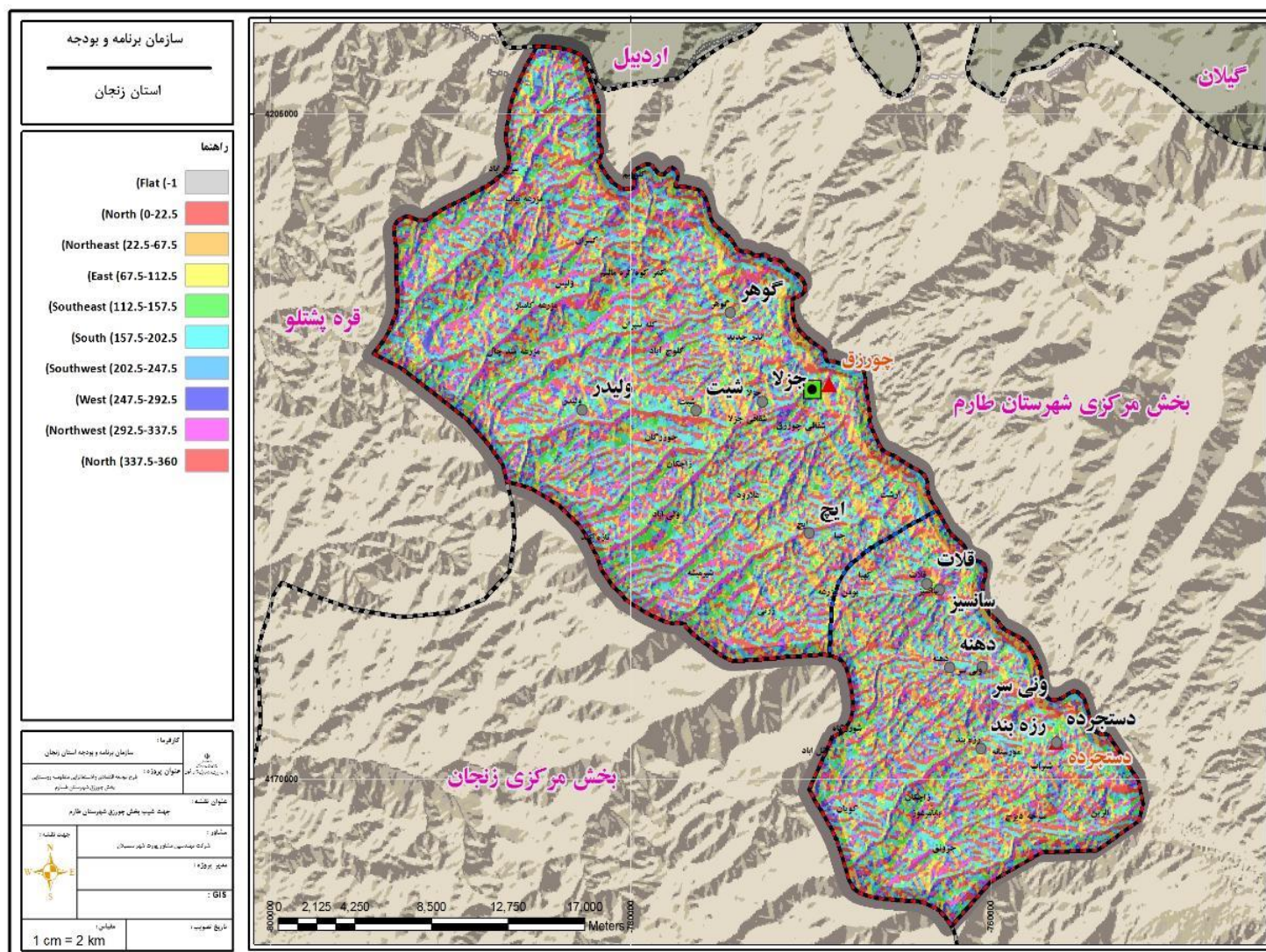
مأخذ مشاور ۱۳۹۷

نقشه ۱۳: درصد شیب بخش چورزق شهرستان طارم

مأخذ مشاور، ۱۳۹۷

نقشه ۱۴: جهت شیب بخش چورزق شهرستان طارم

مأخذ مشاور ۱۳۹۷

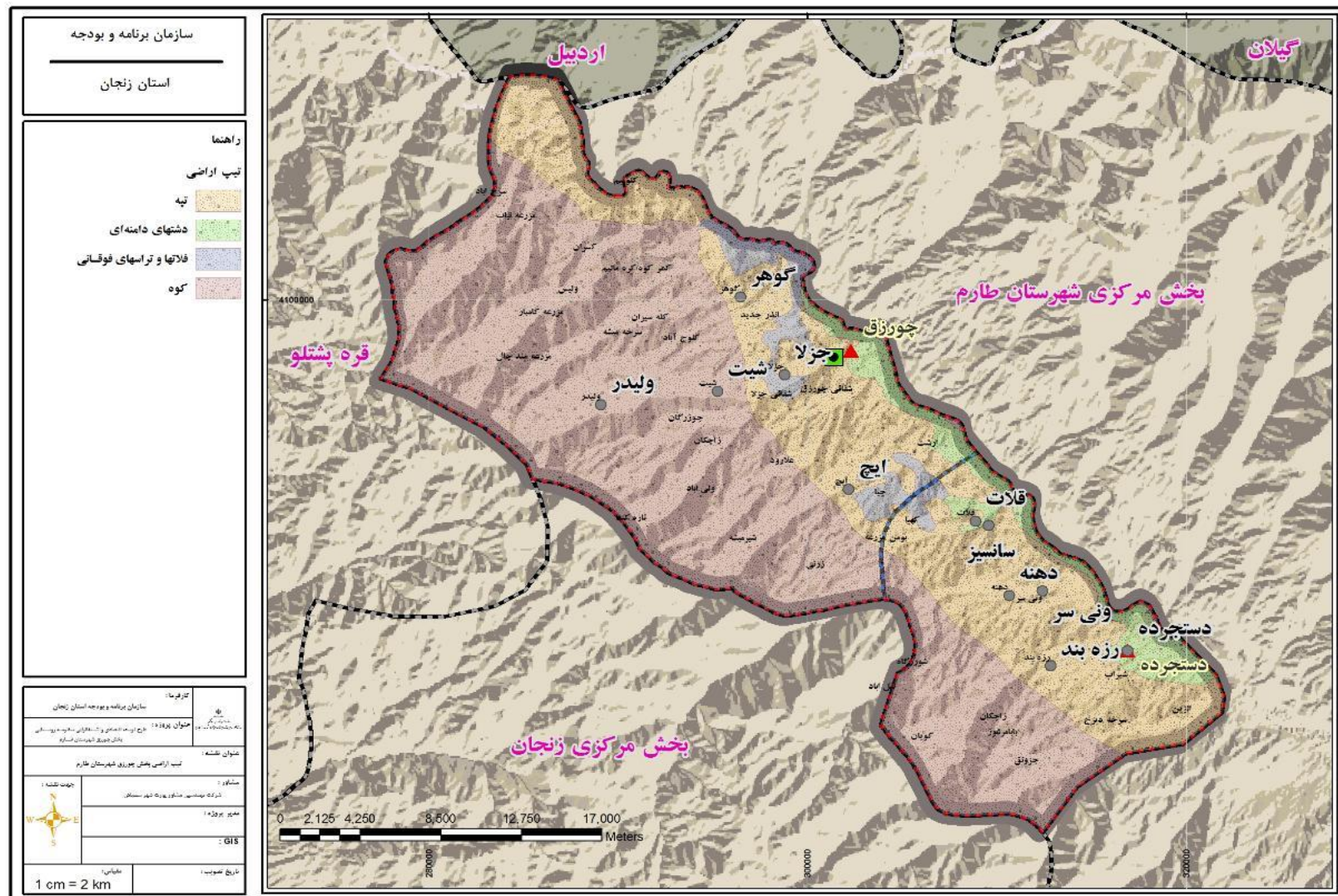
۶-۳-۲- تیپ اراضی

براساس نقشه تصویر شده، تیپ‌ها و واحدهای اراضی بخش چورزق عبارتند از: تپه‌ها، دشت‌های دامنه‌ای، فلات‌ها و تراس‌های فوقانی و کوه. براساس اطلاعات حاصل از نقشه تیپ اراضی حدود ۶۰ درصد اراضی بخش کوه‌ها، ۳۱ درصد تپه‌ها، و درصد کمی فلات‌ها و تراس‌ها و دشت‌های دامنه‌ای تشکیل می‌دهد.

جدول ۷: تیپ اراضی بخش چورزق و مساحت آنها

ردیف	تیپ اراضی	مساحت (هکتار)	درصد
۱	کوه	۴۲۱۱۵,۶۳	۵۹,۸۸
۲	تپه	۲۱۸۲۹,۱۲	۳۱,۰۴
۳	فلات‌ها و تراس‌های فوقانی	۲۵۴۷,۲۰	۳,۶۲
۴	دشت‌های دامنه‌ای	۳۸۴۴,۶۸	۵,۴۷
	جمع	۷۰۳۳۶,۶۳	۱۰۰

نقشه ۱۵: تیپ اراضی بخش چورزق شهرستان طارم

مأخذ مشاور ۱۳۹۷

۷-۳-۲- رانش و لغزش زمین

به لحاظ رانش و لغزش زمین نیز با توجه به کوهستانی بودن استان و نیز توان بالقوه این پدیده در اکثر مناطق آن و نیز تجربه رخداد این پدیده در مناطقی چون انگوران (قوزلو)، طارم و زنجان (گل تپه) به طور کلی می‌توان گفت استان از حیث این پدیده در امان نمی‌باشد. استقرار بسیاری از روستاها و شهرهای استان در دامنه‌ها و یا حد واسط کوه و دشت که علاوه بر شرایط فیزیکی (توپوگرافی، رطوبت و...) غالباً در مسیر گسل‌های فعال و کانون‌های زلزله می‌باشند، تأثیرپذیری از پدیده رانش و لغزش زمین را بیشتر می‌کند. با توجه به اطلاعات حاصل از نقشه زمین لغزش بیشترین نقاط زمین لغزش متعلق به دهستان دستجرده می‌باشد.

۸-۳-۲- مطالعات آب و هوایی

بخش چورزق شهرستان طارم به دلیل موقعیت خاص قرارگیری میان دو رشته کوه، جهت گسترش رشته کوهها، اختلاف ارتفاع زیاد میان اراضی دره‌ای حاشیه قزل اوزن و قسمتهای کوهستانی شمال آن، ورود جبهه‌ها و توده‌های هوایی از چند جهت در فصلهای مختلف سال، و... دارای تنوع اقلیمی بسیار است. این تنوع اقلیمی به طور عمده تحت تاثیر دو عمل مهم قرار دارد: جهت‌های ورود توده‌های هوایی، وضعیت پستی و بلندی ناحیه. در بخش چورزق طارم ایستگاه سینوپتیک وجود ندارد و تنها ایستگاه سینوپتیک شهرستان در شهر آبر وجود دارد. اطلاعات هواشناسی مورد نیاز بخش چورزق شهرستان طارم بر اساس آمار سالهای ۱۳۷۸ تا ۱۳۹۶ ایستگاه سینوپتیک شهر آبر محاسبه شده است.

- بارش

بر اساس اطلاعات ایستگاه سینوپتیک آبر، میزان بارندگی سالیانه در محدوده مورد مطالعه ۲۳۳,۷ میلی‌متر است. بیشترین میزان بارش ماهانه در ماه‌های فروردین و اردیبهشت و کمترین میزان بارش نیز در ماه شهریور می‌باشد. میزان بارش در سال‌های اخیر تا حدی کاهش یافته است به طوریکه میزان بارش در سال ۱۳۷۷ تنها ۴۰,۹ میلی‌متر بوده است.

جدول ۸: اطلاعات مجموع بارش ماهانه (سال ۷۸-۹۶)

سالانه	اسفند	بهمن	دی	آذر	آبان	مهر	شهریور	مرداد	تیر	خرداد	اردیبهشت	فروردین	
۱۶۲,۰	۲۴,۱	۳۱,۳	۶,۷	۲۳,۷	۸,۸	۵,۸	۰,۰	۵,۵	۰,۰	۳,۶	۲۵,۰	۲۷,۵	۱۳۹۶
۲۰۶,۹	۲۳,۱	۳۱,۳	۱۰,۵	۲۳,۴	۲۸,۵	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۲,۵	۴,۷	۲۲,۸	۶۰,۱	۱۳۹۵
۳۴۱,۷	۳۷,۶	۳۱,۳	۱۷,۳	۲۱,۱	۸۴,۵	۲۵,۵	۱۰,۸	۱,۶	۴,۷	۰,۸	۲۲,۹	۸۳,۶	۱۳۹۴
۲۳۶,۹	۳۰,۱	۳۱,۳	۰,۹	۲۸,۴	۱۸,۰	۴۲,۷	۰,۰	۰,۰	۲۰,۰	۱۲,۲	۱۷,۹	۳۵,۴	۱۳۹۳
۲۱۹,۷	۶۱,۷	۱,۳	۰,۳	۵۱,۷	۴۱,۳	۲,۸	۱,۱	۱,۱	۰,۰	۱۳,۶	۳۵,۸	۹,۰	۱۳۹۲
۲۷۵,۰	۲۱,۹	۳۶,۸	۱۳,۱	۳۰,۴	۳۱,۴	۱,۲	۶,۴	۵,۸	۱۰,۵	۲۵,۰	۴۱,۴	۵۱,۱	۱۳۹۱
۳۲۵,۴	۱۸,۹	۴۹,۶	۳۱,۵	۳,۲	۹۶,۴	۵,۷	۱۲,۹	۶,۴	۰,۴	۱۵,۵	۴۷,۱	۳۷,۸	۱۳۹۰
۲۳۱,۸	۳۳,۶	۸,۲	۴۱,۷	۱۲,۱	۱,۰	۰,۰	۲,۰	۰,۰	۰,۰	۲,۲	۱۰۵,۶	۲۵,۴	۱۳۸۹
۲۷۳,۷	۴۸,۹	۲۷,۸	۵,۷	۳۵,۰	۴۴,۳	۸,۸	۷,۰	۰,۰	۵,۰	۱۶,۶	۲۸,۷	۴۵,۹	۱۳۸۸
۹۹,۱	۵,۹	۱۷,۲	۱۰,۳	۲,۶	۲۶,۷	۸,۲	۳,۷	۱,۶	۱,۷	۷,۸	۴,۰	۹,۴	۱۳۸۷
۲۶۴,۴	۳۰,۱	۱۶,۷	۱۰,۹	۵۵,۳	۲,۸	۲,۷	۰,۳	۲۰,۱	۳,۷	۱۰,۳	۳۹,۶	۷۱,۹	۱۳۸۶
۲۰۷,۹	۲۰,۲	۳۱,۷	۱۵,۸	۲۸,۹	۱۵,۱	۱۹,۷	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۲,۵	۳۷,۵	۳۶,۵	۱۳۸۵
۲۴۳,۷	۲,۱	۵۹,۰	۳۶,۵	۰,۰	۵۲,۹	۸,۶	۱,۷	۳,۴	۰,۲	۱۸,۲	۴۹,۶	۱۱,۵	۱۳۸۴
۲۹۵,۳	۱۹,۱	۲۳,۴	۴۸,۴	۲۷,۴	۲۴,۸	۵,۵	۳,۰	۰,۰	۴۰,۶	۱۲,۵	۳۸,۹	۵۱,۷	۱۳۸۳
۲۶۹,۰	۱,۹	۵۱,۰	۲۶,۳	۴۴,۷	۱۸,۹	۰,۵	۱,۱	۶,۲	۰,۰	۱۷,۱	۳۲,۲	۶۹,۱	۱۳۸۲
۲۶۰,۹	۲۹,۷	۳۵,۴	۸,۱	۸۷,۱	۲۰,۲	۰,۴	۰,۰	۱,۵	۸,۰	۰,۰	۲۹,۷	۴۰,۸	۱۳۸۱
۲۶۴,۱	۲۲,۰	۹,۳	۱۵,۵	۲۲,۷	۷۰,۵	۳۴,۶	۳,۳	۰,۰	۲۱,۹	۰,۰	۲۰,۲	۴۴,۱	۱۳۸۰
۲۵۶,۱	۱۵,۱	۱۱,۱	۱۴,۵	۳۰,۷	۲۳,۳	۴۰,۴	۰,۰	۱,۶	۱۴,۶	۰,۰	۲۲,۳	۸۲,۵	۱۳۷۹
۱۹۹,۹	۹,۹	۱۲,۱	۳۵,۰	۱۹,۷	۳۹,۴	۰,۰	۰,۰	۵,۵	۷,۶	۰,۰	۳۲,۶	۳۸,۱	۱۳۷۸
۴۰,۹	۲۰,۶	۲,۵	۱۷,۸	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۳۷۷
۳۴۱,۷	۶۱,۷	۵۹,۰	۴۸,۴	۸۷,۱	۹۶,۴	۴۲,۷	۱۲,۹	۲۰,۱	۴۰,۶	۲۵,۰	۱۰۵,۶	۸۳,۶	حداکثر
۴۰,۹	۱,۹	۱,۳	۰,۳	۰,۰	۱,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۴,۰	۹,۰	حداقل
۲۳۳,۷	۲۳,۸	۲۵,۹	۱۸,۳	۲۸,۸	۳۴,۱	۱۱,۲	۲,۸	۳,۲	۷,۴	۸,۶	۳۴,۴	۴۳,۸	میانگین

ماخذ: سازمان آب و هواشناسی، ایستگاه سینوپتیک شهر آب‌بر

- دما

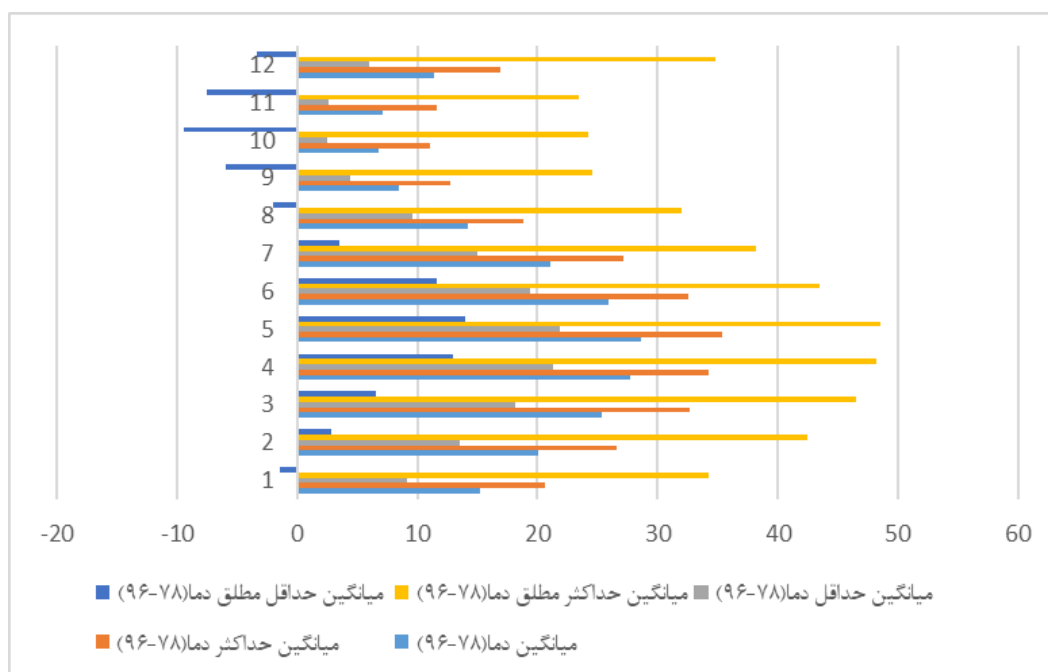
بیشترین میانگین دمای ماهانه مربوط به ماههای مرداد و تیر می‌باشد. حداکثر مطلق دما در طی سال‌های ۷۸ تا ۹۶، حدود ۴۸,۵ درجه سانتی گراد در مرداد و حداقل مطلق دما با ۹,۵- درجه سانتی گراد در دی ماه به ثبت رسیده است. داشتن حداقل و حداکثر مطلق دما در نوع استقرار تاسیسات کمک شایانی می‌کند. نمودار زیر مشخصات کلی دمای ایستگاه آب‌بر را در طی سالهای ۱۳۷۸-۱۳۹۶ نشان داده شده است.

جدول ۹: مشخصات دمای بخش چورزق طارم در سالهای ۷۸-۹۶

ساله	اسفند	مهر	مهر	مهر	مهر	مهر	مهر	مهر	مهر	مهر	مهر	مهر	مهر
۱۷,۷	۱۱,۴	۷,۱	۶,۸	۸,۵	۱۴,۲	۲۱,۱	۲۵,۹	۲۸,۶	۲۷,۷	۲۵,۴	۲۰,۱	۱۵,۲	میانگین دما
۲۳,۴	۱۶,۹	۱۱,۶	۱۱,۱	۱۲,۷	۱۸,۸	۲۷,۲	۳۲,۵	۳۵,۴	۳۴,۲	۳۲,۷	۲۶,۶	۲۰,۶	میانگین حداکثر دما
۱۱,۹	۶,۰	۲,۶	۲,۵	۴,۴	۹,۶	۱۵,۰	۱۹,۴	۲۱,۹	۲۱,۳	۱۸,۱	۱۳,۵	۹,۱	میانگین حداقل دما
۴۸,۵	۳۴,۸	۲۳,۴	۲۴,۲	۲۴,۶	۳۲,۰	۳۸,۲	۴۳,۵	۴۸,۵	۴۸,۲	۴۶,۵	۴۲,۵	۳۴,۲	میانگین حداکثر مطلق دما
۹,۵-	۳,۴-	۷,۵-	۹,۵-	۶,۰-	۲,۰-	۳,۵	۱۱,۶	۱۴,۰	۱۳,۰	۶,۵	۲,۸	۱,۴-	میانگین حداقل مطلق دما

ماخذ: سازمان آب و هواشناسی، ایستگاه سینوپتیک شهر آبر

نمودار ۱: دمای هوای ایستگاه آبر در سالهای ۷۸-۹۶

ماخذ: مشاور، ۱۳۹۶

✓ باد

جدول ۱۰: اطلاعات سمت و سرعت باد بیشینه ماهانه / سرعت باد براساس m/s در طول سال (۱۳۹۶-۱۳۸۰)

حداکثر سالانه	اسفند	بهمن	دی	آذر	آبان	مهر	شهریور	مرداد	تیر	خرداد	اردیبهشت	فروردین	
۲۴۰۱۷,۰	۲۴۰۱۷	۱۸۰۰۸	۱۲۰۱۱	۳۰۰۰۷	۳۳۰۱۰	۱۵۰۰۹	۱۵۰۱۱	۰۳۰۱۴	۰۳۰۱۳	۰۳۰۱۵	۱۵۰۱۲	۱۸۰۱۵	۱۳۹۶
۲۸۰۱۳,۰	۳۰۰۰۹	۲۷۰۰۹	۲۷۰۰۷	۳۰۰۱۲	۲۷۰۰۸	۱۵۰۱۰	۰۹۰۱۱	۱۳۰۱۲	۰۹۰۱۲	۲۸۰۱۳	۳۰۰۱۲	۳۰۰۱۲	۱۳۹۵
۳۰۰۱۵	۳۰۰۱۵	۳۰۰۰۹	۲۳۰۰۸	۳۰۰۱۰	۰۶۰۰۸	۳۳۰۱۱	۳۰۰۱۰	۰۳۰۱۴	۱۶۰۱۲	۳۰۰۱۰	۲۸۰۱۰	۲۱۰۱۰	۱۳۹۴
۰۳۰۱۷	۱۲۰۰۷	۱۲۰۰۸	۳۴۰۱۰	۱۵۰۱۰	۰۳۰۱۴	۱۵۰۱۱	۰۳۰۱۴	۰۳۰۱۷	۰۳۰۱۲	۱۵۰۱۱	۳۳۰۱۳	۰۶۰۱۵	۱۳۹۳
۲۱۰۱۶,۰	۲۴۰۱۳	۰۲۰۱۵	۲۷۰۰۸	۱۰۰۱۱	۱۵۰۱۰	۲۴۰۱۵	۱۲۰۱۰	۱۵۰۱۱	۰۵۰۱۵	۰۶۰۱۲	۰۶۰۱۵	۲۱۰۱۶	۱۳۹۲
۰۶۰۱۶	۱۲۰۱۲	۱۸۰۱۰	۳۰۰۰۹	۱۲۰۰۹	۱۲۰۰۸	۳۰۰۱۰	۰۶۰۱۶	۱۵۰۱۰	۰۹۰۱۲	۰۶۰۱۴	۳۰۰۰۹	۳۰۰۱۱	۱۳۹۱
۶۰۱۳	۰۳۰۱۲	۱۵۰۰۸	۱۲۰۱۰	۱۵۰۰۷	۰۹۰۰۹	۱۲۰۱۱	۰۶۰۱۱	۰۶۰۱۳	۰۶۰۱۳	۰۶۰۱۲	۳۰۰۰۹	۲۴۰۱۲	۱۳۹۰
۲۷۰۱۶	۰۶۰۱۲	۱۶۰۱۰	۱۵۰۰۸	۲۷۰۱۰	۱۴۰۰۷	۱۵۰۱۰	۱۲۰۱۰	۰۶۰۱۴	۱۵۰۱۱	۱۵۰۱۲	۲۷۰۱۶	۰۶۰۱۴	۱۳۸۹
۲۴۰۲۳	۲۴۰۲۳	۱۲۰۱۰	۲۷۰۱۱	۲۴۰۰۶	۱۵۰۱۰	۱۵۰۰۸	۱۵۰۱۱	۱۳۰۱۲	۰۳۰۱۱	۲۸۰۱۶	۳۳۰۱۰	۲۱۰۲۱	۱۳۸۸
۱۵۰۱۱	۱۲۰۱۱	۳۰۰۱۰	۱۵۰۰۸	۳۰۰۰۸	۱۳۰۰۷	۳۰۰۰۵	۱۸۰۰۳	۱۶۰۰۴	۱۵۰۱۱	۱۸۰۰۵	۱۸۰۰۸	۳۱۰۱۰	۱۳۸۷
۶۰۱۵	۳۰۰۱۵	۲۱۰۱۴	۲۱۰۰۸	۳۳۰۰۸	۱۲۰۰۸	۱۸۰۱۱	۶۰۱۰	۶۰۱۵	۶۰۱۵	۲۷۰۱۴	۲۱۰۱۱	۲۵۰۱۴	۱۳۸۶
۲۷۰۲۵	۱۲۰۱۵	۲۷۰۲۵	۲۸۰۱۵	۱۵۰۰۶	۳۰۰۱۴	۰۶۰۱۱	۱۳۰۱۵	۱۲۰۱۲	۰۷۰۱۵	۰۶۰۱۵	۱۵۰۱۳	۳۰۰۱۳	۱۳۸۵
۰۶۰۲۵	۱۷۰۱۷	۲۷۰۱۶	۳۰۰۱۰	۱۹۰۱۲	۲۱۰۱۰	۱۸۰۱۶	۱۵۰۱۴	۱۳۰۱۴	۰۶۰۱۵	۰۶۰۲۵	۱۸۰۱۶	۱۸۰۱۵	۱۳۸۴
۲۲۰۱۹	۲۲۰۱۹	۲۹۰۱۳	۲۶۰۰۷	۱۶۰۰۹	۰۶۰۱۶	۱۲۰۱۲	۱۳۰۱۲	۰۸۰۱۴	۰۶۰۱۲	۰۳۰۱۷	۱۳۰۱۱	۳۱۰۱۲	۱۳۸۳
۰۵۰۱۶	۲۱۰۱۶	۲۵۰۱۵	۳۰۰۰۹	۳۰۰۰۹	۰۹۰۱۰	۱۵۰۱۰	۱۴۰۱۲	۱۴۰۱۳	۱۵۰۱۴	۰۵۰۱۶	۱۳۰۱۱	۳۱۰۱۲	۱۳۸۲
۳۰۰۲۰	۳۰۰۲۰	۱۳۰۱۲	۳۱۰۰۶	۲۸۰۰۵	۰۹۰۰۸	۱۲۰۰۸	۱۱۰۱۱	۰۹۰۱۲					۱۳۸۱
۳۵۰۱۶	۳۲۰۱۰	۳۳۰۱۰	۲۳۰۱۴	۲۲۰۱۰	۱۶۰۰۹	۲۲۰۱۲	۳۵۰۰۷	۳۴۰۰۸	۲۲۰۱۰	۳۵۰۱۶			۱۳۸۰
۲۷۰۲۵	۲۴۰۲۳	۲۷۰۲۵	۲۸۰۱۵	۱۹۰۱۲	۰۶۰۱۶	۱۸۰۱۶	۶۰۱۶	۳۰۱۷	۰۶۰۱۵	۶۰۲۵	۲۷۰۱۶	۲۱۰۲۱	max

ماخذ: سازمان آب و هواشناسی، ایستگاه سینوپتیک شهر آب‌بر

*: حداکثر سرعت باد آبر (دورقم اول از سمت راست سرعت باد (متر بر ثانیه) سه رقم بعدی سمت باد (درجه)

✓ طبقه بندی اقلیمی بر اساس روش دومارتن

در روش دومارتن با استفاده از دو پارامتر میانگین درجه حرارت سالیانه و میزان بارندگی سالیانه ضریبی برای خشکی

تعریف می‌شود که این ضریب از فرمول زیر بدست می‌آید:

$$AI = \frac{P}{T + 10}$$

p: میانگین بارندگی سالیانه

T: میانگین درجه حرارت سالیانه

AI: ضریب خشکی

بر این اساس ۷ نوع اقلیم قابل تشخیص است.

جدول ۱۱: دسته بندی اقلیمی

نام اقلیم	محدوده ضریب خشکی دمارتن (I)
خشک	کوچکتر از ۱۰
نیمه خشک	۱۰ تا ۱۹/۹
مدیترانه ای	۲۰ تا ۲۳/۹
نیمه مرطوب	۲۴ تا ۲۷/۹
مرطوب	۲۸ تا ۳۴/۹
بسیار مرطوب	بزرگتر از ۳۵

طبق آمار از سال ۹۶-۱۳۷۸، و بر اساس روش دومارتن، منطقه طارم در محدوده اقلیم خشک قرار دارد:

$$AI = \frac{233.7}{17.7 + 10} = 8.4$$

۹-۳-۲- پوشش گیاهی

گونه‌های شناسایی شده در شهرستان شامل درختان ارس، زیتون، انار، انجیر، فندق و... است. شهرستان طارم به دلیل دارا بودن شرایط آب و هوایی خشک و اکثراً نیمه خشک، به جز ناحیه کوچکی در مرز شهرستان طارم -ماسوله، شرایط مناسب آب و هوایی را برای پیدایش جنگل قابل بهره‌برداری ندارد. جنگل‌های این شهرستان در روی شیب‌های شمالی و جنوبی مشرف به دره قزل اوزن پراکنده بوده و در محدوده روستای چرزه، جیش آباد، ده بهار، باکلور، جمال آباد، هزاررود، گیلانکشه، و کلوچ قراردارند. این جنگلها عموماً به صورت تنگ و غیر قابل بهره برداری و تنها دارای ارزش زیست محیطی هستند. گونه اصلی این جنگلها را درخت ارس (*Cratagus Monogyhx*) ولیک (*juniper ruspolycarpus*) تشکیل داده است. از دیگر درختان منطقه میتوان به درختان مختلف جنگلی از قبیل: بلوط، بادام، پسته، ایلفی، گوجه وحشی، گردوی وحشی، زیتون، کامتیغ، امرو، سیب، اسپرهای خاردار، افاقیا، سیب وحشی، زالزالک، زرشک، تمشک، زبان گنجشک، کرکو، پلاخو، دغدغک، کلاه میرحسن ها، کل اروان ها، انار، بادام کوهی، آلبالو، سیاه تلو، راش، آلبالو تلخ، ازگیل، ارجنگ، خنجک، سماق، بید و صنوبر اشاره داشت. این جنگلها در کل غیر قابل بهره برداری برای استحصال چوب بوده و تنها بایستی برای حفظ اکوسیستم طبیعی حفاظت و نگهداری شده و در حد امکان مورد توسعه قرار گیرند. وسعت این جنگلها ۹۱۶۷ هکتار می باشد. انواع رستنی‌ها از قبیل شیرین بیان، تلخ بیان، بو مادران، گل گاو زبان، گل بنفشه، کاسنی، کنگر، ریواس، گشنیز، گزنه، سیر کوهی، گل ختمی، خاک شیر، قدومه، بابونه، قارچ، کاکوتی، دنبلان و پر سیاوشان که به مصرف خوراکی، صنعتی، دارویی می رسد و انواع سبزیجات خودرو خوراکی که در فصل بهار یک وعده‌ی غذایی به حساب می آید به نام محلی تره پته که در بین خانواده‌ها طرفداران بسیاری دارد نیز می باشد.

مراعات شهرستان ۱۰۹۸۱۱ هکتار می باشد که حدود ۹ درصد از آنها از وضعیت خوبی برخوردار است. این مراعات عمدتاً در ییلاقات و ارتفاعات استقرار یافته است. ۶۹ درصد از مراعات در وضعیت متوسط قرار دارد و ۲۲ درصد نیز از وضعیت ضعیفی برخوردار است. کل علوفه تولیدی مراعات شهرستان حدود ۴۰ هزار تن علف خشک می‌باشد که نیمی از آن برداشت می‌شود و قابلیت تعلیف ۳۳۰ هزار واحد دامی را دارد.

بیشترین درصد کاربری اراضی بخش چورزق شهرستان طارم اراضی جنگلی با پوشش خیلی کم (۲۷,۴۴ درصد)، سپس مراعات با پوشش متوسط تا فقیر به ترتیب ۲۱,۶۳ تا ۲۳,۱۵ درصد و درصد خیلی کمی به اراضی باغی تعلق دارد.

جدول ۱۲: کاربری اراضی موجود بخش چورزق و مساحت و درصد آنها

ردیف	کاربری اراضی	مساحت	درصد
۱	زراعت آبی	۹۰۱۱,۱۶	۱۲,۸۱
۲	اراضی باغی	۸۲۵,۱۲	۱,۱۷
۳	مراتع خوب	۹۷۰۰,۹۶	۱۳,۸۰
۴	اراضی جنگلی - پوشش خیلی کم	۱۹۲۹۳,۴۶	۲۷,۴۴
۵	مرتع با تاج پوشش متوسط	۱۵۲۰۸,۲۹	۲۱,۶۳
۶	مرتع با تاج پوشش فقیر	۱۶۲۷۹,۰۵	۲۳,۱۵

منبع: مشاور، ۱۳۹۷

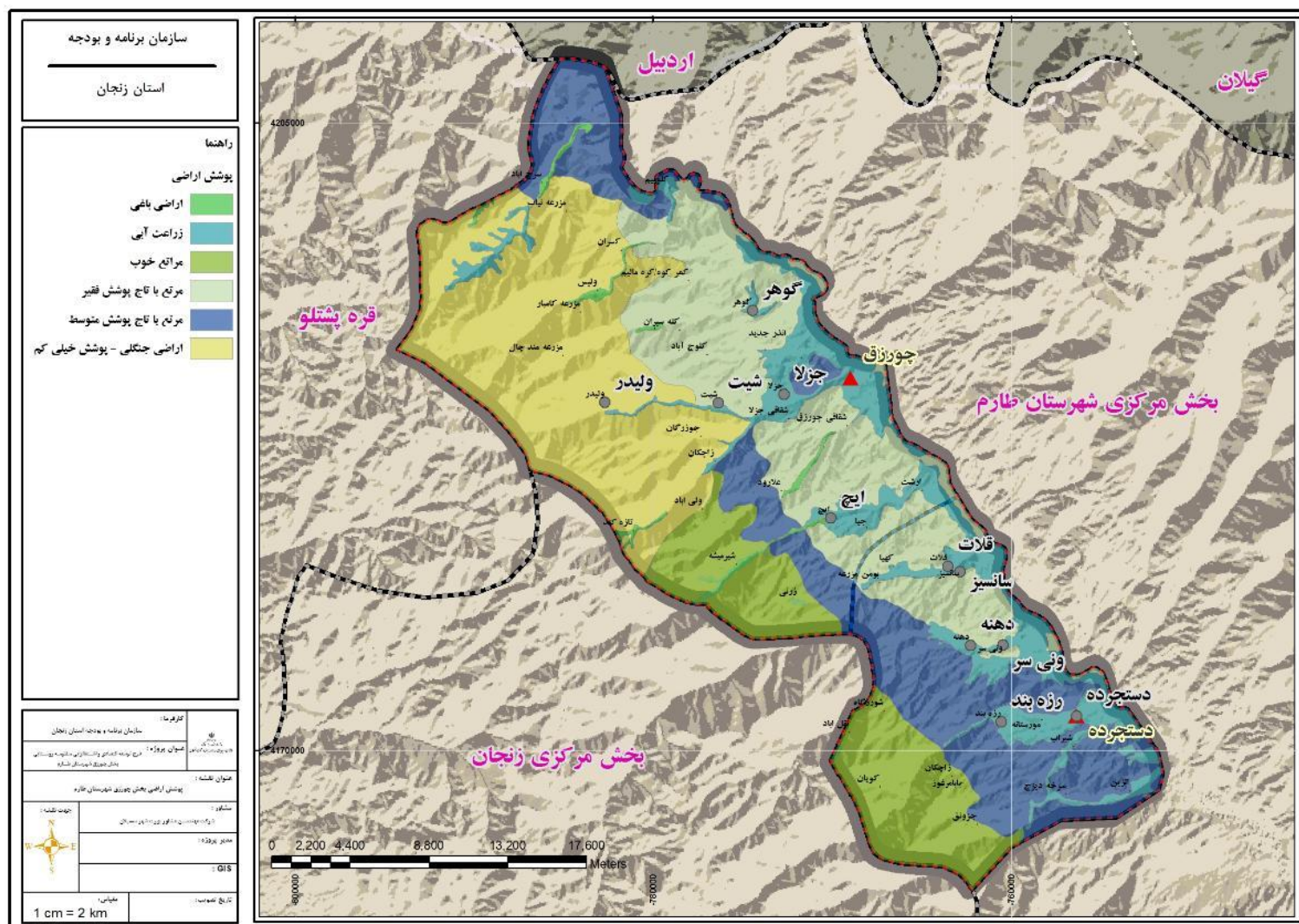
۱۰-۳-۲- عرصه‌های باارزش زیست‌محیطی (با تاکید بر منابع و گونه‌های گیاهی و جانوری)

عرصه‌های حفاظت‌شده

مناطق حفاظت شده استان زنجان عبارت است از: منطقه حفاظت شده سرخ آباد و منطقه حفاظت شده انگوران. همچنین مناطق شکار ممنوع استان زنجان عبارت است از: منطقه شکارممنوع خرمنه سر، منطقه شکار ممنوع خراسانلو و منطقه شکار ممنوع فیله خاصه.

در بخش چورزق، قسمت‌های شمال تا شمال شرقی جز مناطق حفاظت شده سرخ آباد و آق داغ محسوب می‌شود. که آبادی‌های گوهر، جزلا، شیت و ولیدر در منطقه حفاظت شده سرخ آباد واقع شده است. نقشه زیر محدوده حفاظت شده بخش چورزق شهرستان طارم را نشان می‌دهد.

نقشه ۱۷: پوشش اراضی بخش چورزق شهرستان طارم

مأخذ مشاور ۱۳۹۷

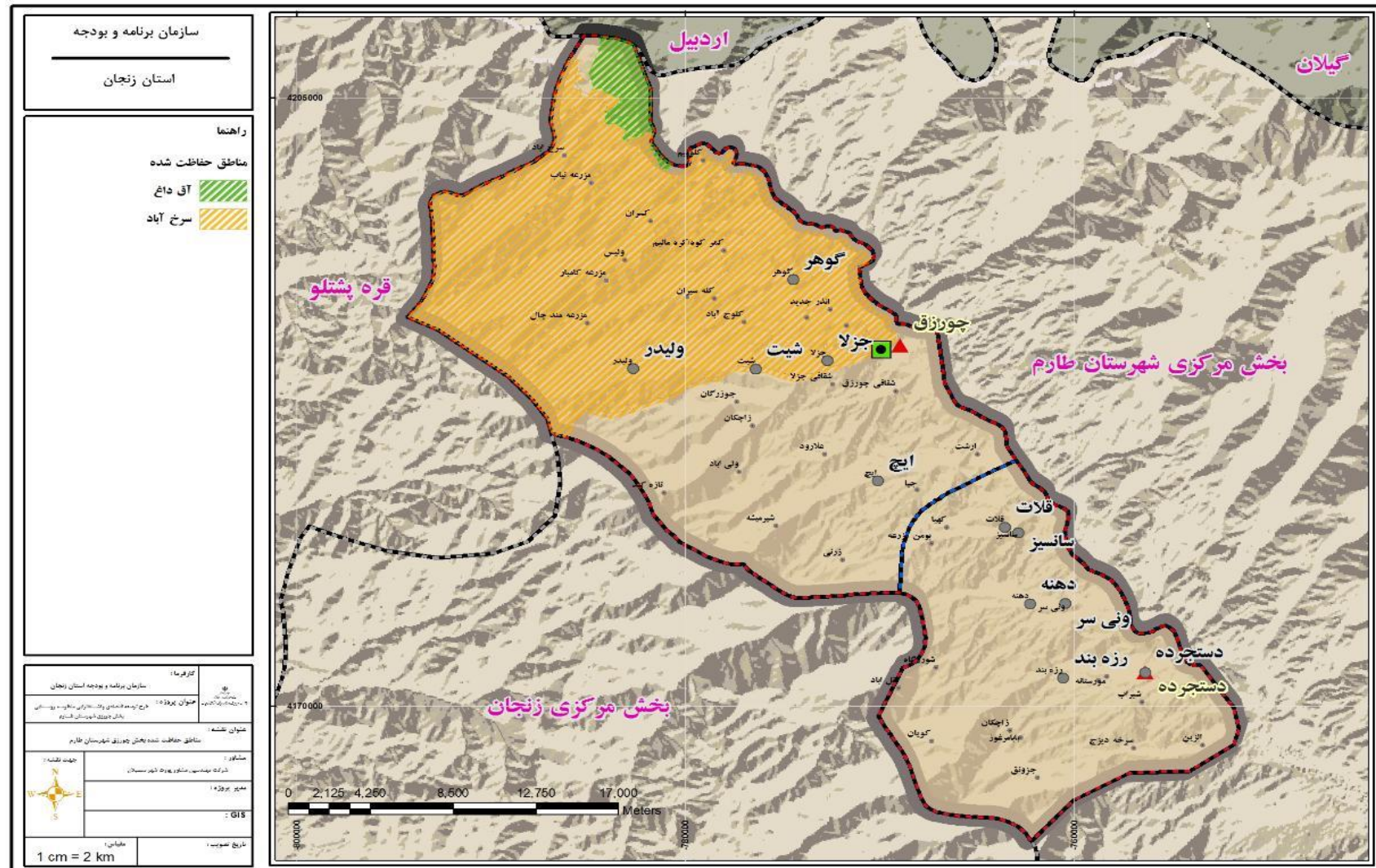
منطقه حفاظت شده سرخ آباد: به مساحت یکصد هزار هکتار در سی کیلومتری شمال غرب شهر زنجان، شهرستان طارم علیا و بخش قره پشتلو قرار دارد و در سال ۱۳۷۵ ه.ش در شورای عالی حفاظت محیط زیست به تصویب رسیده است. منطقه حفاظت شده سرخ آباد در حفاصل شهرستان طارم-زنجان و جنوب غربی شهرستان طارم در امتداد رودخانه قزل اوزن و شمال غربی شهرستان زنجان در دشت سهرین واقع شده است. این منطقه حفاظت شده دارای پنج جامعه گیاهی درختان و درختچه‌ها، گون‌ها و بوته‌ها، گندمیان و شبه گندمیان و جو، فورب‌ها و پهن برگ‌ها و بالشتکی‌ها است که علاوه بر این موارد، ۴۰۰ گونه گیاهی نیز در این منطقه شناسایی شده است. منطقه سرخ آباد شامل حیوانات وحشی و پرندگان بسیاری از جمله آهو، بز، خوک، پلنگ، خرس، خرگوش، گرگ، روباه، لاک پشت و ۱۴ گونه خزنده و مار می‌باشد. انواع پرندگان منطقه سرخ آباد را کبک دری، تیهو، کبک، کلاغ، کرکس، عقاب طلایی، زنگوله بال، باقری قره، جغد، سهره، انواع مرغابی و پرندگان شکاری تشکیل می‌دهند. از آبیان نیز می‌توان به انواع دوزیستان و ۶ گونه ماهی اشاره کرد. سرخ آباد با توجه به وسعت و پوشش گیاهی و جانوری گوناگون به عنوان یکی از مهم‌ترین زیستگاه‌های حیات وحش استان محسوب شده و یکی از مراکز جذب گردشگر به شمار می‌آید.

منطقه حفاظت شده آق داغ: این محدوده در سال ۱۳۷۸ با عنوان منطقه شکار ممنوع آق داغ به ثبت رسید. با توجه به قابلیت‌های منطقه، در دور دوم سفرهای استانی هیات محترم دولت با پیشنهاد این اداره کل منطقه شکار ممنوع آق داغ نیز طی مصوبه شماره ۳۸۷۰۶/۴۵۵۹۲ مورخ ۸۶/۹/۱۰ به منطقه حفاظت شده ارتقا پیدا کرد و طی مصوبه ۳۲۲ مورخ ۸۹/۹/۱۴ شورای عالی حفاظت محیط زیست ثبت گردید. این منطقه در جنوب شرقی شهرستان خلخال (جنوب استان) واقع شده است و از طریق جاده ارتباطی، حدود ۳۴ کیلومتر از شهر خلخال و ۵ کیلومتر از جاده خلخال-هشتجین فاصله دارد. درخت ارس گونه گیاهی غالب و دارای اهمیت منطقه آق داغ می‌باشد. به طور کلی عوامل طبیعی شامل شرایط آب و هوایی، توپوگرافی و نوع خاک در تشکیل گونه‌های گیاهی متراکم و متنوع نقش اساسی دارند. در گستره این منطقه سه تیپ مراتع بیلاقی، مراتع قشلاقی و جنگلی را می‌توان یافت.

عرصه‌های مستعد و ضروری برای حفاظت

با توجه به مطالعات صورت گرفته در منطقه طارم به منظور حفظ و حراست از عرصه‌های ملی و طبیعی، از طرف اداره منابع طبیعی، در شهر آبر پاسگاه حفاظتی ایجاد شده است که این پاسگاه‌های حفاظتی در نقاط بحرانی طارم نظیر گیلوان و چورزق ایجاد خواهد شد.

نقشه ۱۸: مناطق حفاظت شده زیست محیطی بخش چورزق شهرستان طارم

مأخذ مشاور ۱۳۷۹

۴-۲- توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت منابع انسانی، اجتماعی، اقتصادی و زیرساختی بخش

۴-۲-۱- شناخت وضعیت منابع انسانی و اجتماعی بخش چورزق شهرستان طارم

ساختار اجتماعی - فرهنگی

سابقه یکجانشینی و قدمت سکونتگاه‌ها

به لحاظ تاریخی منطقه مورد مطالعه به استناد متون کتیبه‌های به لحاظ تاریخی منطقه مورد مطالعه به استناد متون کتیبه‌های آشوری در قرن نهم قبل از میلاد آندیا نام داشته و به احتمال زیاد اقوام ساکن در آن با اقوام لولوبیان و گوتیان مستقر در زاگرس ارتباط داشته‌اند.^۳ در دوره اشکانیان و ساسانیان، دره قزل اوزن همانند دره زنجان رود از رونق بیشتری برخوردار بوده است. شاهد این وضع، آتشکده‌های به جای مانده در روستاهای منطقه است. از ۱۵ مکان تاریخ‌شناسایی و بررسی شده از این دوران در استان زنجان، نه مکان متعلق به دره قزل اوزن در طارم است که حکایت از رونق زندگی در قرن‌های دوم تا پنجم میلادی دارد.^۴

جهانگردان و جغرافی‌دانان دوران اسلامی از جمله یاقوت حموی، حمدالله مستوفی، مقدسی و ناصر خسرو در کتاب‌های خود اشاره‌هایی گذرا به منطقه طارم داشته‌اند. آنچه از یادداشت‌های آنان برمی‌آید، این است که در هیچ دوره‌ای، شهر یا سکونتگاه مهم و معروفی در این منطقه وجود نداشته است.^۵

از آن تاریخ به امروز سکونتگاه‌های منطقه دارای فراز و فرودهایی بوده‌اند که تحت تاثیر حکومت‌های بزرگ تاریخی همچون سلجوقیان، ایلخانیان، گورکانیان، صفویان و... بوده‌اند. وجود قلعه‌ها، آتشکده‌ها و تپه‌های تاریخی در سکونتگاه‌های منطقه نشانه‌هایی از این تاریخ پرفراز و نشیب است.

با وجود قدمت سکونتگاه در منطقه، شهرستان طارم به لحاظ تاریخی فاقد شهر و یا سکونتگاه‌های بزرگ و عمده بوده است. شهر آبر سکونتگاه کوچکی بوده است که در وقوع زلزله در منطقه و تجمع جمعیت در یک نقطه، این مرکز جمعیتی را تقویت نمود و با سکونت مهاجرین روستاهای زلزله‌زده در این سکونتگاه بر گسترش فیزیکی-کالبدی شهر موثر واقع شد.

شهر چورزق در سال ۱۳۷۹ با شروع فعالیت شهرداری شهر چورزق از روستا به شهر ارتقا یافت. شهرداری شهر چورزق در طبقه‌بندی شهرداری‌های کشور، درجه ۳ محسوب می‌شود.

ساختار قومی و طایفه‌ای

ایلات و قبائل ساکن در زنجان عمدتاً شامل ایلات خمسه (شاهسون، اوسانلو، مقدم، بیات و خدابنده) می‌باشند. ایل شاهسون از دوایل بزرگ افشاری و دویرانی تشکیل شده است. این ایلات ترک زبان هستند. گستردگی ایل افشار در

^۳ زنجان از دیروز تا امروز (تحلیلی تاریخی بر رشد کالبدی و پویای شهرنشینی در شهر زنجان)، محمدرضا پورمحمدی، محمدجواد حیدری، فاطمه لطفی

— فصل‌نامه جغرافیا و برنامه ریزی شهری چشم انداز زاگرس، سال سوم، شماره ۷ بهار ۱۳۹۰

^۴ راهبرد توسعه پایدار در ساماندهی فضایی سکونتگاه‌های شهرستان طارم، ص ۲۸۱

^۵ همان ص ۲۸۲

استان زنجان به حدی است که نام این استان با همین ایل گره خورده است. کتاب دکتر محمد خالقی مقدم با عنوان "شناخت استان زنجان: استان زنجان، سرزمین اقوام افشار" ناشی از همین نکته است.^۶

ایل افشار که از بزرگترین قومیت‌های ایرانی است و یکی از شاخه‌های این قوم ترک در استان زنجان و به نام افشارهای ایرلو به سر می‌برد. هیچ قومی در ایران به بزرگی و اهمیت تاریخی ایل افشار نیست و حتی در بین اقوام ترک‌ها نیز از مهم‌ترین قومیت‌های ترک می‌باشد. افشارهای ایرلو بیشتر در استان زنجان ساکن و در منطقه طارم زنجان و ایجرود و سعیدآباد و... پخش هستند.^۷

جدول ۱۹: ویژگی‌های قومی - زبانی روستاهای هدف

ردیف	نام روستا	قوم و طایفه
۱	دستجرده	ترکی
۲	دهنه	ترکی
۳	رزه بند	ترکی
۴	سانسبز	ترکی
۵	قلات	ترکی
۶	ونی سر	ترکی
۷	شیت	ترکی
۸	گوهر	ترکی
۹	ایچ	ترکی
۱۰	جزلا	ترکی
۱۱	ولیدر	ترکی

مأخذ: پرسشنامه از مسئولین محلی، ۱۳۹۷

باورها و هنجارهای دینی - مذهبی

در حال حاضر اکثریت قریب به اتفاق اهالی پیرو مذهب شیعه اثنی عشری بوده و ارادت اهالی به خاندان عصمت و طهارت بطور کامل مشهود است. از کل جمعیت استان زنجان ۹۹/۹۱ درصد را مسلمانان تشکیل می‌دهند که این نسبت در نقاط شهری ۹۹/۸۷ درصد و در نقاط روستایی ۹۹/۹۴ درصد است.^۸

ساختار و ترکیب جمعیت

جمعیت

دهستان چورزق دارای ۳۰ آبادی، ۲۷ آبادی دارای سکنه و ۹۶۲۴ نفر جمعیت روستایی است. همچنین دهستان دستجرده دارای ۱۹ آبادی، ۱۳ آبادی دارای سکنه و ۷۴۴۶ نفر جمعیت روستایی است. شهر چورزق به عنوان مرکز

کنسرسیوم محتوای ملی <http://icnc.ir/index.aspx?pid=289&metadataId=257dc2cf-b05e-4d1c-8e25-0ccf5e4271fc>

^۷مردم شناسی افشارهای ایرلوی زنجان، دکتر محمد خالقی مقدم، ماهنامه فرهنگی اجتماعی بایرام - شماره ۱۸ - سال سوم - ۱۳۸۸ ص ۳
http://af.samta.ir/atlas/index.php?title=%D9%BE%DB%8C%D8%B4%DB%8C%D9%86%D9%87_%D9%85%D8%B0%D9%87%D8%A8%DB%8C_%D8%A7%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86_%D8%B2%D9%86%D8%AC%D8%A7%D9%86 سمته؛ سامانه مدیریت تبلیغات اسلامی معاونت فرهنگی و تبلیغی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

بخش دارای ۱۷۳۳ نفر جمعیت است که کل جمعیت شهری بخش را شامل می‌شود. در مجموع بخش چورزق بر طبق سرشماری جمعیتی سال ۱۳۹۵ دارای ۱۸۸۰۳ نفر جمعیت است. روستاهای هدف بخش چورزق در مجموع با جمعیت ۹۰۳۳ نفر، حدود ۵۲٫۹ درصد از جمعیت ۱۷۰۷۰ نفری جمعیت روستایی بخش را شامل می‌شوند. این روستاها عموماً بزرگترین روستاهای بخش چورزق را شامل می‌شوند.

جدول ۲۰: تعداد و جمعیت سکونتگاه‌های بخش چورزق شهرستان طارم

جمعیت	آبادی	آبادی دارای سکنه	
۱۸۸۰۳	۴۹	۴۰	بخش چورزق
۹۶۲۴	۳۰	۲۷	دهستان چورزق
۷۴۴۶	۱۹	۱۳	دهستان دستجرده
۱۷۳۳	-	۱	شهر چورزق

منبع: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵

جدول ۲۱: تعداد روستاها و جمعیت روستایی دهستان چورزق در سال ۱۳۹۵

ردیف	نام آبادی	خانوار	جمعیت
	جمع دهستان چورزق	۲۹۰۷	۹۶۲۴
۱	سرخ آباد	۷۳	۲۳۳
۲	کمر کوه/کره مالیم	۸۴	۲۶۸
۳	کسران	۶۴	۲۲۹
۴	کلویم	۱۴۲	۴۸۱
۵	مزرعه نیاب	۰	۰
۶	ولیدر	۲۲۸	۷۹۴
۷	ولیس	۱۲۴	۴۵۹
۸	مزرعه کامبار	۰	۰
۹	مزرعه مند چال	۰	۰
۱۰	شیت	۲۸۴	۸۹۶
۱۱	کلوج آباد	۶۱	۱۸۹
۱۲	سرخه میشه	۹۳	۳۰۲
۱۳	کله سیران	۳۳	۱۱۰
۱۴	گوهر	۱۹۹	۶۰۴
۱۵	اندر قدیم	۸۸	۲۷۹
۱۶	اندر جدید	۲۰۲	۶۳۴
۱۷	جزلا	۲۱۱	۷۲۷
۱۸	شقایق انذر/شقایق انذر/	۱۰۲	۳۳۷
۱۹	جوزرگان	۲۲	۶۴
۲۰	زاچکان	۵۶	۱۸۴

ردیف	نام آبادی	خانوار	جمعیت
۲۱	شقایق جزلا	۱۵۰	۵۳۶
۲۲	علارود	۴۸	۱۸۳
۲۳	ایچ	۱۷۰	۶۲۷
۲۴	تازه کند	۳۴	۱۱۲
۲۵	زرنی	۴۱	۱۲۸
۲۶	شقایق چورزق	۲۸	۸۵
۲۷	شیرمیشه	۱۸	۶۰
۲۸	ولی اباد	۰	۰
۲۹	ارشت	۱۷۰	۵۲۶
۳۰	جیا	۱۸۲	۵۷۷

جدول ۲۲: تعداد روستاها و جمعیت روستایی دهستان دستجرده در سال ۱۳۹۵

ردیف	نام آبادی	خانوار	جمعیت
دهستان دستجرده			
۱	قلات	۱۸۴	۶۰۷
۲	کھیا	۱۷۷	۵۸۲
۳	بومن مزرعه	۰	۰
۴	سانسيز	۳۲۷	۱۰۷۴
۵	ونی سر	۳۴۷	۱۱۴۹
۶	بابامرغوز	۰	۰
۷	جزونق	۹	۲۶
۸	زاچکان	۰	۰
۹	رزه بند	۱۹۱	۶۲۵
۱۰	سرخه دیزج	۹۸	۳۱۳
۱۱	شورزگاه	۰	۰
۱۲	کویان	۰	۰
۱۳	نقل اباد	۰	۰
۱۴	الزین	۱۲۴	۳۹۸
۱۵	شیراب	۹	۳۰
۱۶	قاضی بلاغی	۱۴۹	۴۷۷
۱۷	مورستانه	۷۶	۲۳۵
۱۸	دستجرده	۳۸۶	۱۱۶۹
۱۹	دهنه	۲۲۸	۷۶۱

منبع: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵

ساختار سنی و جنسی

نسبت جنسی شهرستان طارم در سال‌های ۱۳۸۵، ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ به ترتیب ۱۰۰، ۱۰۳ و ۱۰۴ مرد در مقابل ۱۰۰ زن بوده است. آمار فوق حاکی از افزایش تعداد مردان نسبت به تعداد زنان در طول ۱۰ سال است. میزان افزایش در نسبت جنسی شهرستان طارم در مقایسه با استان زنجان حاکی از افزایش شدیدتر تعداد مردان نسبت به زنان در شهرستان طارم است. در سطح کل کشور نسبت جنسی از ۱۰۴ در سال ۱۳۸۵ به ۱۰۲ در سال ۱۳۹۰ کاهش یافته است و در سرشماری سال ۱۳۹۵، با افزایش، به ۱۰۳ مرد در مقابل ۱۰۰ زن رسیده است.

جدول ۲۳: نسبت جنسی شهرستان طارم به انضمام استان زنجان و کشور

نسبت جنسی	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵
کل کشور	۱۰۴	۱۰۲	۱۰۳
استان زنجان	۱۰۰	۱۰۱	۱۰۲
شهرستان طارم	۱۰۰	۱۰۳	۱۰۴

گروه‌های سنی

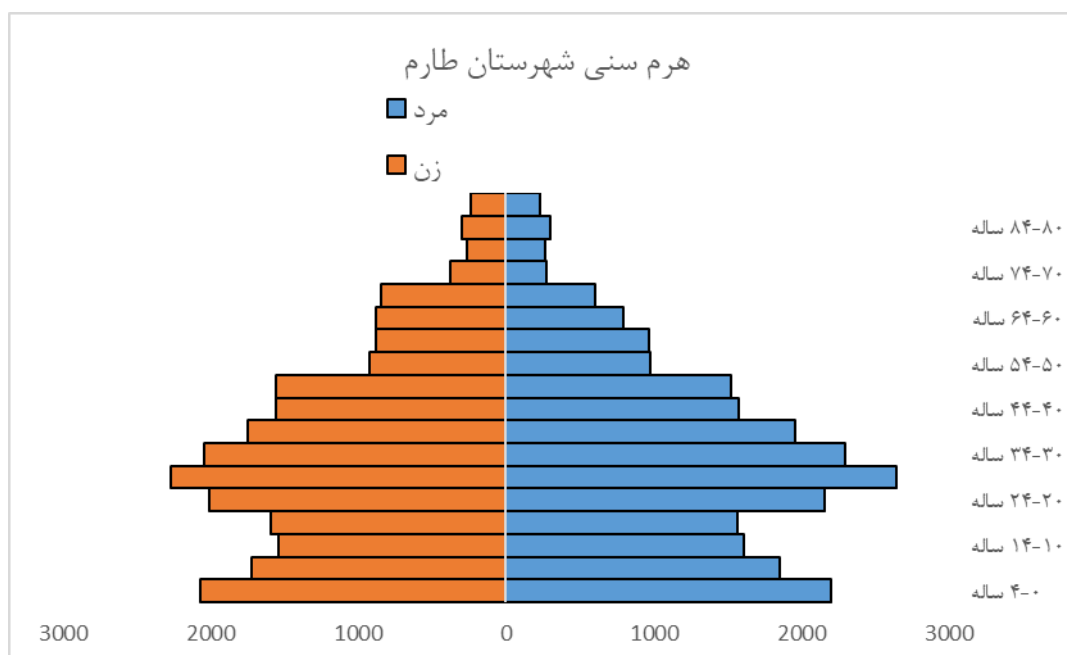
براساس آمار موجود، وضعیت بخش چورزق به لحاظ سنی براساس آمار سرشماری ۱۳۹۵ (مربوط به کل شهرستان طارم) استخراج شده است. در مجموع ۲۳،۵۷ درصد از جمعیت شهرستان طارم کمتر از ۱۵ سال، ۶۸،۴۸ درصد بین ۱۵ تا ۶۵ سال و ۷،۹۵ درصد بالاتر از ۶۵ سال سن دارند. جدول و هرم سنی جمعیت، نحوه توزیع جمعیت در گروه‌های سنی را نشان می‌دهد.

جدول ۲۴: وضعیت گروه‌های سنی جمعیت در شهرستان طارم ۱۳۹۵

سن	جمع			نقاط شهری			نقاط روستایی		
	تعداد	طبقه بندی	درصد	تعداد	طبقه بندی	درصد	تعداد	طبقه بندی	درصد
تمامی سنین	۴۶۶۴۱	۱۰۰	۱۰۰	۹۸۲۴	۱۰۰	۱۰۰	۳۶۸۱۷	۱۰۰	۱۰۰
۴-۰ ساله	۴۲۶۶	۱۰۹۹۴	۲۳،۵۷	۱۰۷۸	۲۶۳۷	۲۶،۸۴	۳۱۸۸	۸۳۵۷	۲۲،۷۰
۹-۵ ساله	۳۵۷۶			۸۳۵			۲۷۴۱		
۱۴-۱۰ ساله	۳۱۵۲			۷۲۴			۲۴۲۸		
۱۹-۱۵ ساله	۳۱۶۸	۳۱۹۴۱	۶۸،۴۸	۶۷۶	۶۷۰۱	۶۸،۲۱	۲۴۹۲	۲۵۲۴۰	۶۸،۵۶
۲۴-۲۰ ساله	۴۱۷۰			۷۸۷			۳۳۸۳		
۲۹-۲۵ ساله	۴۹۱۸			۱۰۰۹			۳۹۰۹		
۳۴-۳۰ ساله	۴۳۴۰			۱۱۶۶			۳۱۷۴		
۳۹-۳۵ ساله	۳۶۹۹			۹۴۹			۲۷۵۰		
۴۴-۴۰ ساله	۳۱۳۴			۷۴۰			۲۳۹۴		
۴۹-۴۵ ساله	۳۰۸۱			۶۰۴			۲۴۷۷		
۵۴-۵۰ ساله	۱۹۰۲			۲۷۸			۱۶۲۴		
۵۹-۵۵ ساله	۱۸۵۱			۲۷۹			۱۵۷۲		
۶۴-۶۰ ساله	۱۶۷۸			۲۱۳			۱۴۶۵		

۸,۷۵	۳۲۲۰	۱۲۵۰	۴,۹۵	۴۸۶	۲۰۵	۷,۹۵	۳۷۰۶	۱۴۵۵	۶۵-۶۹ ساله
		۵۵۹			۹۳			۶۵۲	۷۰-۷۴ ساله
		۴۶۶			۶۴			۵۳۰	۷۵-۷۹ ساله
		۵۲۲			۷۳			۵۹۵	۸۰-۸۴ ساله
		۳۱۰			۳۸			۳۴۸	۸۵-۸۹ ساله
		۹۸			۱۰			۱۰۸	۹۰-۹۴ ساله
		۱۲			۱			۱۳	۹۵-۹۹ ساله
		۳			۲			۵	۱۰۰+ سال

نمودار ۲: هرم سنی شهرستان طارم

رشد جمعیت (نرخ رشد، میزان باروری، مرگ و میر و مانند آن)

جمعیت روستایی شهرستان طارم از ۳۴۳۱۶ نفر در سال ۱۳۴۵ به ۵۴۵۴۶ نفر در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است و بعد از آن به ۳۷۱۱۹ نفر در سال ۱۳۸۵ و ۳۶۸۱۷ نفر در سال ۱۳۹۵ کاهش یافته است. جمعیت روستایی بخش چورزق در سال ۱۳۴۵ حدود ۱۰۱۶۷ نفر بوده است که با یک سیر صعودی به ۱۶۷۱۸ نفر در سال ۱۳۷۵ افزایش می‌یابد و با میزانی کاهش در سال ۱۳۸۵ به ۱۶۳۷۸ نفر می‌رسد و در نهایت با میزانی افزایش به ۱۷۰۷ نفر در سال ۱۳۹۵ ثبت می‌شود.

نرخ رشد جمعیت روستایی در بخش چورزق بین سال‌های ۱۳۴۵ تا ۱۳۶۵ در حدود ۱,۸ درصد محاسبه شده است که در دهه ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ به حدود ۱,۴۲ درصد کاهش می‌یابد. در دهه بعد نرخ رشد همزمان با نرخ رشد جمعیت روستایی شهرستان ولی با شیب کمتر، منفی می‌شود. در ۵ سال بعدی نرخ رشد مثبت می‌شود و از سال ۱۳۹۰ تا ۹۵ مجدداً منفی می‌شود.

تفاوت در شدت کاهش جمعیت روستایی بین سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۵ در بین بخش چورزق و کل شهرستان را می‌توان با مساله زلزله سال ۱۳۶۹ رودبار-منجیل مرتبط است. زلزله باعث خرابی شدید در روستاهای بخش مرکزی

شهرستان طارم شد، در حالیکه در بخش چورزق آسیب جدی وارد نشده است. به نظر می‌رسد کاهش نرخ رشد بیش از هر چیز به کاهش نرخ رشد طبیعی و زاد و ولد مرتبط باشد. منفی شدن نرخ رشد جمعیت بین سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ را می‌توان به ارتقای روستای چورزق به شهر در سال ۱۳۷۹ مرتبط دانست. همچنین این کاهش و نیز کاهش جمعیت و رشد منفی بین سال‌های ۹۰ تا ۹۵ می‌تواند با مساله مهاجرت مرتبط باشد.

جدول ۲۵: جمعیت بخش چورزق از سال ۹۵-۱۳۴۵

	جمعیت سال							
	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵	
شهرستان طارم	۳۴۳۱۶	۴۱۶۷۸	۴۹۹۵۹	۵۴۵۴۶	۳۷۱۱۹	۳۸۱۳۸	۳۶۸۱۷	
جمع بخش چورزق	۱۰۱۶۷	۱۲۱۵۴	۱۴۵۲۲	۱۶۷۱۸	۱۶۳۷۸	۱۷۱۶۷	۱۷۰۷۰	
	نرخ رشد							
	۵۵-۱۳۴۵	۶۵-۱۳۵۵	۷۵-۱۳۶۵	۸۵-۱۳۷۵	۹۰-۱۳۸۵	۹۵-۱۳۹۰	۹۵-۱۳۸۵	-۱۳۴۵ ۹۵
شهرستان طارم	۱,۹۶	۱,۸۳	۰,۸۸	۳,۷۸-	۰,۵۴	۰,۷۱-	۰,۰۸-	۰,۱۴
جمع بخش چورزق	۱,۸۰	۱,۸۰	۱,۴۲	۰,۲۱-	۰,۹۵	۰,۱۱-	۰,۴۱	۱,۰۴

در میان روستاهای هدف انتخاب شده برای طرح توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی، روستاها دستجرده، ولیدر، سانسیز، دهنه، قلات و رزه بند بین سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ دارای نرخ رشد مثبت و روستاهای شیت، ایچ، جزلا، ونی‌سر و گوهر دارای نرخ رشد منفی بوده است.

جدول ۲۶: نرخ رشد جمعیت روستاهای هدف بخش چورزق شهرستان طارم بین سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵

نام	۱۳۹۵	۱۳۹۰	۱۳۸۵	نرخ رشد ۸۵-۹۵	نرخ رشد ۸۵-۹۰	نرخ رشد ۹۰-۹۵
دستجرده	۱۰۱۶۹	۱۰۱۴	۹۱۲	۲,۵۱	۲,۱۴	۲,۸۹
ولیدر	۷۹۴	۷۲۹	۶۹۲	۱,۳۸	۱,۰۵	۱,۷۲
سانسیز	۱۰۷۴	۹۸۷	۸۹۳	۱,۸۶	۲,۰۲	۱,۷
دهنه	۷۶۱	۷۲۶	۶۸۵	۱,۰۶	۱,۱۷	۰,۹۵
قلات	۶۰۷	۵۸۰	۵۱۹	۱,۵۸	۲,۲۵	۰,۹۱
رزه بند	۶۲۵	۶۱۳	۵۸۳	۰,۷	۱,۰۱	۰,۳۹
شیت	۸۹۶	۸۹۹	۸۰۴	۱,۰۹	۲,۲۶	۰,۰۷-
ایچ	۶۲۷	۶۴۶	۶۰۹	۰,۲۹	۱,۱۹	۰,۶-
جزلا	۷۲۷	۷۵۲	۶۸۶	۰,۵۸	۱,۸۵	۰,۶۷-
ونی‌سر	۱۰۱۴۹	۱۲۵۹	۱۰۱۶۷	۰,۱۶-	۱,۵۳	۱,۸۱-
گوهر	۶۰۴	۶۷۵	۷۴۱	۲,۰۲-	۱,۸۵-	۲,۲-

مأخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن، سال‌های ۸۵، ۹۰، ۹۵

۲-۴-۲- توصیف، تحلیل و تبیین منابع اقتصادی بخش چورزق شهرستان طارم

کیفیت و کمیت منابع انسانی (نیروی کار، مهارت‌ها و...)

طبق سرشماری سال ۱۳۹۰ کل جمعیت در سن فعالیت شهرستان طارم ۳۹۶۴۶ نفر هست. از این میزان ۱۷۴۱۸ نفر (۴۳,۹۳ درصد) فعال و ۲۲۰۷۵ نفر (۵۵,۶۸ درصد) غیرفعال بوده اند. وضعیت ۱۵۳ نفر نیز به صورت اظهار نشده قید شده است. از ۱۷۴۱۸ نفر جمعیت فعال شهرستان طارم ۱۶۷۲۰ نفر (۹۶ درصد) شاغل و ۶۹۸ نفر (۴ درصد) بیکار بوده اند.

جدول ۲۷: جمعیت فعال و غیرفعال

جنس و سن	جمع	جمعیت فعال			جمعیت غیر فعال					اظهار نشده
		جمع	شاغل	بیکار	جمع	محصل	خانه دار	دارای درآمد بدون کار	سایر	
مرد و زن	۳۹۶۴۶	۱۷۴۱۸	۱۶۷۲۰	۶۹۸	۲۲۰۷۵	۷۰۰۵	۱۱۷۶۵	۹۰۳	۲۴۰۲	۱۵۳
۱۰-۱۴ ساله	۳۶۷۶	۲۴۷	۲۴۶	۱	۳۴۲۲	۳۲۸۲	۶۸	۴	۶۸	۷
۱۵-۱۹ ساله	۵۲۵۲	۱۲۲۸	۱۱۵۵	۷۳	۴۰۰۵	۲۶۶۴	۸۴۷	۱۳	۴۸۱	۱۹
۲۰-۲۴ ساله	۵۲۱۷	۲۳۳۲	۲۱۴۵	۱۸۷	۲۸۴۶	۷۹۸	۱۶۳۶	۱۴	۳۹۸	۳۹
۲۵-۲۹ ساله	۴۷۰۲	۲۶۵۳	۲۴۷۹	۱۷۴	۲۰۱۹	۲۰۲	۱۶۲۵	۱۷	۱۷۵	۳۰
۳۰-۳۴ ساله	۳۹۰۵	۲۳۱۳	۲۱۷۵	۱۳۸	۱۵۷۲	۴۴	۱۳۸۴	۲۴	۱۲۰	۲۰
۳۵-۳۹ ساله	۳۲۵۴	۱۸۷۱	۱۸۲۳	۴۸	۱۳۷۵	۹	۱۲۷۴	۲۶	۶۶	۸
۴۰-۴۴ ساله	۳۲۴۱	۱۷۷۰	۱۷۳۶	۳۴	۱۴۵۹	۲	۱۳۴۶	۳۴	۷۷	۱۲
۴۵-۴۹ ساله	۲۰۰۰	۱۰۷۱	۱۰۵۱	۲۰	۹۲۷		۸۴۳	۳۹	۴۵	۲
۵۰-۵۴ ساله	۱۹۲۸	۱۰۶۳	۱۰۴۸	۱۵	۸۶۵		۷۵۲	۵۹	۵۴	
۵۵-۵۹ ساله	۱۷۶۳	۹۰۹	۹۰۴	۵	۸۵۱		۶۹۴	۷۱	۸۶	۳
۶۰-۶۴ ساله	۱۵۹۵	۶۹۰	۶۸۷	۳	۸۹۹		۶۷۳	۹۹	۱۲۷	۶
۶۵ ساله و بیشتر	۳۱۱۳	۱۲۷۱	۱۲۷۱		۱۸۳۵	۴	۶۲۳	۵۰۳	۷۰۵	۷

منبع: سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۹۰

از جمع ۱۶۷۲۰ شاغل شهرستان طارم ۲۹۲ نفر (۱,۷ درصد) قانونگذاران، مقامات عالیرتبه و مدیران، ۷۳۷ نفر (۴,۴ درصد) متخصصان، ۴۳۲ نفر (۲,۶ درصد) تکنسین‌ها و دستیاران، ۲۶۹ نفر (۱,۶ درصد) کارمندان اداری و دفتری، ۷۸۶ نفر (۴,۷ درصد) کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاه‌ها و بازارها، ۸۶۶۵ نفر (۵۱,۸ درصد) کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری، ۱۷۶۶ نفر (۱۰,۶ درصد) صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوط، ۸۷۳ نفر (۵,۲ درصد) متصدیان و مونتاژکاران ماشین آلات و دستگاه‌ها و رانندگان وسایل نقلیه، ۲۵۰۸ نفر (۱۵ درصد) کارگران ساده و ۳۹۲ نفر نیز اظهار نشده ذکر شده‌اند.

گروه‌های کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری با ۵۱,۸ درصد، کارگران ساده با ۱۵ درصد و صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوط با ۱۰,۶ درصد دارای بالاترین اشتغال در گروه‌های عمده شغلی هستند.

از گروه شاغلین در گروه‌های عمده حدود ۷۹ درصد باسواد و ۲۱ درصد بی سواد هستند. ۱۲ درصد از شاغلان دارای تحصیلات عالی بوده‌اند. در گروه بیکاران ۹۳ درصد افراد باسواد و ۷ درصد بیسواد بوده‌اند. همچنین ۱۸ درصد از بیکاران دارای تحصیلات عالی هستند.

جدول ۲۸: شاغلان بر حسب جنس، گروه‌های عمده شغلی و سطح سواد

جنس و گروه‌های عمده شغلی	جمع	با سواد								بی سواد	اظهار نشده
		جمع	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	پیش دانشگاهی	عالی	سوادآموزی بزرگسالان	سایر دوره‌های تحصیلی، نامشخص و اظهار نشده		
مرد و زن	۱۶۷۲۰	۱۳۱۹۴	۴۲۶۵	۲۶۹۴	۳۳۹۷	۱۹۷	۲۰۴۳	۴۶۱	۱۳۷	۳۴۸۴	۴۲
قانونگذاران، مقامات عالیرتبه و مدیران	۲۹۲	۲۹۲	۳	۱۲	۴۴	۳	۲۲۸		۲		
متخصصان	۷۳۷	۷۳۷			۳۶	۲	۶۹۹				
تکنسین‌ها و دستیاران	۴۳۲	۴۲۳	۳۸	۴۶	۱۵۵	۴	۱۷۷	۱	۲	۹	
کارمندان امور اداری و دفتری	۲۶۹	۲۶۹	۶	۷	۸۹	۵	۱۶۰	۲			
کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاه‌ها و بازارها	۷۸۶	۷۱۶	۱۸۴	۱۵۴	۲۶۷	۱۰	۷۳	۲۱	۷	۷۰	
کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری	۸۶۶۵	۶۰۴۷	۲۲۶۶	۱۳۰۲	۱۵۸۰	۱۲۱	۳۸۸	۲۹۹	۹۱	۲۵۹۶	۲۲
صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوط	۱۷۶۶	۱۵۴۶	۶۶۷	۴۱۶	۳۴۹	۱۴	۴۵	۴۸	۷	۲۱۱	۹
متصدیان و مونتاژ کاران ماشین‌الات و دستگاهها و رانندگان وسایل نقلیه	۸۷۳	۸۰۹	۲۸۶	۲۰۶	۲۵۶	۴	۴۳	۱۲	۲	۶۲	۲
کارگران ساده	۲۵۰۸	۱۹۸۵	۷۶۱	۵۰۹	۴۸۹	۳۱	۹۹	۷۴	۲۲	۵۱۵	۸
سایر و اظهار نشده	۳۹۲	۳۷۰	۵۴	۴۲	۱۳۲	۳	۱۳۱	۴	۴	۲۱	۱

منبع: سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۹۰

جدول ۲۹: جمعیت بیکار بر حسب جنس، سن و سطح سواد (طارم)

جنس و سن	جمع	با سواد								بی سواد	اظهار نشده
		جمع	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	پیش دانشگاهی	عالی	سوادآموزی بزرگسالان	سایر دوره‌های تحصیلی، نامشخص و اظهار نشده		
مرد و زن	۶۹۸	۶۵۱	۱۴۸	۱۲۷	۲۰۹	۱۷	۱۲۹	۱۳	۸	۴۶	۱
۱۰-۱۴ ساله	۱	۱	۱								
۱۵-۱۹ ساله	۷۳	۷۲	۱۵	۱۹	۳۵	۲			۱	۱	
۲۰-۲۴ ساله	۱۸۷	۱۸۱	۲۱	۳۴	۸۱	۱۰	۳۰	۱	۴	۵	۱
۲۵-۲۹ ساله	۱۷۴	۱۶۸	۳۵	۲۶	۴۵	۳	۵۹			۶	
۳۰ ساله و بیش‌تر	۲۶۳	۲۲۹	۷۶	۴۸	۴۸	۲	۴۰	۱۲	۳	۳۴	

منبع: سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۹۰

جدول ۳۰: جمعیت بیکار دارای تحصیلات عالی بر حسب گروه‌های عمده رشته تحصیلی و دوره تحصیلی (طارم)

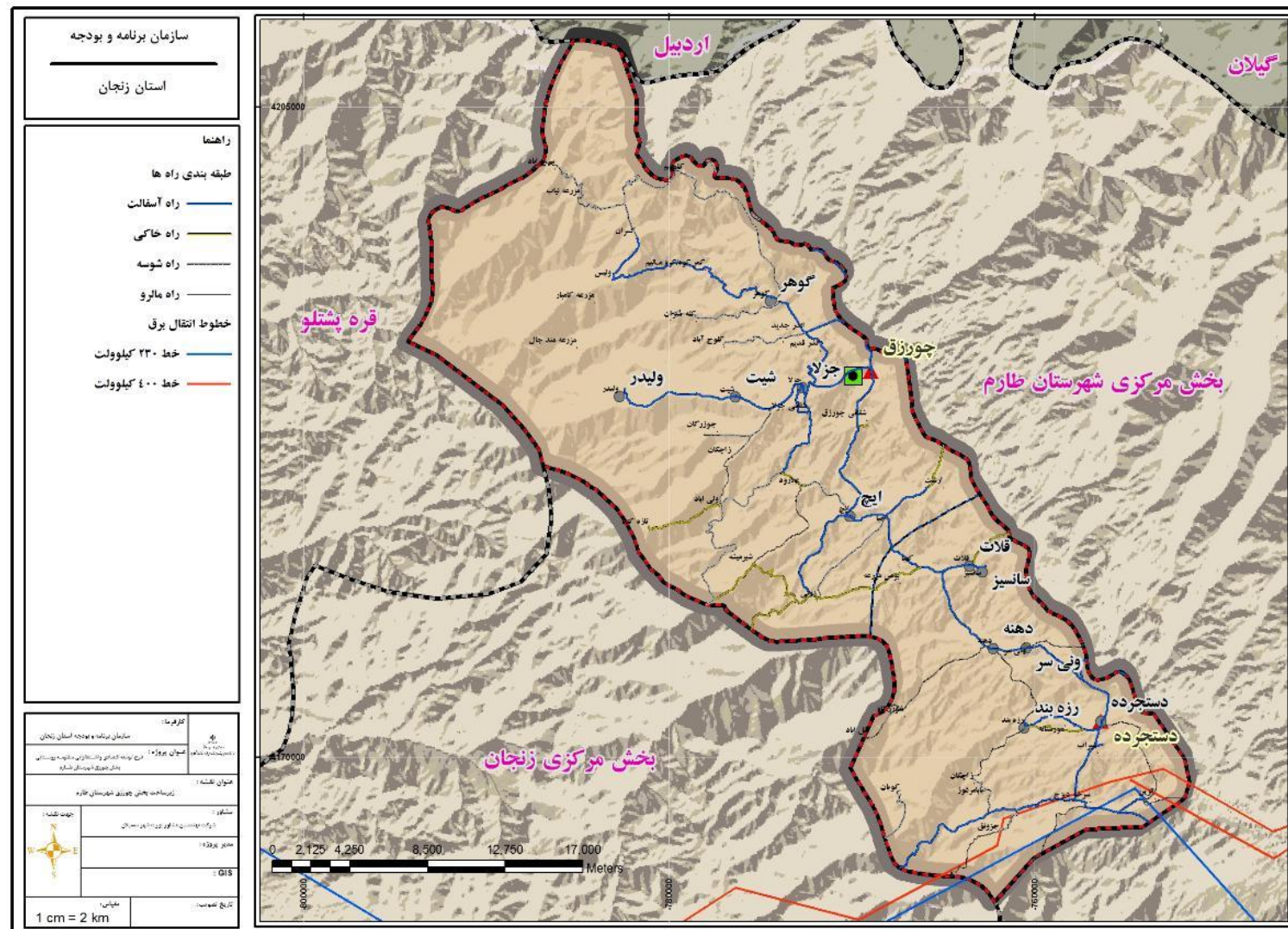
اظهاری نشده	دکترای تخصصی	فوق لیسانس و دکترای حرفه ای	لیسانس	فوق دیپلم	جمع	جنس و گروه‌های عمده رشته تحصیلی
		۹	۸۷	۳۳	۱۲۹	مرد و زن
			۴	۱	۵	علوم تربیتی
		۱	۱۴	۱	۱۶	علوم انسانی و هنر
		۲	۵۳	۱۰	۶۵	علوم اجتماعی، بازرگانی و حقوق
		۳	۳	۳	۹	علوم، ریاضی و کامپیوتر
			۶	۱۶	۲۲	مهندسی، تولید و ساخت
		۲	۶	۱	۹	کشاورزی و دامپزشکی
				۱	۱	بهداشت و رفاه (بهریستی)
			۱		۱	خدمات
		۱			۱	نامشخص و اظهار نشده

منبع: سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۹۰

۳-۴-۲- توصیف، تحلیل و تبیین منابع زیرساختی بخش چورزق شهرستان طارم

بخش چورزق دارای ۱۲۲ کیلومتر راه آسفالت، ۷۷ کیلومتر راه شوسه، ۳۳ کیلومتر راه خاکی و ۵۱ کیلومتر راه مالرو است. همچنین خطوط انتقال برق به صورت خط ۲۳۰ کیلوولت و خط ۴۰۰ کیلوولت از جنوب بخش چورزق عبور می‌کند.

نقشه ۱۹: زیرساخت‌ها حمل و نقل جاده‌ای و خطوط نیروی در بخش چورزق

مأخذ مشاور ۱۳۹۷

۵-۲- توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت نظام تولیدی (کشاورزی، صنایع، خدمات و گردشگری)

۱-۵-۲- اقتصاد کشاورزی

مساحت کل زمین‌های زراعی شهرستان طارم ۸۳۳۷ هکتار است که از این میزان ۶۰۹۳ هکتار آبی، ۱۰۸۸ هکتار دیم و ۱۱۵۶ هکتار آبی و دیم توام است. براین اساس جمع اراضی آبی شهرستان طارم ۶۸۱۱ هکتار (۸۱,۶۹ درصد) است. که از میزان ۶۲۵۸ هکتار زیرکشت و ۵۵۲ هکتار آیش بوده است.

جدول ۳۱: تعداد و مساحت اراضی زراعی بهره‌برداری‌ها به تفکیک آبی و دیم استان زنجان و شهرستان طارم

	جمع		فقط آبی		فقط دیم		آبی و دیم توام		
	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	
								جمع	آبی
استان زنجان	۵۶۱۷۵	۷۶۹۸۸۳	۱۳۳۶۰	۳۸۷۲۹	۲۲۵۰۱	۳۵۰۵۵۸	۲۰۳۱۵	۳۸۰۵۹۷	۶۸۹۷۶
شهرستان طارم	۴۲۴۷	۸۳۳۷	۳۵۷۳	۶۰۹۳	۳۹۱	۱۰۸۸	۲۸۴	۱۱۵۶	۷۱۸

جدول ۳۲: تعداد و مساحت بهره‌برداری‌های دارای اراضی زراعی آبی بر حسب شهرستان

شهرستان	کل		زیر کشت		آیش	
	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت
استان	۳۳۶۷۵	۱۰۷۷۰۴	۳۲۱۴۹	۹۲۹۰۲	۴۴۱۵	۱۴۸۰۳
طارم	۳۸۵۷	۶۸۱۱	۳۶۹۹	۶۲۵۸	۳۰۸	۵۵۲

با احتساب اراضی باغات و قلمستان به مساحت ۱۰۷۴۳ هکتار، جمع اراضی زراعی و باغی شهرستان طارم ۱۹۰۸۰ هکتار است که ۲,۳۳ درصد از کل مساحت اراضی زراعی و باغی استان زنجان را شامل می‌شود.

جدول ۳۳: تعداد بهره‌برداری و مساحت زمین بهره‌برداری‌های زمین بر حسب نوع کشت (بهره‌برداری - هکتار)

نام	کل		اراضی زراعی		باغ و قلمستان	
	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت
استان	۷۳۷۰۴	۸۱۶۸۳۰	۵۶۱۷۵	۷۶۹۸۸۳	۴۶۷۹۴	۴۶۹۴۷
شهرستان	۸۱۰۴	۱۹۰۸۰	۴۲۴۷	۸۳۳۷	۶۶۷۰	۱۰۷۴۳

مهمترین محصولات زراعی تولیدی شهرستان شامل خربزه و طالبی، گوجه فرنگی، سیب زمینی، سیر، یونجه، گندم، شلتوک و پیاز است. همچنین مهم‌ترین محصول باغی شهرستان زیتون است. انار بعد از زیتون مهم‌ترین محصول باغی شهرستان است. با توجه به شیوع نوع خاصی از آفت در درختان انار، باغات انار در حال تبدیل به باغات زیتون است.

۷۳

جدول ۳۴: سطح زیر کشت و تولید برخی از محصولات سالانه شهرستان طارم

نوع محصول	نام محصول	شاخص	میزان (هکتار / تن)
غلات	گندم	سطح زیر کشت	۶۵۰
		مقدار تولید	۲۰۸۰
	جو	سطح زیر کشت	۴۵۰
		مقدار تولید	۱۳۲۵
	شلتوک	سطح زیر کشت	۷۵۰
		مقدار تولید	۳۷۵۰
	ذرت دانه ای	سطح زیر کشت	۰
		مقدار تولید	۰
حبوبات	نخود	سطح زیر کشت	۳۰
		مقدار تولید	۱۲
	لوبیا	سطح زیر کشت	۲۵۰
		مقدار تولید	۶۷۵
	عدس	سطح زیر کشت	۲۵
		مقدار تولید	۱۰
	سایر حبوبات	سطح زیر کشت	۱۲۰۰
		مقدار تولید	۳۶۰۰
	خریزه و طالبی	سطح زیر کشت	۲۰۵۰
		مقدار تولید	۶۱۵۰۰
محصولات جالیزی	هندوانه	سطح زیر کشت	۱۰۰
		مقدار تولید	۳۵۰۰
	خیار	سطح زیر کشت	۸۰
		مقدار تولید	۲۴۰۰
	سایر محصولات جالیزی	سطح زیر کشت	۱۰
		مقدار تولید	۳۵۰
	سیب زمینی	سطح زیر کشت	۱۸۰۰
		مقدار تولید	۴۵۰۰۰
سبزیجات	پیاز	سطح زیر کشت	۵۰۰
		مقدار تولید	۱۶۰۰۰
	گوجه فرنگی	سطح زیر کشت	۲۰۰۰
		مقدار تولید	۷۴۰۰۰
	سایر سبزیجات	سطح زیر کشت	۳۳۰۰
		مقدار تولید	۹۹۲۹۰
نباتات علوفه ای	یونجه	سطح زیر کشت	۱۴۵۰
		مقدار تولید	۱۲۳۲۵
	سایر نباتات علوفه ای	سطح زیر کشت	۴۵
		مقدار تولید	۱۴۴
دانه‌های روغنی	دانه‌های روغنی	سطح زیر کشت	۵۰
		مقدار تولید	۶۰

مأخذ اداره کل جهاد کشاورزی استان زنجان

۲-۵-۲- اقتصاد گردشگری بخش چورزق

شهرستان طارم به واسطه مناظر طبیعی حاصل از تسلط کوه‌ها بر باغات و اراضی زراعی واقع شده در دشت کم عرض اطراف رودخانه قزل اوزن به مکان مورد علاقه کوهنوردان از استان‌های اطراف تبدیل شده است. وجود جاذبه‌های تاریخی به مانند آتشکده‌ها و قلعه‌ها در کنار رودخانه‌های پرآب، آبشارها، ییلاقات و باغات زیتون باعث شده است تا شهرستان طارم و به تبع آن بخش چورزق دارای توان‌های بالایی به لحاظ امکان توسعه صنعت گردشگری باشد. ۲۶ اثر تاریخی ثبت شده در بخش چورزق به همراه مسیرهای گردشگری در دره‌های اصلی به همراه روستاهای هدف گردشگری شیت، گوهر و ولیدر از توان‌های و منابع اصلی گردشگری در سطح بخش چورزق است.

الف- محورها و مسیرهای گردشگری

برای مطالعه محورها و مسیرهای گردشگری موثر بر بخش چورزق شهرستان طارم، این موضوع در دو قسمت محورهای گردشگری تعریف شده در طرح‌های فرادست و مسیرهای عمومی گردشگری، مشخص شده توسط سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، تدوین شده است.

الف-۱- محورهای گردشگری (براساس مطالعات طرح‌های فرادست)

براساس مطالعات طرح آمایش سرزمین استان زنجان، دو محور گردشگری ممتاز (محور گردشگری درجه ۱ شمالی، جنوبی) و محور گردشگری طبیعی تاریخی منطقه طارم (محور گردشگری درجه ۲)؛ بخش چورزق را تحت تاثیر قرار می‌دهد. همچنین در سند توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان زنجان به تقویت مسیرهای گردشگری طارم به خلخال و درام - نوکیان - ماسوله اشاره شده است. همچنین در این سند سرمایه‌گذاری در زمینه هتل و رستوران و گردشگری در منطقه نمونه گردشگری سد تهم (فاز اول)، منطقه نمونه گردشگری حفاظت شده سرخ آباد طارم (گوهر) (فاز اول) و منطقه نمونه گردشگری قلعه شیت و امام زاده محمد ماهوری (ع) (فاز اول) از پروژه‌ها و فعالیت‌های دارای اولویت شهرستان طارم ذکر شده است.

محور گردشگری ممتاز (محور گردشگری درجه ۱ شمالی، جنوبی)

بخش عمده‌ای از محور گردشگری درجه یک شمال، جنوبی استان زنجان در منطقه طارم واقع شده است. قسمتی از این محور که امتداد آن به سمت شمال است، پس از عبور از شهر چورزق به منطقه گردشگری استان گیلان و شهر ماسوله ختم می‌شود. با احداث راه ارتباطی زنجان، شمال این محور به سمت شمال توسعه پیدا خواهد کرد، به ویژه اینکه این محور دارای کارکردهای گردشگری متنوعی شامل طبیعت‌گردی، اکوتوریسم، گردشگری تاریخی، فرهنگی و گردشگری روستایی می‌باشد. عمده‌ترین کارکرد بخش شمالی این محور که در منطقه طارم واقع شده است بوم‌گردی و در مرتبه‌های بعدی گردشگری تاریخی و فرهنگی و گردشگری روستایی است.

محور گردشگری طبیعی، تاریخی منطقه طارم (محور گردشگری درجه ۲)

افزون بر قرارگیری این منطقه در محور گردشگری ممتاز استان، بخش‌های داخلی این منطقه نیز دارای توانمندی بالایی برای توسعه گردشگری است. از دیگر محدوده‌های گردشگری تعریف شده برای این محور می‌توان به محور شرقی، غربی در پیرامون رودخانه قزل‌اوزن اشاره کرد که از غرب به محور گردشگری ممتاز شمالی، جنوبی متصل می‌شود.

منطقه طارم با وجود برخورداری ظرفیت بالای گردشگری به ویژه در حوزه گردشگری طبیعی تاکنون به دلیل انزوای ارتباطی و ضعف زیرساخت‌ها و امکانات زیربنایی از این ظرفیت به خوبی بهره‌مند نگردیده است؛ بنابراین در سال‌های آینده به شرط تحقق اقدامات یادشده برای نیمه شمالی محور گردشگری ممتاز استان منتهی به استان گیلان، فرصت‌هایی ایجاد می‌گردد تا با انشعاب از این محور به داخل منطقه طارم ظرفیت‌های توسعه گردشگری این منطقه بهبود یابد. مهم اینکه این محور از شرق به استان گیلان منتهی می‌شود و در نتیجه ضمن توسعه گردشگری طارم، استان زنجان نیز از طریق دو محور با منطقه گردشگری استان‌های شمالی کشور (منطقه گردشگری البرز و سبلان) پیوند می‌خورد. همچنین با توجه به اینکه این محور در پیرامون شهر چورزق به محور گردشگری ممتاز شمالی، جنوبی استان متصل می‌شود لذا در آینده، کارکردهای گردشگری در شهر چورزق نیز ارتقاء خواهد یافت و لازم است تا در برنامه‌ریزی‌های توسعه آتی این شهر موارد یاد شده بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد.

الف-۲- شناسه مسیرهای عمومی گردشگری استان زنجان

سازمان میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری استان زنجان، دفتر برنامه ریزی و توسعه گردشگری داخلی استان در سندی به نام شناسه مسیرهای عمومی گردشگری استان زنجان به معرفی مسیرهای ۲۷ گانه گردشگری در استان زنجان پرداخته است.

طبق این سند سه مسیر عمومی گردشگری با عنوانی مسیر گردشگری زنجان-آببر؛ زنجان-گیلوان-منجیل و زنجان-آببر-ماسوله از بخش چورزق شهرستان طارم عبور می‌کند. همچنین مسیر گردشگری زنجان-تهم؛ متصل به بخش چورزق بوده و جزوی از منابع گردشگری مسیرهای زنجان-آببر و زنجان-آببر-ماسوله محسوب می‌شود. بر همین اساس در گزارش حاضر، توضیحات مرتبط با ۴ مسیر عمومی گردشگری فوق‌الذکر براساس اطلاعات ارائه شده در سند، آورده می‌شود.

مسیر زنجان-آبر

براساس داده‌ها و اطلاعات موجود در سند شناسه مسیرهای گردشگری، مسیر زنجان، آبر با طول مسیر ۱۲۳ کیلومتر از زنجان تا آبر، در فصول بهار، تابستان، پاییز و از طریق جاده‌ای قابل مراجعه است. مکان‌های طبیعی در طول مسیر، مناظر طبیعی و کوهستانی است. جاذبه‌های موجود در مقصد از لحاظ طبیعی رودخانه زیبای قزل اوزن، ماهیگیری و محصولات استراتژیک منطقه همچون باغات زیتون (و انار) می‌باشد. این جاذبه‌ها مهمترین جاذبه و توان جذب گردشگر در سطح منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی برای مسیر گردشگری زنجان-آبر است. از جمله امکانات و تسهیلات در طول مسیر و در مقصد می‌توان به مراکز اسکان، اغذیه فروشی، کبابی، پمپ بنزین، فوریت پزشکی، سرویس بهداشتی، امداد خودرو، مرکز خرید، پلیس راه، باجه خودپرداز اشاره کرد. لازم به ذکر است که محصولات و تولیدات مقصد زیتون، سیر، انجیر، انار و عسل طبیعی کوهستانی به شمار می‌رود.

جدول ۳۵: اطلاعات مسیر زنجان - آبر ۹

مسیر: زنجان - آبر	مبدأ: زنجان	مقصد: شهر آبر*	فاصله به کیلومتر: ۱۲۳
زمان پیشنهادی سفر: بهار، تابستان، پاییز	مدت به روز: یک	کد مسیر: ۰۹۳۸	نوع دسترسی: جاده‌ای

مکان‌ها و شهرهای اصلی مسیر:	مکان‌های اصلی و جاذبه‌های پیرامونی طول مسیر
فرهنگی:	
طبیعی: مناظر طبیعی و کوهستانی	
فرهنگی:	جاذبه‌های مقصد
طبیعی: رودخانه زیبای قزل اوزن، ماهیگیری، محصولات استراتژیک زیتون	

امکانات و تسهیلات طول مسیر	☐ هتل ☐ اغذیه فروشی ☒ پمپ گاز ☒ سرویس بهداشتی	☐ هتل آپارتمان ☒ رستوران ☒ پمپ بنزین ☒ امداد خودرو	☐ مهمانپذیر ☒ کبابی ☐ نمازخانه ☐ مرکز خرید	☐ متل ☐ فرودگاه ☐ بیمارستان ☒ پلیس راه	☐ مراکز اسکان موقت ☐ ایستگاه راه آهن ☐ درمانگاه ☐ دفتر اطلاع رسانی	☐ مجتمع بین راهی ☐ پایانه ☒ فوریت پزشکی ☐ باجه خود پرداز
امکانات و تسهیلات مقصد	☐ هتل ☒ اغذیه فروشی ☐ پمپ گاز ☒ سرویس بهداشتی	☐ هتل آپارتمان ☒ رستوران ☒ پمپ بنزین ☐ امداد خودرو	☒ مهمانپذیر ☒ کبابی ☐ نمازخانه ☒ مرکز خرید	☐ متل ☐ فرودگاه ☒ بیمارستان ☒ پلیس راه	☐ مراکز اسکان موقت ☐ ایستگاه راه آهن ☒ درمانگاه ☐ دفتر اطلاع رسانی	☐ مجتمع بین راهی ☒ پایانه ☒ فوریت پزشکی ☒ باجه خود پرداز

محصولات و تولیدات مقصد	زیتون، سیر، انجیر، انار، عسل طبیعی کوهستانی
------------------------	---

* در مآخذ شهرستان آبر ذکر شده بود که به شهر آبر تغییر داده شد.

^۹ مأخذ: سازمان میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری استان زنجان، دفتر برنامه ریزی و توسعه گردشگری داخلی استان

مسیر زنجان-گیلوان-منجیل

براساس داده‌ها و اطلاعات موجود در سند شناسه مسیرهای گردشگری، مسیر زنجان-گیلوان-منجیل با طول مسیر ۱۳۵ کیلومتر از زنجان تا گیلوان، منجیل، از طریق جاده‌ای قابل مراجعه است. مکان‌های طبیعی در طول مسیر، مناظر و چشم‌اندازهای طبیعی کوهستانی، رودخانه قزل اوزن است. جاذبه‌های موجود در مقصد از لحاظ فرهنگی آتشگاه تشویر، آتشگاه آلزین، آتشگاه گیلانکشه، امامزاده حیدر و به لحاظ طبیعی رودخانه قزل اوزن و سد منجیل می‌باشد. این مکان‌ها مهمترین جاذبه و توان جذب گردشگر در سطح منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی برای مسیر گردشگری زنجان، گیلوان، منجیل است. از جمله امکانات و تسهیلات در طول مسیر و در مقصد می‌توان به مراکز اسکان، اغذیه فروشی، کبابی، پمپ بنزین، فوریت پزشکی، سرویس بهداشتی، امداد خودرو، مرکز خرید، پلیس راه، باجه خودپرداز اشاره کرد. لازم به ذکر است که محصولات و تولیدات مقصد زیتون، سیر، انجیر، انار، عسل کوهستانی به شمار می‌رود.

جدول ۳۶: اطلاعات مسیر زنجان-گیلوان-منجیل

مسیر: زنجان-گیلوان-منجیل	مبدأ: زنجان	مقصد: گیلوان، منجیل	فاصله به کیلومتر: ۱۳۵
زمان پیشنهادی سفر:	مدت به روز: یک	کد مسیر: ۰۹۳۹	نوع دسترسی: جاده‌ای

مکان‌ها و شهرهای اصلی مسیر:	مکان‌های اصلی و جاذبه‌های پیرامونی
فرهنگی:	طول مسیر
طبیعی: مناظر و چشم‌اندازهای طبیعی کوهستانی، رودخانه قزل اوزن	
فرهنگی: آتشگاه تشویر، آتشگاه آلزین، آتشگاه گیلانکشه، امامزاده حیدر	جاذبه‌های مقصد
طبیعی: رودخانه قزل اوزن و سد منجیل	

امکانات و تسهیلات طول مسیر	☐ هتل ☐ اغذیه فروشی ☒ پمپ گاز ☒ سرویس بهداشتی	☐ هتل آپارتمان ☒ رستوران ☒ پمپ بنزین ☐ امداد خودرو	☐ مهمانپذیر ☒ کبابی ☐ نمازخانه ☐ مرکز خرید	☐ متل ☐ فرودگاه ☐ بیمارستان ☒ پلیس راه	☐ مراکز اسکان موقت ☐ ایستگاه راه آهن ☐ درمانگاه ☐ دفتر اطلاع رسانی	☐ مجتمع بین راهی ☐ پایانه ☒ فوریت پزشکی ☐ باجه خود پرداز
امکانات و تسهیلات مقصد	☐ هتل ☒ اغذیه فروشی ☐ پمپ گاز ☒ سرویس بهداشتی	☐ هتل آپارتمان ☒ رستوران ☒ پمپ بنزین ☐ امداد خودرو	☐ مهمانپذیر ☒ کبابی ☐ نمازخانه ☒ مرکز خرید	☐ متل ☐ فرودگاه ☐ بیمارستان ☒ پلیس راه	☐ مراکز اسکان موقت ☐ ایستگاه راه آهن ☒ درمانگاه ☐ دفتر اطلاع رسانی	☐ مجتمع بین راهی ☒ پایانه ☒ فوریت پزشکی ☒ باجه خود پرداز

محصولات و تولیدات مقصد	زیتون، سیر، انجیر، انار، عسل کوهستانی
------------------------	---------------------------------------

مسیر زنجان-آبر-ماسوله

براساس داده‌ها و اطلاعات موجود در سند شناسه مسیرهای گردشگری، مسیر زنجان-آبر-ماسوله با طول مسیر ۱۴۰ کیلومتر از زنجان تا آبر و ماسوله در فصول بهار، تابستان و از طریق جاده‌ای قابل مراجعه است. مکان‌های طبیعی در طول مسیر مناظر زیبای کوهستانی و طبیعی، رودخانه قزل اوزن و جاذبه‌های طبیعی مقصد مناظر ییلاقی و کوه‌های زیبای موازی زنجان و گیلان است. این مکان‌ها مهمترین جاذبه و توان جذب گردشگر در سطح منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی برای مسیر گردشگری زنجان-آبر-ماسوله است. از جمله امکانات و تسهیلات در طول مسیر و در مقصد می‌توان به مراکز اسکان، اغذیه‌فروشی، کبابی، پمپ بنزین، فوریت پزشکی، سرویس بهداشتی، امداد خودرو، مرکز خرید، پلیس راه، باجه خودپرداز اشاره کرد. لازم به ذکر است که محصولات و تولیدات مقصد زیتون، مسیر، انار، عسل کوهستان، انجیر به شمار می‌رود.

جدول ۳۷: اطلاعات مسیر زنجان-آبر-ماسوله

مسیر: زنجان-آبر-ماسوله	مبدأ: زنجان	مقصد: ماسوله	فاصله به کیلومتر: ۱۴۰
زمان پیشنهادی سفر: بهار، تابستان	مدت به روز: یک	کد مسیر: ۰۹۴۰	نوع دسترسی: جاده‌ای

مکان‌های اصلی و جاذبه‌های پیرامونی طول مسیر	مکان‌ها و شهرهای اصلی مسیر:
	فرهنگی:
جاذبه‌های مقصد	طبیعی: مناظر زیبای کوهستانی و طبیعی، رودخانه قزل اوزن
	فرهنگی:
	طبیعی: مناظر ییلاقی و کوه‌های زیبای موازی زنجان و گیلان
	فرهنگی:

امکانات و تسهیلات طول مسیر	☐ هتل	☐ هتل آپارتمان	☐ مهمانپذیر	☐ متل	☐ مراکز اسکان موقت	☐ مجتمع بین راهی
	☒ اغذیه‌فروشی	☒ رستوران	☒ کبابی	☐ فرودگاه	☐ ایستگاه راه آهن	☐ پایانه
امکانات و تسهیلات مقصد	☐ پمپ گاز	☒ پمپ بنزین	☐ نمازخانه	☐ بیمارستان	☒ درمانگاه	☒ فوریت پزشکی
	☒ سرویس بهداشتی	☐ امدادخودرو	☐ مرکز خرید	☒ پلیس راه	☐ دفتر اطلاع رسانی	☒ باجه خود پرداز
	☒ هتل	☐ هتل آپارتمان	☒ مهمانپذیر	☐ متل	☐ مراکز اسکان موقت	☐ مجتمع بین راهی
	☒ اغذیه‌فروشی	☒ رستوران	☒ کبابی	☐ فرودگاه	☐ ایستگاه راه آهن	☒ پایانه
	☐ پمپ گاز	☐ پمپ بنزین	☐ نمازخانه	☐ بیمارستان	☒ درمانگاه	☒ فوریت پزشکی
	☒ سرویس بهداشتی	☐ امدادخودرو	☒ مرکز خرید	☐ پلیس راه	☐ دفتر اطلاع رسانی	☐ باجه خود پرداز

محصولات و تولیدات مقصد	زیتون، مسیر، انار، عسل کوهستان، انجیر
------------------------	---------------------------------------

مسیر زنجان-تهم

براساس داده‌ها و اطلاعات موجود در سند شناسه مسیر های گردشگری، مسیر زنجان، تهم با طول مسیر ۱۵ کیلومتر از زنجان تا روستای نهم، در فصول بهار، تابستان، پاییز و از طریق جاده‌ای قابل مراجعه است. مکان‌های طبیعی در طول مسیر باغات منطقه و رودخانه فصلی مسیر و جاذبه‌های طبیعی مقصد سد زیبای تهم و مناظر اطراف آن که به صورت گردشگری و تفرجگاه است. به لحاظ برخورداری از امکانات و تسهیلات در طول مسیر و در مقصد هیچ گونه امکاناتی اعلام نشده است. محصولات و تولیدات مقصد میوه‌های فصلی، ماهیگیری به شمار می‌رود.

جدول ۳۸: اطلاعات مسیر زنجان-تهم

مسیر: زنجان-تهم	مبدأ: زنجان	مقصد: تهم	فاصله به کیلومتر: ۱۵
زمان پیشنهادی سفر: بهار، تابستان، پاییز	مدت به روز: یک	کد مسیر: ۰۹۴۱	نوع دسترسی: جاده‌ای

مکان‌ها و شهرهای اصلی مسیر:	مکان‌های اصلی و جاذبه‌های پیرامونی طول مسیر
فرهنگی:	
طبیعی: باغات منطقه و رودخانه فصلی مسیر	
فرهنگی:	جاذبه‌های مقصد
طبیعی: سد زیبای تهم و مناظر اطراف آن که به صورت گردشگری و تفرجگاه مورد استفاده قرار می‌گیرد.	

امکانات و تسهیلات طول مسیر	☐ هتل ☐ غذایه فروشی ☐ پمپ گاز ☐ سرویس بهداشتی	☐ هتل آپارتمان ☐ رستوران ☐ پمپ بنزین ☐ امداد خودرو	☐ مهمانپذیر ☐ کبابی ☐ نمازخانه ☐ مرکز خرید	☐ متل ☐ فرودگاه ☐ بیمارستان ☐ پلیس راه	☐ مراکز اسکان موقت ☐ ایستگاه راه آهن ☐ درمانگاه ☐ دفتر اطلاع رسانی	☐ مجتمع بین راهی ☐ پایانه ☐ فوریت پزشکی ☐ باجه خود پرداز
امکانات و تسهیلات مقصد	☐ هتل ☐ غذایه فروشی ☐ پمپ گاز ☐ سرویس بهداشتی	☐ هتل آپارتمان ☐ رستوران ☐ پمپ بنزین ☐ امداد خودرو	☐ مهمانپذیر ☐ کبابی ☐ نمازخانه ☐ مرکز خرید	☐ متل ☐ فرودگاه ☐ بیمارستان ☐ پلیس راه	☐ مراکز اسکان موقت ☐ ایستگاه راه آهن ☐ درمانگاه ☐ دفتر اطلاع رسانی	☐ مجتمع بین راهی ☐ پایانه ☐ فوریت پزشکی ☐ باجه خود پرداز

محصولات و تولیدات مقصد	میوه‌های فصلی، ماهیگیری
------------------------	-------------------------

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری استان زنجان، دفتر برنامه ریزی و توسعه گردشگری داخلی استان

ب- جاذبه‌های گردشگری

بخش چورزق علاوه بر قرارگیری در مسیر محورهای گردشگری بین استانی و داخل شهرستانی، دارای توان‌ها و منابع گردشگری تاریخی، طبیعی و فرهنگی-مذهبی مخصوص به خود نیز است. در این بند به معرفی منابع عمده، آثار تاریخی و روستاهای هدف گردشگری پرداخته شده است.

جدول ۳۹: نوع و سطوح گردشگری شهرستان طارم

نام جاذبه گردشگری	نوع جاذبه				سطح بندی		
	تاریخی	طبیعی	مذهبی	سایر	بین‌المللی	ملی	منطقه‌ای
چار طاقی الزین	*						*
چار طاقی پیرچم	*						*
چارطاقی تشویر	*						*
چار طاقی گیلانکشه	*						*
امامزاده جعفر آبیر	*		*				*
امامزاده سید احمد وزنه سر	*		*				*
یخچال ولیدر	*						*
غار خرمنه سر		*					*
مقبره پیر همدان	*						*

جدول ۴۰: آثار تاریخی ثبت شده در بخش چورزق

نام اثر	شماره ثبت	تاریخ ثبت	قدمت	آدرس
منجوق تپه ۲	۲۶۸۸۸	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	آهن - قرون میانه اسلامی	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان چورزق - ۷۹۴ م شرق روستای اندر قدیم
محوطه گزنه	۲۶۸۹۰	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	قرون میانه اسلامی	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان چورزق - ۱۶۴۰ م جنوب غرب روستای ایچ به خط مستقیم
تپه یورد یری ۲	۲۶۸۹۱	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	قرون میانه و متاخر اسلامی	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان دستجرده - ۴۸۰ م غرب روستای دهنه به خط مستقیم
تپه محمد چم ۱	۲۶۸۹۳	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	آهن	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان دستجرده - ۱۰۹۰ م شمال شرقی روستای ونیسر به خط مستقیم
تپه گوهر	۲۶۸۹۴	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	آهن	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان چورزق - ۹۱۱ م شرق روستای گوهر به خط مستقیم
تپه داش تپه سانسیز	۲۶۸۹۵	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	قرون میانه اسلامی	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان دستجرده - ۲۷۰ م شمال غربی و غرب روستای سانسیز به خط مستقیم
تپه تولکی واری	۲۶۸۹۷	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	آهن	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان دستجرده - ۳۴۰ م شمال غربی روستای دهنه به خط مستقیم
پولو تپه	۲۶۸۹۹	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	اشکانی - ساسانی	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان دستجرده - ۲۰۳۰ م جنوب غربی روستای الزین به خط مستقیم
محوطه کوزه چین	۲۶۹۰۰	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	قرون میانه اسلامی	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان دستجرده - ۱۰۲۰ م شمال شرقی روستای دستجرد به خط مستقیم

نام اثر	شماره ثبت	تاریخ ثبت	قدمت	آدرس
تپه کالاولار	۲۶۹۰۱	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	قرون میانه اسلامی	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان چورزق - ۲۱۱۰ م جنوب شرقی روستای زرني به خط مستقیم
گورستان دینوز	۲۶۹۰۲	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	آهن	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان چورزق - ۲۲۰۰ م شمال غربی روستای زرني به خط مستقیم
تپه محمد چم ۲	۲۶۹۰۳	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	آهن - اشکانی	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان دستجرده - ۱۲۰۰ م شمال شرقی روستای ونیسر به خط مستقیم
بقایای قلعه جوجرگان	۲۶۹۰۵	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	قرون میانه اسلامی	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان چورزق - ۱۱۵۰ م شمال شرقی روستای جوجرگان به خط مستقیم
منجوق تپه ۱	۲۶۹۰۹	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	آهن - اشکانی - قرون میانه اسلامی	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان چورزق - ۸۸۰ م شمال شرقی روستای انذر جدید به خط مستقیم
تپه قبرستان انذر	۲۶۹۱۰	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	آهن	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان چورزق - ۵۹۲ م شمال غربی روستای انذر جدید به خط مستقیم
تپه داش تپه قلات	۲۶۹۱۱	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	اشکانی - ساسانی - قرون اولیه و میانه اسلامی	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان دستجرده - ۷۱۰ م شمال شرقی روستای قلات به خط مستقیم
تپه چورزق	۲۶۹۱۲	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	قرون اولیه و میانه اسلامی	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان چورزق - بافت شهر چورزق
تپه بالا کول سر	۲۶۹۱۳	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	اشکانی	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان دستجرده - ۹۷۰ م شمال شرقی روستای ونیسر به خط مستقیم
تپه قره زمی ۱	۲۶۹۱۴	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	آهن	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان چورزق - ۴۸۶ م جنوب و جنوب غرب روستای علارود به خط مستقیم
تپه بالا داغ	۲۶۹۱۷	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	اشکانی - قرون میانه اسلامی	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان دستجرده - ۷۴۰ م شمال شرقی روستای ونیسر به خط مستقیم
منجوق تپه ۳	۲۶۹۲۰	۲۷/۰۴/۱۳۸۸	آهن	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان چورزق - ۶۷۸ م شمال شرقی روستای انذر قدیم به خط مستقیم
محوطه قلعه بوی	۲۷۴۴۱	۲۷/۰۵/۱۳۸۸	قرون میانه اسلامی	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان چورزق - ۵۴۰ م شمال غربی روستای کله سیران به خط مستقیم
تپه علمدار	۲۷۴۴۲	۲۷/۰۵/۱۳۸۸	اشکانی - قرون میانه اسلامی	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان چورزق - ۵۴۴ م جنوب روستای انذر قدیم به خط مستقیم
تپه قره زمی ۲	۲۷۴۴۳	۲۷/۰۵/۱۳۸۸	آهن - اشکانی	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان چورزق

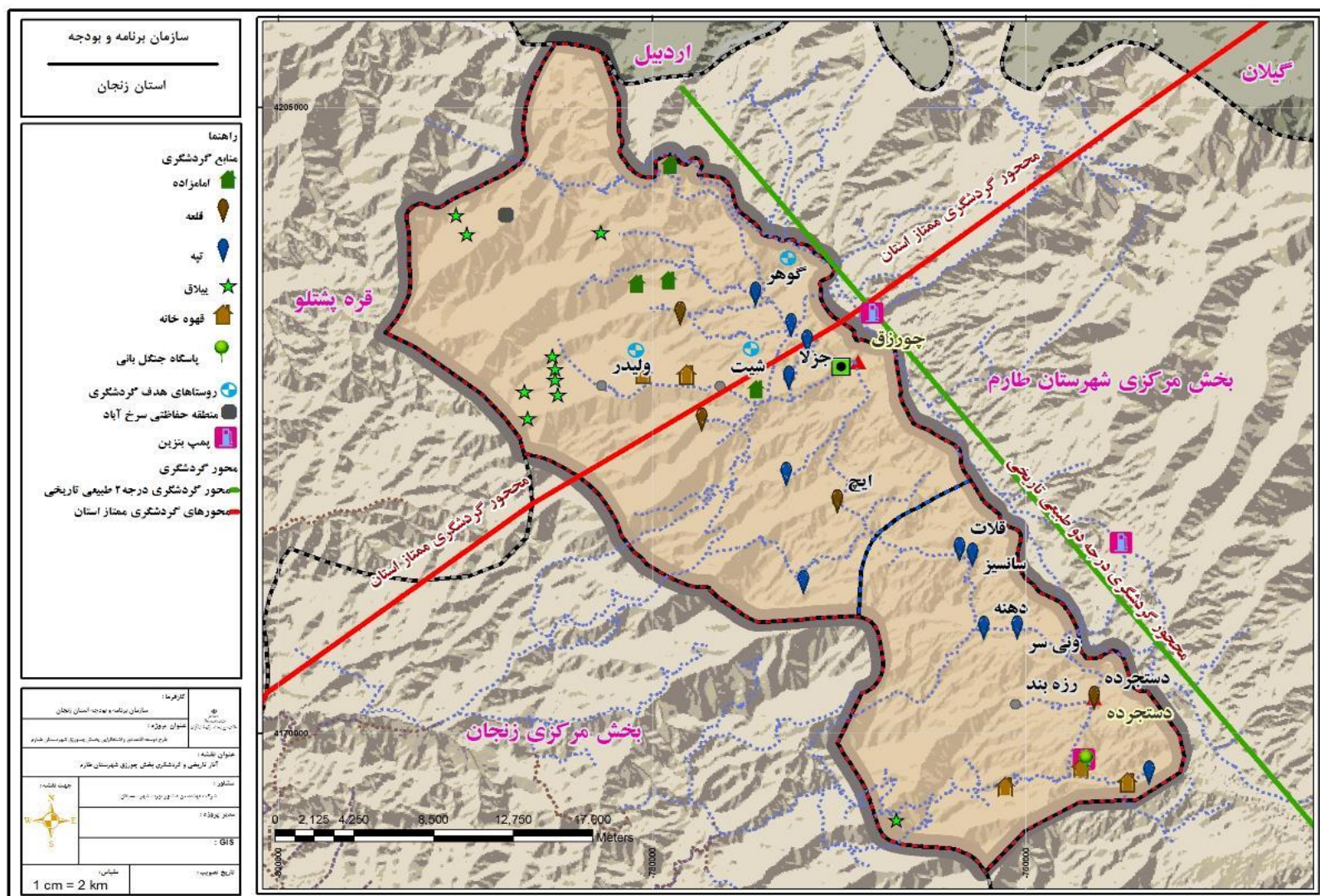
نام اثر	شماره ثبت	تاریخ ثبت	قدمت	آدرس
				۴۳۸ - م جنوب روستای علارود به خط مستقیم
خور تپه	۳۰۳۱۰	۲۴/۰۳/۱۳۹۰	نوسنگی	شهرستان طارم، بخش چورزق، دهستان چورزق، روستای اندر - ۲۰۰ متری شمال روستا - حاشیه شمالی جاده درام - چورزق
تپه‌های تومنه دره	۳۰۷۱۷	۸/۱۰/۹۰	دوره پارینه سنگی و عصر آهن	شهرستان طارم - بخش چورزق - دهستان چورزق - روستای جزلا

جدول ۴۱: مشخصات روستاهای هدف گردشگری شهرستان طارم

ردیف	شهرستان	بخش	آبادی	جاذبه	اهمیت
۱	طارم	چورزق	شیت	طبیعت	۴
۲		چورزق	گوهر	طبیعت	۴
۳		مرکزی	ده بهار	طبیعت	۴
۴		چورزق	ولیدر	طبیعت	۴

منطقه نمونه گردشگری شیت: این منطقه در شهرستان طارم و در فاصله حدود ۶۰ کیلومتری مرکز استان قرار گرفته است. جریان رودخانه مهم قزل اوزن با اکوسیستم تالابی رودخانه ای، وجود تنوع اقلیمی و ارتفاعات و قله متعدد، پوشش گیاهی و جانوری در مناطق حفاظت شده و همچنین وجود آثار طبیعی و تاریخی منحصر به فرد از جمله یخچال‌های طبیعی (ولیدر)، تنوع تولیدات بومی، صنایع دستی و پتانسیل‌های کشاورزی، موقعیت بسیار مناسبی را برای سرمایه گذاری در این منطقه ایجاد نموده است.

نقشه ۲۱: گردشگری بخش چورزق

مأخذ مشاور ۱۳۹۷

۳-۵-۲- اقتصاد صنعتی و معدنی

طبق اطلاعات به دست آمده ۱۱ معدن فعال و ۳ معدن غیرفعال در شهرستان طارم وجود دارد که ذخیره قطعی معادن فعال شهرستان ۱۳۶۵۸۰۰۰۰ تن است. با این وجود پروانه اکتشاف جدیدی در این شهرستان صادر نشده است.

جدول ۴۲: اطلاعات پروانه بهره برداری معادن فعال به تفکیک شهرستان

ردیف	شهرستان	تعداد معادن فعال	ذخیره قطعی	سرمایه گذاری
			تن	میلیون ریال
۱	ابهر	۵۴	۵۰۳۴۳۸۱۳	۱۴۱۰۶۴
۲	ایجرود	۲۱	۱۱۸۱۸۳۵۰۰	۶۵۲۷۷
۳	خدابنده	۳۵	۱۴۰۵۱۳۹۰۰	۹۱۲۷۰
۴	خرمدره	۱۱	۱۲۶۸۴۳۳۰	۲۸۸۷۹
۵	زنجان	۱۱۵	۷۵۷۲۳۱۸۵	۳۹۵۱۱۸
۶	سلطانیه	۱۴	۳۲۲۱۱۳۲۴	۶۴۷۲۳
۷	طارم	۱۱	۱۳۶۵۸۰۰۰۰	۳۰۷۴۹
۸	ماه‌نشان	۵۳	۴۶۶۴۱۴۱۷	۱۱۲۳۹۶۶
۹	جمع	۳۱۴	۶۱۲۸۸۱۴۶۹	۱۹۴۱۰۴۶

جدول ۴۳: تعداد پروانه اکتشاف به تفکیک شهرستان

ردیف	شهرستان	تعداد پروانه اکتشاف
۱	ابهر	۱۱
۲	ایجرود	۹
۳	خدابنده	۱۴
۴	خرمدره	۲
۵	زنجان	۳۴
۶	سلطانیه	۸
۷	طارم	-
۸	ماه‌نشان	۱۹
۹	جمع	۹۷

از ۱۱ معدن فعال شهرستان طارم ۵ معدن در بخش چورزق فعال هستند که شامل معادن گچ الزین، نمک ارشت، مس چودرچای، مس دهنه و مس علی آباد تازه کند است.

جدول ۴۴: معادن شهرستان طارم سال ۱۳۹۵

ردیف	نام معدن	میزان استخراج سالیانه اسمی (تن)	ذخیره معدن (تن)
۱	گچ گیلوان	۲۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰
۲	سنگ لاشه گیلوان	۲۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰۰
۳	پوزولان یخمان	۵۰۰۰۰	۸۰۰۰۰۰
۴	گچ الزین	۳۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰
۵	خاک صنعتی شندستان	۱۷۰۰۰	۹۰۰۰۰۰
۶	گچ مارنی صومعه بر طارم	۲۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰
۷	نمک زهتر آباد	۱۰۰۰۰	-
۸	نمک ارشت	۱۰۰۰۰	۲۵۰۰۰۰
۹	مس چودرچای	۱۴۰۰۰	۱۹۰۰۰۰
۱۰	مس دهنه	۲۴۰۰۰	۲۴۰۰۰۰
۱۱	مس علی آباد تازه کند	۱۳۰۰۰	۱۳۰۰۰۰
۱۲	نمک چورزق	-	۷۰۰۰۰
۱۳	آلونیت زاج کندی ۱	-	-
۱۴	آلونیت زاج کندی ۲	-	۱۳۰۰۰۰۰۰

جدول ۴۵: اطلاعات معدنی بخش چورزق شهرستان طارم

ردیف	نام معدن	نام بهره بردار	مدت بهره برداری	نوع ماده معدنی	وضعیت معدن		هویت بهره بردار		تعداد پرسنل	شهرستان	موقعیت جغرافیایی معدن	مساحت محدوده معدن	ذخیره معدن		مواد خام صادر شده مناطق روستایی معدنی	نوع ماده معدنی
					فعال	غیر فعال	تعاونی	خصوصی					ذخیره قطعی	ذخیره احتمالی		
۱	گچ الزین	علی خدابخشی	۱۰ سال	گچ	۱	۰	۰	۱	۵	طارم	۷۰ کیلومتری شمال شرق زنجان	۱,۸۹	۳۰۰,۰۰۰	۶۰۰,۰۰۰	داخل استان	گچ
۲	نمک چورزق			نمک	۰	۱				طارم	۹۵ کیلومتری شمال زنجان		۷۰۰,۰۰۰		داخل استان و خارج استان	نمک
۳	نمک ارشت	شرکت اندیشه و عمل زنجان	۱۰ سال	نمک	۱	۰	۰	۱	۳	طارم	طارم-چورزق-روستای ارشت-فاصله تا چورزق ۳۰ کیلومتر	۱,۳۲	۲۵۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	داخل استان و خارج استان	نمک
۴	مس چودرچای	معدنکاران انگوران	۱۰ سال	مس	۱	۰	۰	۱	۱۰	طارم	۸۰ کیلومتری جنوب غرب زنجان	۹,۴۶	۱۹۰,۰۰۰		داخل استان و خارج استان	مس
۵	مس دهنه	جوادرسولی	۱۰ سال	مس	۱	۰	۰	۱	۱۰	طارم	روستای دهنه آب بر ۱۵ کیلومتر	۲۴,۱۶	۲۴۰,۰۰۰	۵۸۴,۰۰۰	داخل استان و خارج استان	مس
۶	مس علی آباد تازه کند	شرکت مبتکرین توسعه اقتصادی شایان	۱۰	مس	۱				۶	طارم	۳۵ کیلومتری شمال شرق زنجان	۱۵,۶۴	۱۳۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	داخل استان و خارج استان	مس

مأخذ سازمان صنعت، معدن و تجارت ۱۳۹۷

۲-۶-۲- توصیف، تحلیل و تبیین فضایی و سلسله مراتب سکونتگاهی

۱-۲-۶-۲- تراکم فضایی جمعیت

برای تبیین فضایی بخش چورزق، نقاط جمعیتی در محیط جی.آی.اس و با استفاده از دستور IDW درون‌یابی شده که نتایجی به شرح زیر به دست آمد:

- به صورت کلی تراکم جمعیتی نسبت مستقیمی با نزدیکی به رودخانه قزل اوزن دارد. به این معنی که با نزدیک شدن به رودخانه قزل اوزن بر تراکم جمعیت افزوده می‌شود، و با فاصله از رودخانه و نزدیک شدن به محیط کوهستانی عموماً از تراکم جمعیتی کاسته می‌شود.

- در دهستان چورزق، و در مسیر دره شیت به سمت ولیدر، جمعیت این روستا باعث شده است تا کشیدگی تمرکز جمعیت به سمت کوهستان مبتنی بر اقتصاد گردشگری، باغداری و دامداری حاصل شود. همچنین قرارگیری روستاهای کمرکوه، ولیس، کسران و سرخ آباد در دره‌هایی که به دسترسی به منابع آب را امکان‌پذیر می‌کند، به شکلگیری میزانی از تراکم جمعیت در قسمت کوهستانی امکان ظهور داده است.

- با چشم پوشی از جمعیت شهر چورزق، مهمترین تراکم جمعیت روستایی در زیرناحیه‌ایست که روستاهای قلات، سانسیز، دهنه و ونی سر را در خود جای داده است. تراکم جمعیت در قسمت جنوبی این تراکم اصلی به صورت روستاهای دستجرده، مورستانه، قاضی بلاغی و رزه‌بند و در قسمت شمالی به صورت روستاهای ایچ، جیا، کهیا و ارشت شکل گرفته است.

- همچنین در قسمت‌های شمالی ترکیبی از روستاهای شیت، جزلا، گوهر، شقاقی جزلا، شقاقی انذر، انذر جدید و انذر قدیم به تراکم جمعیتی امکان ظهور داده است.

- دسترسی به آب کافی برای کشت محصولات باغی و زراعی مهمترین عامل در تراکم جمعیتی روستاهاست به طوریکه رودخانه طارم به شکل‌گیری روستاهای دهنه و ونی سر؛ رودخانه قلات به شکل‌گیری روستاهای کهیا، قلات و سانسیز؛ رودخانه لوان چای به شکل‌گیری روستاهای ایچ، جیا و ارشت منجر شده است.

- همچنین رودخانه‌های جزلا چای و زاچ کندی چای در شکل‌گیری و جمعیت‌پذیری روستاهای ولیدر، شیت، شقاقی جزلا، شقاقی چورزق، انذر و شهر چورزق نقش داشته است.

۲-۲-۶-۲- سلسله مراتب سکونتگاهی

به لحاظ سلسله مراتب سکونتگاهی، بخش چورزق دارای یک شهر با جمعیت ۱۷۳۳ نفر، ۳ روستای بالای ۱۰۰۰ نفر، ۱۳ روستای با جمعیت ۵۰۰-۱۰۰۰ نفر، ۱۲ روستای ۲۰۰-۵۰۰ نفر، ۶ روستای ۱۰۰-۲۰۰ نفر، ۵ آبادی ۱۰۰-۲۰ نفر و ۱۰ آبادی بدون سکنه است.

تمامی روستاهای هدف تعریف شده در بخش چورزق دارای جمعیت بیشتر از ۵۰۰ نفر هستند.

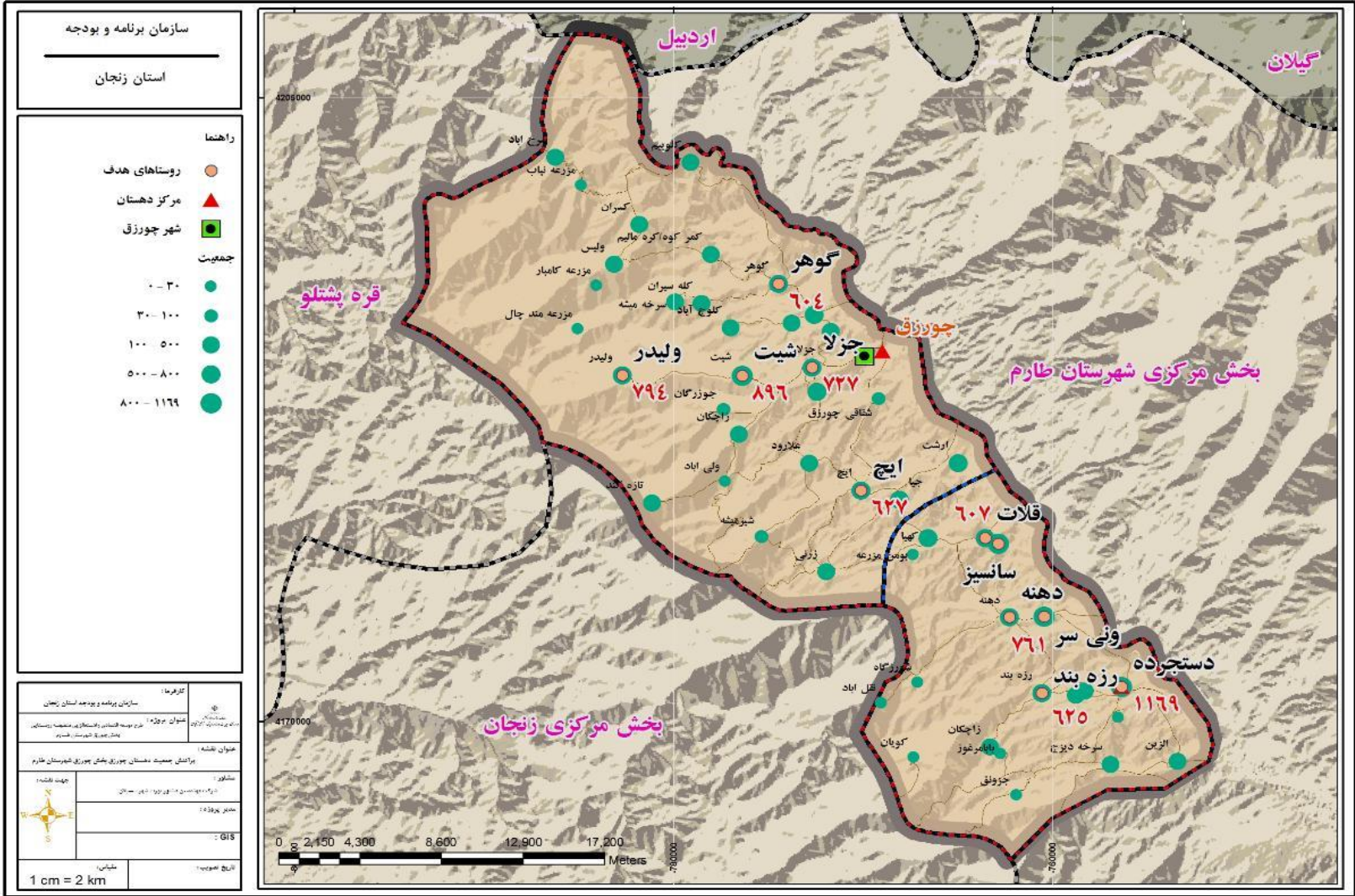
جدول ۴۶: طبقه‌بندی جمعیت روستایی بخش چورزق

ردیف	میزان جمعیت	تعداد آبادی
۱	+۱۰۰۰	۳
۲	۵۰۰-۱۰۰۰	۱۳
۳	۲۰۰-۵۰۰	۱۲
۴	۱۰۰-۲۰۰	۶
۵	۲۰-۱۰۰	۵
۶	بدون سکنه	۱۰

جدول ۴۷: روستاهای با جمعیت بیشتر از ۵۰ نفر در بخش چورزق

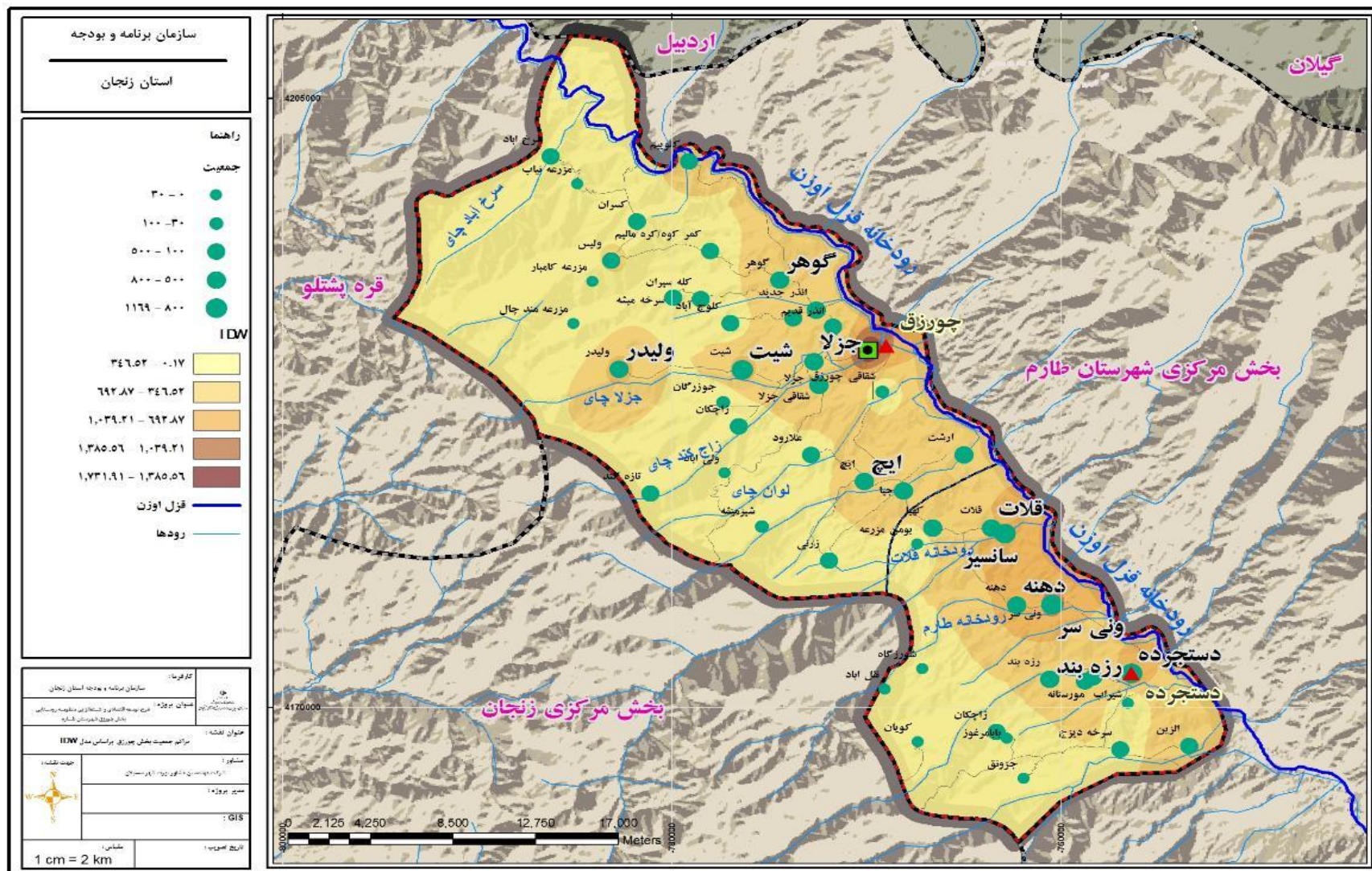
ردیف	نام آبادی	وضعیت	جمعیت
۱	دستجرده	دارای سکنه	۱۰۱۶۹
۲	ونی سر	دارای سکنه	۱۰۱۴۹
۳	سانسيز	دارای سکنه	۱۰۰۷۴
۴	شیت	دارای سکنه	۸۹۶
۵	ولیدر	دارای سکنه	۷۹۴
۶	دهنه	دارای سکنه	۷۶۱
۷	جزلا	دارای سکنه	۷۲۷
۸	انذر جدید	دارای سکنه	۶۳۴
۹	ایچ	دارای سکنه	۶۲۷
۱۰	رزه بند	دارای سکنه	۶۲۵
۱۱	قلات	دارای سکنه	۶۰۷
۱۲	گوهر	دارای سکنه	۶۰۴
۱۳	کھیا	دارای سکنه	۵۸۲
۱۴	جیا	دارای سکنه	۵۷۷
۱۵	شقایق جزلا	دارای سکنه	۵۳۶
۱۶	ارشت	دارای سکنه	۵۲۶

نقشه ۲۳: نحوه پراکنش روستاهای بخش چورزق بر اساس میزان جمعیت

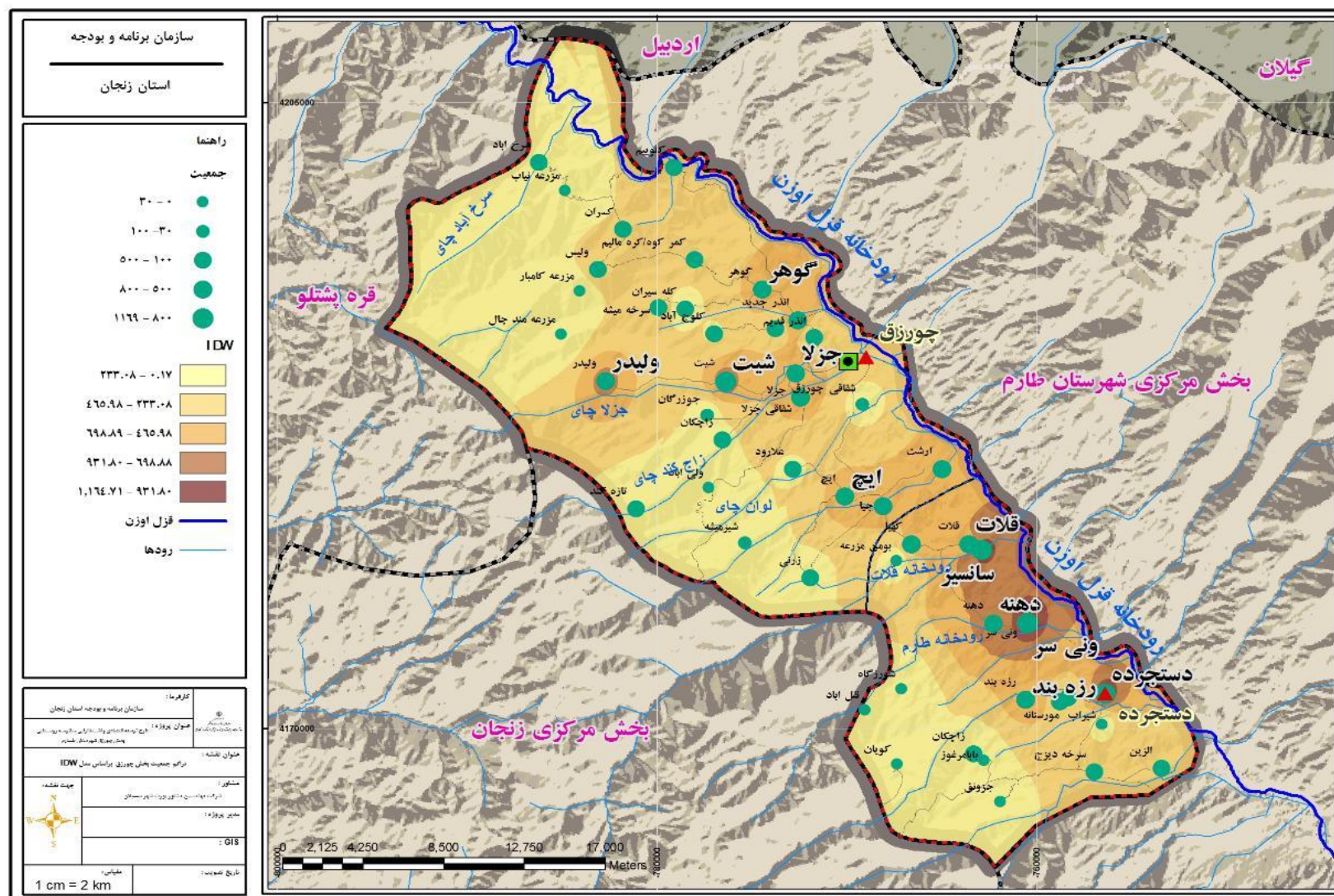
ماخذ: مشاور ۱۳۹۷

نقشه ۲۴: تراکم جمعیت بخش چورزق با استفاده از مدل IDW با در نظر گرفتن جمعیت شهر چورزق

مآخذ مشاور ۱۳۹۷

نقشه ۲۵: تراکم جمعیت بخش چورزق با استفاده از مدل IDW با چشم پوشی از جمعیت شهر چورزق

ماخذ: مشاور ۱۳۹۷

۳-۶-۲- مقر و موقع سکونتگاه‌ها

سکونتگاه‌های بخش چورزق عموماً در ارتباط با منابع آب و خاک مکانیابی شده است. دست‌یابی به خاک‌های حاصلخیز دشت کم‌عرض منتهی به رودخانه قزل اوزن و دستیابی به منابع آب حاصل از رودخانه‌های فرعی که آب‌های سطحی حوزه آبریز را به رودخانه قزل اوزن انتقال می‌دهند، مقر سکونتگاه‌ها را مشخص می‌کند.

جاده‌های ارتباطی به تبع از مکان استقرار روستاها و برای تعریف نقش ارتباطی شکل گرفته است و در مرحله بعد توانسته است در کنار منابع آب و خاک به اهمیت یابی برخی روستاهای واقع در کنار جاده‌های اصلی بیانجامد. برای جلوگیری از وارد شدن آسیب به مزارع و باغات، روستاها به صورت متمرکز و در کمترین میزان فضای ممکن استقرار پیدا کرده‌اند. فاصله از رودخانه‌ها به نحوی است که امکان تامین امنیت در مواقع بروز سیل را برای روستا فراهم کند.

به لحاظ قرارگیری ناحیه در منتهی‌الیه استان‌های زنجان، اردبیل، گیلان و قزوین؛ به لحاظ تاریخی این ناحیه دارای شهر بزرگ و عمده‌ای نبوده است. علیرغم این امر، عبور جاده تاریخی به سمت ماسوله و خلخال از کنار رودخانه قزل اوزن باعث شده است که به لحاظ تاریخی این ناحیه برای عبور کاروان‌های تجاری نقش عمده‌ای داشته باشد. در حال حاضر و براساس موقع حاشیه‌ای ناحیه، اقتصاد متکی بر محصولات کشاورزی و صنایع کوچک به شکل‌گیری سکونتگاه‌های روستایی و روستا شهرها امکان داده است.

تصاویر ۴ تا ۱: مقر روستاهای ناحیه و نحوه پراکندگی زمینهای کشاورزی در کنار روستاهای متمرکز

۱- روستای ایچ

۲- روستای دستجرده

۳- روستای ونی سر

۴- روستای دهنه

۷-۲- شناسایی جریانات و پیوندهای بین سکونتگاه‌ها

با توجه به اینکه شهرستان طارم در یک حوزه آبریز و براین اساس در یک ناحیه قابل طبقه‌بندی است، جریانات و پیوندهای بین سکونتگاه‌های واقع در دو طرف رودخانه قزل اوزن، به صورت درهم‌تنیده‌ای شکل گرفته است.

۱-۷-۲- جریانات و پیوندهای اقتصادی

در جریانات اقتصادی شاهد شکل‌گیری دو بازار اصلی دست‌چیده و سه راهی کوهکن برای عرضه محصولات کشاورزی هستیم. تخصص اصلی بازار سه راهی کوهکن عرضه محصول زیتون و تخصص اصلی بازارهای دست‌چیده عرضه محصولاتی چون سیر، پیاز، سیب زمینی و... است. این تخصص‌یابی به نحو‌یست که قسمت عمده محصولات تولید شده سیر در شهرستان پارس‌آباد استان اردبیل، شهرستان آذرشهر استان آذربایجان شرقی و سایر نقاط استان زنجان نیز در این بازار عرضه می‌شود.

در کنار این دو بازار اصلی محصول زیتون در مراکزی چون بازار زیتون گیلوان و روستای پاوه رود نیز انجام می‌گیرد. بازار و میدان بار محصولاتی چون طالبی و خربزه در باسکول چهره گشا واقع در روستای گیلوان صورت می‌گیرد. همچنین بازار و میدان بار محصول گوجه در سه راهی محمدآباد، در کنار بازار دست‌چیده دارای فعالیت است. روستای شیت در ورودی خود بازارچه‌ای را برای عرضه محصولات باغی مرتبط با روستاهای شیت و ولیدر را داراست.

جدول ۴۸: بازارهای عرضه محصولات کشاورزی در شهرستان طارم

ردیف	نام بازار	محصولات اصلی	بخش
۱	سه راهی کوهکن	زیتون	مرکزی
۲	دست‌چیده	سیر، پیاز، سیب زمینی	چورزق
۳	گیلوان	زیتون	مرکزی
۴	پاوه رود	زیتون	مرکزی
۵	گیلوان	طالبی، خربزه	مرکزی
۶	سه راهی محمدآباد	گوجه فرنگی	مرکزی
۷	شیت	گیلاس، انار، انجیر، هلو	چورزق

محصول زیتون باعث ایجاد جریانات و قدرتمندی بین شهرستان طارم و شهرهای رودبار و منجیل استان گیلان شده است. همچنین محصول سیر جریانات پیچیده‌تری را ایجاد کرده است. عرضه این محصول در بازار دست‌چیده، از یک طرف باعث شده است تا عمده محصولات تولید سیر در شهرستان پارس‌آباد استان اردبیل و آذرشهر آذربایجان شرقی در این بازار عرضه شود و از طرف دیگر محصولات عرضه شده در این بازار به شهرهای استان‌های گیلان و مازندران، تهران و شهر دزفول و به خصوص شهر مرزی آستارا منتقل و در آنجا بعد از بسته بندی به کشورهای چوچ جمهوری آذربایجان و روسیه و عراق صادر می‌شود.

همچنین تولید همین محصولات باعث مراجعه کارگرانی از استان‌های سیستان و بلوچستان (به خصوص شهرستان زابل)، استان کردستان، استان گیلان و سایر شهرستان‌های استان زنجان به این شهرستان می‌شود.

در جریان‌ات و پیوندهای اقتصادی ایجاد شده و عرضه محصولات گردشگری-فرهنگی بخش چورزق، روستای شیت دارای جایگاه ویژه‌ایست و به همراه روستای ولیدر سالانه پذیرای گردشگران از شهرستان‌های مختلف استان و سایر استان‌های کشور است.

۲-۷-۲- جریانات اداری-اجتماعی

شهر چورزق به عنوان مرکز بخش چورزق، هدف اصلی جریانات اداری در درون بخش است. شهر آبیر به عنوان مرکز شهرستان طارم، جریانات اداری در سطح شهرستان و شهر زنجان به عنوان مرکز استان، جریانات اداری در سطح استان را به خود جذب می‌کنند.

به لحاظ اجتماعی-فرهنگی شهر زنجان و استان‌های گیلان و آذربایجان شرقی جریانات و پیوندهای مستحکمی را با بخش چورزق برقرار کرده‌اند. عموم جریانات و پیوندها مرتبط با سرمایه و نوآوری نیز در ارتباط با این مراکز اخذ می‌شود.

۸-۲- توصیف، تحلیل و تبیین قوانین و مقررات محدودیت ساز و محدودیت نهادی در توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستاهای بخش چورزق

قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری با استفاده از منابع صندوق توسعه ملی:

قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری با استفاده از منابع صندوق توسعه ملی که در تاریخ ۱۳۹۶/۶/۸ به تأیید شورای نگهبان رسیده است، برای طرح توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی الزاماتی را به همراه دارد. این قانون شامل ۷ ماده و پنج تبصره است.

در ماده یک این قانون آمده است که به منظور تحقق اهداف سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی به صندوق توسعه ملی اجازه داده می‌شود تا با هدف ارتقای تولید و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری با تصویب هیأت امنای صندوق، معادل ریالی یک میلیارد و پانصد میلیون (۱۵۰۰۰۰۰۰۰) دلار از منابع صندوق را به صورت قرض‌الحسنه نزد بانک‌های کشاورزی، پست بانک و توسعه تعاون و صندوق کارآفرینی امید و صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی سپرده‌گذاری کند تا این منابع صرف اعطای تسهیلات به اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی برای ایجاد اشتغال در روستاها و شهرهای زیر ده هزار نفر جمعیت با اولویت روستاها و شهرهای زیر ده هزار نفر جمعیت واقع در تبصره ۲ از ماده ۱ قانون فوق آمده که توزیع تسهیلات موضوع این قانون بین استان‌ها بر اساس شاخص ترکیبی جمعیت روستایی، نرخ بیکاری و عکس درآمد سرانه استان می‌باشد.

در ماده ۴ ذکر شده که تسهیلات موضوع این قانون به طرح‌های غیردولتی در حوزه کشاورزی، منابع طبیعی، معادن کوچک، فناوری اطلاعات، گردشگری، صنایع دستی، کلیه فعالیت‌های مربوط به فرش دستباف و خدمات در مناطق روستایی و عشایری و همچنین برای تأمین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی مستقر در نواحی صنعتی روستایی و شهرهای زیر ده هزار نفر جمعیت اختصاص می‌یابد.

در ماده ۵ این قانون آمده است که در درون هر استان به نسبت ۵۰ درصد بر اساس شاخص سهم بیکاران روستایی، جمعیت عشایری، مناطق مرزی و مناطق محروم به صورت استانی توزیع می‌گردد.

در ماده ۶ این قانون، سازمان برنامه و بودجه کشور موظف شده تا بر نحوه اعطای تسهیلات و اشتغال ایجاد شده نظارت کند.

آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری با استفاده از منابع صندوق توسعه ملی:

هیئت وزیران در جلسه ۱۳۹۶/۸/۱۷ با استناد به ماده ۷ قانون فوق، با پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه و با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم کشور آیین‌نامه اجرایی قانون یاد شده را به تصویب رسانده است که این آیین‌نامه اجرایی نیز یکی دیگر از مصوباتی است که برای طرح توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی محدودیت‌های قانونی و نهادی را به همراه دارد:

در ماده ۱ این آیین‌نامه اجرایی برخی از اصطلاحات در معانی مشروح به کار رفته است:

سازمان: سازمان برنامه و بودجه

صندوق: صندوق توسعه ملی

وزارت: وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

معاونت: معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم کشور

سازمان استانی: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان، بخش غیردولتی: کلیه اشخاص حقیقی و اشخاص حقوقی خصوصی و تعاونی

کارگروه ملی: کارگروه تخصصی مدیریت و راهبری توسعه اشتغال پایدار

کارگروه: کارگروه اشتغال استان با مسئولیت استاندار و با حضور مدیر کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی (دبیر)، رئیس سازمان برنامه و بودجه استان، مدیر کل دفتر امور روستایی و شوراهای استانداری، مدیر کل صنعت، معدن و تجارت استان، مدیر کل جهاد کشاورزی استان، مدیر کل امور اقتصادی و دارایی استان، مدیر کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان، رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی استان و مدیر کل دفتر امور زنان و خانواده استانداری

مؤسسه عامل: بانک‌های کشاورزی، پست بانک، توسعه تعاون، صندوق‌های کارآفرینی امید و حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی

دستگاه بخشی: وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صنعت، معدن و تجارت، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، سازمان امور عشایر ایران و معاونت علمی و فناوری رییس جمهور. در ماده ۲، دامنه شمول این آیین‌نامه اجرایی شامل فعالیت‌های اقتصادی بخش غیردولتی با اولویت رسته‌های اقتصادی پر اشتغال در مناطق هدف اجرای طرح، اعم از ایجاد، تکمیلی و توسعه موارد زیر است:

- کشاورزی شامل زراعت، دام و طیور، باغداری، شیلات، گلخانه، گیاهان دارویی، خدمات تجاری، خدمات فنی و مهندسی بخش کشاورزی، خدمات ماشینی‌کردن (مکانیزاسیون) کشاورزی، صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی و منابع طبیعی شامل جنگل کاری، پرورش نهال و...

- معادن کوچک شامل کلیه معادن به جز معادن بزرگی که در جدول موضوع بند (ب) ماده ۲ آیین‌نامه اجرایی تشخیص، انطباق و طبقه‌بندی فعالیت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی با هر یک از سه گروه اقتصادی مطرح در ماده ۲ قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های اصل چهل و چهارم قانون اساسی موضوع تصویب نامه شماره ۱۱۵۳۲۰/ت/۴۳۱۸۱ ک مورخ ۱۳۸۸/۶/۷ مشخص شده‌اند.

- فعالیت‌های خدماتی شامل خدمات ارتباطات و فناوری اطلاعات، اصناف، آموزش، گردشگری، ورزشی، فرهنگی و هنری، حمل و نقل، انبارداری، بیمه‌ای، بهداشتی و درمانی، بازیافت و انرژی‌های تجدیدپذیر و غیره.
- صنایع دستی و فعالیت‌های فرش دستباف و کلیه فعالیت‌های مربوط به آن و سایر صنایع دستی.
- تأمین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی مستقر در نواحی صنعتی روستایی و شهرهای زیر ده هزار نفر جمعیت.

در ماده ۴ این آیین‌نامه اجرایی سهم بخش‌های هدف که در فوق آمده به شرح جدول زیر تعیین می‌شود:

جدول ۴۹: سهم بخش‌های هدف براساس ماده ۴ آیین‌نامه اجرایی

ردیف	مصادیق ماده ۲ این آیین‌نامه	بخش هدف	سهم هر بخش از کل منابع (درصد)
۱	موضوع بند (الف)	کشاورزی و منابع طبیعی	۴۵
۲	موضوع بند (ب)	صنایع و معادن کوچک	۱۰
۳	موضوع بند (پ)	فعالیت‌های خدماتی و فناوری اطلاعات	۱۵
۴		گردشگری	۱۰
۵	موضوع بند (ت)	صنایع دستی و فعالیت‌های فرش دستباف	۱۰
۶	موضوع بند (ث)	سرمایه در گردش واحدهای تولیدی مستقر در نواحی صنعتی روستایی و شهرهای زیر ده هزار نفر	۱۰

منبع: آئین‌نامه اجرایی، ۱۳۹۶

دستورالعمل آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار مناطق روستایی و عشایری با استفاده از منابع صندوق توسعه ملی

دستورالعمل آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار مناطق روستایی و عشایری با استفاده از منابع صندوق توسعه ملی در ۱۳۹۶/۸/۲۳ به تصویب کمیسیون تخصصی شورای عالی اشتغال (کارگروه ملی تخصصی مدیریت و راهبری توسعه اشتغال پایدار ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی) رسیده است.

در تبصره ماده ۲ این دستورالعمل آمده که کارگروه مکلف است سهم تسهیلات شهرستان بر اساس دو شاخص جمعیت روستایی، عشایری، مناطق مرزی و محروم و سهم بیکاران هر شهرستان (نتایج سرشماری نفوس و مسکن ۹۵) اقدام نماید.

در ماده ۹ دستورالعمل، نرخ سود تسهیلات موضوع این دستورالعمل به شرح زیر آمده است:

- با نرخ ۱۰ درصدی برای سرمایه در گردش واحدهای تولیدی مستقر در نواحی صنعتی روستایی و شهرهای با جمعیت زیر ده هزار نفر قابل اعطا می‌باشد.
- برای سایر طرح‌ها، تسهیلات موصوف با نرخ ۴ درصد به مناطق روستایی مرزی و عشایری مرزی و ۶ درصد به روستاهای غیر مرزی و عشایری غیرمرزی به متقاضی پرداخت می‌شود.
- در ماده ۱۰ این دستورالعمل وثایق و تضامین قابل اخذ از متقاضی عبارت است از:
 - سند منازل مسکونی روستایی؛
 - سند زمین کشاورزی؛
 - سند واحدهای دامپروری و تجاری در روستاها و نواحی صنعتی؛
 - سفته؛
 - ضمانت‌نامه‌های بانک‌ها، صندوق‌ها و یا بیمه‌ها؛
 - اسناد مالکیت محل اجرای طرح؛
 - اسناد ماشین‌آلات طرح؛

- سایر وثایق قابل ارائه به موسسه عامل (در صورتی که وثایق فوق، پوشش وثایق طرح را ندهد).
- در بند ۱ از ماده ۱۳، تسهیلات اعطایی به طرح‌های سرمایه‌گذاری مناطق هدف مطابق به شرح جدول زیر آمده است:

جدول ۵۰: سهم تسهیلات اعطایی به طرح‌های سرمایه‌گذاری مناطق هدف براساس ماده ۱۳ دستورالعمل آیین‌نامه اجرایی

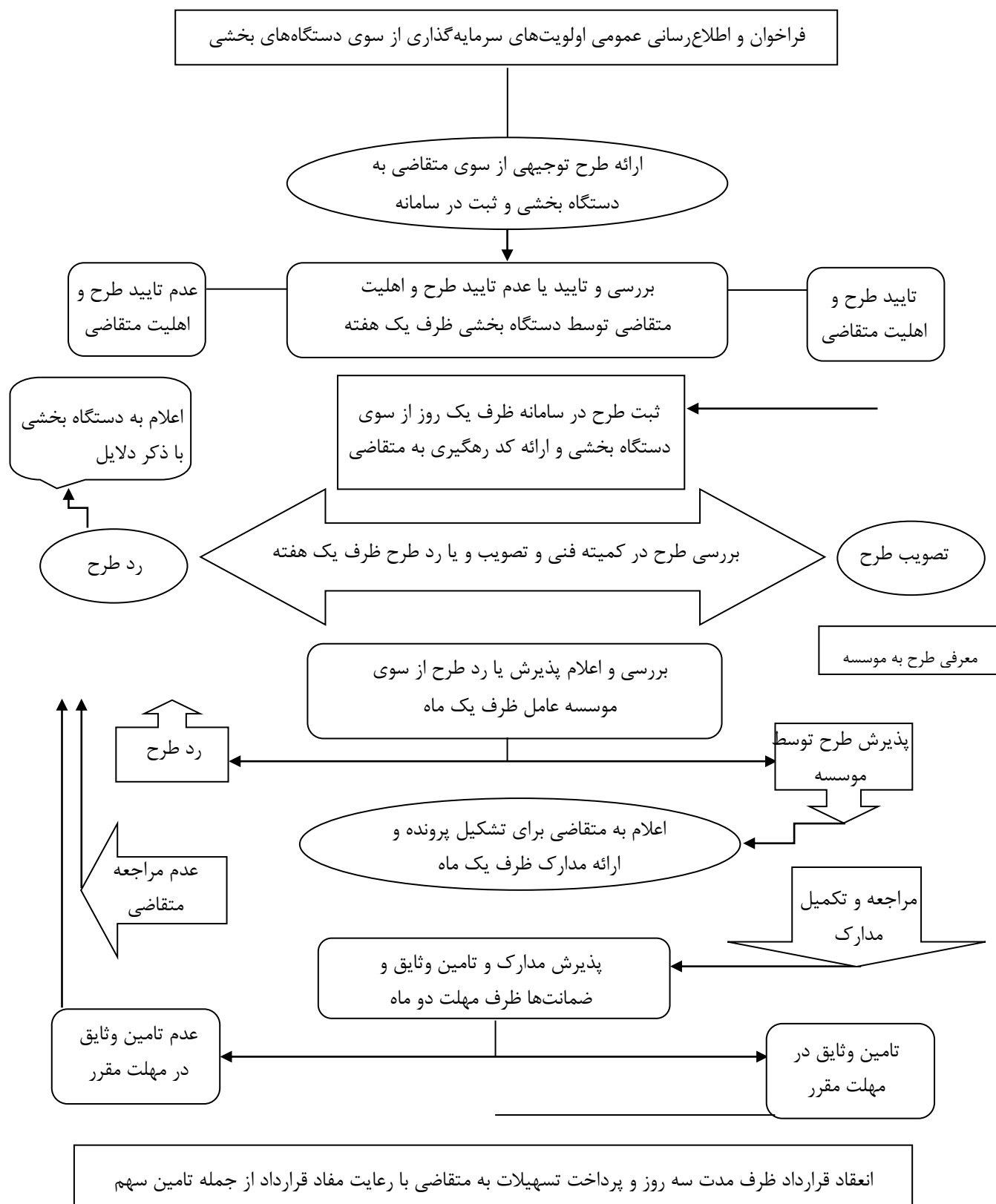
ردیف	نوع اشتغال	سهم تسهیلات (درصد)	میزان وام (میلیون ریال)
۱	خویش‌فرمایی	۱۰	۱۰۰ تا ۲۰۰
۲	کارفرمایی	۱۵	۲۰۰ تا ۱۰۰۰
۳		۵۵	۱۰۰۰ تا ۲۵۰۰۰
۴		۲۰	۲۵۰۰۰ تا ۱۵۰۰۰۰

منبع: دستورالعمل آیین‌نامه اجرایی، ۱۳۹۶

در تبصره ۱ از بند ۱ ماده ۱۳ دستورالعمل آمده: پرداخت تسهیلات به طرح‌های سرمایه‌گذاری بالای ۲۵ میلیارد ریال پس از بررسی کارگروه اشتغال استان (کمیته فنی) با تایید کارگروه ملی امکان‌پذیر می‌باشد.

در تبصره ۲ از بند ۱ ماده ۱۳ دستورالعمل آمده: در صورت تفویض مسئولیت کارگروه به کمیته فنی شهرستان، طرح‌های سرمایه‌گذاری با درخواست تسهیلات بیش از ۲,۵ میلیارد ریال پس از بررسی اولیه توسط کمیته فنی شهرستان جهت تصویب نهایی به کمیته فنی استان ارسال می‌شود. در نمودار زیر خلاصه فرایند اعطای تسهیلات آورده شده است:

نمودار ۳: فرایند اعطای تسهیلات طبق دستورالعمل

۹-۲- قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی-فرهنگی، زیرساختی و فضایی، منابع تولید و نظام

فعالیتی جهت تولید و عرضه در بخش کشاورزی، صنعت و خدمات در بخش چورزق

در مجموع قابلیت‌های تنگناهای بخش چورزق در چهار بخش طبیعی، اجتماعی-انسانی، زیرساختی-فضایی و اقتصادی به شرح جدول زیر جمع بندی می‌شود.

جدول ۵۱: قابلیت‌ها و تنگناهای بخش چورزق

تنگناها	قابلیت‌ها	
- خطر بالای احتمال وقوع زلزله - احتمال وقوع سیل و آسیب دیدن مزارع - احتمال رانش و زمین لغزش - دشت کم عرض و دسترسی محدود به خاک (۶۰ درصد بخش چورزق کوه، ۳۱ درصد تپه و تنها ۹ درصد بقیه شامل فلات‌ها و تراس‌های فوقانی و دشت‌های دامنه‌ای است).	- منابع غنی آب سطحی و زیرزمینی به واسطه جاری بودن رودخانه قزل اوزن و رودخانه‌های فرعی به مانند سرخ‌آباد چای، جزلا چای، زاج کندی چای، لوان چای، قلات و طارم از بخش چورزق (منابع آب زیرزمینی ۵۰,۹۲ میلیون مترمکعب؛ منابع آب سطحی قابل استفاده ۴۱۵۳,۴ میلیون مترمکعب) - بارندگی سالیانه ۲۳۳,۷ میلیمتر در ایستگاه سینوپتیک آبر - ذخیره‌گاه جنگلی و پوشش گیاهی نادر و بومی جهت توسعه اکوتوریسم و گردشگری پایدار - واقع شدن قسمتی از منطقه حفاظت شده سرخ‌آباد و منطقه شکار ممنوع آق داغ در بخش چورزق به عنوان فرصتی برای توسعه اکوتوریسم	طبیعی
- کاهش جمعیت از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ - نرخ رشد منفی برخی روستاهای هدف به مانند شیت، ایچ، جزلا، ونی سر و گوهر	- اتحاد و انسجام فرهنگی - اجتماعی - بالا بودن نرخ مشارکت اقتصادی نسبت به کل کشور و نقاط روستایی کشور	اجتماعی-فرهنگی
- مشکل در اتصال به استان‌های اردبیل از طریق خلخال - مشکل در اتصال به استان گیلان (از طریق ماسوله و از طریق منجیل)	- دسترسی به ۱۲۲ کیلومتر راه آسفالت - دسترسی به خطوط انتقال برق به صورت خط ۲۳۰ کیلوولت و ۴۰۰ کیلوولت در قسمت جنوب بخش - عدم تمرکز در یک شهر بزرگ، و توزیع جمعیت و فعالیت‌ها براساس توان‌های طبیعی	زیرساختی-فضایی
- سخت‌گیری در تخصیص آب برای تبدیل اراضی شیبدار به باغات از طرف برخی مسئولین علیرغم تاکیدات روشن طرح‌های فرادست (طرح آمایش استان و ناحیه زنجان) - مغفول ماندن ظرفیت صادراتی و عدم توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی متناسب با توان‌های ویژه شهرستان - با تاکید بر محصولات هم چون زیتون، سیر،	- تنوع بالای محصولات کشاورزی - حجم بالای تولید محصولاتی چون زیتون، سیر، گوجه‌فرنگی، سیب‌زمینی و... و صادرات به کشورهای دیگر - وجود بازارهای قدرتمند برای عرضه محصولات کشاورزی در سطح بخش چورزق به مانند بازار دست‌جرده و روستای شیت - تولید حدود ۳۰ درصد از محصولات باغی استان - آبی بودن ۸۱,۶۹ درصد از اراضی شهرستان	اقتصادی

- واقع شدن تمامی واحدهای پرورش کرم ابریشم و بیشترین مراکز پرورش زنبور عسل استان در شهرستان طارم - وجود ۵ معدن فعال و ۳ معدن غیرفعال در سطح بخش چورزق - محورهای گردشگری تهم-طارم-ماسوله و محور گردشگری طبیعی-تاریخی منطقه طارم - ۲۶ اثر تاریخی ثبت شده + روستاهای شیت، گوهر و ولیدر به عنوان روستاهای هدف	پیاز، گوجه فرنگی - عدم تکمیل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی به صورت قدرتمند و کسب حجم پایین از ارزش نهایی محصولات توسط کشاورزان - عدم توسعه روش‌های آبیاری نوین و فشار بر منابع آب
---	---

به صورت کلی و با در نظر گرفتن تاکیدات طرح‌های فرادست مهمترین توانمندی‌ها و قابلیت‌های توسعه شهرستان طارم و به تبع آن بخش چورزق در دو حوزه کشاورزی-صنایع تبدیلی حوزه کشاورزی و گردشگری است.

۱-۹-۲- قابلیت‌های ویژه در بخش کشاورزی و صنایع تبدیلی مرتبط با حوزه کشاورزی

توانمندی‌ها و امکانات توسعه بخش کشاورزی و صنایع مرتبط با آن براساس تاکیدات طرح‌های فرادست:

- محور توسعه کشاورزی طارم با توجه به ویژگی‌های اقلیمی و شرایط معتدل و مساعد برای تولید محصولات مختلف یکی از مهمترین قلمروهای تولید کشاورزی در استان است که نیازمند تقویت و تجهیز است.
- با توجه به مزیت نسبی این منطقه در تولید محصولات کشاورزی به ویژه برخی محصولات استراتژیک چون زیتون، انار، سیر و صیفی‌جات، این منطقه برای استقرار صنایع وابسته به بخش کشاورزی بسیار مناسب است.
- به دلیل تنوع و تولید فراوان محصولات خاص کشاورزی و در کار کشاورزی مدرن در این منطقه، ضرورت دارد تا صنایع غذایی، تبدیلی و بسته‌بندی وابسته به این فعالیت‌ها تقویت شود و توسعه یابد.
- نزدیکی به بازار مصرف بزرگ منطقه گیلان و در نتیجه امکان توسعه پیوندهای اقتصادی استان با منطقه گیلان ظرفیت دیگر منطقه طارم برای توسعه کشاورزی و فعالیت‌های وابسته به آن است.
- قرارگیری در پایاب رودخانه قزل اوزن و امکان بهره‌مندی از منابع آبی آن بیانگر ظرفیت پایدار برای انجام فعالیت‌های کشاورزی مشروط به بهره‌برداری بهینه و پایدار از منابع آبی است.
- با توجه به توان بالای این منطقه در فعالیت‌های بخش کشاورزی، این شهرستان فرصت‌های مناسبی برای استقرار خدمات پشتیبان بخش کشاورزی دارد.
- طبق تاکیدات طرح‌های فرادست محور طارم شامل گیلوان تا چورزق با الویت استقرار صنایع تبدیلی کشاورزی متکی بر مزیت نسبی برتر منطقه طارم در تولید محصولات استراتژیک کشاورزی و همچنین با اولویت صنایع دارای برد ملی و حتی فراملی پیشنهاد می‌شود.

- **محور درجه ۲ خدماتی پیرامون رودخانه قزل‌اوزن** که به صورت شرقی، غربی در منطقه طارم و در طرفین رودخانه قزل اوزن گسترده شده است از شرق به گیلوان و سپس به شهرهای منجیل و رودبار در استان گیلان ختم می‌شود و از سمت غرب به درام و چورزق و در نهایت به راه در دست احداث تهم، چورزق، ماسوله و محور گردشگری درجه ۱ شمالی، جنوبی استان ختم می‌شود. با وجود اینکه این محور در محدوده یک شهرستان قرار دارد اما به دلیل شرایط مذکور و وجود زمینه‌های ایجاد ارتباط و پیوندهای فرااستانی و همچنین به دلیل مزیت نسبی شهرستان طارم

در تولید محصولات استراتژیک باغی و کشاورزی این محور به عنوان محور درجه ۲ در سطح استان تعریف می‌شود که در افق طرح آمایش باید پذیرای نقش‌های خدماتی متناسب با موقعیت این محدوده باشد. با توجه به جایگاه این محور و نقش‌های تعریف شده برای آن در سازمان فضایی فعالیت بخش کشاورزی، صنعت و گردشگری خدمات ذیل جهت استقرار در این محور دارای اولویت خواهند بود:

- ایجاد و توسعه مراکز خدمات پشتیبان کشاورزی بزرگ‌مقیاس با عملکرد استانی و ملی در زمینه فعالیت‌های انبارداری محصولات کشاورزی و باغی، ایجاد مراکز خدمات بازاریابی و خرید و فروش و حمل و نقل محصولات کشاورزی با اولویت استقرار در نقاط شهری و روستاهای مرکزی این منطقه.
- ایجاد مراکز آموزشی و پژوهشی کشاورزی با هدف توسعه ساختار کشاورزی منطقه، ارائه خدمات فنی و تخصصی بخش کشاورزی با تاکید بر سیستم‌های نوین آبیاری، اصلاح نباتات، دفع آفات و...
- ایجاد و توسعه مراکز خدمات پشتیبانی گردشگری به ویژه در زمینه اقامت و پذیرایی و تورگردانی تخصصی با اولویت شهر چورزق و سایر خدمات گردشگری همانند خدمات بین‌راهی و همچنین ایجاد نمایشگاه‌های عرضه محصولات کشاورزی و باغی و صنایع دستی و بومی به ویژه در ایام گردشگر پذیر.
- در دفترچه راهنمای فرصت‌ها و مشوق‌های سرمایه‌گذاری برای کارآفرینان، برای شهرستان طارم در زمینه کشاورزی توسعه کشت برنج در اراضی حاشیه قزل اوزن، احداث نهالستان (مثمر و غیرمثمر)، احداث و توسعه باغات زیتون، احداث و توسعه باغات انار، احداث و توسعه باغات فندق، توسعه کشت محصولات گلخانه‌ای، احداث واحد گوساله پروری در چهار منطقه شهرستان، احداث واحد بره پروری در سه منطقه شهرستان، احداث واحد پرورش گاویشیری در ۷ منطقه شهرستان جزو پروژه‌ها و فعالیت‌های اولویت‌دار ذکر شده است.
- موادغذایی، آشامیدنی و دخانیات: عمل آوری میوه و سبزیجات، به روش انجماد سریع / صنایع تبدیلی کشاورزی آبر / صنایع تبدیلی کشاورزی گیلوان / صنایع تبدیلی کشاورزی درام / فرآورده‌های سیب زمینی (پودر، گرانول، خلال و پوره) / فرآورده‌های محصولات جالیزی / فرآورده‌های پیاز (پودر، گرانول، خلال و پوره) / فرآورده‌های سیر (پودر، گرانول، خلال و پوره) / فرآوری گوجه فرنگی / فرآوری محصولات جالیزی / فرآوری زیتون.

۲-۹-۲- قابلیت‌های ویژه در بخش گردشگری

توانمندی‌ها و امکانات توسعه بخش گردشگری براساس تاکیدات طرح‌های فرادست:

- شهرستان طارم به دلیل ویژگی‌های طبیعی و اقلیمی و شباهت آب و هوایی با مناطق شمالی کشور توان ارزشمندی برای توسعه گردشگری طبیعی و اکوتوریسم دارد. این منطقه به شکل دره‌ای عریض زیباترین و منحصربه‌فردترین مناظر و چشم‌اندازهای طبیعی استان را در خود جای داده است. از سوی دیگر وجود آثار باستانی و تاریخی چون آتشکده‌ها این منطقه را به یکی از مناطق مستعد توسعه گردشگری تاریخی در استان تبدیل کرده است.
- با توجه به اینکه منطقه طارم به عنوان محور درجه ۱ گردشگری استان تعریف شده است و این محور، در ادامه محور گردشگری زنجان، سلطانیه به سمت شمال و تا استان گیلان امتداد می‌یابد و به منطقه گردشگری شمال کشور می‌رسد، بنابراین در صورت تحقق نقش تعریف شده برای آن در سال‌های آینده استقرار خدمات پشتیبان

گردشگری به ویژه در حوزه خدمات بین‌راهی و مراکز اقامت و پذیرایی به ویژه در کانون پرجاذبه گردشگری روستایی در اولویت خواهد بود.

• **محور گردشگری ممتاز (محور گردشگری درجه ۱ شمالی، جنوبی):** بخش عمده‌ای از محور گردشگری درجه یک شمال، جنوبی استان زنجان در منطقه طارم واقع شده است. قسمتی از این محور که امتداد آن به سمت شمال است، پس از عبور از شهر چورزق به منطقه گردشگری استان گیلان و شهر ماسوله ختم می‌شود. با احداث راه ارتباطی زنجان، شمال این محور به سمت شمال توسعه پیدا خواهد کرد، به ویژه اینکه این محور دارای کارکردهای گردشگری متنوعی شامل طبیعت‌گردی، اکوتوریسم، گردشگری تاریخی، فرهنگی و گردشگری روستایی می‌باشد. عمده‌ترین کارکرد بخش شمالی این محور که در منطقه طارم واقع شده است بوم‌گردی و در مرتبه‌های بعدی گردشگری تاریخی و فرهنگی و گردشگری روستایی است.

• **محور گردشگری طبیعی، تاریخی منطقه طارم (محور گردشگری درجه ۲):** افزون بر قرارگیری این منطقه در محور گردشگری ممتاز استان، بخش‌های داخلی این منطقه نیز دارای توانمندی بالایی برای توسعه گردشگری است. از دیگر محدوده‌های گردشگری تعریف شده برای این محور می‌توان به محور شرقی، غربی در پیرامون رودخانه قزل‌اوزن اشاره کرد که از غرب به محور گردشگری ممتاز شمالی، جنوبی متصل می‌شود.

• در دفترچه راهنمای فرصت‌ها و مشوق‌های سرمایه‌گذاری برای کارآفرینان، برای شهرستان طارم در زمینه هتل و روستوران و گردشگری، منطقه نمونه گردشگری سد تهیم (فاز اول)، منطقه نمونه گردشگری حفاظت شده سرخ آباد طارم (گوهر) (فاز اول) و منطقه نمونه گردشگری قلعه شیت و امام زاده محمد ماهوری (ع) (فاز اول) از پروژه‌ها و فعالیت‌های دارای اولویت شهرستان طارم ذکر شده است.

۳-۹-۲- سایر قابلیت‌های بخش چورزق برای توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی

در دفترچه راهنمای فرصت‌ها و مشوق‌های سرمایه‌گذاری برای کارآفرینان، برای شهرستان طارم طبقه بندی پروژه‌ها و فعالیت‌های اولویت‌دار در زمینه‌ها مختلف ذکر شده است که موارد مرتبط با توسعه کشاورزی، صنایع مرتبط با حوزه کشاورزی و حوزه گردشگری در بندهای قبلی آورده شد. در ادامه بقیه موارد ذکر شده در دفترچه راهنما به عنوان فعالیت مورد تاکید و اولویت دار ذکر می‌شود.

- در زمینه معدن تولید آلومینا از آلومیت و فرآوری کائولن جزو پروژه‌ها و فعالیت‌های دارای اولویت است.
- در زمینه صنعت، پروژه‌ها و فعالیت‌های دارای اولویت در شاخه‌های متفاوتی تعریف شده است که در ادامه آورده شده است.
- نساجی و پوشاک و چرم: ریسندگی، بافندگی و تکمیل چادر مشکی / بافندگی و تولید پوشاک صادراتی / تولید انواع الیاف ژئوتکستایل / انواع الیاف دوجزئی / ریسندگی نخ‌های ظریف پنبه‌ای / ریسندگی و بافندگی پارچه جین
- شیمیایی: سدیم تری پلی فسفات (مورد استفاده در پودرهای شوینده) / گلیسرین و اسیدهای چرب / تولید کود سولفات پتاسیم / مواد اولیه دارویی / داروهای گیاهی از گونه‌های بومی / اسانس گیاهان و مواد معطر طبیعی / سیلیکات سدیم / تولید کربن فعال از ضایعات کشاورزی / بازیافت مواد اولیه (از قبیل PET و... / ژلاتین / لیزین

- محصولات کانی‌های غیرفلزی: الیفا سنگ و شیشه / لوله‌های سرامیکی / کاشی و سنگ‌های مصنوعی از ضایعات شیشه / مقره‌های شیشه‌ای / کامپوزیت الیاف شیشه / تولید ظروف شیشه‌ای آزمایشگاهی / تولید زاج بلور
- فلزات سبک: ریخته‌گری قطعات چدنی و فولادی (ریخته‌گری قطعات صنعتی با استفاده از ماشین آلات مدرن ریخته‌گری) / تولید قطعات به روش فورج دقیق / متالورژی پودر
- برق: ترانس‌های فشار قوی و ترانس‌های خاص
- الکترونیک: تجهیزات الکترونیک
- خودروسازی: تولید قوای محرکه و سایر قطعات خودرو / انجین موتورسیکلت / ریخته‌گری قطعات خودرو / شاتون به روش فورج دقیق
- سایر: نخ جراحی از روده گوسفند / تجهیزات پزشکی

بخش سوم

تدوین برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی

بخش سوم: برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستاهای هدف

۱-۳- شناسایی و امکان‌سنجی ایجاد زنجیره‌های ارزش، تولید و خوشه‌های کسب و کار در

روستای هدف

براساس اطلاعات به دست آمده از برداشت میدانی مشاور، پرسشنامه تکمیل شده و جلسات کارگروه مشارکتی برگزار شده، دو پهنه اصلی در سطح بخش قابل تشخیص است. روستاهای واقع در قسمت‌های هموار با امکان دستیابی به منابع خاک کافی عموماً به کشت محصولاتی چون سیر، سیب‌زمینی، نخودفرنگی، باقلا، برنج، خربزه، طالبی، خربزه و... مشغول هستند. باغات اصلی در قسمت‌های هموار زیتون است که با کوهستانی شدن روستاها باغات انار نیز بیشتر می‌شود. با کوهستانی شدن بیشتر روستاها و کاهش حجم دسترسی به خاک واقع شده در قسمت هموار، جایگزینی محصول گیلاس به جای سایر محصولات به صورت آشکاری قابل مشاهده است. در روستاهای هدف شیت و ولیدر شکوفه‌های گیلاس به همراه منظره زیبای کوهستانی به شکل گیری خدمات مبتنی بر صنعت گردشگری امکان ظهور داده است. همچنین دسترسی به مراتع کوهستان‌ها باعث شکل گیری اقتصاد مبتنی بر نگهداری دام در کنار اقتصاد متکی بر باغداری شده است.

جدول ۵۲: محصولات عمده روستاهای هدف بخش چورزق شهرستان طارم

رديف	آبادی	دهستان	محصولات زراعی	محصولات باغی
۱	دستجوده	دستجوده	سیر، سیب‌زمینی، گوجه فرنگی، خربزه، طالبی	زیتون، انار
۲	رزه بند			
۳	ونی‌سر			
۴	سانسيز			
۵	قلات			
۶	دهنه			
۷	گوهر	چورزق	سیر، سیب زمینی، پیاز، باقلا، نخود فرنگی، برنج، گندم، جو	زیتون، انار، گردو، گیلاس
۸	ایچ			
۹	جزلا			
۱۰	شیت	چورزق	-	گیلاس، انار
۱۱	ولیدر			

از بین محصولات متنوع کشاورزی روستاهای هدف بخش چورزق، محصولات زیتون و سیر برای بررسی زنجیره تولید و عرضه انتخاب شدند.

۱-۳-۱- فعالیت‌های پشتیبان زنجیره ارزش فعالیت‌های کشاورزی

براساس مدل پورتر بررسی زنجیره تولید و عرضه در دو بخش فعالیت‌های پشتیبان و فعالیت‌های اصلی انجام شد. براین اساس در بررسی فعالیت‌های پشتیبان به موضوعات زیرساخت‌ها، مدیریت منابع انسانی، توسعه تکنولوژی و تامین پرداخته شده است. بخش زیرساخت‌ها به زیرساخت‌های تولید، تبدیل و عرضه تقسیم بندی شده است. در

بخش زیرساخت‌های تولید به تامین آب، تامین برق، دسترسی به زمین‌های کشاورزی و وجود اتحادیه مرتبط با محصولات پرداخته شده است.

در بخش تامین آب علاوه بر رودخانه قزل اوزن و رودخانه‌های فرعی (سرخ‌آباد چای، جزلا چای، زاچ کندی چای، لوان چای، قلات و طارم) ۹ ایستگاه پمپاژ در مدار استفاده قرار دارند که در روستاهای ارشت، جیا، شقاقی اندر، کلج آباد، الزین، دستجرده، قاضی بلاغی، کهیا و مورستانه واقعند. ظرفیت برداشت ایستگاه‌های پمپاژ در مدار، ۳۰۲۴ مترمکعب در روز است. همچنین در کل شهرستان طارم ۵,۹۲۶,۰۸۴ مترمکعب آب از منابع زیرزمینی چون چاه، قنات و چشمه برداشت می‌شود که این حجم برای بخش چورزق ۵۴۸,۶۸۷.۲ مترمکعب و برای روستاهای هدف ۱,۳۱۸,۲۱۸ مترمکعب است.

جدول ۵۳: تامین آب از طریق ایستگاه‌های پمپاژ

ردیف	نام شهرستان	نام بخش	نام دهستان	نام روستا	تعداد ایستگاه پمپاژ در مدار	حجم ایستگاه پمپاژ در مدار - مترمکعب در روز
جمع شهرستان					۱۸	۵۴۶۷
۱	طارم	چورزق	چورزق	ارشت	۱	۴۳۲
۲	طارم	چورزق	چورزق	جیا	۱	۳۴۶
۳	طارم	چورزق	چورزق	شقاقی اندر	۱	۵۱۸
۴	طارم	چورزق	چورزق	کلوج آباد	۱	۵۱۸
جمع دهستان					۴	۱۸۱۴
۱	طارم	چورزق	دستجرده	الزین	۱	۲۵۹
۲	طارم	چورزق	دستجرده	دستجرده	۱	۲۵۹
۳	طارم	چورزق	دستجرده	قاضی بلاغی	۱	۴۳۲
۴	طارم	چورزق	دستجرده	کهیا	۱	
۵	طارم	چورزق	دستجرده	مورستانه	۱	۲۵۹
جمع دهستان					۵	۱۲۱۰
جمع بخش					۹	۳۰۲۴

طبق استعلام از آب و فاضلاب روستایی استان زنجان، روستاهای هدف را می‌توان به لحاظ بهره‌مندی از برداشت منابع آب زیرزمینی در سه دسته اصلی دارای چاه، دارای قنات و دارای چشمه تقسیم کرد. روستای ایچ دارای دو رشته قنات، گوهر یک رشته قنات، ونی سر یک رشته قنات، دهنه، دو رشته قنات، رزه بند یک رشته قنات، دستجرده یک رشته قنات، قلات یک رشته قنات و روستای سانسیر دارای دو رشته قنات در حال آبدهی هستند. همچنین روستاهای گوهر، ولیدر و سانسیر دارای چشمه‌های دارای آبدهی برای استفاده‌های کشاورزی-شرب هستند. در نهایت روستاهای ونی سر (یک حلقه چاه)، دستجرده (سه حلقه چاه) و سانسیر (دو حلقه چاه) از طریق چاه‌های در اختیار، امکان استفاده از منابع زیرزمینی آب را دارا هستند.

تامین برق برق برای پشتیبانی از زنجیره ارزش محصولات کشاورزی، از طریق خطوط انتقال برق ۲۳۰ و ۴۰۰ کیلوولتی از جنوب بخش و ترانس‌های برق موجود انجام می‌شود.

در زمینه تامین زیرساخت‌های مورد نیاز برای تبدیل محصولات، پهنه‌های صنعتی شهرستان شامل شهرک و ناحیه صنعتی طارم که در بخش مرکزی واقع شده‌اند به عنوان یک زیرساخت آماده سرمایه گذاری هستند. کارگاه‌های مرتبط با صنایع تبدیل محصولات کشاورزی می‌توانند در خارج از این پهنه‌ها نیز استقرار پیدا کنند.

تامین قسمتی از سرمایه مورد نیاز برای صنایع و کارگاه‌های تبدیلی توسط بانک‌های عامل وام‌های اشتغال روستایی (بانک‌های کشاورزی، توسعه تعاون، پست بانک و صندوق کارآفرینی امید)، صندوق‌های اعتبارات خرد اشتغال روستایی و اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی (اعطای تسهیلات؛ ۷۰ درصد آورده بانک ۳۰ درصد آورده تعاونی) صورت می‌گیرد.

بازارهای روستای دستجرده، سه راهی کوهکن، روستای شیت و... از زیرساخت‌های مهم برای توزیع محصولات در زنجیره تولید و عرضه محصولات کشاورزی است. دسترسی به مرکز شهرستان و استان از طریق دو جاده ارتباطی در شمال و جنوب دهستان از دیگر زیرساخت‌های مهم در توزیع محصولات کشاورزی است.

برای معرفی توانمندی‌های کشاورزی و بهره‌برداری گردشگری از این توان‌ها جشنواره برداشت محصول گیلاس در روستای شیت و جشنواره برداشت محصول سیر در روستای دستجرده برگزار می‌شود. که تمامی این موارد زیرساخت‌هایی هستند که در شکل‌گیری زنجیره تولید و عرضه محصولات کشاورزی در وضع موجود نقش دارند.

جدول ۵۴: برداشت از منابع آب زیرزمینی (چاه، چشمه و قنات) در روستاهای هدف بخش چورزق

روستا مجتمع	چاه، چشمه، قنات و...	نام منبع	تولید به مترمکعب	وضعیت بهره برداری از چاه، چشمه، قنات و خط انتقال	وضعیت استحصال و برداشت
ایچ	قنات	قنات ایچ ۱	۱۱۵،۲۰۳	در مدار بهره برداری	عادی (۳۶۵)
		قنات ایچ ۲	۰	در مدار بهره برداری	عدم برداشت (۳۶۵)
گوهر	چشمه‌ها	چشمه گوهر	۳۱،۱۳۲	در مدار بهره برداری	عادی (۳۶۵)
	قنات	قنات گوهر	۱۱۱،۹۰۴	در مدار بهره برداری	عادی (۳۶۵)
ولیدر	چشمه‌ها	چشمه ولیدر	۸۶،۹۷۶	در مدار بهره برداری	عادی (۳۶۵)
جزلا	چشمه‌ها	چشمه جزلا	۶۲،۵۶۴		عادی (۳۶۵)
	دریافت از خط انتقال آب تصفیه		دریافت از خط انتقال آب مجتمع جزلا	در مدار بهره برداری	
مجتمع جزلا	قنات مجتمع	قنات مجتمع جزلا	۳۶،۵۲۱	در مدار بهره برداری	عادی (۳۶۵)
ونی سر	چاه‌ها	چاه ونی سر	۵۴،۷۵۰	فعال-روشن	عادی (۳۶۵)
	قنات	قنات ونیسر	۳۸،۳۲۵	در مدار بهره برداری	عادی (۳۶۵)
دهنه	قنات	قنات ۱ دهنه	۳۱،۴۲۰	در مدار بهره برداری	عادی (۳۶۵)
		قنات ۲ دهنه	۳۱،۴۲۰	در مدار بهره برداری	عادی (۳۶۵)
رزه بند	قنات	قنات رزه بند	۸۳،۴۴۰	در مدار بهره برداری	عادی (۳۶۵)
دستجرده	چاه‌ها	چاه جدید دستجرده	۴۳،۶۳۰	فعال-روشن	عادی (۳۶۵)
		چاه قدیمی دستجرده	۸۹،۸۳۰	فعال-روشن	عادی (۳۶۵)
		چاه شماره ۳ جدید دستجرده	۱۲،۸۴۷	فعال-روشن	عادی (۱۷۹)
	قنات	قنات دستجرده	۱۰۲،۱۸۹	در مدار بهره برداری	عادی (۳۶۵)

قنات	قنات	قنات قلات	۱۴۶،۳۱۸	در مدار بهره برداری	عادی (۳۶۵)
سانسيز	چاه‌ها	چاه سانسيز	۱۷۳،۲۷۸	فعال-روشن	عادی (۳۶۲)
		چاه سانسيز جديد	۲۰	فعال-روشن	عادی (۲۰۰)
	چشمه‌ها	چشمه سانسيز	۴،۴۶۰	در مدار بهره برداری	عادی (۳۶۵)
	قنات	قنات ۱ سانسيز	۳۱،۰۲۵	در مدار بهره برداری	عادی (۳۶۵)
		قنات ۲ سانسيز	۳۰،۹۶۵	در مدار بهره برداری	عادی (۳۶۵)

مأخذ: استعلام از آب و فاضلاب روستایی

جدول ۵۵: فعالیت‌های پشتیبان موجود برای زنجیره محصولات کشاورزی (طبق مدل پورتر)

زیرساخت‌ها	تولید	تامین آب: ۱- رودخانه قزل اوزن و رودخانه‌های فرعی شامل سرخ‌آباد چای، جزلا چای، زاچ کندی چای، لوان چای، قلات و طارم ۲- سدتنظیمی پاورود برروی رودخانه قزل اوزن با ظرفیت ۱۵ میلیون مترمکعب بعد از تکمیل ۳- ایستگاه‌های پمپاژ آب از رودخانه به تعداد ۹ ایستگاه پمپاژ در مدار با ظرفیت آبدی ۳۰۲۴ مترمکعب در روز ۴- زیرساخت‌های سنتی: حق آبه های سنتی از طریق چاه‌ها، چشمه‌ها، قنات جمعاً با ظرفیت ۲،۵۴۸،۶۸۷ مترمکعب آبدی سالیانه در سطح بخش و ۱،۳۱۸،۲۱۸ مترمکعب آبدی سالیانه در روستاهای هدف تامین برق برای پمپاژ آب: خطوط انتقال برق ۲۳۰ کیلوولت و ۴۰۰ کیلوولت از جنوب بخش و ترانس‌های برق واقع در بخش
	تبدیل	تامین سرمایه: بانک‌های عامل وام‌های اشتغال روستایی (بانک‌های کشاورزی، توسعه تعاون، پست بانک و صندوق کارآفرینی امید) + صندوق‌های اعتبارات خرد اشتغال روستایی + اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی (اعطای تسهیلات؛ ۷۰ درصد آورده بانک ۳۰ درصد آورده تعاونی) پهنه‌های صنعتی: شهرک و ناحیه صنعتی طارم کارگاه‌های خارج از پهنه‌های صنعتی
	توزیع	حوزه راه: ۱۲۲ کیلومتر راه ارتباطی آسفالت + ۷۷ کیلومتر راه شوسه، ۳۳ کیلومتر راه خاکی و ۵۱ کیلومتر راه مالرو بازارهای دایمی: دستجرده / سه راهی کوهکن معرفی محصولات: تهیه بروشور، کتابچه و امکان شرکت در نمایشگاه‌های داخلی و خارجی از طریق اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی برگزاری جشنواره‌های برداشت محصولات: جشنواره گیلان طارم (روستای شیت)، جشنواره سیر (دستجرده) و جشنواره زیتون
مدیریت منابع انسانی		آموزش توسط: دانشگاه علمی - کاربردی / دانشگاه آزاد اسلامی / دانشگاه پیام نور / آموزش فنی و حرفه ای / جهاد کشاورزی
توسعه تکنولوژی		تحقیق و توسعه، بهبود سیستم‌ها و فرایندها و روش‌های انجام کار با تاکید بر: مراکز تولید درختچه زیتون / کارگاه‌های فرآوری زیتون (شکسته / پرورده / کنسرو) / مراکز روغن گیری
تامین		کود شیمیایی: خرید از آبر / تولید: بروجرد، شیراز و... آب و برق: اداره آب (اعطای مجوز و اخذ هزینه حق بستر) / اداره برق (تامین برق و اخذ هزینه تامین برق) سمپاشی و آفت زدایی: خرید از آبر / تولید سم و داروهای گیاهی: تهران، مشهد، اصفهان و...

۲-۱-۳- فعالیت‌های اصلی زنجیره ارزش فعالیت‌های کشاورزی

الف- زنجیره ارزش محصول زیتون

در دنیا بیش از ۹۰ درصد از محصول زیتون به صورت روغن زیتون و تنها ۱۰ درصد به صورت خام مصرف می‌شود. در ایران حدود ۳۰ درصد از زیتون تولید شده به صورت روغن زیتون و ۷۰ درصد محصول به صورت خام و کنسرو شده به مصرف می‌رسد.

بیش از ۳۰ درصد محصول زیتون کشور در شهرستان طارم تولید می‌شود. این میزان محصول از ۱۳۱۴۷ هکتار زمین زیرکشت درخت زیتون (۹۵۲۸ هکتار باغات بارور) به دست می‌آید. در هر هکتار از باغات زیتون ۲۰۰ اصله درخت کاشته می‌شود. بالاترین میزان بهره‌دهی درختان زیتون در سن بالای ۳۰ سالگی درخت زیتون اتفاق می‌افتد.

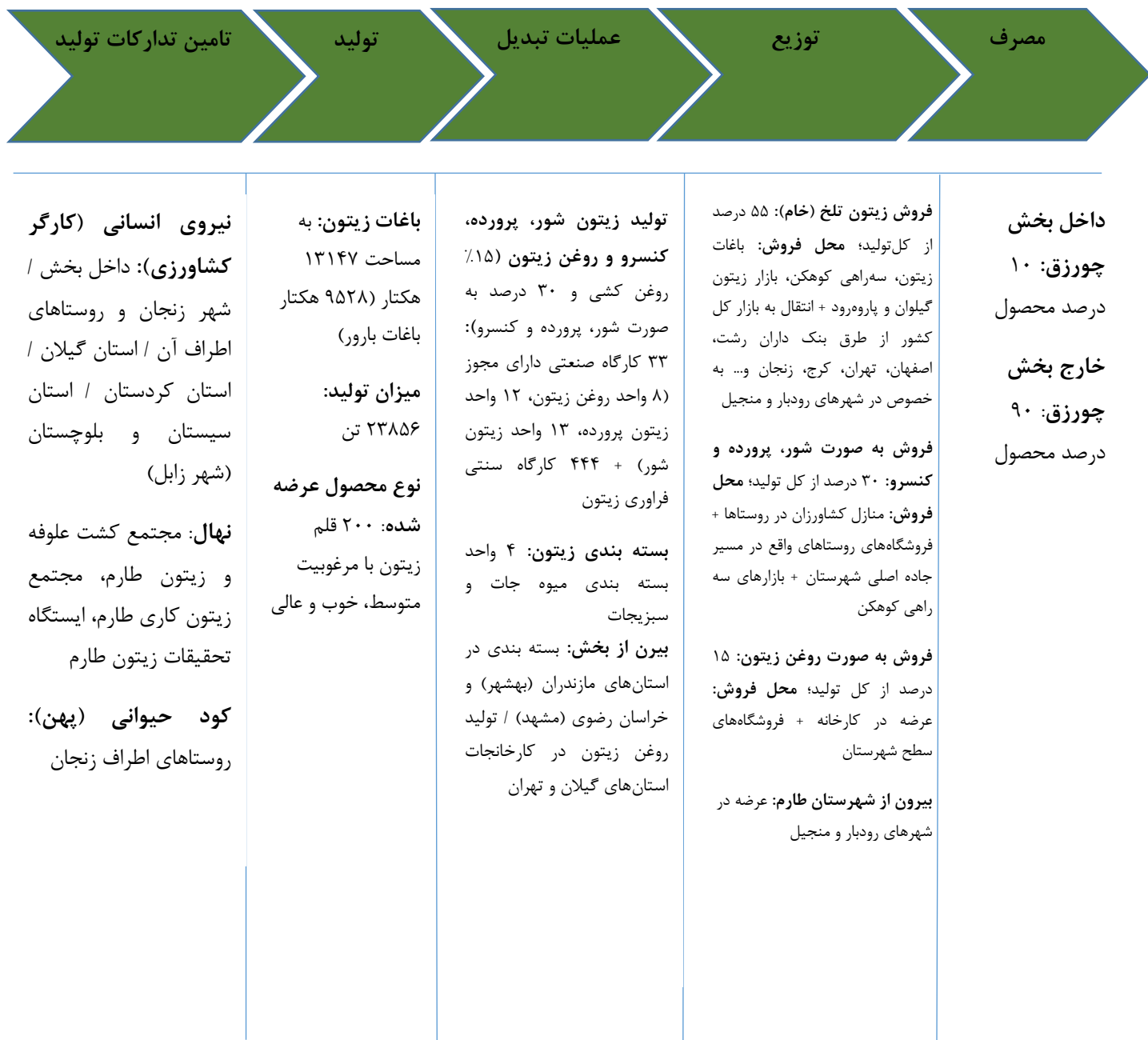
زیتون‌های تولید بر حسب اندازه و کیفیت به سه درجه اصلی مرغوبیت متوسط، خوب و عالی تقسیم می‌شوند. نهال درخت زیتون از طریق ایستگاه تحقیقات زیتون طارم تامین می‌شود. همچنین کود مورد نیاز باغات از طریق تعاونی‌های روستایی تامین می‌شود. همچنین نیروی کار مورد نیاز برای برداشت محصولات کشاورزی از خود کشاورزان و همچنین کارگرانی که استان‌های گیلان، کردستان و سیستان و بلوچستان مراجعه می‌کنند تامین می‌شود.

فروش محصولات در دو مرحله خام فروشی و فروش محصول بعد از فرآوری صورت می‌گیرد. خام فروشی در باغ و همچنین در بازارهای اصلی شهرستان به مانند سه راهی کوهکن، بازار فروش زیتون گیلوان و پاورود صورت می‌پذیرد. عرضه محصولات در این بازارها مستقیماً توسط خود کشاورزان صورت می‌گیرد. ۶۰ درصد از محصول زیتون شده به صورت خام (تلخ) فروخته می‌شود و ۴۰ درصد بعد از فرآوری به بازار عرضه می‌شود. فرآوری محصولات به صورت گرفتن تلخی زیتون جداسازی دانه زیتون (شکستن زیتون) و تبدیل به کنسرو از آن در ۴۷۷ کارگاه فرآوری زیتون (اعم از سنتی و صنعتی) صورت می‌گیرد. محصولات فرآوری شده در بازار حداقل ۸۰۰۰ و حداکثر ۱۷۰۰۰ تومان به فروش می‌رسد.

دلالت زیتون که با اصطلاح بنک‌داران شناخته می‌شوند، عموماً از شهرهای رشت، اصفهان، تهران، کرج، زنجان، مشهد و... به باغات و بازار سه راهی کوهکن مراجعه کرده و محصولات خریداری شده و برای فرآوری به استان محل اقامت خود انتقال می‌دهند. مصرف محصول زیتون در ایران عموماً به صورت فله‌ای (دبه‌ای) است.

بسته بندی زیتون عموماً در استان مازاندان (شهر بهشهر) و شهر مشهد صورت می‌گیرد. همچنین کارخانجاتی که به تولید روغن زیتون مشغول هستند و زیتون‌های تولید شده در شهرستان طارم را دریافت می‌کنند عموماً در استان‌های گیلان و تهران واقع شده‌اند.

نمودار ۴: فعالیتهای اصلی زنجیره ارزش محصول زیتون در وضع موجود (طبق مدل پورتر)

ب- زنجیره ارزش محصول سیر

- فرایند تولید:

کشت سیر در ۱۸۹۶ هکتار از اراضی زراعی بخش چورزق شهرستان طارم صورت می‌گیرد. با احتساب تولید میانگین ۴۰ تن در هکتار، میزان کل تولید سیر در سطح بخش ۷۵۸۴۰ تن برآورد می‌شود.

- فرایند برداشت محصول: نیروی انسانی مورد نیاز برای برداشت محصول سیر شامل کشاورزان و کارگران محلی است. ارقام سیر مورد کشت در شهرستان شامل سیر قرمز، سیر صورتی، سیر سفید، سیر محلی طارم می‌باشد که همه ساله در ماه‌های اردیبهشت و خرداد برداشت و به بازار عرضه می‌شود.

- فروش محصولات: محصول سیر عموماً در بازارهای روستای دستجرده عرضه می‌شود. سیرهای ریز عموماً برای مصرف به مرغداری‌ها عرضه می‌شود. با توجه به اهمیت بازار دستجرده برای عرضه سیر در سطح شمالغرب کشور، محصولات شهرستان‌های پارس‌آباد استان اردبیل و آذرشهر استان آذربایجان شرقی و همچنین سایر شهرستان‌های استان زنجان نیز در این بازار عرضه می‌شود.

استان‌های شمالی کشور، همدان، قزوین، استان تهران و شهر دزفول در استان خوزستان از بازارهای اصلی خرید محصول سیر در داخل کشور محسوب می‌شود. فرایند تبدیل سیر به ترشی عموماً در رودبار و منجیل و همچنین طارم سفلی صورت می‌گیرد.

در استان گیلان نقش آستارا در خرید محصول سیر، بسته‌بندی و صادرات به جمهوری آذربایجان و روسیه مهم و اساسی است. همچنین میزانی از سیر تولید شده از طریق به کشور عراق و کشورهای حاشیه خلیج فارس صادر می‌شود.

با توجه به اهمیت و نقش سنتی استان همدان در تولید و فروش محصول سیر، قسمتی از سیر تولید شده در این استان خشک، فراورش و به فروش مجدد می‌رسد. همچنین قسمتی از سیر تولید شده در استان گیلان خشک می‌شود.

- نقش دلالان در خرید و فروش سیر: محصولات سیر در مزرعه و همچنین در بازار روستاهای دستجرده عرضه می‌شود و توسط دلالان و تجار به بازارهای مصرف فروخته می‌شود.

- سیرترشی و سیرخشک: همانطور که اشاره شد خشک کردن سیر عموماً در استان‌های همدان و گیلان و همچنین تهیه سیرترشی در استان‌های گیلان و قزوین صورت می‌گیرد.

نمودار ۵: فعالیت‌های اصلی زنجیره ارزش محصول سیر در وضع موجود (طبق مدل پورتر)

۲-۳- شناسایی، توصیف و اولویت‌بندی قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال روستا

۱-۲-۳- وضع طبیعی روستاهای هدف

به لحاظ وضعیت طبیعی مقرهای روستاهای هدف بخش چورزق تمامی روستاها به غیر از روستای دستجرده که در دشت قرار گرفته است، در وضعیت کوهستانی، دره‌ای و یا تپه‌ای قرار گرفته‌اند. در این میان روستاهای شیت و ولیدر در تپه‌ای کوهستانی، روستای جزلا و ایچ متصل به اراضی دارای تپه فلات‌ها و تراس‌های فوقانی روستای دستجرده در دشت‌های دامنه‌ای و بقیه روستاهای هدف در تپه‌ها مکان‌یابی شده است. در این بین، روستاهای قلات و سانسیز در محدوده متصل به دشت‌های دامنه‌ای قرار دارند.

به صورت کلی منابع غنی آب سطحی و زیرزمینی به واسطه جاری بودن رودخانه قزل اوزن و رودخانه‌های فرعی به مانند سرخ‌آباد چای، جزلا چای، زاچ کندی چای، لوان چای، قلات و طارم از بخش چورزق، وجود ایستگاه‌های پمپاژ آب، قنوات، چشمه‌ها و چاه‌ها (منابع آب زیرزمینی ۵۰,۹۲ میلیون مترمکعب؛ منابع آب سطحی قابل استفاده ۴۱۵۳,۴ میلیون مترمکعب)، بارندگی سالیانه ۲۳۳,۷ میلیمتر در ایستگاه سینوپتیک آبر، ذخیره‌گاه جنگلی و پوشش گیاهی نادر و بومی جهت توسعه اکوتوریسم و گردشگری پایدار، واقع شدن روستاهای هدف ولیدر، شیت، جزلا و گوهر در منطقه حفاظت شده سرخ‌آباد همگی امکان شکل‌گیری اقتصاد قدرتمند کشاورزی متکی بر زراعت، باغداری و دامداری را فراهم کرده است. همچنین به واسطه وجود ناهمواری و مناظر زیبای مسلط بر باغات و دره‌ها، اقتصاد گردشگری نیز به خصوص در روستاهای شیت و ولیدر با امکان توسعه در بقیه روستاهای هدف وجود دارد. خطر بالای احتمال وقوع زلزله، احتمال وقوع سیل و آسیب دیدن مزارع، احتمال رانش و زمین لغزش و دشت کم عرض و دسترسی محدود به خاک از مهمترین تنگناهای موجود برای روستاهای هدف بخش چورزق است.

جدول ۵۶: وضع طبیعی روستاهای هدف طرح توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در بخش چورزق

نام آبادی	دهستان	وضع طبیعی آبادی	منبع آب
ایچ	چورزق	تپه‌ای متصل به تراس‌های فوقانی	۲ رشته قنات
جزلا		تپه‌ای متصل به تراس‌های فوقانی	رودخانه جزلا چای / چشمه
شیت		کوهستانی	رودخانه جزلا چای
گوهر		تپه‌ای / دره‌ای	۱ دهنه چشمه / یک رشته قنات
ولیدر		کوهستانی	رودخانه جزلا چای / چشمه
دستجرده	دستجرده	دشتی	سه حلقه چاه / یک رشته قنات / ایستگاه پمپاژ آب
دهنه		تپه‌ای / دره‌ای	رودخانه طارم / دو رشته قنات
رزه بند		تپه‌ای / دره‌ای	یک رشته قنات
سانسیز		دره‌ای / متصل به دشت	رودخانه قلات / ۲ حلقه چاه / ۱ دهنه چشمه / ۲ رشته قنات
قلات		دره‌ای / متصل به دشت	رودخانه قلات / یک رشته قنات
ونی سر		تپه‌ای / دره‌ای	رودخانه طارم / یک حلقه چاه / یک رشته قنات

۲-۳-۲- وضع اجتماعی روستاهای هدف

اتحاد و انسجام فرهنگی - اجتماعی در بخش چورزق و روستاهای هدف می‌تواند به عنوان یک قابلیت مثبت برای تعریف برخی از طرح‌های اشتغال‌زایی به صورت مشترک، در صورت لزوم، تلقی شود. همچنین بررسی‌های جمعیتی نشان داد که نرخ مشارکت اقتصادی بخش چورزق نسبت به کل کشور و نقاط روستایی کل کشور بالاتر است. این امر حاکی از بازار کار قدرتمندتر بخش در مقایسه سایر نقاط کشور است.

علیرغم قدرت اقتصادی و بازار کار قدرتمند در بخش چورزق؛ بین سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ کاهش جمعیت در این بخش رخ داده است. نرخ رشد جمعیت در روستاهای دستجرده (۲,۸۹ درصد)، ولیدر (۱,۷۲ درصد)، سانسیز (۱,۷ درصد)، دهنه (۰,۹۵ درصد)، قلات (۰,۹۱ درصد)، رزه بند (۰,۳۹ درصد) مثبت بوده است و در روستاهای هدف شیت (۰,۰۷- درصد)، ایچ (۰,۰۶- درصد)، جزلا (۰,۰۶۷- درصد)، ونی سر (۱,۸۱- درصد) و گوهر (۲,۲- درصد) منفی بوده است. روستاهای هدف واقع در دهستان چورزق به غیر از روستای ولیدر دارای رشد جمعیت منفی بوده‌اند و برعکس این وضعیت در دهستان دستجرده به غیر از روستای ونی سر بقیه روستاها دارای نرخ شد مثبت بوده است. عدم افزایش منابع آب و خاک، همزمان با افزایش جمعیت در کنار عدم تعریف موقعیت‌های جدید اشتغال حاصل از گسترش صنایع تبدیلی مرتبط با محصولات کشاورزی و... باعث شده است تا ظرفیت جمعیت‌پذیری روستاها محدود باشد. همچنین محدودیت در فضای اختصاص یافته برای احداث واحدهای مسکونی در روستاها باعث شده است تا ساخت و سازهای جدید عموماً با مشکلاتی برخورد کنند. همین عوامل باعث شده است تا در روستاهایی که تعریف جدیدی از اشتغالات مرتبط با کشاورزی صورت نگرفته است، جمعیت کاهش یابد.

جدول ۵۷: وضعیت روستاهای هدف به لحاظ نرخ رشد جمعیت

نام آبادی	دهستان	نرخ رشد ۱۳۹۵-۱۳۹۰	وضعیت
ایچ	چورزق	-۰,۰۶	منفی
جزلا		-۰,۰۶۷	منفی
شیت		-۰,۰۰۷	منفی
گوهر		-۲,۲	منفی
ولیدر		۱,۷۲	مثبت
دستجرده	دستجرده	۲,۸۹	مثبت
دهنه		۰,۹۵	مثبت
رزه بند		۰,۳۹	مثبت
سانسیز		۱,۷	مثبت
قلات		۰,۹۱	مثبت
ونی سر		-۱,۸۱	منفی

۳-۲-۳- وضع اقتصادی روستاهای هدف

تعداد بهره‌برداران در فعالیتهای مختلف کشاورزی نشان دهنده اهمیت فعالیت در اقتصاد و معیشت کشاورزان است. براین اساس در پیشنهاد مرتبط با اشتغال‌زایی و توسعه اقتصادی، احتمالاً می‌توان در فعالیتهای قدرتمندتر، موفقیت بیشتری را کسب کرد.

در شهرستان طارم فعالیتهای باغداری، زراعت، پرورش طیور به روش سنتی، پرورش دام سنگین و پرورش دام سبک به ترتیب بیشترین بهره‌برداران را شامل می‌شوند. در بخش چورزق فاصله بین باغداری و زراعت کاهش می‌یابد. در دهستان چورزق که نسبت به دهستان دستجرده کوهستانی‌تر است، فعالیت پرورش دام سنگین از پرورش طیور به روش سنتی پیشی گرفته است.

ساکنین روستاهای شیت و ولیدر، با توجه به وضعیت کوهستانی، بیشتر به فعالیت باغداری، پرورش دام سنگی، طیور و پرورش دام سبک مشغول هستند و زراعت در این روستا نقش خاصی را ندارد. در آبادی‌های ایچ، جزلا، سانسیز و قلات میزان بهره‌برداران در فعالیت زراعت بیشتر از فعالیت دامداری و سایر فعالیت‌ها است. در روستاهای شیت، گوهر، ولیدر، دستجرده، دهنه، رزه بند و ونی سر باغداری نقش پررنگ‌تری را در فعالیتهای کشاورزی داراست. علاوه بر فعالیتهای اصلی ذکر شده، فعالیت پرورش ماهی در روستاهای شیت، ولیدر و دستجرده انجام می‌شود. همچنین در روستای شیت پرورش کرم ابریشم و در روستای دستجرده کشت گلخانه‌ای در کنار سایر فعالیتهای کشاورزی وجود دارد.

جدول ۵۸: بهره‌برداری‌های کشاورزی بر حسب نوع فعالیت

پرورش ماهی	پرورش کرم ابریشم	پرورش دام سبک	پرورش دام سنگین	پرورش زنبور عسل	پرورش طیور به روش سنتی	کشت گلخانه‌ای	باغداری	زراعت	
۱۹	۱	۱۰۸۰	۱۵۴۲	۳۳۲	۳۱۸۳	۹	۷۰۸۳	۴۴۱۷	شهرستان طارم
۱۱	۱	۶۸۹	۹۲۸	۱۴۶	۱۲۸۹	۵	۳۱۵۷	۲۵۱۳	بخش چورزق
۶	۱	۵۲۶	۷۸۸	۱۱۲	۶۰۹	۰	۱۷۰۶	۱۱۸۶	دهستان چورزق
۰	۰	۱۹	۵۷	۲	۳۷	۰	۸۹	۱۰۲	آبادی ایچ
۰	۰	۲۹	۶۲	۵	۳۸	۰	۹۸	۱۴۴	آبادی جزلا
۲	۱	۳	۵۷	۱۳	۲۴	۰	۱۷۵	۱	آبادی شیت
۰	۰	۴۹	۷۴	۳	۳۹	۰	۱۲۹	۱۱۷	آبادی گوهر
۳	۰	۳۹	۴۸	۲	۴۳	۰	۱۳۰	۲	آبادی ولیدر
۳	۰	۱۴۲	۱۳۰	۲۶	۶۵۴	۵	۱۳۱۵	۱۱۷۴	دهستان دستجرده
۳	۰	۱۶	۸	۱	۶۵	۲	۲۱۸	۱۴۸	آبادی دستجرده
۰	۰	۱۹	۲۳	۴	۱۰۰	۰	۱۶۸	۱۵۲	آبادی دهنه
۰	۰	۱۱	۱۰	۱	۸۷	۰	۱۵۲	۱۳۲	آبادی رزه بند
۰	۰	۲۶	۴	۶	۴۸	۰	۸۰	۱۵۳	آبادی سانسیز
۰	۰	۲۳	۳۲	۲	۴۵	۰	۷۴	۱۰۴	آبادی قلات
۰	۰	۹	۲۷	۳	۱۱۰	۰	۱۳۱	۱۲۹	آبادی ونی سر

در بخش زراعی محصولات چون سیر، سیب زمینی، باقلا، گوجه فرنگی، پیاز، خربزه و طالبی و... بیشترین میزان بهره‌برداران را در روستای هدف به خود جذب کرده است.

جدول ۵۹: بهره‌برداری‌های کشاورزی بر حسب نوع فعالیت زراعی

سیر و سایر سبزیجات	یونجه	گوجه فرنگی	سیب زمینی	خربزه و طالبی	پیاز	باقلا	نخود	لوبیا	ارزن	
۲۴۱۲	۶۶	۱۴۱۲	۱۷۰۰	۴۷۴	۲۶۹	۴۶۸	۳۴	۲۴	۷۶	شهرستان طارم
۱۸۹۶	۵۲	۲۲۵	۱۵۸۱	۶۴	۱۷۰	۴۳۰	۳۰	۲۱	۷۶	بخش چورزق
۷۴۵	۴۸	۴۸	۶۸۵	۶	۱۲۸	۴۰۲	۳۰	۱۹	۷۶	دهستان چورزق
۱۱۲	۲	۰	۱۳۳	۰	۰	۴۲	۶	۲	۰	آبادی جزلا
۴۵	۳	۷	۰	۲	۴۷	۱	۰	۰	۷۶	آبادی گوهر
۹۶	۷	۴	۹۷	۰	۱	۶۹	۱	۲	۰	آبادی ایچ
۱۰۱۷	۴	۱۶۶	۸۱۶	۵۷	۳۵	۲۸	۰	۲	۰	دهستان دستجرده
۱۲۹	۰	۱۷	۱۲۰	۲	۴	۱	۰	۰	۰	آبادی دستجرده
۱۴۷	۲	۱۸	۱۴۰	۸	۳	۱۶	۰	۱	۰	آبادی دهنه
۱۳۰	۰	۷	۱۲۸	۰	۰	۲	۰	۰	۰	آبادی رزه بند
۱۴۴	۱	۲۲	۳۱	۳۱	۵	۰	۰	۰	۰	آبادی سانسیر
۱۰۲	۱	۲۲	۴۴	۷	۱	۰	۰	۰	۰	آبادی قلات
۱۲۲	۰	۳۹	۱۱۴	۸	۱	۷	۰	۱	۰	آبادی ونی سر

تعداد درختان بارور و نهال حاکی از قدرت پهنه‌ها و سکونتگاه در یک محصول خاص است که می‌تواند برای ظرفیت سنجی میزان تولید و پیشنهادات در خصوص صنایع تبدیلی موثر باشد.

زیتون و انار دو محصول اصلی باغی در بخش چورزق است. در دهستان چورزق غلبه با درخت انار است (۲۴۲۰۰۰ اصله) و زیتون در رده دوم (۶۳۰۰۰ اصله) قرار دارد. محصولاتی باغی چون فندق (۴۶۰۰۰ اصله) و گیلاس (۳۷۰۰۰ اصله) نیز از محصولات عمده به شمار می‌شوند.

در روستاهای ایچ، جزلا، شیت، گوهر، سانسیز و قلات غلبه با درختان انار است. کل باغات گیلان واقع در روستاهای هدف متعلق به روستای ولیدر (۱۹۰۰۰ اصله) و شیت (۱۰ هزار اصله) است. در روستاهای دستجرده، دهنه، رزه بند و ونی سر غلبه با درخت زیتون است.

جدول ۶۰: تعداد درخت بارور و نهال (۱۰۰۰ اصله)

هلو، شلیل و شفتالو	گیلاس	گردو	فندق	سیب	زیتون	زردآلو و قیسی	انواع تبریزی و اوکالپتوس	انواع آلو و گوجه	انگور آبی	انجیر آبی	انار	
۴۲	۳۹	۴۳	۹۶	۱۲	۱۶۰۴	۲۰	۱۱	۱۵	۱۸	۲۲	۷۵۴	شهرستان طارم
۳۵	۳۸	۲۳	۵۰	۵	۴۴۱	۸	۸	۱۳	۶	۱۲	۴۶۶	بخش چورزق
۹	۳۷	۱۳	۴۶	۴	۶۳	۶	۷	۱۰	۳	۸	۲۴۲	دهستان چورزق
۱	//	//	۷	//	۲	//	//	//	//	//	۱۳	آبادی ایچ
//	//	//	//	//	۶	//	//	//	//	//	۱۴	آبادی جزلا
//	۱۰	//	//	//	۲	//	//	//	//	۲	۲۳	آبادی شیت
//	□	//	۰	//	۸	//	۰	□	//	۱	۱۸	آبادی گوهر
//	۱۹	۱	۱	//	۰	□	//	۰	□	//	//	آبادی ولیدر
۱۱	//	۱۰	۴	۱	۳۶۶	۱	۱	۲	۴	۴	۱۸۹	دهستان دستجرده
۱	//	//	//	//	۱۱۸	//	//	//	۱	۱	۴۷	آبادی دستجرده
۱	//	۱	//	//	۳۲	//	//	//	۱	۱	۲۲	آبادی دهنه
۱	//	//	//	//	۳۱	//	//	//	۱	//	۲۳	آبادی رزه بند
//	□	//	۰	□	۸	//	□	//	//	//	۱۶	آبادی سانسیز
//	□	//	□	//	۴	□	□	۱	//	۱	۱۱	آبادی قلات
۶	۰	//	//	//	۶۱	//	□	۰	//	//	۲۵	آبادی ونی سر

مساحت اراضی زراعی و باغ و قلمستان می‌تواند در برآورد ظرفیت محصولات تولیدی و احتمال تعریف صنایع تولیدی مرتبط با بخش کشاورزی دارای اهمیت باشد. مساحت کل اراضی کشاورزی

مساحت کل اراضی زراعی و باغ و قلمستان شهرستان طارم ۱۹۰۸۰ هکتار است که ۸۷۰۲ هکتار از این میزان متعلق به بخش چورزق است. در سطح روستاهای هدف روستاهای دستجرده (۹۶۱ هکتار)، ونی سر (۶۲۲ هکتار)، دهنه (۵۸۳ هکتار)، رزه بند (۴۴۱ هکتار)، جزلا (۳۶۱ هکتار)، گوهر (۳۴۰ هکتار)، ایچ (۳۲۹ هکتار)، سانسیر (۲۴۵ هکتار)، قلات (۱۶۱ هکتار)، شیت (۱۲۰ هکتار) و ولیدر (۷۲ هکتار) به ترتیب دارای بیشترین مساحت اراضی کشاورزی هستند. لازم به ذکر است که اراضی کشاورزی روستاهای شیت و ولیدر تنها به فعالیت باغداری اختصاص دارد.

جدول ۶۱: مساحت اراضی زراعی و باغ و قلمستان (هکتار)

مساحت باغ و قلمستان	مساحت اراضی زراعی	مساحت کل	
۱۰۷۴۳	۸۳۳۷	۱۹۰۸۰	شهرستان طارم
۳۶۰۰	۵۱۰۲	۸۷۰۲	بخش چورزق
۱۱۱۸	۲۵۷۸	۳۶۹۷	دهستان چورزق
۶۲	۲۶۷	۳۲۹	آبادی ایچ
۵۴	۳۰۷	۳۶۱	آبادی جزلا
۱۲۰	-	۱۲۰	آبادی شیت
۷۳	۲۶۷	۳۴۰	آبادی گوهر
۷۰	-	۷۲	آبادی ولیدر
۲۳۵۵	۲۱۹۵	۴۵۵۰	دهستان دستجرده
۶۷۰	۲۹۱	۹۶۱	آبادی دستجرده
۲۰۴	۳۷۹	۵۸۳	آبادی دهنه
۱۷۹	۲۶۲	۴۴۱	آبادی رزه بند
۵۶	۱۸۹	۲۴۵	آبادی سانسیر
۴۲	۱۱۹	۱۶۱	آبادی قلات
۳۴۵	۲۷۷	۶۲۲	آبادی ونی سر

در بررسی روستاهای هدف، تعداد گاو و گوساله در روستاهای ایچ، شیت، گوهر، جزل ولیدر و ونی سر بالاتر از ۱۰۰ رای بوده و در بقیه روستاها کمتر از ۱۰۰ راس است. این آمار حاکی از غلبه تراکم تعداد گاو و گوساله در دهستان چورزق نسبت به دهستان دستجرده دارد به طوریکه در مجموع تمامی روستاها دهستان چورزق ۳۵۴۳ راس گاو و گوساله و دهستان دستجرده تنها ۴۱۹ رای گاو و گوساله دارد. آمار نر و ماده دام‌ها هم حکایت از شیری بودن اکثر گاوهای نگهداری شده در روستاهای هدف است.

در تعداد بز روستای گوهر با ۳۹۶ راس بز مقام اول را درین روستاهای هدف دارد. روستای ولیدر با ۲۲۸ راس و روستای ایچ با ۱۱۸ راس بز، عمده‌ترین روستاهای دارای بز در میان روستاهای هدف است.

به مانند آمار گاو و گوساله، روستای ایچ در تعداد گوسفند و بره (۱۰۴۷) بر بقیه آبادی‌ها برتری دارد. روستای دستجرده با ۸۰۸ راس گوسفند و بره در مقام دوم قرار دارد. روستاهای ونی‌سر، سانسیر، قلات و جزلا با دارا بودن بیش از ۵۰۰ راس گوسفند و بره در مقام‌های بعدی قرار دارند.

جدول ۶۲: تعداد گاو و گوساله، بز و بزغاله و گوسفند و بره (راس)

	تعداد گاو و گوساله در روز آمارگیری				تعداد بز و بزغاله در روز آمارگیری				تعداد گوسفند و بره در روز آمارگیری			
	تعداد بهره برداری	جمع	ماده	نر	تعداد بهره برداری	جمع	ماده	نر	تعداد بهره برداری	جمع	ماده	نر
شهرستان طارم	۱۵۴۱	۶۶۸۴	۵۳۰۱	۱۳۸۳	۵۴۶	۶۱۸۳	۵۳۷۳	۸۱۰	۸۵۱	۳۰۱۰۹	۲۶۳۸۱	۳۷۲۹
بخش چورزق	۹۲۷	۳۹۹۵	۳۲۷۷	۷۱۸	۴۳۴	۴۲۵۱	۳۷۴۵	۵۰۶	۴۸۶	۱۳۷۰۰	۱۲۵۹۱	۱۱۰۹
دهستان چورزق	۷۸۸	۳۵۴۳	۲۹۷۰	۵۷۴	۳۷۶	۳۷۳۹	۳۳۲۱	۴۱۸	۳۴۴	۸۹۶۲	۸۳۵۳	۶۰۹
آبادی ایچ	۵۷	۳۴۲	۳۱۶	۲۶	۱۲	۱۱۸	۱۰۰	۱۸	۱۵	۱۰۴۷	۱۰۰۲	۴۵
آبادی جزلا	۶۲	۲۲۲	۱۸۵	۳۷	۱۴	۵۸	۵۵	۳	۲۷	۵۲۸	۵۱۰	۱۸
آبادی شبت	۵۷	۳۰۰	۲۳۸	۶۲	۳	۴۳	۴۲	۱	۰	۰	۰	۰
آبادی گوهر	۷۴	۲۴۴	۱۹۹	۴۵	۴۳	۳۹۶	۳۴۹	۴۷	۱۷	۲۰۶	۱۷۹	۲۷
آبادی ولیدر	۴۸	۱۷۴	۱۵۷	۱۷	۳۲	۲۲۸	۲۱۵	۱۳	۱۶	۱۹۶	۱۸۰	۱۶
دهستان دستجرده	۱۲۹	۴۱۹	۲۷۸	۱۴۱	۴۶	۴۱۹	۳۳۳	۸۶	۱۲۳	۳۸۶۲	۳۴۱۷	۴۴۵
آبادی دستجرده	۸	۲۵	۱۸	۷	۱	□	□	□	۱۶	۸۰۸	۷۵۲	۵۶
آبادی دهنه	۲۲	۷۰	۵۶	۱۴	۷	۶۵	۵۴	۱۱	۱۷	۳۱۰	۲۷۹	۳۱
آبادی رزه بند	۱۰	۳۰	۱۹	۱۲	۴	۱۵	۱۴	۱	۱۰	۲۲۶	۱۹۴	۳۲
آبادی سانسیر	۴	۵	۵	۰	۱۳	۶۸	۵۱	۱۷	۲۰	۵۷۸	۵۳۶	۴۳
آبادی قلات	۳۲	۶۹	۳۸	۳۱	۳	۵	۳	۲	۲۰	۵۶۳	۵۲۲	۴۱
آبادی ونی سر	۲۷	۱۰۷	۶۸	۳۹	۲	□	□	□	۹	۶۵۵	۵۲۷	۱۲۸

۳-۳- ظرفیت شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار

نرخ بیکاری در روستاهای دهنه (۶,۱۳ درصد)، ولیدر (۵,۹۴ درصد)، شیت (۴,۲۸ درصد) دارای بیشترین میزان است و روستاهای ایچ (۰,۵۳ درصد)، دستجرده (۰,۶ درصد) و قلات (۱,۶ درصد) دارای کمترین میزان نرخ بیکاری در بین روستاهای هدف هستند.

آمار وضعیت زناشویی در روستاهای هدف حاکی از تعداد قابل توجه افراد بی‌همسر بر اثر فوت همسر است. تعداد افراد بی‌همسر بر اثر طلاق نیز به آمار فوق افزوده می‌شود. این افراد در صورت بیکاری نیازمند توجه ویژه برای ایجاد اشتغال و همچنین نیازمند کمک و یاری از سوی نهادهای حمایتی در صورت نداشتن استقلال مالی است.

جدول ۶۳: جمعیت بالای ۱۰ سال، فعال و وضع زناشویی به لحاظ بی‌همسر بودن

مشخصات جغرافیایی		جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر		جمعیت فعال		وضع زناشویی	
نام دهستان	نام آبادی	مرد	زن	شاغل	بیکاران	نرخ بیکاری	بی همسر بر اثر فوت همسر
چورزق	ایچ	۲۶۵	۲۸۰	۱۸۷	۱	۰,۵۳	۲۴
	جزلا	۳۲۹	۲۹۱	۲۴۱	۶	۲,۴۳	۲۹
	گوهر	۲۸۶	۳۱۴	۲۴۲	۸	۳,۲۰	۵۱
	شیت	۳۸۹	۳۷۹	۲۹۱	۱۳	۴,۲۸	۳۲
	ولیدر	۲۶۱	۳۱۳	۲۸۵	۱۸	۵,۹۴	۳۶
دستجرده	دستجرده	۴۲۵	۴۳۲	۳۳۱	۲	۰,۶۰	۴۶
	رزه بند	۲۶۷	۲۴۷	۳۴۹	۱۱	۳,۰۶	۲۰
	ونی سر	۵۴۶	۵۱۴	۳۹۳	۱۶	۳,۹۱	۵۱
	دهنه	۳۰۸	۲۹۷	۲۴۵	۱۶	۶,۱۳	۲۲
	سانسبز	۴۳۹	۳۸۱	۳۴۰	۱۱	۳,۱۳	۲۹
	قلات	۲۴۱	۲۴۱	۱۸۵	۳	۱,۶۰	۲۹

۱-۳-۳- خانوارهای تحت حمایت کمیته امداد

افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) در شهرستان طارم ۱۸۳۹ نفر در سال ۱۳۹۶ بوده است که از میان زنان سرپرست خانوار ۱۱۳۲ نفر بوده‌است. همچنین در ۸ ماهه نخست سال ۹۷ تعداد مددجویان یان ارگان ۱۹۲۴ نفر بوده است.

به لحاظ تحصیلات مددجویان تحت پوشش کمیته امداد شهرستان طارم در سال ۱۳۹۷، افراد دارای تحصیلات فوق دیپلم ۱۰، لیسانس ۴۹، فوق لیسانس ۱۲، دکتری ۱، سطح دو حوزوی ۱ نفر بوده است.

کمیته امداد امام خمینی (ره) از ابتدای سال ۱۳۹۲ تا پایان ماه هفتم سال ۱۳۹۷ در مجموع به ۹۰۵ نفر و به ارزش حدود ۱۰,۵ میلیارد تومان (۱۰۴۹۷۸ میلیون ریال) تسهیلات روستایی پرداخت کرده است که بیشتر در حوزه‌های دامداری، کشاورزی و خدمات بوده است.

جدول ۶۴: تسهیلات روستایی پرداختی کمیته امداد امام خمینی (ره) از سال ۱۳۹۲ الی ۷ ماهه سال ۱۳۹۷ بر اساس گروه فعالیت (مبالغ به میلیون ریال)

گروه فعالیت	سال ۱۳۹۲		سال ۱۳۹۳		سال ۱۳۹۴		سال ۱۳۹۵		سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷ (۷ ماهه)	
	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ
دامداری	۲۹		۴۹		۷۷		۷۵		۷۷		۲۰	
کشاورزی	۴۷		۴۸		۴۸		۷۷		۸۶		۱۵	
خدمات	۳۳		۲۰		۱۲		۶		۱۴		۵	
حمل و نقل	۴		۴		۱۹		۱۰		۹		۳	
قالیبافی	۶		۴		۷		۱۲		۲		۱	
زنبورداری	۷		۱۲		۴		۵		۷		۰	
طیور	۰		۰		۰		۰		۳		۰	
صنایع دستی	۱		۰		۰		۰		۰		۰	
شیلات	۱		۲		۰		۰		۰		۰	
صنعی و صنعتی	۱۷		۵		۸		۳		۸		۳	
جمع	۱۴۵	۱۰،۲۳۰	۱۴۴	۱۲،۲۶۸	۱۷۵	۲۰،۶۳۰	۱۸۸	۲۰،۴۳۰	۲۰۶	۳۲،۹۵۰	۴۷	۸،۴۷۰

۲-۳-۳- اداره بهزیستی

در سال ۱۳۹۵ زنان سرپرست خانوار تحت پوشش اداره بهزیستی در شهرستان طارم ۱۶۰ نفر بوده است که در سال‌های ۹۶ و ۹۷ این تعداد به ۱۶۶ نفر افزایش می‌یابد. خدمات ارائه شده برای زنان سرپرست خانوار تحت پوشش اداره بهزیستی به شرح زیر بوده است:

- برگزاری دوره‌های آموزش مهارت‌های زندگی در مجموع سه سال به تعداد ۲۰۵ نفر
 - تامین مسکن به تعداد ۳ فقره در سال‌های ۹۵ و ۹۶
 - غربالگری زنان سرپرست خانوار در سه سال به تعداد ۱۲۱ نفر
 - توانمندسازی زنان سرپرست خانوار (وام و سرمایه کار) ۳ فقره
 - آموزش فرزندپروری به ۲۱ نفر در سال ۱۳۹۷
 - آموزش تاب آوری به ۱۹ نفر در سال ۱۳۹۷
- روستاهای هدف گوهر، دهنه، ونی سر و دستجرده در بین روستاهای هدف آموزش اداره بهزیستی قرار داشته است.

جدول ۶۵: برنامه‌های آموزشی و خدمات خاص ارائه شده برای زنان سرپرست خانوار تحت پوشش اداره بهزیستی

سال	نوع خدمات و تعداد افراد بهره‌مند	زنان سرپرست خانوار (شهرستان)
۱۳۹۵	- دوره‌های مهارت‌های زندگی (۶۰ نفر): روستاهای اندر-گوهر-کلوییم-دهنه - ونیسر-دستجده-قاضی‌بلاغی - تامین مسکن (۲ فقره): روستای گوهر ۱-اندر ۱ - غربالگری زنان سرپرست خانوار (۴۳ خانوار): شهر چورزق و روستاهای -اندر-گوهر-کلوییم-دهنه- ونیسر-دستجده-جیا - توانمندسازی زنان سرپرست خانوار (وام و سرمایه کار - ۲ فقره): روستای اندر ۱-قلات ۱	۱۶۰
۱۳۹۶	- دوره‌های مهارت‌های زندگی (۷۳ نفر): روستاهای اندر-گوهر-کلوییم-دهنه - ونیسر-دستجده-قاضی‌بلاغی - تامین مسکن (۱ فقره): روستای اندر ۱ - غربالگری زنان سرپرست خانوار (۴۹ خانوار): شهر چورزق و روستاهای -اندر-گوهر-کلوییم-دهنه- ونیسر-دستجده-جیا - توانمندسازی زنان سرپرست خانوار (وام و سرمایه کار - ۱ فقره): روستای شقاقی اندر ۱	۱۶۶
۱۳۹۷	- دوره‌های مهارت‌های زندگی (۷۲ نفر): روستاهای اندر-گوهر-کلوییم-دهنه - ونیسر-دستجده-قاضی‌بلاغی - غربالگری زنان سرپرست خانوار (۲۹ خانوار): شهر چورزق و روستاهای -اندر-گوهر-کلوییم-دهنه- ونیسر-دستجده-جیا - آموزش فرزندپروری ۲۱ نفر - آموزش تاب آوری ۱۹ نفر	۱۶۶

۳-۴- شناسایی و اولویت‌بندی مهمترین ظرفیت‌های روستا با تاکید بر برندسازی فعالیت‌ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران‌ها جهت تحرک اقتصادی روستا

روستاهای هدف بخش چورزق را براساس توان‌های اصلی و محصولات عمده تولیدی، می‌توان در سه دسته گروه بندی کرد.

- **روستاهای شیت و ولیدر** در دسته اول قرار می‌گیرند. با توجه به وضعیت توپوگرافیک این دو روستا، فعالیت زراعی صورت نمی‌گیرد و فعالیت اصلی ساکنین در بخش‌های باغداری، دامداری و گردشگری است. در بخش باغداری، باغ‌های این قسمت عمدتاً شامل گیلاس و انار می‌باشد. در کنار این دو درخت اصلی انجیر آبی و زیتون نیز به میزان کم کشت شده است. دام‌های اصلی این دو روستا گاو در روستای شیت و بز در روستای ولیدر است. فعالیت‌های مانند پرورش ماهی و زنبور عسل نیز در این دو روستا رواج دارد. هر دو روستا جزو روستاهای هدف گردشگری تعریف شده‌اند و در حال حاضر نیز به عنوان یکی از مقاصد گردشگری در سطح استان زنجان مطرح هستند.

- **روستاهای گوهر، جزلا و ایچ** هر سه در دهستان چورزق واقع شده‌اند و به لحاظ اقتصادی همسانی‌های زیادی را با روستاهای دهستان‌های هدف واقع در دهستان دستجده دارند با این وجود در اقتصاد معیشتی ساکنین نقش دامداری بیشتر از باغداری به چشم می‌خورد. محصولات سیر و سیب زمینی مهمترین محصولات زراعی این روستاها است ولی کشت گوجه فرنگی رواج چندانی ندارد و به جای آن محصولاتی چون گندم، جو، نخود، لوبیا و... در کنار

محصولات اصلی ذکر شده کشت می‌شود. در فعالیت باغداری محصول اصلی به جای زیتون، انار است و زیتون در رتبه دوم قرار دارد. در روستای ایچ درختان فندق نیز به بار می‌نشیند. در فعالیت دامداری گاو و بز اهمیت بیشتری نسبت به گوسفند دارد.

- در روستاهای هدف دستجرده (دستجرده، رزه بند، ونی سر، دهنه، سانسیز و قلات) و در مشابهت زیاد با روستای ایچ از بخش چورزق، محصولات اصلی زراعی شامل سیر، سیب‌زمینی، باقلا، گوجه فرنگی و خربزه و طالبی می‌شود. محصولات اصلی باغی شامل زیتون، انار، انجیرآبی و انگور آبی است. در بخش دامداری پرورش گوسفند نسبت به گاو و بز رواج بیشتری دارد.

جدول ۶۶: طبقه بندی ویژگی‌های اصلی روستاهای هدف بخش چورزق

پهنه	آبادی	ویژگی
۱	- شیت - ولیدر	- روستاهای کوهستانی با دسترسی محدود به خاک - اقتصاد متکی بر باغداری و دامداری و بدون زراعت - اقتصاد قدرتمند گردشگری (مجموعه‌های خدماتی نگین شیت، مجموعه باغ بهشت، باغ گیلان، سفره خانه قشلاق، مجتمع رفاهی باران و...) - محصولات عمده باغی: گیلان - انار - دامداری: عموما گاو (روستای شیت) و بز (روستای ولیدر) - وجود فعالیت پرورش ماهی و زنبور عسل - فعالیت‌های تجاری مثل ۲ تره بارفروشی
۲	- گوهر - جزلا - ایچ	- دسترسی به زمین‌های هموار و زراعی بیشتر، نسبت به پهنه شیت-ولیدر - اقتصاد متکی بر زراعت، دامداری، باغداری - محصولات مهم زراعی: سیر و سیب زمینی - محصولات مهم باغی: انار، زیتون، فندق - دامداری: گاو و بز
۳	- دستجرده - رزه بند - ونی سر - دهنه - سانسیز - قلات	- اقتصاد متکی بر زراعت و باغداری و کمتر دامداری - محصولات اصلی زراعی شامل سیر، سیب‌زمینی، باقلا، گوجه فرنگی و خربزه و طالبی - محصولات اصلی باغی شامل زیتون، انار، انجیرآبی و انگور آبی - دامداری: رواج بیشتر پرورش گوسفند نسبت به گاو و بز

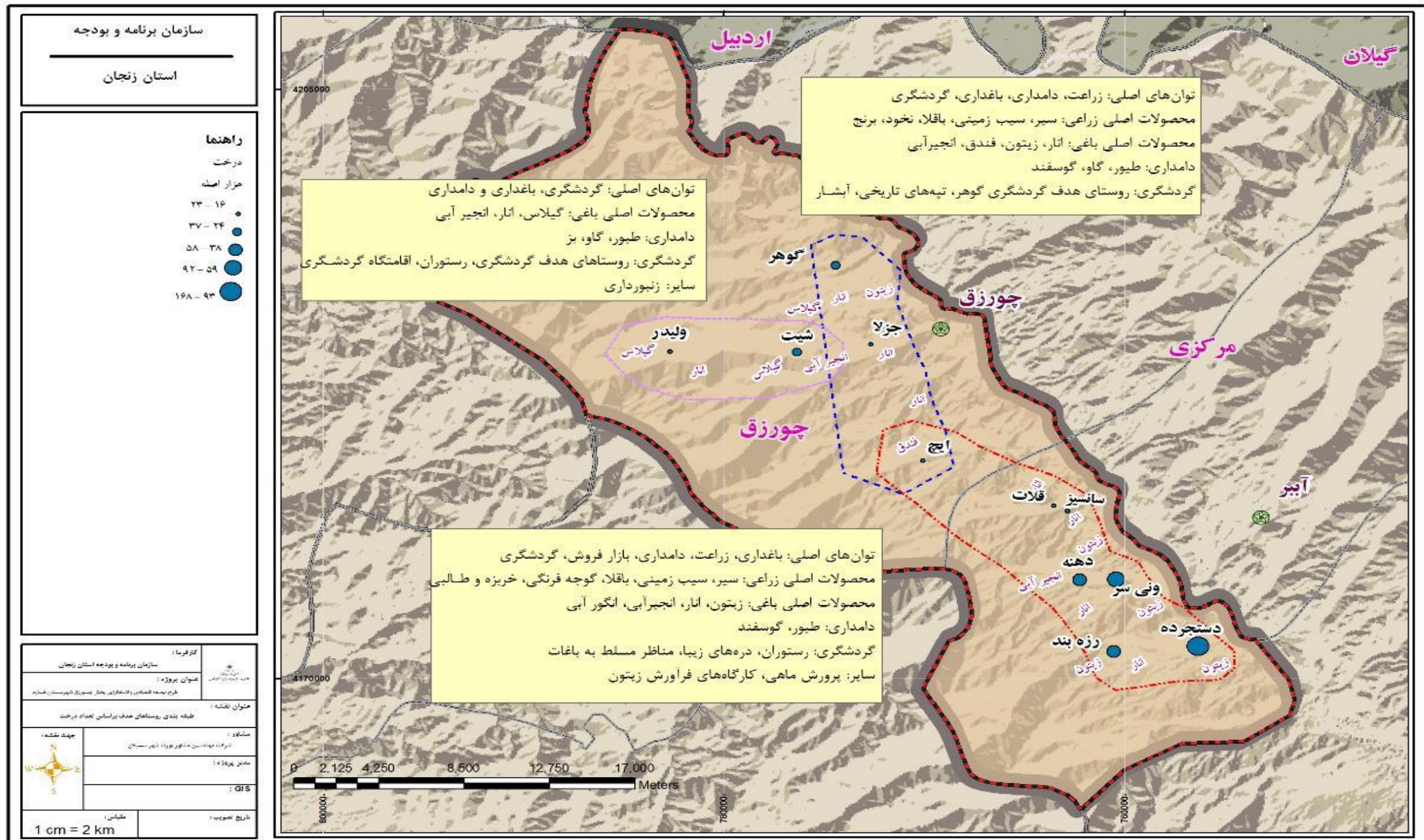
جدول ۶۷: روستاهای هدف گردشگری مصوب

ردیف	آبادی	جاذبه
۱	شیت	طبیعت / باغات گیلان / مراکز پذیرایی-اقامتی
۲	گوهر	طبیعت / آبشار
۳	ولیدر	طبیعت / باغات گیلان / مراکز پذیرایی-اقامتی

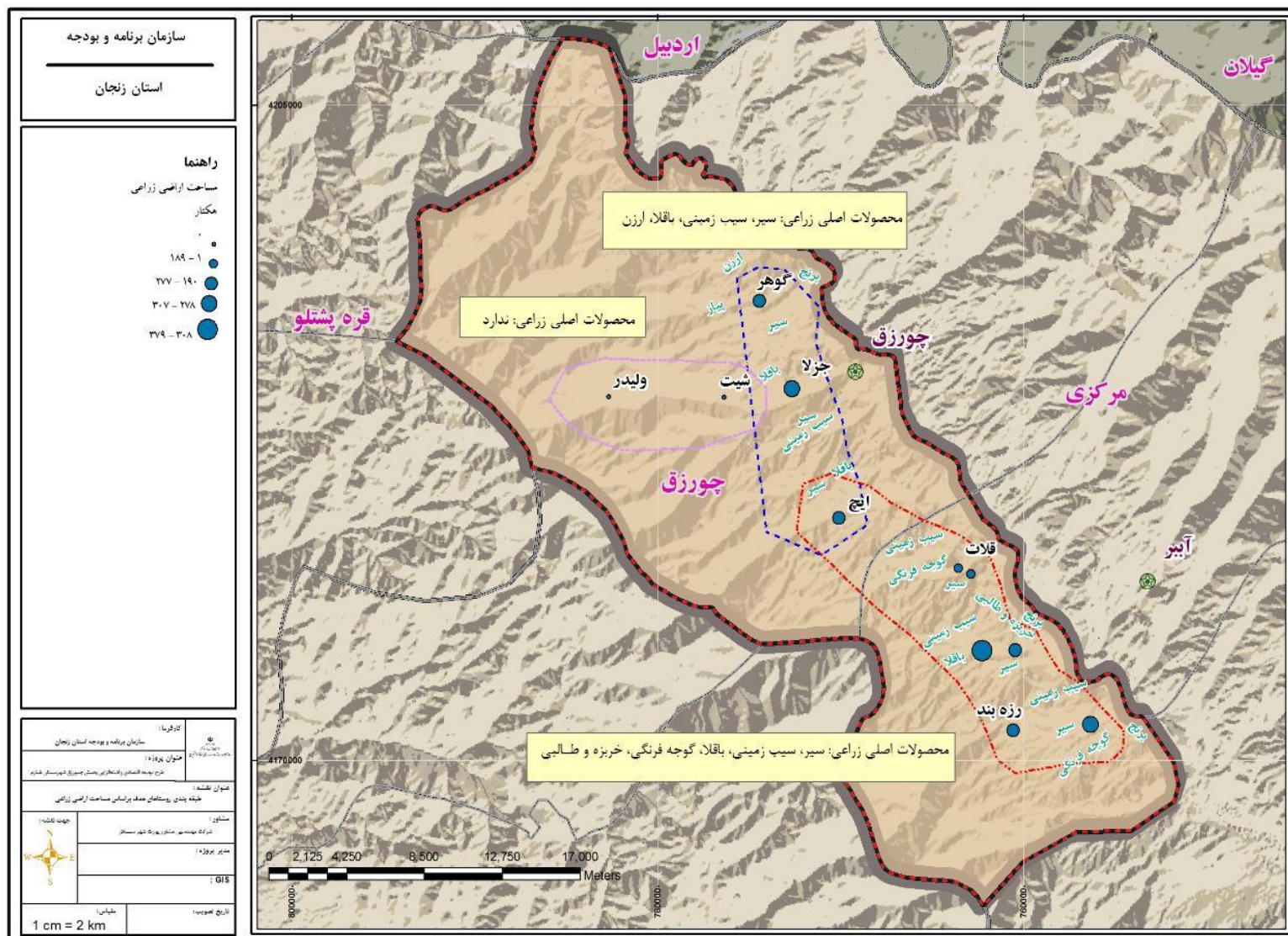
جدول ۶۸: مهمترین ظرفیت‌های روستاهای هدف برای توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی

روستای هدف گردشگری	تعداد درخت (۱۰۰۰ اصله)	مساحت اراضی کشاورزی (هکتار)			تعداد دام (راس)			تعداد بهره برداری (نفر)				
		باغ و قلمستان	اراضی زراعی	مساحت کل	گوسفند و بره	بز و برغاله	گاو و گوساله	دام سبک و سنگین	پرورش طیور/ سنتی	باغداری	زراعت	
	۲۷۰۸	۱۰۷۴۳	۸۳۳۷	۱۹۰۸۰	۳۰۱۰۹	۶۱۸۳	۶۶۸۴	۲۶۲۲	۳۱۸۳	۷۰۸۳	۴۴۱۷	شهرستان طارم
	۱۱۱۹	۳۶۰۰	۵۱۰۲	۸۷۰۲	۱۳۷۰۰	۴۲۵۱	۳۹۹۵	۱۶۱۷	۱۲۸۹	۳۱۵۷	۲۵۱۳	بخش چورزق
	۴۵۴	۱۱۱۸	۲۵۷۸	۳۶۹۷	۸۹۶۲	۳۷۳۹	۳۵۴۳	۱۳۱۴	۶۰۹	۱۷۰۶	۱۱۸۶	دهستان چورزق
	۲۳	۶۲	۲۶۷	۳۲۹	۱۰۴۷	۱۱۸	۳۴۲	۷۶	۳۷	۸۹	۱۰۲	آبادی ایچ
	۲۰	۵۴	۳۰۷	۳۶۱	۵۲۸	۵۸	۲۲۲	۹۱	۳۸	۹۸	۱۴۴	آبادی جزلا
*	۳۷	۱۲۰	-	۱۲۰	۰	۴۳	۳۰۰	۶۰	۲۴	۱۷۵	۱	آبادی شیت
*	۲۷	۷۳	۲۶۷	۳۴۰	۲۰۶	۳۹۶	۲۴۴	۱۲۳	۳۹	۱۲۹	۱۱۷	آبادی گوهر
*	۲۰	۷۰	-	۷۲	۱۹۶	۲۲۸	۱۷۴	۸۷	۴۳	۱۳۰	۲	آبادی ولیدر
	۶۰۰	۲۳۵۵	۲۱۹۵	۴۵۵۰	۳۸۶۲	۴۱۹	۴۱۹	۲۷۲	۶۵۴	۱۳۱۵	۱۱۷۴	دهستان دستجرده
	۱۶۸	۶۷۰	۲۹۱	۹۶۱	۸۰۸	□	۲۵	۲۴	۶۵	۲۱۸	۱۴۸	آبادی دستجرده
	۵۸	۲۰۴	۳۷۹	۵۸۳	۳۱۰	۶۵	۷۰	۴۲	۱۰۰	۱۶۸	۱۵۲	آبادی دهنه
	۵۵	۱۷۹	۲۶۲	۴۴۱	۲۲۶	۱۵	۳۰	۲۱	۸۷	۱۵۲	۱۳۲	آبادی رزه بند
	۲۳	۵۶	۱۸۹	۲۴۵	۵۷۸	۶۸	۵	۳۰	۴۸	۸۰	۱۵۳	آبادی سانسيز
	۱۶	۴۲	۱۱۹	۱۶۱	۵۶۳	۵	۶۹	۵۵	۴۵	۷۴	۱۰۴	آبادی قلات
	۹۲	۳۴۵	۲۷۷	۶۲۲	۶۵۵	□	۱۰۷	۳۶	۱۱۰	۱۳۱	۱۲۹	آبادی ونی سر

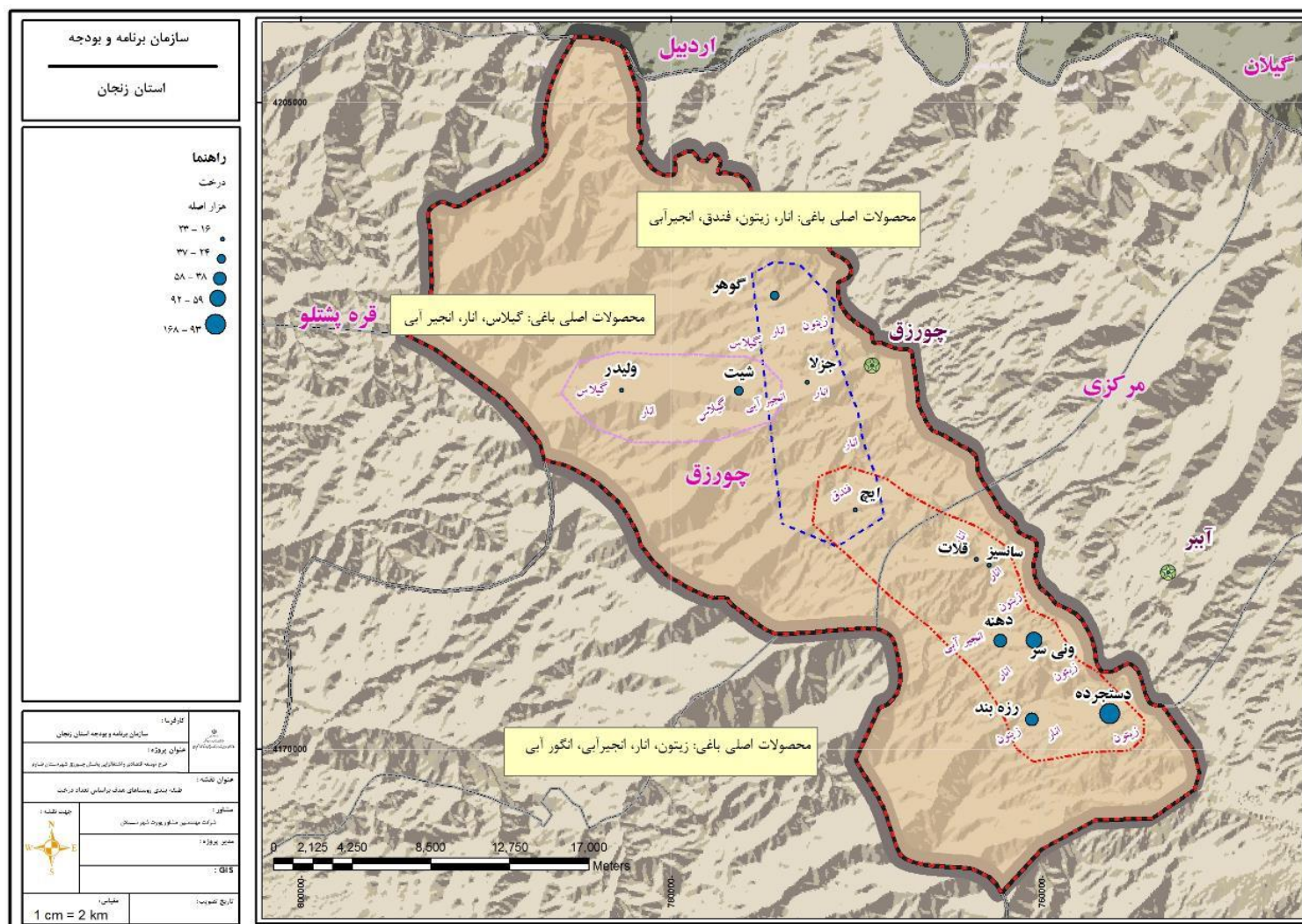
نقشه ۲۶: پهنه بندی روستاهای هدف بخش چورزق به لحاظ توان‌ها و ویژگی‌های اصلی

نقشه ۲۶: پهنه‌بندی روستاهای هدف بخش چورزق به لحاظ ویژگی‌های فعالیت‌های زراعی

نقشه ۲۷: پهنه بندی روستاهای هدف بخش چورزق به لحاظ ویژگی‌های فعالیت‌های باغی

مأخذ مشاور ۱۳۹۷

۵-۳- جمع‌آوری ایده‌های مرتبط با طرح‌های کارآفرینی قابل‌اجراء توسط افراد بومی و غیربومی،

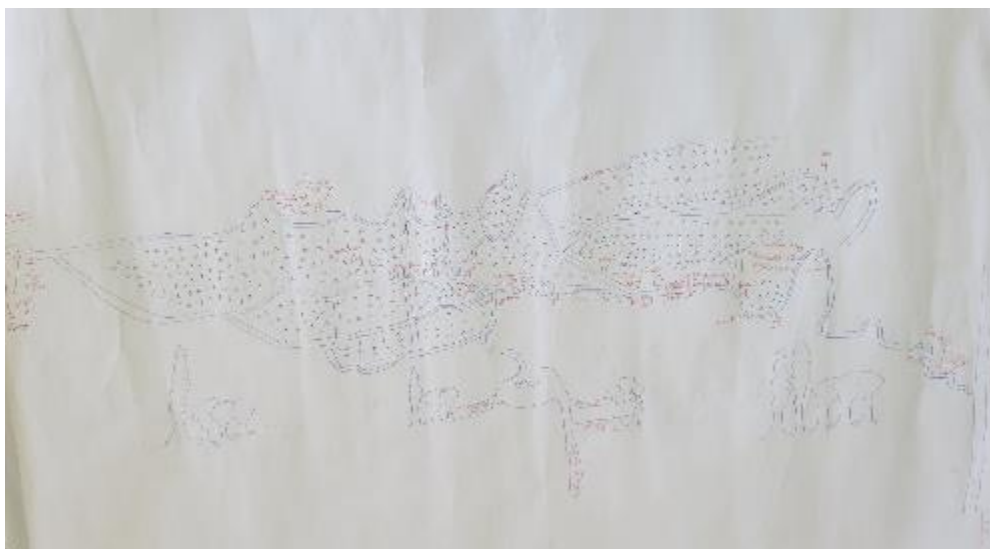
مرتبط با ظرفیت‌ها، مزیت‌ها و محورهای تولید

برای جمع‌آوری ایده‌های مرتبط با طرح‌های کارآفرینی لازم بود تا مشاور تا چند مساله را در نظر بگیرد. اولین مساله اینکه ایده‌های ارائه شده مرتبط با منابع و توان‌های روستاها باشد و در ثانی راه برای ارائه ایده‌های نوین براساس تجربیات ویژه افراد و فعالیت‌های نوینی که می‌تواند راه جدیدی را عرضه کرده ولی تا به حال مورد توجه نبوده‌اند را باز بگذارد.

براساس تجربیات مشاور، خطری که در نشست‌های مشارکتی احساس می‌شود این است که تمرکز بر ارائه راه‌های جدید و ویژه به نحوی شدت می‌گیرد که عموم نظرات از ارتباط با منابع و توان‌های روستاها دور می‌شود و در نتیجه احتمال موفقیت طرح را خدشه‌دار می‌کند. در حقیقت مشاور در اخذ ایده‌های اهالی بومی به دنبال این بود تا افکار بیشتر از هر چیز به توان‌های مغفول مانده روستا متوجه شود و در یک رابطه دیالکتیکی بین نمایندگان مشاور و افراد بومی شناخت عمیق‌تری از توان‌ها و منابع روستا هم برای مشاور و هم برای ساکنین حاصل آید و از این رهگذر ایده‌های ارائه شده بتواند هر دو جنبه مرتبط بودن و متهورانه و شجاعانه بودن خود را داشته باشد. براین اساس مشاور از روش نقشه منابع سود جست.

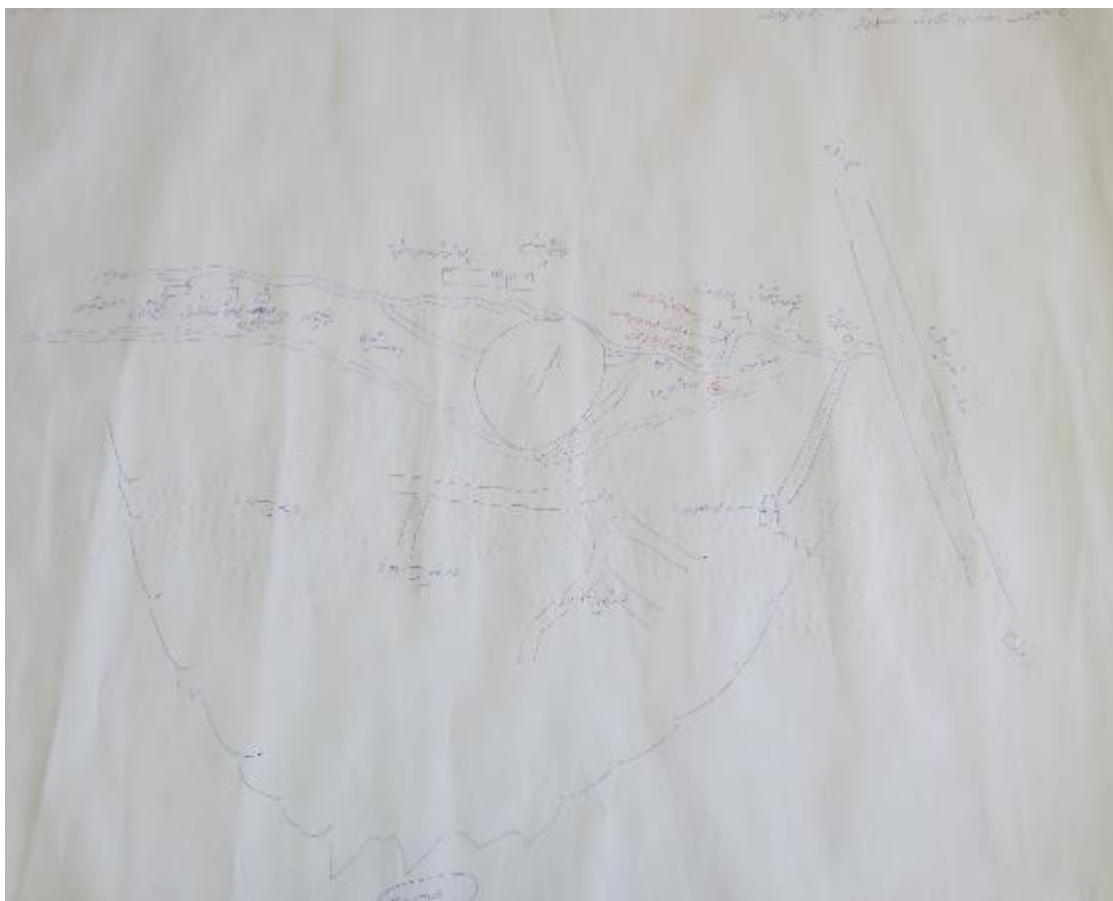
نقشه منابع روستای شیت چگونگی قرارگیری باغات گیلان و کوچه باغ‌ها را در جنوب روستا و اطراف قبرستان قدیمی نشان می‌دهد. همچنین نحوه پخشایش خدمات گردشگری در ابتدای ورودی روستای و در مسیر خروجی روستای به سمت روستای ولیدر قابل مشاهده است. تمرکز بارفروشی‌ها و سبد سازی در منتهی الیه شرق روستا و همچنین واحدهای اقامتی-رفاهی بنیاد مسکن و دهیاری در شمال شرقی روستا از مهمترین منابع روستا در زمینه‌های مختلف است. بارفروشی‌های روستای شیت محصولاتی از قبیل انار، هلو، انجیر، گیلان، زالک، خرمالو، ازگیل و... را عرضه می‌کنند که توسط دلالان خریداری و به شهرستان‌های همجوار و شهرهای چون تهران، قزوین، رشت، اردبیل، تبریز، زنجان، میانه، لنگرود، کرج، کرمانشاه، سنندج، لاهیجان، رودسر، تنکابن و... ارسال می‌شود.

تصویر ۵: نقشه روستای شیت ۱

در مقیاس بزرگتر، عبور رودخانه از پایین روستا، موقعیت قلعه باستانی و همچنین موقعیت امامزاده محمد ماهوری (مربوط به اراضی پلاک ۲۰ و در مالکیت روستای جزلا) و مسیر عبور راه‌های اصلی قابل مشاهده است. فعالیت‌هایی که به صورت بصری قابل مشاهده نیست، نگهداری دام و به خصوص گاو در این روستاست. ایده‌های مرتبط با کارآفرینی در روستای شیت و همچنین روستای ولیدر (با توجه به اینکه هر دو روستا جزو روستاهای هدف گردشگری تعریف شده است و نظام باغداری و دامداری نسبتاً مشابهی دارند)، عموماً مرتبط با صنعت گردشگری و فرآوری محصول گیلاس و انار و همچنین توسعه بازارهای عرضه محصولات کشاورزی است.

تصویر ۶: نقشه روستای شیت ۲

در نقشه منابع روستای جزلا، رودخانه زاچکان که حق آبه روستا از آنجا تامین می‌شود، کانال آبیاری، اراضی زراعی، ییلاق روستا در کوهستان، امامزاده محمد ماهوری، قبرستان قدیمی، محل چاه‌ها و منابع تامین آب شرب دارای اهمیت است. جناب حبیب الله محمدی کشاورز سیب زمینی کار این روستا، دو سال به عنوان کشاورز نمونه استان انتخاب شده است. در این روستا استخر ماهی وجود داشته است که بر اثر کاهش حجم آب چاه تعطیل شده است. مشکل ذکر شده از طرف روستاییان اینکه آب در تابستان قطع می‌شود و به همین دلیل نمی‌توانند کشت تابستانه داشته باشند. با توجه به محصولات اصلی همچون سیب زمینی، سیر، نخودفرنگی، زیتون، انار، گردو و گیلاس و همچنین ۳۰۰ راس گاو و ۴۰۰ راس گوسفند (طبق اظهار نظر روستاییان) می‌توان به ایده‌های مرتبط با این محصولات ارزش بیشتری قائل شد. ایده اصلی ارائه شده از طرف اهالی بومی احداث گلخانه برای محصولاتی چون گوجه فرنگی، توت فرنگی، خیار، فلفل، بادمجان، قلمه زیتون و گل و گیاه است.

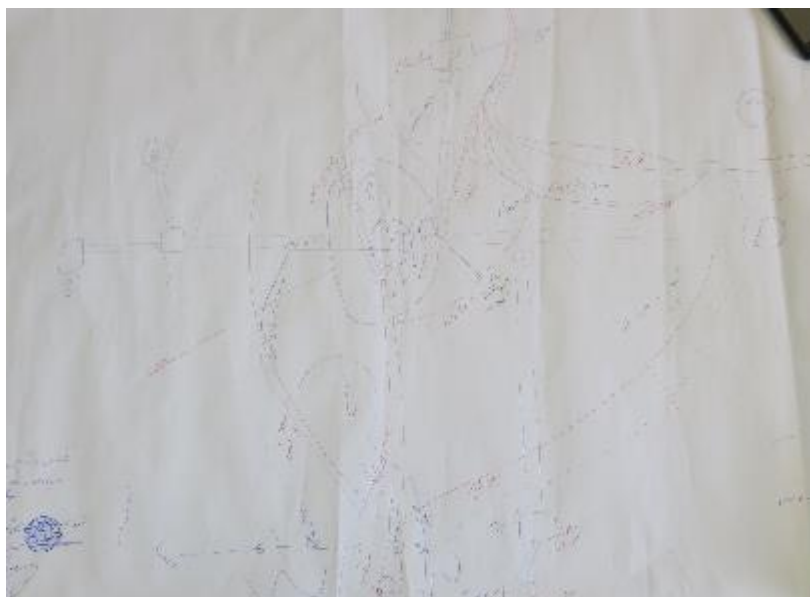
تصویر ۷: نقشه منابع روستای جزلا

نقشه منابع روستای **گوهر** مزارع برنج را در اطراف رودخانه قزل اوزن نشان می‌دهد. همچنین محل کشت محصولاتی چون گندم، جو و نخود و محصولاتی چون پیاز و نخود فرنگی که براساس نحوه دسترسی به آب در زیرناحیه‌های جداگانه کشت می‌شود و همچنین باغات روستا (زیتون و انار) بر روی این نقشه قابل مشاهده است. قلعه بابا ملحد، آبشار واقع در یک دره با مناظر طبیعی زیبا با نام دودعدو، خانه گردشگری گوهر و همچنین امکان دسترسی به امامزاده قاسم روستای کلواپی، امامزاده محمد باقر روستای کله سیران و امامزاده هاشم سرخ میشه از امکانات قابل ذکر گردشگری روستا بر روی نقشه منابع آن است.

روستای گوهر جزو روستاهای هدف گردشگری است و بر اساس توان‌های گردشگری و همچنین زمینه‌های تولید کشاورزی مبتنی بر محصولاتی چون برنج و پیاز، می‌توان ایده‌های مرتبط با این حوزه‌ها را در اولویت قرار داد.

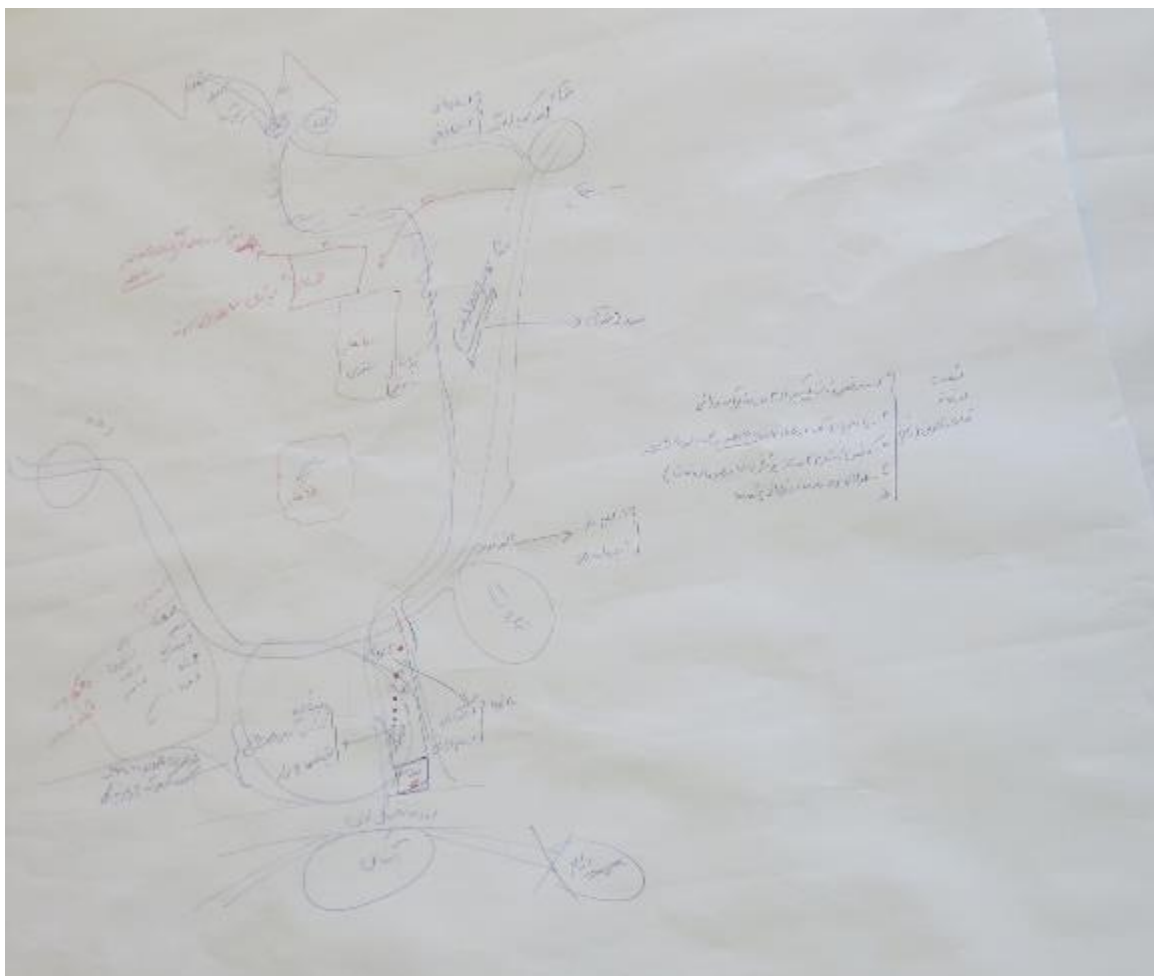
تصویر ۸: نقشه منابع روستای گوهر

در نقشه منابع روستاهای سانسیز و قلات که منابع مشترک آب با روستای کهیا دارند، آنچه بیش از همه نمود دارد رودخانه قلات-قشلاق (سانسیز) است. روستای سانسیز دارای دو نهر به نام‌های کند آرخی و بلاغلار آرخی است. نهرهای روستای قلات لیلیم آرخی و درمان آرخی (دییرمان / آسیاب) و نهرهای روستای کهیا مانی‌جا آرخی و لینه‌لر آرخی است. با توجه به اینکه این رودخانه یکی از پرآب‌ترین رودخانه‌های شهرستان طارم است پیشنهاد و ایده اصلی بر این بود تا با احداث یک سد معیشتی با امکان ذخیره آب در سه ماه زمستان (۷۰ درصد آب) و دو ماه بهار (۳۰ درصد آب)، آب حدود ۷۰ درصد از باغات روستاهای سه گانه به صورت پایدار تامین خواهد شد. همچنین قنات داخل روستای سانسیز با میزان آبدی ۱۱۰ اینچ در تابستان و چند برابر این میزان در سایر فصول از دیگر منابع آب قابل ذکر در این نقشه است که در صورت لایروبی و بازسازی امکان افزایش چشمگیر دبی قنات تا حدود ۲ برابر متصور است.

محصولات اصلی ذکر شده زراعی شامل سیر، سیب‌زمینی، باقلا و خربزه و محصولات باغی به صورت زیتون، انار و انجیر ذکر شده است.

تصویر ۹: نقشه منابع روستاهای سانسیز و قلات

نقشه منابع روستاهای دستجرده، دهنه، ونیسر و رزه بند حاکی از شکل گیری فعالیت‌های اقتصادی متنوع به خصوص در اطراف روستای دستجرده است. عبور رودخانه قزل اوزن از سمت پایین روستاهای دستجرده و ونی و همچنین عبور رودخانه قره سو از مجاورت روستای رزه بند و یک رودخانه فصلی از مجاورت روستاهای دهنه و ونیسر توان‌های اصلی آبی این روستاها را شکل داده است.

در روستای دستجرده آنچه بیش از همه قابل ذکر است وجود دو میدان بار برای عرضه محصولات کشاورزی است. میدان میوه تره‌بار به همراه شرکت حمل و نقل نصرت بار و یک غذا خوری در یک سمت جاده و میدان میوه تره‌بار و یک غذا خوری در سمت دیگر جاده؛ روستای دستجرده را به یکی از مهمترین مکان‌های عرضه محصولات کشاورزی در سطح شهرستان، استان و شمالغرب کشور تبدیل کرده است. این بازارهای، همانطور که در بندهای قبلی اشاره شد در زمینه عرضه محصول سیر نقش مهمی را داراست به صورتیکه محصولات سیر از پارس آباد اردبیل، آذرشهر آذربایجان شرقی و سایر شهرهای استان در این بازار جمع و مجدداً به استان‌های شمالی، قزوین، همدان، تهران، دزفول و همچنین کشورهایی چون روسیه، عراق و جمهوری آذربایجان صادر می‌شود.

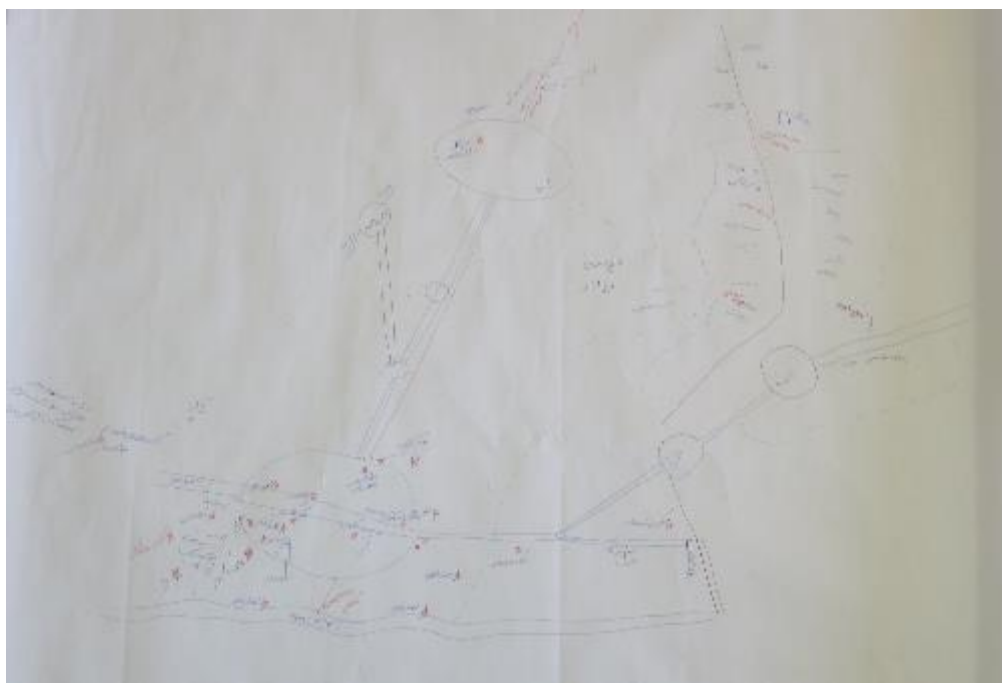
در روستای دستجرده وجود پرواربندی گوسفند، پرورش ماهی (در سه نقطه)، مرغداری، سوله‌های فراوری زیتون (در دو نقطه) وجود بانک‌ها و تالار و رستوران و غذاخوری شکل متنوعی از محصولات تولیدی بر روی نقشه منابع به تصویر کشیده است. محصولات عمده تولیدی زراعی شامل سیر، سیب زمینی، گوجه فرنگی و طالبی است. باغات

عموماً به محصول زیتون و انار اختصاص دارند. وجود یک تپه مشرف بر روستای دستجرده و باغات زیتون، انار و مزارع اطراف، توان بالقوه‌ای را برای استفاده گردشگری در میان این روستاها فراهم کرده است.

به سمت روستای ونیسر دو شکت شن و ماسه قابل مشاهده است. همچنین در اطراف روستای دهنه مرکز پرورش ماهی، مرغداری، معدن مس مطالعه شده و همچنین مسیر مناسب برای گردشگری وجود دارد. در روستای زه بند پرورش دام به صورت گوسفند رونق دارد و دره رودخانه قره سود با مناظر زیبای درختان چنار و پیده دوه سکیزی (سنگ شتر) مسیر مناسبی را برای پیاده روی یک ساعته فراهم می‌کند.

با توجه به زیرساخت‌های موجود در این روستاها و وجود مناظر و منابع غنی طبیعی، امکان توسعه گردشگری در این ناحیه وجود دارد. همچنین فعالیت‌هایی چون پرورش ماهی، دامداری مدرن، مرغداری، فرآوری محصولاتی چون سیر و زیتون در این روستاها امکان تعریف دارد.

تصویر ۱۰: نقشه منابع روستاهای دستجرده، دهنه، ونیسر، رزه بند

۶-۳- تعیین نتایج کیفی و کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا

با توجه به هدف عمده طرح توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستاهای هدف و اهداف ویژه طرح؛ شناخت علمی و تحلیل راهبردی مزیت‌ها، توانمندی‌ها و تنگنایهای اساسی توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در روستاهای هدف، بسترسازی جهت رفع تنگناها و بهره‌گیری از توانمندی‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در روستاهای هدف، یکپارچه‌سازی، هدفمندکردن و تعیین اولویت‌های سرمایه‌گذاریهای اقتصادی اشتغال‌زا در روستاهای هدف، تقویت ظرفیت‌های موجود و ایجاد ظرفیت‌های جدیدی تولیدی با تاکید بر تکمیل زنجیره ارزش و زنجیره تولید با مشارکت بخش غیردولتی در روستاهای هدف، تقویت و نهادینه‌سازی مشارکت بخش عمومی، خصوصی، تعاونی و مردمی (ساکنین و ذینفعان روستاهای هدف) در توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در روستاهای هدف، انتظار می‌رود که در روستاهای هدف دستاوردهای زیر بدست آید:

- ایجاد اشتغال پایدار و رونق کسب و کار در روستاهای هدف
- کاهش شکاف توسعه اقتصادی و تعادل بخشی روستایی-شهری
- تقویت اقتصاد محلی صادرات محور در پیوند با اقتصاد منطقه‌ای در روستاهای هدف
- افزایش مشارکت اقتصادی روستاهای هدف
- توانمندسازی اقتصادی روستاییان و ظرفیت‌سازی مشارکت تحصیلکردگان محلی در طرح‌های توسعه اقتصادی
- تنوع بخشی به اقتصاد و معیشت روستاییان
- سهم‌بری عادلانه عوامل در زنجیره ارزش فعالیت‌های اقتصادی روستاهای هدف
- سهم‌بری عادلانه و پایدار از منابع زیستی با اهداف اقتصاد مقاومتی در زمینه عدالت بین نسلی و درون نسلی
- افزایش سطح درآمد و ارتقاء سطح بهره‌وری در روستاهای هدف
- تقویت تمرکززدایی در انجام مطالعات توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی
- تثبیت جمعیت روستایی و ایجاد انگیزه برای بازگشت مهاجران روستایی
- با اجرا و تحقق برنامه‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی، انتظار می‌رود که نتایج کیفی و کمی زیر برای روستاهای هدف بدست آید:
- اشتغال‌زایی از طریق ایجاد صنایع تبدیلی در زمینه باغداری به ویژه محصولات زیتون، انار، گیلاس، فندق با توجه به پتانسیل روستا
- اشتغال‌زایی از طریق ایجاد صنایع تبدیلی زراعت به ویژه محصولات سیر، سیب‌زمینی، باقلا، نخود و برنج با توجه به پتانسیل روستا
- اشتغال‌زایی از طریق ایجاد صنایع تبدیلی دامی با توجه به پتانسیل روستا
- اشتغال‌زایی از طریق ایجاد خدمات گردشگری با توجه به پتانسیل روستا
- تثبیت جمعیت و جلوگیری از نرخ رشد منفی در روستاهای هدف
- کاهش بیکاری فصلی، افزایش اشتغال جوانان و سرپرستان خانوار روستا از طریق ایجاد صنایع تبدیلی
- افزایش درآمد روستاییان از طریق برندسازی محصولات منطقه طارم
- بازاریابی و تبلیغات و فروش محصولات روستاهای هدف در سطح ملی و صادرات محصولات به کشورهای همسایه
- افزایش مشارکت مردم در سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی روستا

۷-۳- تعیین اقدامات مناسب برای ارتقاء ظرفیت فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی موجود

روستا

برای ارتقاء ظرفیت فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی موجود روستاهای هدف، عوامل زیرساختی، سیاسی-مدیریتی، اجتماعی-آموزشی و اقتصادی-مالی، می‌توانند به عنوان اقدامات مناسب موجب تحرک اقتصادی منطقه گردند که در جدول زیر و در ادامه آورده شده است:

جدول ۶۹: اقدامات مناسب برای ارتقای ظرفیت اقتصادی روستا در مقوله‌های مختلف

عوامل زیرساختی	عوامل سیاسی-مدیریتی	عوامل اجتماعی-آموزشی	عوامل اقتصادی-مالی
- تقویت خدمات گردشگری	- ثبات و نظارت در اجرای قوانین و مقررات	- ارائه آموزش‌ها و مهارت‌های مرتبط با صنایع تبدیلی	- حمایت مالی از سوی بانک‌ها و موسسات مالی عامل
- توسعه زیرساخت جاده‌ای	- جلوگیری از نوسانات شدید بازار	- ارائه آموزش‌های مشارکت خانگی و صنایع دستی	- استفاده از اعتبارات خرد
- توسعه زیرساخت‌های تامین آب	- کاهش هزینه‌های کشاورزی	- اتکا به منابع مردمی و مشارکت دادن آنها	- آسان نمودن شرایط دریافت اعتبارات
- توسعه آبیاری مکانیزه	- تسهیل فرایند صدور محصولات به خارج از کشور	- برگزاری دوره‌های بازاریابی	- پرداخت اعتبارات با نرخ سودهای مصوب ۴-۶ درصد
- برندسازی محصولات اصلی	- تسهیل‌گری اقدامات در ارتباط با رفع موانع اداری و قانونی	- تشکیل و حمایت از شرکت‌های تعاونی	- تضمین خرید محصولات روستایی
- توسعه زیرساخت‌های اینترنت مبتنی بر موبایل	- ناحیه‌های صنعتی		
- ساماندهی و تقویت میدان‌های تره‌بار			

منبع: مشاور، ۱۳۹۷

۱-۷-۳- ارتقاء عوامل زیرساختی روستاها

برای ارتقاء ظرفیت‌های اقتصادی روستا، داشتن شرایط زیرساخت مناسب نظی* وجود یا نزدیکی به خطوط راه آهن، آزادراه، بزرگراه، راه اصلی، راه آسفalte بین روستایی، راه آسفalte داخل روستا، برخورداری از آب شرب هم به لحاظ کمی و هم به لحاظ کیفی و برخورداری از آب کشاورزی، برخورداری از برق، گاز و خدمات مخابراتی ضرورت دارد.

اقدامات راهبردی در زمینه ارتقای عوامل زیرساختی در روستاهای هدف بخش چورزق شهرستان طارم به شرح زیر پیشنهاد می‌شود:

- تقویت محور گردشگری ممتاز استان: زنجان، تهم، شیت، شیرین سو، ماسوله، رشت با تکمیل جاده برای دسترسی به شهرستان ماسوله و استان گیلان
- تقویت محور گردشگری طبیعی-تاریخی گیلوان-آبر-چورزق-شیت و ادامه آن به سمت خلخال و استان اردبیل با تکمیل جاده در حال احداث کلور-درام
- تکمیل سد تنظیمی پاه‌رود و احداث سد معیشتی بر روی رودخانه‌ها فرعی به مانند قلات چای
- تعریف منابع آب از حق‌آبه رودخانه قزل اوزن برای تثبیت و توسعه باغداری و زراعت
- تسهیل و تامین شرایط برای روستاهای هدف به منظور تغییر شیوه سنتی آبیاری به آبیاری مکانیزه و تحت فشار
- برندسازی محصولاتی چون زیتون، سیر و انار طارم با برگزاری جشنواره‌ها، تکمیل زنجیره ارزش و تبلیغات و بازاریابی محصولات

- پوشش اینترنتی در روستاهای هدف با تاکید بر پوشش منابع گردشگری برای برندسازی توان‌های گردشگری روستاهای هدف (امکان ارائه تصاویر و ثبت خاطرات به صورت آنی از طرف گردشگران در فضای مجازی از طریق دسترسی به خدمات اینترنت پرسرعت)

- تقویت بازارهای فروش محصولات در روستاهای هدف با تاکید بر روستای دستجرده و شیت

۲-۷-۳- عوامل سیاسی-مدیریتی

دولت به عنوان تامین کننده اصلی کالاها و خدمات عمومی بایستی اقدامات خود را در زمینه‌های زیرساختی، قانونی و مدیریتی را به نحو احسن انجام دهد تا شرایط لازم برای توسعه فعالیت‌های اشتغال‌زای روستایی فراهم شود. بخش عمده‌ای از موانع محدودیت‌ساز در جهت تحرک اقتصادی روستاها و به ویژه گسترش مشاغل در سطح مناطق روستایی به مشکلات کلان اقتصادی مربوط می‌شود. بی‌ثباتی قوانین و مقررات، مشکلی است که نه تنها در مناطق روستایی محدودیت ایجاد کرده بلکه در کل اقتصاد کلان کشور نیز محدودیتی اساسی بوجود آورده است. این مسئله با نوسانات شدید بازار، هزینه‌های بالای تولید، و عدم تنوع فرصت‌های شغلی در روستاها تشدید می‌شود. وجود پاره‌ای از قوانین محدودیت ساز به ویژه دستورالعمل‌های دولتی در تخصیص منابع، دریافت مجوزهای تولید، و بسیاری از موارد قانونی و حقوقی از جمله زمینه‌های تاثیرگذار بر عملکرد فعالیت‌های اقتصادی در سطح روستاها می‌باشد. اقدامات راهبردی در زمینه سیاسی-مدیریتی در روستاهای هدف در بخش چورزق به شرح زیر است:

- عدالت در توزیع بودجه‌ای در بین استان‌ها و شهرستان‌ها

- عدالت در تقسیم منابع به خصوص دسترسی به آب که به طور چشمگیری می‌تواند اقتصاد کشاورزی بخش چورزق را تحت تاثیر قرار دهد. در حالیکه بخش چورزق در منتهی الیه مسیر رودخانه قزل اوزن در استان زنجان قرار گرفته است، محدودیت‌های شدید برای استفاده از منابع آب این رودخانه و رودخانه‌های فرعی حوزه آبریز رودخانه قزل اوزن اعمال می‌شود تا این آب در سد پایین دست منجیل جمع آوری شده و برای استفاده در محصولات با مصرف بالای آب همچون برنج مورد استفاده قرار گیرد. در حالیکه با همین آب می‌توان حجم بالایی از اراضی شیبدار را به باغات زیتون تبدیل کرد که مورد تایید ویژه طرح‌های فرادست نیز بوده است.

- همکاری بین استانی به خصوص در تعریض مسیر طارم به منجیل به خصوص در جاییکه جاده به حوزه سد وارد می‌شود و در نهایت به یک پلی می‌رسد که تنها یک خودرو می‌تواند به طور همزمان از آن عبور کند. این موضوع باعث می‌شود که این مسیر مهم ارتباطی-اقتصادی که می‌تواند شهرستان طارم و بخش چورزق را به محور ارتباط بین استان‌های تهران، قزوین، گیلان، زنجان، اردبیل تبدیل کند، در یک وضعیت بلاتکلیف قرار بگیرد.

- جلوگیری از نوسانات شدید بازار

- کاهش هزینه‌های کشاورزی روستاهای هدف در زمینه تولیدات زراعی و باغی نظیر دارو و سم، در زمینه دارو و خوراک ماهی، در زمینه تعذیه دام

- تسهیل فرایند صدور محصولات به خارج از کشور

- تسهیل اقدامات در ارتباط با رفع موانع اداری و قانونی ناحیه‌های صنعتی برای مجوز تولیدات

- حمایت از صنعت گردشگری روستایی به عنوان یک راهبرد مهم در توسعه اقتصادی روستاهای هدف با تاکید بر روستاهای شیت، ولیدر و گوهر

۴-۷-۳- ارتقاء عوامل اجتماعی-آموزشی

زندگی شغلی افراد باید مولد و همراه با توسعه مستمر مهارت‌ها باشد تا قادر شوند با سرعت تغییر هماهنگ شوند و به آسانی از یک شغل به شغل دیگر حرکت کنند. دولت‌ها، کارفرماها و افراد باید به آموزش شغلی و ارتقاء مهارت، به عنوان سرمایه‌گذاری پایدار برای آینده نگاه کنند نه هزینه‌هایی اضافی که باید به حداقل رسانده شود. اقدامات راهبردی در زمینه اجتماعی و آموزشی در روستاهای هدف بخش چورزق به شرح زیر است:

- ارائه آموزش‌ها و مهارت‌های مرتبط با صنایع تبدیلی در زمینه زراعت، باغداری، دامداری برای روستاهای هدف
- ارائه آموزش‌های مشاغل خانگی و صنایع دستی در زمینه فرش‌بافی، خیاطی، نم‌بافی، گلدوزی برای روستای هدف

- مشارکت دادن مردم در ایجاد شرکت تعاونی، بهبود وضعیت کالبدی روستاها
- برگزاری دوره‌های بازاریابی برای آگاه نمودن روستائیان از اهمیت بازاریابی و تبلیغات به منظور بازاریابی فروش محصولات منطقه طارم به ویژه زیتون، سیر، انار، برنج
- تشکیل و حمایت از شرکت‌های تعاونی به وسیله مردم و دولت
- ایجاد شرکت‌های خصوصی و تعاونی زیتون، سیر، انار، سیب زمینی، گردشگری
- برندسازی محصولات عمده بخش چورزق شهرستان طارم نظیر زیتون، سیر، انار، سیب زمینی
- برندسازی محصولات در حوزه گردشگری به عنوان مناطق نمونه گردشگری
- برنامه‌ریزی و ارائه آموزش‌های مناسب به روستائیان ساکن در روستاهای هدف به منظور دفع مناسب فاضلاب حاصل از کارگاه‌های سنتی زیتون و کاهش ضایعات محصولات کشاورزی زیتون
- اصلاح و بهبود وضعیت زنجیره ارزش تولیدات کشاورزی روستاهای هدف از طریق تقویت حوزه‌های کارآفرین در زمینه کشاورزی (زراعت، باغداری و دامداری) و گردشگری

۳-۷-۴- عوامل اقتصادی و مالی

یکی از مهمترین عوامل تاثیرگذار در توسعه اقتصادی روستاها، حمایت‌های مالی و تسهیلات اعتباری با نرخ سود کم می‌باشد. وجود اعتبارات کم سود و تسهیل در فرایند دریافت این اعتبارات باعث انگیزش روستائیان و توسعه کسب و کار آنها می‌شود. اقدامات راهبردی در زمینه اقتصادی و مالی در روستاهای هدف بخش چورزق به شرح زیر است:

- حمایت مالی از سوی بانک‌ها و موسسات مالی عامل از طریق تامین منابع مالی متناسب با نیازهای واحدهای تولیدی با سود مصوب ۴-۶ درصد و حل ضمانت‌های بانکی به ویژه در حوزه باغداری، زراعت و دامداری روستاهای هدف

- استفاده از اعتبارات خرد برای بهبود وضعیت تولید در بخش کشاورزی
- آسان نمودن فرایند دریافت اعتبارات از بانک‌های عامل
- حمایت‌های بیمه‌ای از محصولات در زمان وقوع خسارات طبیعی نظیر تگرگ، سرمازدگی و ...

۸-۳- تعیین برنامه‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی برای ارتقاء سطح فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا

نتایج حاصل از اسناد فرادست، برداشت میدانی تشکیل کارگاه‌های مشارکتی، تهیه نقشه منابع روستاها و ایده‌های اخذ شده از افراد بومی و ساکنین نشان می‌دهد که محوریت توسعه فعالیت اقتصادی و اشتغال‌زایی روستاهای هدف واقع در بخش چورزق، بر حوزه گردشگری و کشاورزی (زراعت، باغداری و دامداری) استوار است.

جدول ۷۰: برنامه‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستای هدف بخش چورزق

برنامه	طرح / پروژه
برنامه توسعه بخش گردشگری	۱- تجهیز خانه‌های بومگردی ۲- ایجاد باغ رستوران ۳- ایجاد محل‌های اقامت شبانه ۴- ایجاد خدمات تورگردی و آژانس‌های ارائه خدمات گردشگر ۵- ایجاد کمپ گردشگری
برنامه توسعه صنایع تبدیلی مرتبط با محصولات زراعی	۱- کارگاه کنسرو نخود سبز ۲- کارگاه بسته بندی باقلا خشک ۳- کارگاه‌ها تولید چیپس سیب زمینی / پوره سیب زمینی / بسته بندی سیب زمینی / خلال سیب زمینی ۴- کارگاه بسته بندی برنج ۵- کارگاه‌های تولید پودر سیر شوری و ترشی سیر / سورت، بسته‌بندی و نگهداری سیر ۶- احداث گلخانه
برنامه توسعه صنایع تبدیلی مرتبط با محصولات باغی	۱- کارگاه تولید زیتون شور، پرورده، کنسرو و روغن زیتون ۲- کارگاه تولید زیتون ترش و زیتون با طعم‌های انار، سیر، فلفل ۳- کارگاه بسته بندی زیتون ۴- کارگاه‌های تولید رب انار / آب انار / لواشک انار / ناردان انار / دانه سورت و فریز شده انار ۵- کارگاه‌های فندق شکنی / کارگاه فرآوری فندق به صورت بوداده، ورقه، خمیر، بلغور و آرد ۶- کارگاه‌های تولید شیرینی و شکلات فندقی و گردویی ۷- کارگاه تولید کمپوت گیلاس ۸- احداث سردخانه و انبار نگهداری محصولات کشاورزی
برنامه توسعه صنایع تبدیلی مرتبط با محصولات دامی	۱- کارگاه تولید پنیر سنتی ۲- کارگاه تولید پنیر پاستوریزه ۳- پروار بندی گوسفند ۴- پرواربندی گوساله ۵- گاو شیری ۶- مرغداری
برنامه برندسازی	ایجاد فروشگاه‌های خانه طارم توسعه و تقویت بازارهای دائمی ایجاد سردخانه و انباری

۳-۹- تعیین و اولویت‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی با مقیاس کارکردی در سطح روستا

۳-۹-۱- سازگاری و تطابق ویژگی‌ها و توان‌های روستاهای هدف با برنامه‌ها و طرح‌های پیشنهادی طرح

با توجه به پهنه بندی انجام شده از ویژگی‌ها و توان‌های روستاهای هدف و با توجه به برنامه‌های تعریف شده در بخش‌های گردشگری، زراعت، باغداری، دامداری و برنامه برندسازی؛ میزان تطابق و سازگاری ویژگی‌ها و توان‌های روستاها با هر کدام از این برنامه‌ها مورد بررسی قرار گرفته است.

- بر این اساس ویژگی‌ها و توان‌های روستاهای شیت، ولیدر، گوهر (سه روستای هدف گردشگری)، دستجرده، دهنه و رزه بند این روستا سازگاری و انطباق را با برنامه‌های گردشگری نشان می‌دهد.
- با همین منطق توان‌ها و ویژگی‌های تمامی روستاهای هدف به غیر از روستاها شیت و ولیدر با برنامه‌های توسعه صنایع تبدیلی مرتبط با محصولات زراعی سازگاری و مطابقت را نشان می‌دهد.
- ویژگی‌ها و توان‌های همه روستاهای هدف بخش چورزق با برنامه‌های توسعه صنایع تبدیلی مرتبط با محصولات باغی سازگاری و مطابقت را نشان می‌دهد.
- در زمینه دامداری ویژگی‌ها و توان‌های همه روستاهای هدف با برنامه‌های توسعه صنایع تبدیلی مرتبط با محصولات دامی سازگاری و مطابقت را نشان می‌دهد.
- در زمینه برندسازی و تقویت بازارهای عرضه محصولات کشاورزی، روستاهای شیت و دستجرده با این برنامه سازگاری و انطباق را نشان می‌دهد.

جدول ۷۱: سازگاری و انطباق روستاهای هدف با برنامه‌های کلی طرح توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی

رديف	دهستان	آبادی	گردشگری	زراعت	باغداری	دامداری	برندسازی
۱	چورزق	شیت	*	-	*	*	*
۲		ولیدر	*	-	*	*	-
۳		گوهر	*	*	*	*	-
۴		جزلا	-	*	*	*	-
۵		ایچ	-	*	*	*	-
۶	دستجرده	دستجرده	*	*	*	*	*
۷		ونیسر	-	*	*	*	-
۸		رزه بند	*	*	*	*	-
۹		دهنه	*	*	*	*	-
۱۰		سانسيز	-	*	*	*	-
۱۱		فلات	-	*	*	*	-

جدول ۷۲: سازگاری و انطباق روستاهای هدف با برنامه‌های کلی طرح توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی

برنامه	طرح / پروژه	شیت	ولیدر	گوهر	جزلا	ایچ	دستجوده	ونیسر	رزه بند	دهنه	سانسيز	قلات
برنامه توسعه بخش گردشگری	- تجهیز خانه‌های بومگردی - ایجاد باغ رستوران - ایجاد محل‌های اقامت شبانه - ایجاد خدمات تورگردی و اژانس‌های ارائه خدمات گردشگر - ایجاد کمپ گردشگری	*	*	*	-	-	*	-	*	*	-	-
برنامه توسعه صنایع تبدیلی مرتبط با محصولات زراعی	- کارگاه کنسرو نخود سبز - کارگاه بسته بندی باقلا خشک - کارگاه‌ها تولید چپیس سیب زمینی / پوره سیب زمینی / بسته بندی سیب زمینی / خلال سیب زمینی - کارگاه بسته بندی برنج - کارگاه‌های تولید پودر سیر شوری و ترشی سیر / سورت، بسته‌بندی و نگهداری سیر - گلخانه	-	-	*	*	*	*	*	*	*	*	*
برنامه توسعه صنایع تبدیلی مرتبط با محصولات باغی	- کارگاه تولید زیتون شور، پرورده، کنسرو و روغن زیتون - کارگاه تولید زیتون ترش و زیتون با طعم‌های انار، سیر، فلفل - کارگاه بسته بندی زیتون - کارگاه‌های تولید رب انار / آب انار / لواشک انار / ناردان انار / دانه سورت و فریز شده انار - کارگاه‌های فندقی شکنی / کارگاه فرآوری فندقی به صورت بوداده، ورقه، خمیر، بلغور و آرد - کارگاه‌های تولید شیرینی و شکلات فندقی و گردویی - کارگاه تولید کمپوت گیلاس - احداث سردخانه و انبار نگهداری محصولات کشاورزی	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
برنامه توسعه صنایع تبدیلی مرتبط با محصولات دامی	- کارگاه تولید پنیر سنتی - کارگاه تولید پنیر پاستوریزه - پرور بندگی گوسفند - پرور بندگی گوساله - گاو شیری - مرغداری	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
برنامه برندسازی	- ایجاد فروشگاه‌های خانه طارم - توسعه و تقویت بازارهای دایمی / ایجاد سردخانه و انباری	*	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-

۲-۹-۳- اولویت بندی برنامه‌ها و طرح‌های پیشنهادی برای روستاهای هدف

بعد از توجه به ویژگی‌ها، توان‌ها روستاهای هدف و همسازی و انطباق این توان‌ها با برنامه‌های توسعه طرح لازم بود تا اولویت بندی هر یک از روستاهای هدف در ارتباط با این برنامه‌ها استخراج شود. در این مرحله بالاترین کارکرد و فعالیت فعلی روستا ملاک عمل در اولویت‌دهی بوده است.

جدول ۷۳: اولویت‌بندی برنامه‌های پیشنهادی برای روستاهای هدف

ردیف	دهستان	آبادی	گردشگری	زراعت	باغداری	دامداری	برندسازی
۱	چورزق	شیت	۱	-	۳	۴	۲
۲		ولیدر	۱	-	۲	۳	-
۳		گوهر	۱	۲	۴	۳	-
۴		جزلا	-	۱	۲	۳	-
۵		ایچ	-	۱	۳	۲	-
۶	دستجرده	دستجرده	۴	۳	۲	۵	۱
۷		ونیسر	-	۲	۱	۳	-
۸		رزه بند	۳	۱	۲	۴	-
۹		دهنه	۳	۱	۲	۴	-
۱۰		سانسیر	-	۱	۲	۳	-
۱۱		قلات	-	۱	۲	۳	-

۳-۹-۳- تعیین برنامه‌ها و طرح‌های پیشنهادی برای روستاهای هدف

حال لازم است تا دربرنظر گرفتن گزاره‌های زیر طرح‌ها و پروژه‌های مناسب برای هریک از روستاهای هدف بخش چورزق مشخص شود:

- با توجه به اینکه پروژه‌های مرتبط با گردشگری دارای کمترین میزان فشار بر منابع آب و خاک سکونتگاه‌هاست، و ظرفیت این صنعت با افزایش خدمات و اشتغال مربوط به آن افزایش می‌یابد از اینرو در روستاهایی که به نحوی توان گردشگرپذیری را بر اساس ویژگی‌هایشان دارا هستند، این برنامه در اولویت اول قرار می‌گیرد.
- با توجه به اینکه تخصص برخی از روستاها به مانند شیت و ولیدر در کاشت محصولات محدود به مانند گیلاس و انار هست، لذا در مورد فرآوری این محصولات حق تقدم با روستاهاییست که تنها در یک یا چند محصول خاص تخصص دارند.
- حجم بالای زراعت و باغداری در روستایی مثل دستجرده این امکان را فراهم می‌کند تا این روستا بتوانند زمینه اشتغال‌زایی بالایی را داشته باشد. دارابودن بالاترین میزان نرخ رشد جمعیت در این روستا حاکی از توان ویژه آن برای بردوش گرفتن بار بیشتری از حجم اشتغال‌زایی در ناحیه است.

جدول ۷۴: تعیین اولویت طرح‌ها و پروژه‌های پیشنهادی برای هر یک از روستاها هدف

دهستان	آبادی	گردشگری	زراعت	باغداری	دامداری	برندسازی
چورزق	شیت	- تجهیز خانه‌های بومگردی - ایجاد باغ رستوران - ایجاد محل‌های اقامت شبانه	گلخانه	- کارگاه‌های تولید رب انار / آب انار / لواشک انار / ناردان انار / دانه سورت و فریز شده انار - کارگاه تولید کمیوت گیلاس - احداث سردخانه و انبار نگهداری محصولات کشاورزی	- کارگاه تولید پنیر سنتی - کارگاه تولید پنیر پاستوریزه - پروراندی گوساله - گاو شیری	- ایجاد فروشگاه‌های خانه طارم - توسعه و تقویت بازارهای دائمی - ایجاد سردخانه و انباری
	ولیدر	- تجهیز خانه‌های بومگردی - ایجاد باغ رستوران - ایجاد محل‌های اقامت شبانه	گلخانه	- کارگاه‌های تولید رب انار / آب انار / لواشک انار / ناردان انار / دانه سورت و فریز شده انار - کارگاه تولید کمیوت گیلاس	- کارگاه تولید پنیر سنتی - کارگاه تولید پنیر پاستوریزه - پرور بندى گوسفند - پروراندی گوساله - گاو شیری	-
	گوهر	- تجهیز خانه‌های بومگردی - ایجاد باغ رستوران - ایجاد محل‌های اقامت شبانه	- کارگاه کنسرو نخود سبز - کارگاه‌ها تولید چیپس سیب زمینی / پوره سیب زمینی / بسته بندی سیب زمینی / خلال سیب زمینی - کارگاه بسته بندی برنج - گلخانه	- کارگاه تولید زیتون شور، پرورده، کنسرو و روغن زیتون - کارگاه تولید زیتون ترش و زیتون با طعم‌های انار، سیر، فلفل - کارگاه بسته بندی زیتون - کارگاه‌های تولید رب انار / آب انار / لواشک انار / ناردان انار / دانه سورت و فریز شده انار	- کارگاه تولید پنیر سنتی - کارگاه تولید پنیر پاستوریزه - پرور بندى گوسفند - پروراندی گوساله - گاو شیری - مرغداری	-
	جزلا	تجهیز خانه‌های بومگردی	- کارگاه کنسرو نخود سبز - کارگاه‌ها تولید چیپس سیب زمینی / پوره سیب زمینی / بسته بندی سیب زمینی / خلال سیب زمینی - کارگاه‌های تولید پودر سیر شوری و ترشی سیر / سورت، بسته‌بندی و نگهداری سیر - گلخانه	- کارگاه‌های تولید رب انار / آب انار / لواشک انار / ناردان انار / دانه سورت و فریز شده انار - کارگاه‌های تولید شیرینی و شکلات گردویی	- کارگاه تولید پنیر سنتی - کارگاه تولید پنیر پاستوریزه - پرور بندى گوسفند - پروراندی گوساله - گاو شیری - مرغداری	-
	ایچ	تجهیز خانه‌های بومگردی	- کارگاه بسته بندی باقلا خشک - کارگاه‌ها تولید چیپس سیب زمینی / پوره سیب زمینی / بسته بندی سیب زمینی / خلال	کارگاه‌های تولید رب انار / آب انار / لواشک انار / ناردان انار / دانه سورت و فریز شده انار	- کارگاه تولید پنیر سنتی - کارگاه تولید پنیر پاستوریزه - پرور بندى گوسفند	-

			- سیب زمینی - کارگاه‌های تولید پودر سیر شوری و ترشی سیر / سورت، بسته‌بندی و نگهداری سیر - گلخانه	- کارگاه‌های فندق شکنی / کارگاه فرآوری فندق به صورت بوداده، ورقه، خمیر، بلغور و آرد - کارگاه‌های تولید شیرینی و شکلات فندقی	- پروراندی گوساله - گاو شیری - مرغداری	
	دستچرده	- تجهیز خانه‌های بومگردی - ایجاد باغ رستوران - ایجاد محل‌های اقامت شبانه - ایجاد محل‌های اقامت شبانه - ایجاد آژانس‌های تورگردانی - ایجاد کمپ گردشگری	- کارگاه‌ها تولید چیپس سیب زمینی / پوره سیب زمینی / بسته بندی سیب زمینی / خلال سیب زمینی - کارگاه‌های تولید پودر سیر شوری و ترشی سیر / سورت، بسته‌بندی و نگهداری سیر - گلخانه	- کارگاه تولید زیتون شور، پرورده، کنسرو و روغن زیتون - کارگاه تولید زیتون ترش و زیتون با طعم‌های انار، سیر، فلفل - کارگاه بسته بندی زیتون - کارگاه‌های تولید رب انار / آب انار / لواشک انار / ناردان انار / دانه سورت و فریز شده انار	- کارگاه تولید پنیر سنتی - کارگاه تولید پنیر پاستوریزه - پروراندی گوسفند - پروراندی گوساله - گاو شیری - مرغداری	- ایجاد فروشگاه‌های خانه طارم - توسعه و تقویت بازارهای دائمی - ایجاد سردخانه و انباری
	ونیسر	تجهیز خانه‌های بومگردی	- کارگاه‌ها تولید چیپس سیب زمینی / پوره سیب زمینی / بسته بندی سیب زمینی / خلال سیب زمینی - کارگاه‌های تولید پودر سیر شوری و ترشی سیر / سورت، بسته‌بندی و نگهداری سیر - گلخانه	- کارگاه تولید زیتون شور، پرورده، کنسرو و روغن زیتون - کارگاه تولید زیتون ترش و زیتون با طعم‌های انار، سیر، فلفل - کارگاه بسته بندی زیتون - کارگاه‌های تولید رب انار / آب انار / لواشک انار / ناردان انار / دانه سورت و فریز شده انار	- کارگاه تولید پنیر سنتی - کارگاه تولید پنیر پاستوریزه - پروراندی گوسفند - پروراندی گوساله - گاو شیری - مرغداری	-
	رزه بند	تجهیز خانه‌های بومگردی	- کارگاه‌ها تولید چیپس سیب زمینی / پوره سیب زمینی / بسته بندی سیب زمینی / خلال سیب زمینی - کارگاه‌های تولید پودر سیر شوری و ترشی سیر / سورت، بسته‌بندی و نگهداری سیر - گلخانه	- کارگاه تولید زیتون شور، پرورده، کنسرو و روغن زیتون - کارگاه تولید زیتون ترش و زیتون با طعم‌های انار، سیر، فلفل - کارگاه بسته بندی زیتون - کارگاه‌های تولید رب انار / آب انار / لواشک انار / ناردان انار / دانه سورت و فریز شده انار	- کارگاه تولید پنیر سنتی - کارگاه تولید پنیر پاستوریزه - پروراندی گوسفند - پروراندی گوساله - گاو شیری - مرغداری	-
	دهنه	تجهیز خانه‌های بومگردی	- کارگاه‌ها تولید چیپس سیب زمینی / پوره سیب زمینی / بسته بندی سیب زمینی / خلال سیب زمینی - کارگاه‌های تولید پودر سیر شوری و ترشی سیر / سورت، بسته‌بندی و نگهداری سیر	- کارگاه تولید زیتون شور، پرورده، کنسرو و روغن زیتون - کارگاه تولید زیتون ترش و زیتون با طعم‌های انار، سیر، فلفل - کارگاه بسته بندی زیتون	- کارگاه تولید پنیر سنتی - کارگاه تولید پنیر پاستوریزه - پروراندی گوسفند - پروراندی گوساله - گاو شیری	-

			گلخانه	• کارگاه‌های تولید رب انار / آب انار / لواشک انار / ناردان انار / دانه سورت و فریز شده انار	• مرغداری	
	سانسبز	• تجهیز خانه‌های بومگردی	• کارگاه بسته بندی باقلا خشک • کارگاه‌ها تولید چیپس سیب زمینی / پوره سیب زمینی / بسته بندی سیب زمینی / خلال سیب زمینی • کارگاه‌های تولید پودر سیر شوری و ترشی سیر / سورت، بسته‌بندی و نگهداری سیر • گلخانه	• کارگاه تولید زیتون شور، پرورده، کنسرو و روغن زیتون • کارگاه تولید زیتون ترش و زیتون با طعم‌های انار، سیر، فلفل • کارگاه بسته بندی زیتون • کارگاه‌های تولید رب انار / آب انار / لواشک انار / ناردان انار / دانه سورت و فریز شده انار	• کارگاه تولید پنیر سنتی • کارگاه تولید پنیر پاستوریزه • پروار بندی گوسفند • پرواربندی گوساله • گاو شیری • مرغداری	-
	قلات	• تجهیز خانه‌های بومگردی	• کارگاه بسته بندی باقلا خشک • کارگاه‌ها تولید چیپس سیب زمینی / پوره سیب زمینی / بسته بندی سیب زمینی / خلال سیب زمینی • کارگاه‌های تولید پودر سیر شوری و ترشی سیر / سورت، بسته‌بندی و نگهداری سیر • گلخانه	• کارگاه تولید زیتون شور، پرورده، کنسرو و روغن زیتون • کارگاه تولید زیتون ترش و زیتون با طعم‌های انار، سیر، فلفل • کارگاه بسته بندی زیتون • کارگاه‌های تولید رب انار / آب انار / لواشک انار / ناردان انار / دانه سورت و فریز شده انار	• کارگاه تولید پنیر سنتی • کارگاه تولید پنیر پاستوریزه • پروار بندی گوسفند • پرواربندی گوساله • گاو شیری • مرغداری	-

جدول ۷۵: تعیین طرح‌ها و پروژه‌های پیشنهادی برای هر یک از روستاها هدف

دهستان	آبادی	طرح و پروژه پیشنهادی
چورزق	شیت	• تجهیز خانه‌های بومگردی (۱۵ واحد)
		• ایجاد باغ رستوران (۵ واحد)
		• ایجاد فروشگاه‌های خانه طارم
		• ایجاد سردخانه و انباری
	ولیدر	• تجهیز خانه‌های بومگردی (۵ واحد)
		• ایجاد باغ رستوران (۲ واحد)
	گوهر	• تجهیز خانه‌های بومگردی (۵ واحد)
		• کارگاه تولید پنیر سنتی
	جزلا	• گلخانه
		• کارگاه‌های تولید رب انار / آب انار / لواشک انار
	ایچ	• کارگاه بسته بندی باقلا خشک
		• پرواربندی گوسفند
جمع دهستان چورزق		۱۲ طرح / ۳۹ پروژه
دستجرده	دستجرده	• ایجاد محل‌های اقامت شبانه
		• کارگاه‌های تولید زیتون شور، پرورده و کنسرو
		• ایجاد فروشگاه‌های خانه طارم
		• توسعه و تقویت بازارهای دایمی به صورت مدرن
		• ایجاد سردخانه و انباری
	ونیسر	• کارگاه‌های تولید پودر سیر شوری و ترشی سیر
		• کارگاه تولید روغن زیتون
	رزه بند	• تجهیز خانه‌های بومگردی (۳ واحد)
		• کارگاه‌ها تولید پوره سیب زمینی
	دهنه	• تجهیز خانه‌های بومگردی (۳ واحد)
		• کارگاه تولید زیتون ترش و زیتون با طعم‌های انار، سیر، فلفل
	سانسیر	• کارگاه بسته بندی باقلا خشک
		• کارگاه تولید چیپس سیب زمینی
	قلات	• تجهیز خانه‌های بومگردی
• کارگاه تولید خلال سیب زمینی		
جمع دهستان دستجرده		۱۵ طرح / ۱۹ پروژه
جمع بخش چورزق		۲۷ طرح / ۵۸ پروژه

